

σχοδιαστής

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:
ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ:
Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΟΡΑ
ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

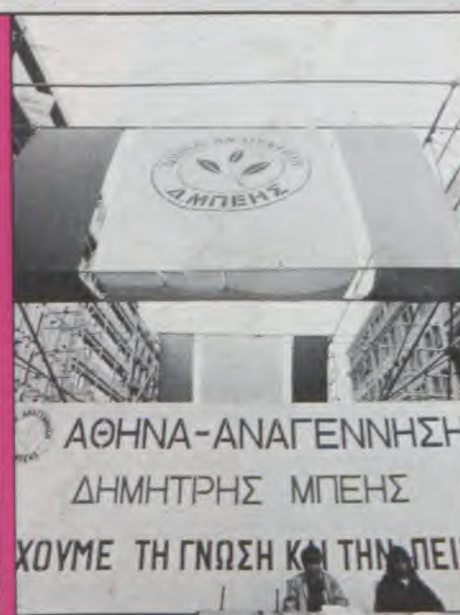
POSADA

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ, ΗΠΙΟ ΚΛΙ...ΜΑ	4	
ΠΟΙΟΣ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ	6	ΓΡΑΜΜΑΤΑ 31
ΕΝΑ ΜΗΝΥΜΑ ΜΕ ΠΟΛΛΟΥΣ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ	9	LONGO MAI 33
Ο ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΚΕ	10	ΚΑΪΝ-ΑΒΕΛ: ΔΕ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΗΡΩΕΣ 34
ΤΟΥΡΚΙΑ: Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΝΤΕΜΙΡΕΛ	12	ΑΡΚΑΣ, SHOW BUSINESS 38

Η ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΑΚΡΙΔΩΝ	13	ΚΑΝΑΛΙΑ ΚΑΙ ΚΥΜΑΤΑ 41
ΟΙ ΞΕΧΑΣΜΕΝΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ	14	27ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 42
ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ	19	ΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΤΟΥ Ρ. ΣΙΖΛΑΚ 44

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ	25	ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ 46
ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ - ΜΙΚΡΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ	26	
		ΤΟ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΤΙΚΟ ΧΙΟΥΜΟΡ 50
Η ΤΑΞΙΚΗ ΠΟΛΩΣΗ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ	28	Η. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, POSADA 53

ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ ΜΗΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.

ΑΠΟ ΤΙΣ 13 ΝΟΕΜΒΡΗ

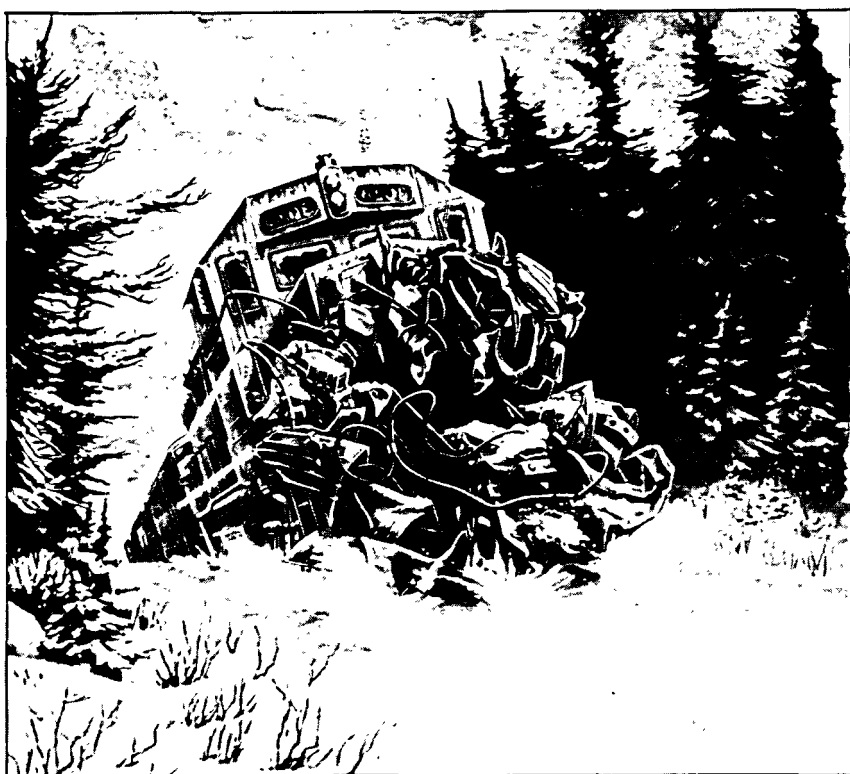
ΤΖΩΝ ΛΟΥΡΥ ΤΟΜ ΓΟΥΕΤΣ
ΡΟΜΠΕΡΤΟ ΜΠΕΝΙΝΙ
στη νεο-μπητ αστυνομική κωμωδία
του ΤΖΙΜ ΤΖΑΡΜΟΥΣ

**Στην παγίδα
του νόμου**
* DOWN BY LAW *

ΣΤΙΣ 27 ΝΟΕΜΒΡΗ

Αυτό το τραίνο δεν πρέπει να το χάσετε!

ΑΝΤΡΕΪ ΚΟΝΤΣΑΛΟΦΣΚΙ

**Το τραίνο
της Μεγάλης Φυγής**

RUNAWAY TRAIN

Σενάριο: ΑΚΙΡΑ ΚΟΥΡΟΣΑΒΑ

Με τους
ΓΙΟΝ ΒΟΪΤ ΕΡΙΚ ΡΟΜΠΕΡΤΣ
ΡΕΒΒΕΚΑ ΝΤΕΜΟΡΝΕ

σο αδιάφορες ήταν αυτές οι δημοτικές εκλογές πριν από τον πρώτο του γύρο, τόσο τα αποτελέσματά τους έδωσαν λαβή στις πιο διαφορετικές και ενδιαφέρουσες ερμηνείες. Άνοδοι, πτώσεις, ποσοστά και συγκρίσεις επιστρατεύονται απ' όλο το πολιτικό φάσμα για να εξυπηρετήσουν λιγότερο ή περισσότερο διαφανείς

σκοπούς. Ο Σχολιαστής δεν μπόρεσε να λείπει από τη μεγάλη γιορτή. Στους αναγνώστες του ωστόσο συνιστά νηφαλιότητα και αυτοσυγκράτηση...

*

Κι ενώ τα σκίτσα του Ποσάδα εξακολουθούν ν' αποτελούν μια ζωντανή πραγματικότητα στο Μεξικό, στο Στρασβούργο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνεδρίασε ειδικά για τα ναρκωτικά. Όχι βέβαια αυτά που αξιοπρεπώς και νόμιμα προμηθευόμαστε όλοι, αλλά για κείνα που κάπως αυθαίρετα έχουν ταυτιστεί με το έγκλημα. Λέτε να μην ξέρουν πως η καταστολή οξύνει αντί να λυnei το πρόβλημα;

*

Η ζωή όμως συνεχίζεται. Το ίδιο και η προεδρολογία. Ο Χάρυ Κλιν προετοιμάζεται να εκτίσει την ενδεχόμενη ποινή του στον Κορυδαλλό κι ο Διονύσης Σαββόπουλος εόρτασε την Εθνική Επέτειο όπως της αρμόζει: με σχολική χορωδία, με Σοφία Βέμπο και κάποια μακρινή ανάμνηση από το Νικητάρη τον τουρκοφάγο. Αντιθέτως ο Σχολιαστής ούτε φέτος θα εορτάσει τη δική του επέτειο. Τα λουλούδια και τα στεφάνια, όταν ο αγώνας αντί να δικαιώνεται κινδυνεύει με αφανισμό, είναι περίπου άλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε.

Σ

Γ. ΧΑΤΖΑΚΟΣ.

Η 9η Μαρτίου του Χαρίλαου Φλωράκη...

Η είδηση αυτών των εκλογών δεν είναι ότι η Αριστερά δείχνει πού και πού τα δόντια της. Είναι ότι αποφάσισε πλέον να τα χρησιμοποιεί.

Η ιστορική απόφαση του ΚΚΕ για τη μη υπερψήφιση του Μπέη έχει δραματικές ομοιότητες με την άλλη «ιστορική» απόφαση, εκείνη του Α. Παπανδρέου να μην ψηφίσει Καραμανλή.

Όπως εκείνη, έτσι και τούτη δεν την περίμενε κανείς. Όπως τότε για τον Παπανδρέου, έτσι και τώρα όλοι πίστευαν ότι το ΚΚΕ μπλοφάρει. Αλλά ενώ τότε, εντυπωσιασμένοι και αιφνιδιασμένοι οι αριστεροί ψηφοφόροι έσπευδαν να ξαναψηφίσουν στις εκλογές του Ιουνίου ΠΑΣΟΚ, στις φετινές δημοτικές ήταν οι κυβερνητικοί υποψήφιοι που είδαν εξίσου εκπληκτικοί να φεύγει κάτω από τα πόδια τους το σίγουρο έδαφος των αριστερών ψήφων.

Η ιστορία προχωράει με αιφνιδιασμούς. Κάθε άλλο! Απλά το ΚΚΕ πήρε τη ρεβάνς για την εκλογική ήττα του 85. Το ενδιαφέρον όμως είναι, ότι αποδεσμεύοντας τους ψηφοφόρους του το ΚΚΕ κατάφερε εκτός των άλλων να σπάσει τους δεσμούς που το έδεναν στο άρμα της Αλλαγής του ΠΑΣΟΚ. Για πρώτη φορά μετά το 81, η Αριστερά έκανε αισθητή την παρουσία της ως αντιπολίτευση.

Η συνέχεια προβλέπεται ακόμη πιο εν-

διαφέρουσα. Γιατί πέρα από τις προθέσεις της ηγεσίας του ΚΚΕ και χωρίς να αποκλείονται υπαναχωρήσεις και πω-γυρίσματα, του τύπου «ψηφίζουμε και Μπέη», η ρήξη με το ΠΑΣΟΚ σε μια εποχή συμπίεσης του εργατικού εισοδήματος και αυξημένης κινητικότητας στο χώρο του συνδικαλισμού δεν αποκλείεται να πάρει διαστάσεις ανεξέλεγκτες.

Πράγμα που δίνει ένα ευρύ πεδίο παρέμβασης σ' όσους αριστερούς διαβλέπουν ήδη τα όρια της ηγεσίας του ΚΚΕ, ακόμα και στη σημερινή πεφωτισμένη εκδοχή της. Το αίτημα για τη συγκρότηση μιας πραγματικά αυτόνομης Αριστεράς, κέρδισε μίαν ανέλπιστη επικαιρότητα σε τούτες τις εκλογές. Δεν αποκλείεται, μάλιστα, να αποδειχτεί ο μεγάλος κερδισμένος...

...Ο γυμνός βασιλιάς...

Αντίθετα, για το ΠΑΣΟΚ προβλέπονται ακόμα σκληρότερες μέρες. Οι μύθοι της «ανοσίας» και του «αίτρωτου» Παπανδρέου άφησαν καταρρέοντας δυσαναπλήρωτο κενό. Ο τολμών («εκλογές με λιτότητα») απεδείχθη ότι δεν νικά πάντα. Ιδίως όταν την κρίσιμη στιγμή του στερούν τις αριστερές εφεδρείες, που νόμιζε ανεξάντλητες. Οι ψυχολογικές συνέπειες, σοβαρότερες ίσως από την πραγματική έκταση της εκλογικής ήττας, έγιναν ήδη αισθητές από τη μετακίνηση ψήφων προς τους νικητές δεξιάς υποψηφίους τη δεύτερη Κυριακή. Δεν χρειάζονται μαντικές ικανότητες για να φανταστεί κανείς κάποιους χθεσινούς όψιμους σοσιαλιστές να ξαναβουτάνε βιασικά στην Κολυμπήθρα του Σιλωάμ για να αναδυθούν

πιο γαλάζιοι από ποτέ.

Ακόμη χειρότερα, η ίδια η συνοχή της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και η παντοδυναμία του Προέδρου του, φαίνεται ότι στηρίζονταν πολύ περισσότερο απ' ό,τι είχαμε φανταστεί στην κρυφή βεβαιότητα της αριστερής υποστήριξης, έστω και την τελευταία στιγμή. Η κατάρρευση του υποσυνείδητου αξιώματος «ό,τι και να κάνουμε, αυτοί θα μας ψηφίζουν προ του κινδύνου νάρθει η Δεξιά» αντιστρέφει τους όρους του παιχνιδιού μεταθέτοντας τα διλήμματα στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Προς τα δεξιά ή προς τα αριστερά; Αλλαγή πολιτικής ή πολιτική αυτοκτονία;

Δυστυχώς βέβαια για όσους ελπίζουν ακόμα σε αριστερή στροφή του ΠΑΣΟΚ (εντός και εκτός των κομμάτων της Αριστεράς) τα διλήμματα αυτά επιδέχονται μία και μόνη απάντηση. Οι δρόμοι της λιτότητας και του εξωτερικού δανεισμού είναι μονής κατευθύνσεως. Η δεύτερη δόση του κοινοτικού δανείου (που είναι απαραίτητη για την εξυπηρέτηση των προηγούμενων) προϋποθέτει τη συγκράτηση του πληθωρισμού, τη συνέχιση και την ένταση της λιτότητας. Καθόλου παράλογο που ο καθ' ύλην αρμόδιος Υπουργός Εθνικής Οικονομίας έσπευσε «αυτοκλήτως» να διαβεβαιώσει πως η οικονομική πολιτική δεν είναι διαπραγματεύσιμη. Μόνη λύση λοιπόν η φυγή προς τα εμπρός: Λιτότητα και σφιγξίμο (διάβαζε ΜΑΤ) μέχρι την εξάντληση της τετραετίας μήπως και μπορέσουμε να κάνουμε καμιά προεκλογική παροχή. Εξάντληση της τετραετίας; Μα η συμφωνία για τις βάσεις λήγει το 88. Οπότε; Αδιέξοδο.

Αδιέξοδο που νομιμοποιεί όμως όσους μέσα στο κυβερνητικό μπλοκ, αγωνιούν για το πολιτικό τους μέλλον, να αναζη-

Ρετζίλα

• Προεκλογικό υλικό του Ιωάν. Παπαδάκου, τ. εμποροδιαμείχανου που δυστυχώς δεν εξελέγη δημοτικός σύμβουλος στο Παλαιό Ψυχικό: «Το όνειρό μου ένα είναι ν' απαλλαγεί το

ωραίο μας Ψυχικό από τα κουνούπια που μέχρι σήμερα κανείς δεν ενδιαφέρθη». Κρίμα! • Παρά τα δάκρυα - κροκοδείλια ή ειλικρινή - που έσπευσαν να χύσουν όρισμένοι, ο Δεκαπενθήμερος Πολίτης δεν έκλεισε. Αυτό που έκλεισε είναι η δεκαπενθήμερη παρένθεση μιάς

τούν λύσεις εξίσου αδιέξοδες σε διαφορετικές ο καθένας κατευθύνσεις. Για πρώτη ίσως φορά οι επικείμενοι ανασχηματισμοί δεν πρόκειται να δώσουν λύση στα προβλήματα του Α. Παπανδρέου.

...και η νέα ΑΣΔΗΣ του ΚΚΕ εσωτ.

Αν τούτες οι εκλογές άλλαξαν το πολιτικό βάρος της Αριστεράς και κλόνισαν τη συνοχή της κυβέρνησής του ΠΑΣΟΚ, τίποτα δεν φαίνεται να διαταράσσει τα ανέφελα σπείρα του Νέου Φορέα της Αριστεράς, που ευαγγελίζεται ο Λεωνίδας Κύρκος και η πλειοψηφία της Κ.Ε. του ΚΚΕ εσωτ. Τι είχαμε, τι κάσαμε, συν Γρηγοριάδης, μείον Καραπίδης ίσον μηδέν.

Κι όμως. Το ΚΚΕ εσωτ. δεν έχασε μόνο ένα (καθόλου ευκαταφρόνητο) ποσοστό των ψηφοφόρων του στην Α' Αθηνών. Δεν εισέπραξε μόνο μίαν ήπια εθνικού χαρακτήρα στα Γιάννενα. Στο παιχνίδι των συσχετισμών στο χώρο της Αριστεράς, εκεί ακριβώς που απέβλεπε να παρέμβει καθοριστικά με το Νέο Φορέα ή ό,τι άλλο, εκεί δέχτηκε και το σοβαρότερο πλήγμα.

Πρώτα πρώτα η απόφαση της πλειοψηφίας της Κ.Ε. να υποστηρίξει τον Μπέν στο β' γύρο, δικαιώνοντας πλήρως όσους εξ αρχής υποπτεύθηκαν την αυτόνομη καθόδο στην Αθήνα (και δεν ήσαν λίγοι εκτός και εντός των τοιχών της Αναγνωπτικής Αριστεράς) βύθισε το κόμμα σε μιαν ανυποληψία ανάλογη με εκείνη που είχε γνωρίσει στις ένδοξες ημέρες της ΑΣΔΗΣ, τότε που κατέβηκε στα εργασιακά συνδικάτα μαζί με τον Καρακίτσο στο όνομα της αντιδικτατορικής ενότητας.

Από την άλλη, η ανοικτή προβολή της γραμμής του λευκού από τα στελέχη της «αναβάθμισης», από τους 16 υποψήφιους συμβούλους της ΑΔΗΚ στην Αθήνα και από τους «πολίτες του Πειραιά», μπορεί να έσωσε την τιμή ενός κομματικού Αναγνωπτικής Αριστεράς (και να στέρψει τη δημαρχία από τον Παπασπύρου), διέφυγε όμως ταυτόχρονα το σχίσμα στο εσωτερικό της. Η γραμμή Μπέν κατάφερε όχι μόνο να απομονώσει το ΚΚΕ εσωτ. από την υπόλοιπη Αριστερά, αλλά και να τραυματίσει (θανάσιμα ίσως αυτή τη φορά) την ούτως ή άλλως επισφαλή ενότητά του.

Γιατί η ομάδα της «αναβάθμισης» ήταν που υποστήριξε και σε κάποιο βαθμό επέβαλε τη γραμμή της αυτόνομης καθόδου στην Αθήνα, τη γραμμή δηλαδή που η πλειοψηφία της Κ.Ε. τόσο εύκολα μετέτρεψε σε αριστερό δεκανίκι του ΠΑΣΟΚ. Κι όταν από μια κοινή καθόδο στον πρώτο γύρο, προκύπτουν δύο εντελώς αλληλοαποκλειόμενες και συγκρουόμενες γραμμές στο β', τότε βέβαια τα περιθώρια συνύπαρξης στενεύουν. Γεγονός που καθιστά εξαιρετικά προβληματική την οποιαδήποτε μελλοντική κοινή εμφάνιση των δύο γραμμών του ΚΚΕ εσωτ. Άρα και του ίδιου του κόμματος,

που ούτως ή άλλως θα πάψει μετά την Άνοιξη να υπάρχει με τη σημερινή του μορφή...

Κ.Β.

Οι Πράσινοι στην Αθήνα

Το φιλοθεάμον κοινό της πρωτεύουσας έχει για πρώτη φορά την ευκαιρία να θαυμάσει εκ του σύνεγγυς και σε πλήρη σύνθεση αυτό το καινούριο, περίεργο, αμφιλεγόμενο φρούτο που ξεπήδησε από την παλιά αριστερά και τα ευρωπαϊκά κινήματα διαμαρτυρίας και που, με το καλό, έφτασε να εκπροσωπείται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Πρόκειται για την Ευρωπαϊκή Συμμαχία Πρασίνων και Εναλλακτικών, με τα αγγλικά αρχικά της GRAEL. Η GRAEL που με 13 Ευρωβουλευτές ανήκει στην 20μελή κοινοβουλευτική ομάδα του «Ουράνιου τόξου», θα πραγματοποιήσει στην Αθήνα συνέλευση των βουλευτών της την πρώτη εβδομάδα του Νοεμβρίου. Στην GRAEL συμμετέχουν οι Πράσινοι της ΟΔ Γερμανίας, οι Πράσινοι-Προοδευτικοί (Ολλ.), οι Φλαμανδοί της Agalev και οι Βαλλώνιοι της Ecolo από το Βέλγιο, η Προλεταριακή Δημοκρατία (Ιταλία) και οι Βάσκοι αριστεροί (Euskadiko Ezkerra).

Όπως μας είναι η Brigitte Heinrich, πρόεδρος του «Ουράνιου Τόξου» και υπεύθυνη για διεθνή και κοινωνικά θέματα και ο Frank-Schwalba-Hoth, υπεύθυνος για ανθρώπινα δικαιώματα, ειρήνη-αφροσύνη και ευρωπαϊκούς θεσμούς, η πράσινη ομάδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συνέχεται συχνά εκτός έδρας με σκοπό, εκτός από την κανονικά προγραμματισμένη δουλειά, να έχει επαφές με εκπροσώπους των κινήματων ειρήνης, ομάδων οικολογικών, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και λοιπών ομάδων πρωτοβουλίας. Η συνάντηση της Αθήνας θα αρχίσει στις 3 το μεσημέρι της Τρίτης 4.11. στην Πάντιο, με τη συνεδρίαση της ομάδας που όπως όλες οι εκδηλώσεις των Πρασίνων είναι ανοικτή. (15-18.30 μ.μ., 9-12.30 πρωί). Από το απόγευμα της Τετάρτης θα γίνουν οι επαφές με ελληνικές ομάδες και οργανώσεις, και στη συνέχεια οι Ευρωβουλευτές θα επισκεφτούν οικολογικά προβληματικές περιοχές. Έτσι, αν και τέλειωσαν τα μπάνια του λαού, δεν αποκλείεται π.χ. κάποιο τεστ στα καταγάλα να νερὰ μας που θα κάνει ίσως τους τουριστικούς παράγοντες να τρέχουν ή κάποια επίσκεψη σε ευαίσθητα ή υποβαθμισμένα σημεία της πρωτεύουσας. Αν οι 'Πράσινοι' δεν έχουν ίσως ακόμα αρκετούς φίλους στην Ελλάδα, είναι πάντως σίγουρο πως δε θα συναντήσουν την πάνδημη εκθρόνιση με την οποία αντιμετωπίστηκε τον προηγούμενο μήνα, το αντίστοιχο εγχείρημα της 'Ευρωδεξιάς' του Λεπέν.

Γ.Κ.

Η δεξαμενή στερεύει

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Να πρωτοτυπήσουμε, λοιπόν, στη συνεχιζόμενη εκλογολογία. Υποστηρίζοντας, ορθά-κορτά κι όχι με εξυπνακίστικη παραδοξολογία, ότι αν κάποιος πητήθηκε με τη δεξιά-στροφή συμπεριφορά του εκλογικού σώματος είναι η δεξιά κυβερνητική πολιτική. Κι αν κάποιος «σπύκωσε κεφάλι» πάνω από τις κάλπες δεν είναι η Δεξιά, αλλά η (κομμουνιστική και μη) Αριστερά – με τον κόσμο της, περισσότερο, παρά με τις αποφάσεις των «πολιτ-μπυρό» της.

Σε τρεις γενικές παρατηρήσεις-συμπεράσματα και όχι στην αλχημεία των αριθμών στηρίζεται ο συλλογισμός.

• *Πρώτον*, ότι η δεξαμενή των αριστερών ψηφοφόρων αρχίζει να στερεύει για το ΠΑΣΟΚ. Αυτονομημένοι, σε αξιοσημείωτο βαθμό, οι αριστεροί εκλογείς, ακόμη κι από τις αποφάσεις των κομματικών ηγεσιών, έδειξαν είτε θετικά (υπερψηφίζοντας αριστερούς υποψηφίους) είτε αρνητικά (λευκό-αποχή) ότι ανήκει οριστικά στο παρελθόν και δεν λειτουργεί αποτελεσματικά πλέον το εκβιαστικό δίλημμα «ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά». Ότι δεν περιλαμβάνουν πια το ΠΑΣΟΚ στον ευρύτερο χώρο της Αριστεράς, ότι απεικονίζονται τώρα στον σφετερισμό των αγώνων της Αριστεράς, ότι λεηλασία των ιδεών της, στην οικειοποίηση των θυσιών της, στον εκφυλισμό των οραμάτων της. Όσο κι αν φαίνεται περίεργο, μεγαλύτερη ευαισθησία να συλλάβει τα μηνύματα των καιρών έδειξε η ηγεσία του ΚΚΕ, με τη (μεσοβέζικη, έστω) απόφασή της για την Αθήνα, που αποκαλύπτει κάποια απειλητική από το χρόνιο σύμπλεγμα της ήπιας, από τα εμφυλιακά ιδεολογικά «ταμπού» και από την εναγώνια αναζήτηση νομιμοποιητικής συμμετοχής σ' ένα πολιτικό παιχνίδι, που άλλοι θέτουν τους όρους του.

• *Δεύτερον*, ότι στη συντριπτική πλειοψηφία του το εκλογικό σώμα αποδοκίμασε όσα συνθέτουν το μοντέλο διαχείρισης της εξουσίας, που παρουσιάζει, πέντε χρόνια τώρα, το ΠΑΣΟΚ. Είτε εκφράζεται ως δεξιά πολιτική (ληπτοπία - εξάρτηση - αυταρχισμός - καταστολή). Είτε αποκαλύπτει εγγενή ανεπάρκεια (προχειρότητα, αυτοσχεδιασμός, απάσεις, ανακολουθία). Είτε προκαλεί με το ύφος και το ήθος της (πατερναλισμός, αλαζονεία, χυδαίοτητα, εταβελολογία, σαλταδορισμός, ευνοιοκρατία, νεποτισμός, διασπάθιση του κρατικού κορβανά, ρεμούλα). Είτε χρησιμοποιεί, μπροστά στις κάλπες, αδιστακτές μεθόδους και φτηνά τεχνίδια για παγίδευση, τρομοκρατία και αποπροσανατολισμό των ψηφοφόρων (ρωχαμολογία, απαγόρευση λευκών ψηφοδελτίων, εκφοβισμός με ανύπαρκτες κυρώσεις για την αποχή, πωματολογική αναμόχλευση του παρελθόντος κ.ά.). Και

• *Τρίτον*, ότι την πλάσηγγα έγειρε προς τα δεξιά εκείνο το μετακινούμενο από κάλπη σε κάλπη ποσοστό των εκλογέων, που για ασφάλεια και σιγουριά, είτε στρέφεται προς τον εν δυνάμει νικητή, είτε επιστρέφει συντηρητικά σε πλέον φερέγγυο και αξιοπιστο διαχειριστή της εξουσίας, με δεδομένες κι όχι ψευδεπίγραφες πολιτικές προδιαγραφές, με σταθερότητα θεσμών και έκπτωση πειραματισμών και οραματισμών – κοντιολογίας με γνωστούς τους όρους του παιχνιδιού.

Για να παραφράσουμε το αξίωμα του Άρθουρ Καίτλερ, που αρέσκεται να επαναλαμβάνει ο Ντανιέλ Κον Μπετίτ («για τον αντικομμουνισμό υπεύθυνοι είναι οι κομμουνιστές») την ευθύνη για τον αυξανόμενο αναπαυστικό φέρει αποκλειστικά το ΠΑΣΟΚ.

Από και πέρα, αποκαλύπτουν μάλλον πολιτική αφέλεια (όταν δεν είναι υποβολιμαίες) οι νουθεσίες για «αλλαγή πορείας», αλλαγές προσώπων, αλλαγή πολιτικής – για αλλαγή, δηλαδή, της «Αλλαγής». Γιατί όλα αυτά προϋποθέτουν ότι το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε να είναι άλλο. Αλλά αυτό που μπορεί να κάνει όλο κι όλο και θα το κάνει, είναι ένα «ρετούς» στην κυβερνητική μηχανή και δη με «αναπαλαίωση» (να επιστρέψουν, δηλαδή, μ' ένα ανασχηματισμό, Λάζαρη, Μαγκάκη, Κεδίκογλου κ.ά. και να εξοστρακιστούν ως «αποδιοπομπαίοι τράγοι» κάποιοι άλλοι) – μπας και παραμείνει υπεράνω κρηκτική το Καστρι.

Το ουσιαστικό μήνυμα των δημοτικών εκλογών (με την Τοπική Αυτοδιοίκηση μπλεγμένη ασφυκτικά στα γρανάζια του κομματικού ανταγωνισμού και της πολιτικής συναλλαγής) είναι σαφές: Σήμαναν την αρχή του τέλους για το μικρομεσαίωνα, που σε λίγο θα αποτελεί μία παρένθεση στην πολιτική μας ιστορία.

έκδοσης που κρατάει ήδη δέκα χρόνια. Καλή τύχη λοιπόν στο καινούριο ξεκίνημα του μηνιαίου Πολίτη. • Η επιτυχημένη σειρά του Κον Μπεντίτ «η επανάσταση χθες» άνοιξε την όρεξη σε πολλούς που αναλογίστηκαν την ιστορία των δικών μας προ δεκαπενταετίας επανα-

στατών. Αναζητείται το λημέρι της σκηνοθετίας... • Από βδομάδα σε βδομάδα μας αναβάλλει το Ποντίκι την ιστορία της περιφημής συνέντευξης Μπαζαργκάν. Άντε κι έχουμε αγωνία... • Υπότιτλος της Αυγής (23-10-86): «Σωστή η πολιτική μας, κακή η εφαρμογή της – λένε στο

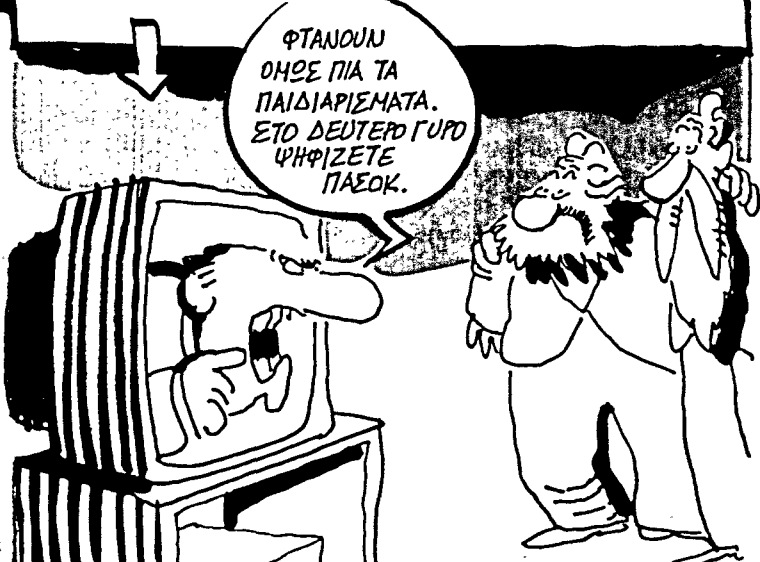
ΠΑΣΟΚ». Κάτι ξέρει η Αυγή απ' αυτά. Τόσα χρόνια στο ΚΚΕ εσωτ. δεν ακούσαμε και τίποτα άλλο... • Η εκλογική συντριβή της ΔΗ.ΑΝΑ. δεν πρέπει να κάνει να ξεχαστεί ένα ζήτημα με τεράστια δημοκρατική σημασία: Ποιος και με ποιο τρόπο παγίδευσε το τηλέφωνο του Κ.

Στεφανόπουλο κι έγραψε τις γνωστές κασέτες; • Η συνέντευξη της νεοεκλεγμένης δημοτικής συμβούλου Τώνιας Μοροπούλου που είχαμε κλείσει γι' αυτό το τεύχος αναβάλλεται για το επόμενο. Αιφνίδια αδιαθεσία στις 20 Οκτωβρίου είναι η αιτία. Περαιτέρω!

ΗΠΙΟ ΚΛΙΜΑ

του ΓΙΑΝΗ ΛΟΑΝΟΥ

Η πολιτική σημασία των Δημοτικών εκλογών του Οκτωβρίου δεν είναι ίσως ακόμα δυνατόν να εκτιμηθεί απολύτως. Ήδη όμως έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια της αριστεράς ένας έντονος προβληματισμός, που ξεκινά απ' την ανάλυση των αριθμητικών δεδομένων και καταλήγει σε διάφορα, συχνά αλληλοσυγκρουόμενα συμπεράσματα. Σ' αυτό το «διάλογο» συμμετέχει ο Σχολιαστής με τα κείμενα που ακολουθούν.

Ποιος φοβάται τις δημοτικές εκλογές

Η πολιτικοποίηση πέρασε

Όπως κάθε δημοτική αναμέτρηση στη μεταπολεμική περίοδο – λιγότερο ή περισσότερο συναρτημένο με την εκάστοτε πολιτική συγκυρία – έτσι και η πρόσφατη ήταν μια καθαρά πολιτική σύγκρουση.

Περισσότερο όμως από αυτήν τη γενικόλογια, αποδείχθηκε ότι οι δημοτικές του 1986 (Δ86) υπήρξαν πράγματι οι πιο πολιτικοποιημένες μεταπολιτευτικές δημοτικές εκλογές.

Όλοι τις προετοίμασαν σαν τέτοιες. Τα πολιτικά κόμματα όρισαν τους (κομματικούς) υποψηφίους, διακήρυξαν τα (κομματικά) προγράμματα για το «θεσμό», πραγματοποιήσαν (κομματικές) συγκεντρώσεις. Όλοι είχαν κατανοήσει τη βαρύτητά τους, όλοι περίμεναν τα αποτελέσματα για να βγάλουν πολιτικά συμπεράσματα, όλοι τέλος κατανόησαν (και σωστά) το πολιτικό μήνυμα των εκλογών. Σε ολόκληρη όμως την προεκλογική περίοδο παρακολουθήσαμε τη σχιζοφρενική προσπάθεια των κομμάτων να αρνηθούν τον εαυτό τους. Όλα τα κόμματα να δηλώνουν την «υπερκομματική» τους ταυτότητα κατηγορώντας τα υπόλοιπα ότι κομματικοποιούν τις εκλογές!! Να ζητούν την ψήφο των πολιτών «ανεξάρτητα από πολιτική τοποθέτηση» ενώ ταυτόχρονα να μεψιμοιρούν για την «υποτονικότητα» που υπήρχε!

Στην Ελλάδα της μεταπολίτευσης, όπου η ενίσχυση των πολιτικών κομμάτων μέσα στη δομή της εξουσίας είχε σαν αποτέλεσμα την κομματικοποίηση όλων των κοινωνικών χώρων, από τους κρατικούς μηχανισμούς ως τους αθλητικούς συλλόγους, όπου η εκλογική αναμέτρηση σε οποιοδήποτε επιμέρους κοινωνικό χώρο (συνδικάτα, σχολεία, πανεπιστήμια, επιμελητήρια, κλπ.) αναγορεύεται σε κεντρικό πολιτικό γεγονός, αποκτά «εξαιρετική πολιτική σημασία» και «καταγράφει» συσχετισμούς και ρεύματα, οι δημοτικές εκλογές, δηλαδή η αμέσως επόμενη των βουλευτικών εκλογών βαθμίδα συμμετοχής των μαζών σε γενική εκλογική μάχη, αντιμετωπίστηκαν προεκλογικά από τις κομματικές ηγεσίες σαν τοπική υπόθεση!

Κάθε άλλο όμως παρά αυτό υπήρξαν. Οι Δ86, όπως και κάθε εκλογές άλλωστε, συμπυκνώνουν μέσα στο (εκλογικό) αποτέλεσμά τους την κίνηση της ταξικής πάλης στην προηγούμενη περίοδο, τις ανακατατάξεις των συσχετισμών στο πολιτικό και στο κοινωνικό επίπεδο, τις ιδεολογικές συγκρούσεις και συγκροτήσεις. Τα αποτελέσματα των εκλογών έχουν κριθεί πάντα πριν ανοίξουν οι κάλπες. Είναι δηλαδή μια «φωτογραφία» των

κοινωνικών συγκρούσεων που διεξάγονται, μια πραγματική απογραφή (με την έννοια της Στατιστικής) στο ιδεολογικό επίπεδο.

Τρεις ειδικοί παράγοντες συγκεκριμενοποιούν τα παραπάνω καθιστώντας τις Δ86 εξορισμού πολιτικές και όχι δημοτικές. Γι' αυτό και δεν πρέπει να συγκριθούν με τις Δ82 αλλά τις Β85 (θλέπε και ανάλυση εκλογών). Πρώτο, γιατί διεξάχθηκαν σε μια συγκυρία ανοιχτής και συνολικής καπιταλιστικής επίθεσης σ' όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, δεύτερο, γιατί είναι πολύ κοντά και διακρίνονται από τα χαρακτηριστικά της ταξικής πόλωσης των εκλογικών αναμετρήσεων του '84 και του '85, τρίτο γιατί το αποτέλεσμα τους, είναι το πρώτο σημαντικό βήμα στη δημιουργία μιας νέας διάταξης των δυνάμεων της πολιτικής σκηνής που θα διαδεχθεί την υπάρχουσα.

Το πρώτο συμπέρασμα είναι λοιπόν ότι η πολιτικοποίηση πέρασε. Σε θάρος μάλιστα των κομματικών ηγεσιών που για διαφορετικούς (ή τους ίδιους) λόγους δεν την ήθελαν.

Η ανατροπή του πολιτικού συσχετισμού

Το εκλογικό αποτέλεσμα δεν τροποποιεί απλά αλλά ανατρέπει την σημερινή διάταξη των πολιτικών δυνάμεων.

1. Το πιο σημαντικό αποτέλεσμα είναι η θεαματική πτώση του ΠΑΣΟΚ όπως δείχνουν τα αποτελέσματα του α' γύρου στους 300 δήμους που αντιπροσωπεύουν το 50% του εκλογικού σώματος. Το ΠΑΣΟΚ χάνοντας το 30% περίπου της εκλογικής δύναμης του '85 (440.000 ψήφους) περιορίζεται αυτήν τη στιγμή στο 32-34% του εκλογικού σώματος περνώντας στη δεύτερη θέση. Η πολιτική του αποδοκιμασία είναι καθολική.

2. Προφανώς άμεση συνέπεια αυτού είναι ότι ανατρέπονται τα σενάρια σύγκλισης με ηγεμονία του ΠΑΣΟΚ.

3. Η μοναδικά απολίτικη δήλωση του Α. Παπανδρέου για τις εκλογές πιστοποιεί ένα πρωτοφανές για το ΠΑΣΟΚ κενό πολιτικής γραμμής. Η γραμμή της αποπολιτικοποίησης των εκλογών και της «ήπιας ήττας» απέτυχε παταγωδώς. Η γραμμή του β' γύρου, της «ήπιας πολιτικοποίησης» τώρα, επίσης. Η απομόνωση του ΠΑΣΟΚ είναι συνολική, ενώ η δυνατότητα ανοιγμάτων ή θεαματικών κινήσεων μάλλον ανύπαρκτη.

4. Αυτή η πτώση, που ήταν πολύ μεγαλύτερη από την αναμενόμενη, αφαιρεί την πρωτοβουλία των κινήσεων από το ΠΑΣΟΚ υπέρ της Ν.Δ. που αναλαμβάνει επιθετική τακτική. Η δήλωση του Μητσotάκη αμέσως μετά

δείχνει ότι η Ν.Δ. χωρίς να θέτει άμεσα θέμα εκλογών, ζητάει από το ΠΑΣΟΚ ήρεμη παράδοση της εξουσίας.

5. Η Ν.Δ. αναγορεύεται σε πρώτο κόμμα εκλογικά και ηγεμονικός πόλος της πολιτικής σκηνής. Όμως, και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, το προβάδισμά της δεν οφείλεται σε εκλογική άνοδο. Αντίθετα με το ιδεολογικό κλίμα που επικράτησε, η Ν.Δ. δεν έχει άνοδο αλλά στασιμότητα. Από τα στοιχεία 300 δήμων, του α' γύρου συνάγεται ότι η Ν.Δ. χάνει σε ποσοστό 1,00% (Από το 39.5% του '85 πέφτει στο 38.5%). Σε ψήφους η απόλυτη πτώση της Ν.Δ. 1985-86 φτάνει στις 70.000 ψήφους (ποσοστό 5.5% των ψήφων του 1985) (βλ. πίνακα). Αυτή η πτώση δεν πρέπει να ερμηνευτεί ιδεολογικά και οφείλεται κατά βάση στην αύξηση της αποχής.

Αν προσθέσουμε τώρα τη δύναμη της ΔΗΑΝΑ, της ΕΠΕΝ και ορισμένους ανεξάρτητους δεξιούς, τότε πρέπει το μπλοκ της Δεξιάς να συγκεντρώνει συνολικά σε εθνικό επίπεδο αυτή τη στιγμή γύρω στο 43,50%, ή τουλάχιστον 31.000 ψήφους περισσότερους από το '85.

Η «άνοδος» της Ν.Δ. λοιπόν και της Δεξιάς συνολικά, δεν οφείλεται σε δική της πραγματική άνοδο, δεξιά στροφή ή συντηρητισμό του εκλογικού σώματος που σύσσωμος ο Τύπος (συμπολιτευτικός και αντιπολιτευτικός μαζί) εμφάνισαν σαν δεδομένα, αλλά ουσιαστικά στην μεγαλύτερη κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ.

Η κατάκτηση των 3 πρώτων δήμων της χώρας, και το ιδεολογικό κλίμα επέτρεψαν στην Ν.Δ. να κερδίσει τις «εντυπώσεις» αναμφισβήτητα. Η αίσθηση ότι η «Δεξιά ανεβαίνει» έχει εμπεδωθεί μαζικά, έχει από μόνη της μια επικίνδυνη ιδεολογική δυναμική (κάτι που φάνηκε και από ένα μικρό «ρεύμα» προς τη δεξιά στον β' γύρο πέρα από τους ψήφους της ΔΗΑΝΑ και της ΕΠΕΝ) και δύσκολα μπορεί να ανατραπεί.

Δεν παύει όμως το σύνολο των ψηφοφόρων των Δήμων Αθήνας, Πειραιά, Θεσσαλονίκης να αντιπροσωπεύει μόνο το 11.85% του εκλογικού σώματος!! (754.800 έγκυρα ψηφοδέλτια σε σύνολο 6.365.000, το 1985).

6. Εγκαταλείπεται οριστικά η αποτυχημένη γραμμή της «κατά μέτωπο σύγκρουσης με το ΠΑΣΟΚ» υπέρ της γραμμής που ακολούθησε η Ν.Δ. ήδη από την πρώτη Κυριακή, δηλαδή της «ήρεμης αντιπολιτευτικής δύναμης», της εθνικής ομοψυχίας και της λήθης στα εμφυλοπολεμικά πάθη που συντηρεί η Αριστερά (!).

7. Η προοπτική της αυτοδύναμης δεξιάς κυβέρνησης (ή συνασπισμού με κυρίαρχη τη Ν.Δ.) που επανεγγράφεται στον ορίζοντα, απομακρύνει την προοπτική διάσπασης της Ν.Δ. Τα σενάρια σύγκλισης με ένα τμήμα

τις Β85. Η σύγκριση με τις Δ82 είναι λάθος.

Είναι αλήθεια ότι οι δημοτικές σε σχέση με τις βουλευτικές εκλογές παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες. Τα «πρόσωπα», οι συχνές μετακινήσεις υποψηφίων από ένα κόμμα σε άλλο, οι αλλαγές στις κομματικές συμμαχίες, τοπικά, προσωπικά, οικογενειακά και οικονομικά συμφέροντα (στην μικροκλίμακα του χώρου), τέλος η παραδεκτή από όλους ιστορική ενίσχυση της Αριστεράς συντελούν ώστε οι σχέσεις εκπροσώπησης ανάμεσα στα πολιτικά κόμματα και τις κοινωνικές τάξεις να υφίστανται σημαντικές στρεβλώσεις. Αυτά όμως ισχύουν ιστορικά. Ήδη όμως από την προδικτατορική περίοδο οι περιφημες αυτές «πελατειακές» σχέσεις (και τα αντίστοιχα πολιτικά κόμματα) έχουν ανατραπεί.

Δημοτικές '82 – Δημοτικές '86 Πού διαφέρουν

Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ των αποτελεσμάτων των Δ86 με τα αντίστοιχα των Δ82 ή των Β85, όπως αποδείχθηκε, μπορεί να οδηγήσει στα εντελώς αντίθετα πολιτικά συμπεράσματα. Επειδή λοιπόν η «ανάγνωση» των αποτελεσμάτων αναγορεύτηκε σε μείζον θέμα ιδεολογικής (σε τε-

λευταία ανάλυση) σύγκρουσης, θα επιχειρήσουμε εδώ επιπρόσθετα την επισήμανση μερικών δευτερευουσών πλευρών.

Κατ' αρχήν ξεκαθαρίζουμε ότι, κατά τη γνώμη μας, η σύγκριση των Δ86 – των πιο πολιτικοποιημένων δημοτικών εκλογών της μεταπολίτευσης – πρέπει να γίνει με

Συγκεντρωτικά αποτελέσματα Β85 και Δ86 σε 299 Δήμους της χώρας.

Κόμματα	Β85			Δ86			απόλυτη αύξηση ψηφών 1985-86	ποσοστά των ψηφών του 1985	διαφορά ποσοστών
	ψηφοί	ποσοστά		ψηφοί	ποσοστά				
ΝΔ	1.243.902	39.47%	40.27%	1.174.794	38.46%		-69.108	-5.55%	-1.01%
ΕΠΕΝ	25.089	0.80%		31.025 ²	1.01%	40.52% ³	+5.936	+23.65%	+0.21%
ΔΗΑΝΑ	-	-		31.989	1.05%		+31.989	-	-
ΠΑΣΟΚ	1.411.797	44.79%		973.180	31.86%		-438.617	-31.06%	-12.93%
ΚΚΕ εσ.	85.511	2.71%		30.612 ⁴	1.00%		•	•	•
ΚΚΕ/Συμπράταξη	369.122	11.71%		678.546	22.21%		+309.424	83.82% του ΚΚΕ 64.80% του ΚΚΕ+ΚΚΕ εσ	+10.5%
ΚΚΕ και ΠΑΣΟΚ	-	-		62.785	2.06%		•	3.52% ΚΚΕ+ΠΑΣΟΚ	•
Άλλοι	16.409	0.52%		71.664 ⁵	2.35%		+55.255	•	+1.83%
Σύνολο ¹	3.151.830	100.0%		3.054.595	100.00%		-97.235 ⁶	-3.08%	

Πηγή: Ριζοσπάστης 19/10/86

1. Αντιπροσωπεύει το 49.51% του συνολικού αριθμού εγκύρων ψηφοδελτίων της επικράτειας στις Β85 (6.365.039). 2. Η Δεξιά συνολικά (ΝΔ+ΕΠΕΝ+ΔΗΑΝΑ) παίρνει 31.183 ψήφους περισσότερους από τις Β85 ή ποσοστό +2.45% των ψήφων της του '85. 3. Το ποσοστό αυτό πρέπει να είναι υποτιμημένο γιατί δεν περιλαμβάνονται ορισμένοι δεξιοί ανεξάρτητοι υποψήφιοι, οι οποίοι έχουν περιληφθεί στους «άλλους». 4. Είναι οι ψήφοι του ΚΚΕ εσ. όπου κατέβηκε αυτόνομο. 5. Περιλαμβάνονται και ορισμένοι ανεξάρτητοι δεξιοί που μόνο κατά προσέγγιση μπορούν να υπολογιστούν. 6. Η μεγάλη πτώση που εμφανίζεται οφείλεται σε κάποιο βαθμό στο γεγονός ότι στις δημοτικές δεν ψηφίζουν οι δημόσιοι υπάλληλοι (πολιτικοί και στρατιωτικοί). Στην Αθήνα π.χ. είναι περίπου 15.000.

του ΠΑΣΟΚ που είχαν διαφανεί πριν τις Δ86 ανακόπτονται για μια ίσως μελλοντική στιγμή.

8. Το αποτέλεσμα για την Ν.Δ. μπορεί να ενισχύει την τάση διαδοχής, ενισχύει όμως και τον κ. Μητσotάκη. Ακριβώς γιατί το κοινωνικό μπλοκ της Δεξιάς αποδείχθηκε παρά τις προσπάθειες του ΠΑΣΟΚ αρραγές. Η ενότητα αυτή συμπυκνώνεται στο πρόσωπο του Κ. Μητσotάκη που γι' αυτό το λόγο σταθεροποιείται. Η αντίφαση λοιπόν της Ν.Δ. (βλ. και Σχολιαστής, τεύχος 43, «Το τέλος της μεταπολίτευσης») δεν επιλύεται, αλλά μετατίθεται.

9. Μια δευτερεύουσα επίπτωση της παραπάνω εξέλιξης είναι η συντριβή της ΔΗΑΝΑ που επαλήθευσε τον χαρακτήρα της σαν απολιτικής-περιθωριακής διάσπασης.

Η διάρρηξη της κοινωνικής συμμαχίας της «Αλλαγής»

Τα αποτελέσματα των Δ86 φέρνουν στο φως τις σημαντικές κοινωνικές και πολιτικές ανακατατάξεις που συνετελέστηκαν και που επιταχύνονται μέσα στις κοινωνικές τάξεις την προηγούμενη περίοδο. Ειδικότερα

συμπυκνώνουν τη νέα ιστορική περίοδο που εγκαινιάστηκε τον Οκτώβριο του 1985 με τη στροφή του ΠΑΣΟΚ μέχρι σήμερα. (Οκτώβριος '85 - Οκτώβριος '86).

Οι Δ86 δείχνουν ότι σ' αυτή την ιστορική φάση (έναν χρόνο) το ΠΑΣΟΚ έχασε τη συναίνεση των μαζών στην πολιτική του. Η διάρρηξη των σχέσεων του με το μπλοκ των λαϊκών κοινωνικών δυνάμεων που εκπροσώπησε ιστορικά έχει προχωρήσει σημαντικά.

Συνέπεια αυτού είναι, το κενό πολιτικής εκπροσώπησης που ήδη προϋπήρχε, να διευρύνεται περισσότερο, καθιστώντας πια σχεδόν αδύνατη κάθε προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ για επανασυγκόλληση (με κάποια «αριστερή» στροφή) καθορίζοντας παράλληλα και το μέλλον του, ως κόμμα.

Βέβαια η αποδέσμευση μαζών από το ΠΑΣΟΚ δεν είναι οριστική. Δεν υπάρχει δηλαδή κάποιο σημείο μη επιστροφής. Κάτι τέτοιο φαίνεται άλλωστε και από την επιστροφή στον 6' γύρο του σημαντικότερου μέρους των ψήφων που έχουν διαρρεύσει αριστερά. Αντίθετα όμως, η διαδικασία ρήξης είναι αναμφισβήτητη.

Η αποδέσμευση αφορά κατά κύριο λόγο τα εργατικά στρώματα που αναγνωρίζονταν μέχρι σήμερα στο ΠΑΣΟΚ. Όπως φαίνεται καθαρά από την ανάλυση των αποτελεσμάτων (βλ. ανάλυση εκλογών) το ΠΑΣΟΚ έχει τις

μεγαλύτερες απώλειες στους καθαρά εργατικούς δήμους, ενώ στις μικροαστικές περιοχές των 3 δήμων διατηρεί συγκριτικά τις δυνάμεις του. Έτσι τα ποσοστά της Αριστεράς στους εργατικούς δήμους είναι σχεδόν διπλάσια από ό,τι στα 3 αστικά κέντρα, όπου συγκεντρώνεται η μεγάλη μάζα των μικροαστικών στρωμάτων.

Αντίθετα η Δεξιά παραμένει στάσιμη ή υποχωρεί στους εργατικούς δήμους, ενώ αντίθετα αυξάνει εκεί όπου η κοινωνική σύνθεση εμφανίζεται κατεχοχρή μικροαστική. Σε αντίθεση με την εργατική τάξη, τα μικροαστικά στρώματα που μετακινούνται (ή θα μετακινηθούν) από το ΠΑΣΟΚ μέσα σε συνθήκες οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στρέφονται ευκολότερα δεξιά. Είναι χαρακτηριστικό ότι στους δήμους Αθήνας, Πειραιά, Θεσσαλονίκης, η Ν.Δ. εμφανίζει στο δεύτερο γύρο μια άνοδο 5,60%, 3,0%, 4,2% που αν μη τι άλλο εκφράζει τη σχετική ευκολία της μεταστροφής αυτής.

Αυτή η τάση που παρατηρείται και αποδεικνύεται στις εργατικές περιοχές αν ενισχυθεί, αποτελεί μια - χωρίς αμφιβολία - ιστορικής σημασίας διαδικασία αυτονομησης της εργατικής τάξης από την κοινωνική συμμαχία που έκφρασε μεταπολιτευτικά το ΠΑΣΟΚ. Η τάση αυτή εντείνει περισσότερο την ταξική πόλωση της ελληνικής κοινωνίας.

Η αποδέσμευση των λαϊκών μαζών είναι αριστερά

Η μαζική «διαμαρτυρία» που εκφράζει την εργατική αντίσταση στην καπιταλιστική επίθεση και που καταγράφηκε στη θεαματική πτώση της δύναμης του ΠΑΣΟΚ (κατά 30%) δεν πηγαινει λοιπόν δεξιά αλλά αριστερά.

Από αυτήν τη ραγδαία πτώση του ΠΑΣΟΚ, η συμπράταξη εισπράττει τη συντριπτική πλειοψηφία. Στους 300 δήμους (50% του εκλογικού σώματος) η αύξηση της Συμπράταξης, 310.000 περίπου ψήφοι, αντιπροσωπεύει 70% της πτώσης του ΠΑΣΟΚ ενώ η συνολική αύξηση της Δεξιάς (31.000 ψήφοι περίπου) μόνο το 7%!! (βλ. πίνακα).

Αυτός είναι άλλωστε ο λόγος για τον οποίο η Συμπράταξη σε σχέση με τη δύναμη του ΚΚΕ, 1 χρόνο πριν, αυξήθηκε κατά 84.0%!

Στον νέο πολιτικό χάρτη που διαμορφώνεται αυτή τη στιγμή, η Αριστερά (ΚΚΕ, ΚΚΕ εσ., ΣΣΕΚ κλπ.) συγκεν-

Στη μεταπολίτευση, οριστικά πια, με τη συγκρότηση νέου τύπου μαζικών, αστικών κομμάτων δεν μπορεί να ισχυρίζεται κανείς σοβαρά ότι αυτές οι σχέσεις αποτελούν την κυρίαρχη πλευρά στις σχέσεις των κομμάτων με τις μάζες που εκπροσωπούν.

Στις δημοτικές εκλογές λοιπόν, τα «πρόσωπα, οι τοπικές ιδιομορφίες» κλπ. μπορεί να κατέχουν έναν σημαντικότερο ρόλο από ό,τι στις βουλευτικές εκλογές, πάντα όμως είναι ένα στοιχείο υποταγμένο. Αν εξαιρέσει κανείς τις Δ75 που είναι μεταβατικές, αυτό ισχύει νομίζουμε και για τις Δ78, τις Δ82 και προφανώς τις Δ86.

Αυτό που επικαθορίζει τελικά το κλίμα λιγότερο ή περισσότερο σ' αυτές τις αναμετρήσεις ήταν και είναι η πολιτική συγκυρία, που προφανώς είναι διαφορετική

κάθε φορά.

Ανάλογα με τη συγκυρία, τα στοιχεία των «πελατειακών» σχέσεων που συνυπάρχουν δευτερευόντως στις δημοτικές εκλογές μπορεί να αναδεικνύονται ή να υποβαθμίζονται. Αυτή πιστεύουμε είναι και η βασική διαφορά ανάμεσα στις Δ82 και στις Δ86. Οι Δ86 είναι πολύ πιο κοντά από τις αντίστοιχες του '82 στις βουλευτικές αναμετρήσεις.

Για όσους δεν πείθονται από τους πολιτικούς λόγους που καθορίζουν το κλίμα στις Δ86 αλλά δεν υπήρχαν στις Δ82, επισημαίνουμε εδώ μια σειρά συμπληρωματικών παραγόντων που τονίζουν τη διαφοροποίηση των Δ82 από τις Δ86.

1) Στις Δ82, η Ν.Δ. βρίσκεται σε διάλυση. Σε πολλούς

δήμους δεν κατεβάζει συνδυασμούς. Οι δεξιοί ψηφοφόροι πολύ ευκολότερα μετακινούνται προς τα αριστερά ψηφίζοντας τους παραδοσιακούς αριστερούς δήμαρχους. (Π.χ. στη Νίκαια όπου η Ν.Δ. δεν κατέβηκε, ο Λογοθέτης πήρε 74.80%). Στις Δ86 κάνει παντού κομματική εμφάνιση. Στο αντίστοιχο παράδειγμα παίρνει 23.0% που προφανώς αφαιρείται από την Συμπράταξη, που γι' αυτό και μόνο το λόγο εμφανίζει πτώση 20.0% περίπου (βλ. πίνακα).

2) Είναι η περίοδος της ενότητας του «μπλοκ της Αλλαγής», του μορατόριουμ κλπ. Σε κλίμα ομοψυχίας της Αλλαγής, το ΚΚΕ και το ΠΑΣΟΚ κατεβάζουν κοινούς υποψηφίους στο 1/3 των δήμων της χώρας.

3) Δεν έχει επικρατήσει ακόμα το κλίμα της πόλωσης

τρώνει σε εθνικό επίπεδο 23,2-24,2% του εκλογικού σώματος και αναδεικνύεται σε *τρίτο πόλο, τουλάχιστον τη «στιγμή» αυτή.*

Ενώ η Δεξιά από το 1985 ανεβαίνει συνολικά 2-3 εκατοστιαίες μονάδες η Αριστερά ανεβαίνει τουλάχιστον 10. *Αν καταγράφεται λοιπόν κάποιο εκλογικό ρεύμα σ' αυτές τις εκλογές - μόνο ένας τυφλός μπορεί να μην το δει - αυτό είναι προς τα Αριστερά.*

Και όμως, αυτό το απλό πρόβλημα σχολικής αριθμητικής, όχι μόνο αμφισβητείται αλλά γίνεται συστηματική συγκατάληψη του, από σύσσωμο τον αστικό Τύπο.

«Όπως ήδη τόνισε με δηλώσεις του ο πρωθυπουργός και πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κ. Α. Παπανδρέου η κυβέρνηση πήρε το μήνυμα από την ψήφο της περασμένης Κυριακής, που έδειξε μια ελαφρά (sic)!! στροφή μερίδα του εκλογικού σώματος, κυρίως προς την κατεύθυνση της Νέας Δημοκρατίας (sic!!!). Είναι καταφανές ότι ο πρωθυπουργός μελετά αυτήν την ψήφο διαμαρτυρίας (υπ. Γ.Μ. για να μην υπάρχει καμιά αμφιβολία) και αναμένει την ολοκλήρωση των δημοτικών εκλογών, ώστε να προχωρήσει σε αποφάσεις και αλλαγές» (ΒΗΜΑ, 19/10/86). Ο λόγος είναι απλός. Η στροφή μαζών στα αριστερά ήταν απροσδόκητη και γίνεται επικίνδυνη γιατί ακυρώνει τα σενάρια για ομαλή μετάβαση στη νέα πολιτική ισορροπία χωρίς κοινωνική ένταση και κλυδωνισμούς.

Στα πρώτα γενέθλια της καπιταλιστικής επίθεσης στην Ελλάδα, η διαφορά φάσης στο πολιτικό και ιδεολογικό κλίμα της ελληνικής κοινωνίας από την υπόλοιπη Ευρώπη γίνεται εκρηκτική.

Ο συντηρητισμός δεν δείχνει να εμπεδώνεται. Οι μάζες δεν ακολουθούν πια το ΠΑΣΟΚ στη συντηρητική πορεία του, αντίθετα δείχνουν τάσεις αυτονομίας από αυτό. Η αστική στρατηγική δεν εξασφαλίζει τους αναγκαίους κοινωνικούς όρους για την υλοποίησή της.

Οξύνεται η αντίθεση κομματικών ηγεσιών/βάσης

Για πρώτη φορά οι κομματικές ηγεσίες διέρχονται τόσο διευρυμένη κρίση νομιμοποίησης στη μεταπολίτευση. Η έντονη κινητικότητα, οι πιέσεις της βάσης, η μαζική ανυπακοή στις πολιτικές γραμμές δεν ήταν μέχρι σήμερα συντηρημένα φαινόμενα.

1. Η απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ, παρά το γεγονός ότι αποτελεί τομή στην πολιτική του γιατί για πρώτη φορά υποχρεώνεται να λάβει υπόψη του τις διαθέσεις των μαζών που το ακολουθούν, δεν παύει να αποτελεί απόδειξη της δραματικής του σήμερα αντίφασης. Η τάση για «συμμετοχή» στο κυβερνητικό μπλοκ και στο κοινοβουλευτικό παιχνίδι συγκρούστηκε ανοιχτά με τις λαϊκές διαθέσεις για δυναμική αντιπαράθεση. Η συναλλαγή για την απλή αναλογική έγινε μαζικά κατανοητή σαν τέτοια. Η απόφαση της ΚΕ όχι μόνο αποτελεί προσπάθεια συμβιβασμού ανάμεσα στις δύο αντίθετες τάσεις αλλά και καταδεικνύει για άλλη μια φορά τα ιστορικά όρια της ηγεσίας αυτής. Μπροστά στην κρίσιμη μάχη, η ηγεσία αποποιείται την ευθύνη καθοδήγησης αποδεσμεύοντας τα μέλη της. Ουσιαστικά δηλαδή μεταθέτει την ευθύνη σ' αυτά. Ακριβώς όμως γιατί οι διαθέσεις της βάσης του είναι πολύ πιο μπροστά από αυτήν της ηγεσίας του και αυτή η γραμμή ξεπεράστηκε

όπως δείχνει η «ανυπακοή» στον Πειραιά και στη Θεσσαλονίκη.

Το χειρότερο όμως είναι ότι το ΚΚΕ, στο οποίο τυχαίνει πάλι σήμερα να διαχειρίζεται ένα ευρύτερο λαϊκό ρεύμα πολύ μεγαλύτερο από την κομματική του επιρροή, φαλκιδεύει αντί να απελευθερώνει, στρεβλώνει αντί να πολιτικοποιεί το νόημα των εκλογών. Γιατί τι άλλο είναι η προσπάθεια να συμπεκνωθεί το αποτέλεσμα στο σύνθημα για «απλή αναλογική» παρά εξαργύρωση στο στον κοινοβουλευτισμό και μόνο;

2. Τέλος η τυχοδιωκτική πολιτική του ΚΚΕ εσ. καταγράφτηκε με το χειρότερο τρόπο για αυτό. *Πρώτο με την ήττα της γραμμής για αυτόνομη κάθοδο στην Αθήνα.* Όπως δείχνουν τα στοιχεία του α' γύρου, το ΚΚΕ εσ. έχασε από το 1985 3.850 ψήφους, ποσοστό 24,2% της δύναμής του. Και πρόκειται για ψηφοφόρους που ενάντια στις συνθήκες πόλωσης, δικοματισμού, εκβιασμών κλπ., κλπ. είχαν ψηφίσει ΚΚΕ εσ. στις βουλευτικές. Αν λοιπόν δεν πρόκειται για κομματικά μέλη, σίγουρα τότε πρόκειται για στενές επιρροές, που προτίμησαν να ψηφίσουν «Συμπαράταξη».

Δεύτερο, στη Θεσσαλονίκη όπου το ΚΚΕ εσ. συμμετείχε στην «Συμπαράταξη» η Αριστερά αύξησε τη δύναμή της κατά 90%! (ΚΚΕ + ΚΚΕ εσ., 1985). Στην Αθήνα και στον Πειραιά, όπου το ΚΚΕ εσ. κατέθεκε «αυτόνομο», η αύξηση της «συμπαράταξης» είναι αντίστοιχα 33,35% και 45%. Όχι μόνο αυτό αλλά και η αποχή, που κατά το μεγαλύτερο μέρος της είναι αισθητά πιο μειωμένη στη Θεσσαλονίκη από ό,τι στην Αθήνα και στον Πειραιά (22,5% σε αντίθεση με 27,3% και 27,9%). Το ίδιο ισχύει και για τα λευκά/άκυρα.

Η εικόνα της ενότητας της αριστεράς έπαισε και έδωσε πολιτική διέξοδο στους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ σε βάρος της αποχής.

Είναι λοιπόν κάτι περισσότερο από χυδαίο να εκτιμάει

το ΚΚΕ εσ. πτώση της Αριστεράς!!! τη στιγμή που φέρει αυτό την ευθύνη και για άνοδο της Δεξιάς!! που τη διευκόλυνε όσο μπορούσε.

Ποιος φοβάται τις δημοτικές

Οι Δ86 έχουν ανατρέψει το πολιτικό σκηνικό της χώρας. Ο άμεσα κερδισμένος πολιτικά είναι η Ν.Δ. που αποκτά την πρωτοβουλία των κινήσεων και την ηγεμονία στην πολιτική σκηνή σε βάρος του ΠΑΣΟΚ που παρουσιάζει σήμερα πρωτοφανές κενό πολιτικής γραμμής.

Η κατάκτηση των 3 πρώτων Δήμων της χώρας - πέρα από τα ιδεολογικά αποτελέσματα που επισημάναμε - θα αποτελέσουν για την Ν.Δ. χώρο προβολής του νέου «ανανεωμένου - φιλελεύθερου» προσώπου της.

Όμως, αυτού του τύπου η άνοδος της δεξιάς δεν οφείλεται σε εκλογικό ρεύμα ή συντηρητική στροφή της κοινωνίας. Αντίθετα, οι διαθέσεις και αντιστάσεις των λαϊκών μαζών ιδιαίτερα της εργατικής τάξης κατέγραψαν σαν κύριο εκλογικό ρεύμα την Αριστερή αποδέσμευση από το ΠΑΣΟΚ που έχει διαρρήξει πλέον σημαντικά τις ιστορικές σχέσεις εκπροσώπησης που είχε μαζί τους.

Την διαχείριση της δυναμικής αυτού του ευρύτατου λαϊκού ρεύματος, που ξεπερνάει ασύγκριτα την κομματική ιδεολογική και πολιτική επιρροή του ΚΚΕ, αναλαμβάνει συγκυριακά το τελευταίο χωρίς όμως να μπορεί να την διευρύνει.

Το πραγματικό «μήνυμα» λοιπόν της ταξικής ενότητας και αυτονομίας του εργατικού κινήματος για να αποκρουστεί η καπιταλιστική επίθεση ζητάει παραλήπτη. Η πολιτικοποίηση της δυναμικής αυτού του αποτελέσματος των Δ86 παραμένει για μετά τις δημοτικές.

Γιάννης Μαυρής

που χαρακτηρίζει τις αναμετρήσεις στις Ευρωεκλογές '84 και στις Β85.

Είναι προφανές ότι στις Δ82 η πολιτική συγκυρία επέτρεπε την μη-κομματική στοίχιση και μάλιστα υπέρ της Αριστεράς, σε αντίθεση με τις Δ86 οι οποίες τείνουν προς τις βουλευτικές αναμετρήσεις και είναι ανοιχτά πολιτικοποιημένες. Αυτός είναι και ο μόνος λόγος για τον οποίο τα ποσοστά της αριστεράς στις Δ86 είναι χαμηλότερα από τα αντίστοιχα των Δ82. «Τοπική δύναμη» και πολιτικοποίηση είναι προφανώς αντίστροφες. Όσο πολιτικοποιούνται οι ΔΕ τόσο τα ιδιόμορφα υψηλά τοπικά ποσοστά της Αριστεράς πέφτουν και τείνουν να προσεγγίσουν τα βουλευτικά. Δεν υπάρχει άλλη απόδειξη από το ότι οι κατεχόμενοι αναγνωρισμένοι και κατα-

ξιωμένοι αριστεροί δήμαρχοι για δεκαετίες εμφανίζουν θεαματική πτώση από Δ82 στις Δ86.

Στη Νίκαια ο Σ. Λογοθέτης από 74,8% σε 53,4%, στον Ταύρο ο Π. Βακαλόπουλος από 64,2% σε 54,6%, στο Περιστέρι ο Φωλόπουλος από 42,3% σε 36,3%, στην Ελευσίνα ο Λεβέντης από 46,0% σε 31,6% κλπ. Δεν μπορεί να οφείλεται βέβαια η πτώση αυτή στο ότι συμπτωματικά αποτύχαν όλοι μαζί!

Για τους άπιστους Θωμάδες, παραθέτουμε τέλος έναν πίνακα (βλ. σελ. 28-29) με τις τυπικές αποκλίσεις (σ) των κομμάτων στις 3 κοινωνικές ενότητες που εξετάζουμε, στις 4 εκλογικές αναμετρήσεις. Η τυπική απόκλιση δείχνει πόσο ομοιομόρφα ή όχι κατανέμονται τα ποσοστά κάθε κόμματος γύρω από τον μέσο όρο. Κατά

συνέπεια όσο μικρότερη είναι η απόκλιση σημαίνει ότι τόσο λιγότερο παίζουν ρόλο άλλοι παράγοντες («τα πρόσωπα» κλπ.) και ότι κυριαρχούν τα πολιτικά κριτήρια που είναι ομογενοποιημένα. Έτσι, αν συγκριθούν οι αποκλίσεις των βουλευτικών με τις αντίστοιχες των δημοτικών γίνεται φανερό η ενίσχυση αυτών των «πελατειακών» παραγόντων.

Αν συγκρίνουμε τώρα τις αποκλίσεις των κομμάτων στις Δ82 και στις Δ86 διαπιστώνουμε ότι αν και, στις Δ86 οι αποκλίσεις είναι μεγαλύτερες από τις Β85 είναι εντούτοις κατά πολύ μικρότερες από αυτές των Δ82. Οι Δ86 δηλαδή βρίσκονται πολύ πιο κοντά σε βουλευτικό χαρακτήρα αναμέτρηση, από ό,τι οι Δ82.

Γ.Μ.

Ένα μήνυμα με πολλούς αποδέκτες

ΑΝ ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΓΙΑ τους πολλούς αποτέλεσαν ένα σοβαρό πολιτικό γεγονός που σηματοδοτεί μια τόσο αιφνίδια όσο και θεαματική αλλαγή του πολιτικού σκηνικού, για τους λίγους, δηλαδή για τα κομματικά επιτελεία και ειδικότερα για την ηγεσία της παραδοσιακής Αριστεράς, στάθηκαν για μια ακόμη φορά ένας μεγάλος πονοκέφαλος.

Η ανάγκη να διασκεδαστεί η εντύπωση από τα αποτελέσματα, επεστράτευσε και πάλι το ελληνικό δαιμόνιο και έφερε στην επιφάνεια την γνωστή παλαιόθεν «κομματική άλγεβρα» αυτή την ευφυή και μοναδική σε παγκόσμιο επίπεδο επινόηση που εμφανίζεται πάντα μετά τις εκλογές (ποτέ προεκλογικά) για να κάνει το μαύρο-άσπρο και να οδηγήσει τους κουρασμένους από την προεκλογική καμπάνια οπαδούς στην ποθητή... νιρβάνα.

Το έναυσμα για την όλη επιχείρηση, που αυτή τη φορά εξελίχθηκε σε μονοπώλιο του ΚΚΕ, αφού το κυβερνών κόμμα αιφνιδιασμένο από την έκβαση της εκλογικής μάχης δεν είχε το κουράγιο να καταπιαστεί με αναλύσεις των αποτελεσμάτων, δόθηκε από την δήλωση του Χαρ. Φλωράκη που μίλαγε για «νίκη της Αριστεράς».

Η «κομματική άλγεβρα»

Πρώτη αποτυχημένη προσπάθεια ήταν αυτή της ανεξάρτητης ΠΡΩΤΗΣ που, προκειμένου να τεκμηριώσει τη νίκη των συνδυασμών της Συμπαρατάξης, δεν δίστασε να παραποιήσει τα αποτελέσματα, καταφεύγοντας σε ψεύτικους αριθμούς, σε συγκρίσεις... προσώπων και όχι συνδυασμών, τέλος σε απάλειψη της εκλογικής δύναμης του ΚΚΕ στις Δημ. Εκλογές του '82 όπου η σύγκριση με τα σημερινά αποτελέσματα δεν την συνέφερε. Επειδή όμως η συγκριτική μέθοδος της καλής εφημερίδας αποδεικνύεται ανεπαρκής, με καθυστέρηση 8 ημερών μπαίνει στη μάχη ο «ΡΙζοσπάστης» (Κυριακή 19 Οκτώβρη) ο οποίος θέλοντας προφανώς να αποκαταστήσει την επιστημονική ακρίβεια, αποφασίζει να συγκρίνει τα αποτελέσματα των Δημοτικών εκλογών με τα αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών του '85, με το καταπληκτικό επιχείρημα ότι «οι φετινές δημοτικές εκλογές ήταν μια έντονη κομματική-πολιτική αντιπαράθεση και κατά συνέπεια έχουν το δικαίωμα να αξιολογηθούν με την πλησιέστερη εκλογική αναμέτρηση»!!

Αποτέλεσμα: οι χαμηλού τόνου επινίκιες δηλώσεις της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ, μεταβάλλονται σε «θρίαμβο της συμπαρατάξης»!! Με άλλα λόγια αυτοί που μήνες ολόκληρους διαμαρτύρονταν για την πολιτική υποβάθμιση από μέρους του ΠΑΣΟΚ των δημοτικών εκλογών, αυτοί που μέχρι την Κυριακή των εκλογών έκαναν τα αδύνατα-δυνατά να εμφανιστούν σαν υπερκομματικοί και να πείσουν τους ψηφοφόρους για την ανάγκη «αναβάθμισης του θεσμού» της Τ.Α. με την επιλογή των άξιων Δημαρχόντων, σήμερα έχονταςβάλει «τα κουκιά στο σακούλι» έρχονται για να ισχυριστούν τα εντελώς αντίθετα.

Οι πασιγνώστες ιδιομορφίες των Δημοτικών εκλογών, ο μεγάλος και πολλές φορές καθοριστικός ρόλος των προσώπων των υποψηφίων Δημάρχων, η παράδοση της Αριστεράς να πρωταγωνιστεί εδώ και 50 χρόνια στις Δημοτικές εκλογές, όλοι αυτοί οι παράγοντες που διαφοροποιούν σημαντικά την πολιτική ποιότητα της Δημοτικής εκλογικής αναμέτρησης και κάνουν μη συγκρίσιμα μεγέθη τα αποτελέσματα των Δημοτικών και βουλευτικών εκλογών, δεν δείχνουν να απασχολούν τους στατιστικολόγους του ΚΚΕ.

Έτσι πολύ απλά και παστρικά καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι όχι μόνο δεν υπάρχει άνοδος της δεξιάς - αντίθετα υπολογίζουν πτώση κατά 1% - αλλά ότι οι συνδυασμοί της Συμπαρατάξης καρπούνται μονοπωλιακά τις απώλειες του ΠΑΣΟΚ που υπολογίζονται γύρω στις 12 εκατοστιαίες μονάδες και σε απόλυτους αριθμούς στους 303 Δήμους της χώρας 438.617 ψήφους από τους οποίους οι 309.424 πηγαίνουν στη συμπαρατάξη!!

Μακάρι να ήταν τα πράγματα τόσο γοητευτικά όσο τα

εμφανίζει «η κομματική άλγεβρα», αλλά δυστυχώς δεν είναι.

Αν θέλουμε να είμαστε σοβαροί και να βλέπουμε την αλήθεια κατά πρόσωπο, πρέπει να αναγνώσουμε σωστά τα μηνύματα των Δημοτικών Εκλογών χωρίς παραμορφτικούς φακούς. Βεβαίως είναι γεγονός ότι η συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων, ιδιαίτερα των δημοτικών εκλογών που υπεισέρχονται παράγοντες, η επίπτωση των οποίων είναι αδύνατον να «αριθμοποιηθεί», δεν ήταν ποτέ μια εύκολη υπόθεση. Αυτό όμως δεν νομιμοποιεί αυθαίρετες και χωρίς πολιτικό περιεχόμενο συγκρίσεις των Δημοτικών εκλογών με τις βουλευτικές εκλογές, που οι ψηφοφόροι έχουν συνείδηση ότι ψηφίζουν για την ανάδειξη κυβέρνησης και γι' αυτό εξάλλου διακατέχονται από μεγαλύτερο πάντα ρεαλισμό.

Η δυνατόν αντικειμενική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, επιβάλλει την σύγκριση με τις «ομοειδείς» Δημοτικές εκλογές του 1982, χρησιμοποιώντας παράλληλα σαν «στάθμη αναφοράς» τις αντίστοιχες βουλευτικές εκλογές (1981, 1985), προκειμένου να εντοπιστεί με την μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και ο ρυθμός της αυξητικής ή πτωτικής τάσης των κομμάτων.

Άνοδος της δεξιάς πτώση του ΠΑΣΟΚ

Με μια τέτοια προσέγγιση στα εκλογικά αποτελέσματα μόνο σε αισιόδοξα συμπεράσματα δεν μπορεί να καταλήξει κανείς. Απλή ανάγνωση του πίνακα των συγκεν-

τρωτικών αποτελεσμάτων του α' γύρου των Δημοτικών εκλογών και μια απλή σύγκριση με τα αντίστοιχα του 1982 πείθει για του λόγου το αληθές.

Στο σύνολο των Δήμων της χώρας, δηλαδή σ' ένα αξιόπιστο δείγμα του εκλογικού σώματος (περισσότεροι από 3 εκατ. ψηφοφόροι) το ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 36,6% το 1982 συγκεντρώνει 31,9%, ενώ η Ν.Δ. με ποσοστό 31,4% το 1982 συγκεντρώνει το 37% περίπου των ψήφων. Αν αυτή την θεαματική *αναστροφή* των εκλογικών αποτελεσμάτων (Η Ν.Δ. παίρνει στην κυριολεξία τη θέση του ΠΑΣΟΚ!!) την συσχετίσουμε με τις επιδόσεις τους στις δύο προηγούμενες βουλευτικές εκλογές (ΠΑΣΟΚ 48% το 81 - 44,8% το 85, Ν.Δ. 38% το 81 - 39,5% το 85) και λάβουμε υπόψη μας το πολιτικό πλεονέκτημα της κατάκτησης από τη δεξιά των 3 μεγάλων δήμων της χώρας στο 6' γύρο, προκύπτουν αυτόματα πολιτικά συμπεράσματα μεγάλης σημασίας σ' ό,τι αφορά τις κατευθύνσεις προς τις οποίες διαμορφώνεται ήδη το πολιτικό σκηνικό.

Η ύπαρξη ενός μεγάλου και το κυριότερο πανελλαδικά ομοιογενούς ρεύματος προς την Ν.Δ., είναι το πρώτο και το πλέον αξιοσημείωτο μήνυμα των Δημοτικών εκλογών.

Η συντηρητικοποίηση της ελληνικής κοινωνίας της οποίας τα νοσηρά συμπτώματα είχαμε διακρίνει τα προηγούμενα χρόνια, φαίνεται ότι ήρθε η στιγμή να σπάσει το κοινωνικό του περίβλημα και να αξιώσει την πολιτική της έκφραση, με προφανείς συνέπειες τόσο για την Αριστερά όσο και γενικότερα για το εργατικό και λαϊκό κίνημα.

Εδώ πρέπει ίσως να σημειώσουμε ότι αυτό το γεγονός της *δεξιάς στροφής*, δεν απορρέει μόνο από την εκλογική άνοδο της Ν.Δ. αλλά και από τη διαπίστωση ότι το ΠΑΣΟΚ παρά την προφανή ήττα του συνεχίζει να ελέγχει ένα μεγάλο μέρος των ψηφοφόρων. Η συσπείρωση της συντριπτικής πλειοψηφίας της κοινωνίας γύρω από δύο κόμματα τα οποία ουσιαστικά ταυτίζονται στο περιεχόμενο και στον τρόπο άσκησης της πολιτικής τους, αποτελεί χωρίς αμφιβολία ένα στοιχείο-κλειδί για να εκτιμήσει κανείς την φορά των πολιτικών εξελίξεων που σηματοδοτούν τα εκλογικά αποτελέσματα. Βεβαίως η κάμψη της εκλογικής δύναμης του ΠΑΣΟΚ (για πρώτη φορά τα τελευταία οκτώ χρόνια το κόμμα της «Αλλαγής» βρίσκεται στη δεύτερη θέση!!) αποκαλύπτει την αναποτελεσματικότητα και τα εγγενή αδιέξοδα της δεξιάς μετατόπισής του και της προσπάθειάς του να εκφράσει πολιτικά τις κοινωνικές δυνάμεις που κατά παράδοση είναι αγγιστρωμένες στη δεξιά. Και επιβεβαιώνει επίσης την άποψη που έλεγε ότι το ΠΑΣΟΚ δεν διαθέτει τις προϋποθέσεις (τόσο χρονικές όσο και πολιτικές) για να φέρει σε πέρας την «ιστορική σύγκλιση» που επιχειρεί με τις κοινωνικές δυνάμεις που εκπροσωπεί η Ν.Δ.

Ωστόσο αυτό καθόλου δεν σημαίνει και δεν προοιωνίζει «αλλαγή πορείας» όπως ευελπιστούν οι διάφοροι φανεροί και κρυφοί φίλοι της «Αλλαγής». Κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε στην δοσμένη οικονομική και κοινωνική συγκυρία με αμφισβήτηση του εαυτού του σαν φορέα διαχείρισης της κρίσης του αστικού καθεστώτος.

Και απ' ό,τι φαίνεται ο κ. Παπανδρέου δεν σκοπεύει να αυτοκτονήσει πολιτικά, προκειμένου να ψαρέψει προς τα αριστερά του, χωρίς βεβαίως να αποκλείονται ορισμένες θεαματικές κινήσεις εντυπωσιασμού και εγγλωθισμού των «αριστερών κομμάτων» (ανασχηματισμός κυβέρνησης, αποκατάσταση της νομιμότητας στην

Γ.Σ.Ε.Ε., θεσμικές αλλαγές κλπ.). Εξάλλου οι πενιχρές αποδόσεις της παραδοσιακής Αριστεράς στις Δημοτικές εκλογές, δεν δημιουργούν το κίνητρο για μια μονιμότερη επίπλαστη πάντα «αριστερή στροφή» του ΠΑΣΟΚ.

Η συμπαράταξη της αριστεράς

Πράγματι η Συμπαράταξη της Αριστεράς που προώθησε το ΚΚΕ, τόσο στην ευρεία (με ΚΚΕ εσωτερικού) όσο και στη στενή εκδοχή της δεν κατάφερε να σημειώσει πετυχημένη εμφάνιση. Και στους 3 μεγάλους Δήμους της χώρας και πολύ περισσότερο στις εργατογειτονίες των αστικών κέντρων, τα εκλογικά αποτελέσματα μόνο αισιοδοξία δεν είναι σε θέση να προκαλέσουν.

Κι αυτό σ' ένα πολιτικό σκηνικό (εντεινόμενη λαϊκή δυσφορία και ολοφάνερη πτώση της δημοτικότητας του ΠΑΣΟΚ, ήπια και χωρίς κινδυνολογία προεκλογική περίοδος, η μεγαλύτερη δυνατή συσπείρωση και οι συνδικαλιστές της ΣΣΕΚ) που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί από κάθε άποψη ευνοϊκό για την παραδοσιακή Αριστερά και την επιχείρηση Συμπαράταξης.

Πιο συγκεκριμένα στην Αθήνα ο υιοθετηθείς από το ΚΚΕ «πρύτανης των νομαρχών του ΠΑΣΟΚ» κ. Κατριβάνος, παρά την υποτιθέμενη ακτινοβολία του στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ και των κεντρογενών δυνάμεων, δεν κατάφερε να συγκεντρώσει ούτε το ποσοστό του κομματικού μέλους κ. Ευφραιμίδη στις προηγούμενες Δημοτικές εκλογές.

Στον Πειραιά ο πολιτικός άχρωμος καθηγητής κ. Νικολινάκος μάταια προσπάθησε να φτάσει τις επιδόσεις του κ. Σαλπέα που εκπροσωπώντας μόνο το ΚΚΕ είχε πάρει το 1982 περίπου 20% των ψήφων.

Στη Θεσσαλονίκη η συμπαράταξη στην αρτιότερη μορφή της με επικεφαλής τον δικηγόρο Νέστωρα, που όλα τα προγνωστικά τον έφερναν στον 6' γύρο, μόλις που μπόρεσε να ισοφαρίσει τον υποψήφιο του ΚΚΕ το 1982 κ. Γιαννούση.

Ωστόσο η παραδοσιακή Αριστερά δεν ατύχησε μόνο στα τρία μεγάλα αστικά κέντρα. Οι απογοητευτικές επιδόσεις των συνδυασμών της Συμπαράταξης σε μια σειρά επαρχιακές πόλεις κλειδιά (Πάτρα, Λάρισα, Μυτιλήνη κλπ.) δείχνουν ότι με εξαίρεση κάποιες ουσιαστικά παρθένες από άποψη πολιτικής παρουσίας περιοχές, η συμπαράταξη της Αριστεράς δεν «περπάτησε».

Εξ άλλου τα εκλογικά αποτελέσματα στους δήμους των τριών μεγάλων πόλεων της χώρας, όπου κατά παράδοση το ΚΚΕ διαθέτει την μεγαλύτερη εκλογική του δύναμη, είναι κάτι παραπάνω από αποκαλυπτικά.

Στους 44 Δήμους της Β' εκλογικής περιφέρειας Αθηνών, η συμπαράταξη παρουσίασε πτώση από 5-10 μονάδες σε σύγκριση με τα αποτελέσματα των Δημοτικών εκλογών του '82 στους 30 Δήμους, σημείωσε αύξηση από 3-7% στους 4 Δήμους και κινήθηκε στα ίδια επίπεδα στους υπόλοιπους παρ' όλο ότι είχε και την ουσιαστική βοήθεια του ΚΚΕ εσωτ.

Στους 6 Δήμους της Β' εκλογικής περιφέρειας Πειραιά παρουσίασε πτώση στους 4 Δήμους, ενώ στους 2 σημείωσε ανεπαίσθητη αύξηση της τάξης του 0,5-1%.

Στους Δήμους του πάντα δύσκολου υπόλοιπου Αττικής θεαίως η εμφάνιση ήταν περισσότερο απογοητευτική, με αποκορύφωμα την «κόκκινη» εδώ και δεκαετίες Ελευσίνα στην οποία η συμπαράταξη απώλεσε περίπου το 1/3 της δύναμής της!!

Στην Α' εκλογική περιφέρεια Θεσ/κης οι συνδυασμοί της συμπαράταξης εμφάνισαν κάποια άνοδο μόνο σε 3 Δήμους (Καλαμαριά, Μενεμένη, Τριανδρία), ενώ στους υπόλοιπους 11 Δήμους η πτώση ξεκινώντας από 5 εκατοστιαίες μονάδες έφτασε στις 12 μονάδες στον Δήμο της Σταυρούπολης.

Η εικόνα λοιπόν που εμφανίζουν οι αριθμοί και οι αυτονόητες συγκρίσεις, είναι όντως απογοητευτική για την παραδοσιακή Αριστερά, η οποία παρά τις θριαμβολογίες του Ριζοσπάστη και άλλων όψιμων φίλων της ενότητας της Αριστεράς, αποδείχτηκε ανίκανη να εισπράξει τη φθορά του ΠΑΣΟΚ.

Αν η συμπαράταξη λειτούργησε θετικά σε κάποια κα-

τεύθυνση, αυτή δεν ήταν η ενίσχυση της εκλογικής παρουσίας του ΚΚΕ αλλά κυρίως η επιβράδυνση της πτωτικής τάσης που παρουσιάζει την τελευταία δεκαετία το μείζον κόμμα της παραδοσιακής Αριστεράς (αυτό συνάγεται εύκολα αν συγκρίνει κανείς τις αποκλίσεις των εκλογικών αποτελεσμάτων των Δημοτικών και βουλευτικών εκλογών Β81-Δ82, Β85-Δ86).

Βεβαίως η πολιτική συγκυρία του 6' γύρου μπορεί να έφερε το ΚΚΕ στη θέση του ρυθμιστή της τελικής μάχης των Δημοτικών εκλογών και να δημιουργήσει ευφορία στα μέλη και στους οπαδούς του, ωστόσο το γεγονός αυτό δεν είναι σε θέση να συγκαλύψει την οδυνηρή για την παραδοσιακή Αριστερά πραγματικότητα. Η υπέρβαση των πολύχρονων αδιεξόδων και της περιθωριοποίησης της Αριστεράς φαίνεται να είναι υπόθεση πολύ δυσκολότερη και συνθετότερη, για να γίνει με οργανωτικές και αμυντικού χαρακτήρα φόρμουλες, όπως η Συμπαράταξη.

Χωρίς να έχουμε την πρόθεση να υποβαθμίσουμε την πολιτική σημασία της ενωτικής πρωτοβουλίας του ΚΚΕ – για μας παραμένει ένα από τα πλέον σημαντικά γεγονότα των Δημοτικών εκλογών – δεν μπορούμε να μην επισημάνουμε το ατελέσφορο μίας ενότητας που δεν πατάει και δεν αντλεί δυνάμεις από το μαζικό κίνημα. Το ΚΚΕ μπορεί στο επίπεδο του ήθους και της πολιτικής εντιμότητας να κέρδισε πόντους από τον μικρό και θνησιγενή αντίπαλό του (πράγματι η στάση του ΚΚΕ εσ. στις πρόσφατες εκλογές και κυρίως η απροσχημάτιστη υποστήριξη των κυβερνητικών υποψηφίων απ' την πλειοψηφία της Κ.Ε. στον 6' γύρο, αποκαλύπτει τον ιδιότυπο ρόλο που φιλοδοξεί να παίξει στην πολιτική ζωή της χώρας ο περιώνυμος «νέος φορέας»), μπορεί να φανέρωσε πραγματικά αξιοθαύμαστες αρετές στο να συλλαμβάνει το νήμα των πολιτικών εξελίξεων – οι αποστάσεις που έσπευσε να πάρει από το ΠΑΣΟΚ στον 6' γύρο είναι όντως ενδεικτικές – ωστόσο δεν έπεισε ότι μπορεί να γίνει χώρος υποδοχής των φυγόκεντρων τάσεων του ΠΑΣΟΚ ή τουλάχιστον να αναβαθμίσει την πολιτική του εκπροσώπηση.

Στην πραγματικότητα λοιπόν αν θέλουμε να είμαστε ακριβείς οι ηττημένοι στις Δημοτικές εκλογές είναι δύο και απ' αυτή την άποψη δεν έχει καθόλου άδικο ο Α. Παπανδρέου όταν λέει ότι «το μήνυμα των δημοτικών εκλογών αφορά και άλλους». Οι Δημοτικές εκλογές αν έδειξαν κάτι που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση, είναι η ύπαρξη ενός δεξιού ρεύματος, αντανάκλαση και πολιτική έκφραση των κοινωνικών διεργασιών που συντελούνται ταχύτερα στο έδαφος της βαθιάς και μακρόχρονης οικονομικής κρίσης.

Το γεγονός αυτό που εγκυμονεί θανάσιμους κινδύνους για την ίδια την ύπαρξη της Αριστεράς και του λαϊκού κινήματος, είναι πλέον φανερό ότι δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με ενωτικές συμπτωτικές τύπου Συμπαράταξης ή ακόμη χειρότερα με «συνεργατικές» επιλογές στα πλαίσια της «Αλλαγής» (ΚΚΕ εσ.). Η ανακοπή του δεξιού ρεύματος και η αναστροφή της κοινωνικής συντηρητικοποίησης, η συγκρότηση ενός Αριστερού κοινωνικού πόλου, είναι ένα στοιχείο καθαριστικής σημασίας που όμως δεν μπορεί να κριθεί παρά μόνο στο πεδίο του μαζικού κινήματος.

Με παροπλισμένη την εργατική τάξη, με παραπομπή του διεκδικητικού κινήματος στις «καλένδες», με διαλυμένους τους κοινωνικούς χώρους, οι όποιες προσπάθειες της παραδοσιακής Αριστεράς να διεκδικήσει ένα ουσιαστικό ρόλο στην πολιτική ζωή του τόπου είναι καταδικασμένες σε αποτυχία. Όποιος πιστεύει στα σοβαρά ότι η όποια απαστράπτουσα βιτρίνα της Αριστεράς είναι σε θέση να υποκαταστήσει τη δυναμική των κοινωνικών και μαζικών αγώνων, όποιος πιστεύει ότι η αδυναμία και η απροθυμία της Αριστεράς να κινητοποιήσει και να συνεγείρει τα εργατικά και ριζοσπαστικά στρώματα της κοινωνίας, ενάντια στην στρατηγική επίθεση του κεφάλαιου μπορεί να εξωραϊστεί με μια «νέου τύπου ΕΔΑ», είναι βέβαιο ότι θα εκπλαγεί σε σύντομο χρονικό διάστημα όταν θα δει ότι η πολιτική πόλωση και η παρόξυνση των κομματικών αντιθέσεων που θα ακολουθήσει, θα εξανεμίσουν τα αμφιλεγόμενα σημερινά εκλογικά οφέλη.

Αγησίλαος Χριστοδουλόπουλος

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ είναι αμείλικτα και η γλώσσα των αριθμών μιλάει από μόνη της». Μ' αυτό το σλόγκαν πολλοί έβγαλαν το ψωμί τους αυτές τις μέρες. Έλα όμως που η «απλή» και δήθεν «ουδέτερη» ανάγνωση και σύγκριση των αριθμών κρύβει κύρια μια πολιτική θέση-άποψη για ό,τι συμβαίνει γύρω μας και όχι τη γνώση της αριθμητικής. Ας προσπαθήσουμε λοιπόν να μιλήσουμε κύρια πολιτικά, να εντάξουμε δηλαδή τις εκλογές και τα αποτελέσματά τους μέσα στις πολιτικές συγκρούσεις των τελευταίων χρόνων, να τις αποσυνδέσουμε απ' τη γλώσσα των κομπιούτερ.

«Φαυλότητας... φευ»

«Λιτότητα, φαυλότητα, αλαζονεία και ανηθικότητα της εξουσίας, έλλειψη σεβασμού στον απλό πολίτη, φιλοαμερικάνικη στροφή, Εξάρχεια, ρουσφέτι...» Αυτά και άλλα αραδιασμένα κατά θούληση πλασάρονται σαν τα χαρακτηριστικά της περιόδου μετά τις εκλογές του 85. Αυτή η παράθεση, που είναι χαρακτηριστικό ότι γίνεται κύρια απ' αυτούς που δεν κρύβουν τη συμπάθειά τους στο ΠΑΣΟΚ, επιδιώκει ένα και μόνο: Να δούμε τα δέντρα και να χάσουμε το δάσος. Για την Αριστερά όμως ένα είναι το καθοριστικό, το βασικό, χαρακτηριστικό της χρονιάς που πέρασε: Η ανάδειξη του εργατικού χώρου σαν του κύριου, αν όχι μοναδικού, πεδίου σύγκρουσης και ταξικής πάλης. Και την πρωτοβουλία την πήρε το ΠΑΣΟΚ.

Η επίθεση του ΠΑΣΟΚ

Η συνολική πολιτική της κυβέρνησης και όχι μόνο η οικονομική στόχευε τον εργατικό χώρο εκεί επικεντρώθηκε. Συμπίεση των μισθών, διασπαστική πραξικοπηματική επίθεση στις συνδικαλιστικές του οργανώσεις, κλιμάκωση της καταστολής και της τρομοκρατίας στους χώρους εργασίας, συγκρότηση συμπαγούς απεργοσπα-

16 τίτλος: σφαιρίδα σε αντίθεση με Γάλλη Ιατροπούλου στο «Πορτίττι»

στικού μηχανισμού, ανεργία και απολύσεις.

Δεν θρискόμαστε λοιπόν ούτε στα 74-75 όπου το φοιτητικό κίνημα έβαζε πρωτοπόρα τη σφραγίδα του στους δημοκρατικούς αγώνες, ούτε στα 79-80 όπου η αριστερή αμφισβήτηση ακύρωνε, προσωρινά έστω, την εκσυγχρονιστική επίθεση στην Παιδεία. Πολύ περισσότερο δεν είμαστε στα 81-82 όπου ένα τεράστιο αντιδεξιό ρεύμα ωθούσε το ΠΑΣΟΚ στον εκσυγχρονισμό του κράτους και των θεσμών.

Σήμερα έχουμε να κάνουμε με τη διάσπαση των «δημοκρατικών» δυνάμεων σ' όλο το φάσμα του συνδικαλισμού, έχουμε να σταθμίσουμε τα αποτελέσματα της πρώτης μεταπολιτευτικής γενικής απεργίας, έχουμε να αναλογιστούμε τους πολύπλευρους τρόπους άμυνας του εργατικού κινήματος στην επίθεση του ΠΑΣΟΚ και του κεφαλαίου. Και το κυριότερο, όλα αυτά έφεραν την Αριστερά, σ' όλες της τις εκδοχές, στο προσκήνιο για πρώτη φορά την τελευταία δεκαετία αυτόνομη και ανεξάρτητη από το «αντιδεξιό» - «δημοκρατικό» σύνδρομο.

Σπινάρουν τα Βάρμπουργκ

Γνωρίζουμε βέβαια ότι για το ΚΚΕ ο εργατικός χώρος είναι προνομιακός. Ακριβώς επειδή το ΚΚΕ δρα πρώτα και κύρια σαν ένα ιδιόμορφο ιδιότυπο συνδικάτο και δευτερευόντως σαν κοινοβουλευτικό κόμμα στήριξης της εξουσίας ή «πρακτορείο». Στον εργατικό χώρο έχει στραμμένες τις κεραιές του, εκεί την εκλογική του πελατεία, σ' αυτόν μετράνε κύρια οι πολιτικές του επιλογές, εκεί αναπαράγεται.

Και όσο είναι αληθινό ότι το ΚΚΕ και σχεδόν όλη η Αριστερά ανέχτηκαν και στήριξαν με την πολιτική ουράς τόσων χρόνων την προετοιμασία της επίθεσης, άλλο τόσο είναι αληθινό ότι, η πρωτοβουλία και η εκδήλωση της επίθεσης αυτής, τους ανάγκασε να αμυνθούν. Μετά μάλιστα από την περσινή εκλογική ήττα, σχεδόν

συντριβή, της Αριστεράς στις εργατικές κύρια περιοχές η ανάγκη για άμυνα σ' ένα χώρο, που απειλείται με διάλυση, ήταν ζήτημα ζωής ή θανάτου.

Έτσι το ΚΚΕ, το ΚΚΕ εσ., η ΣΣΕΚ, εξωκοινοβουλευτικές οργανώσεις και ανεξάρτητοι συνδικαλιστές διακαίολόγησαν για πρώτη φορά μεταπολιτευτικά την ύπαρξη της Αριστεράς σαν μιας δύναμης, που αν και ανίκανη να προετοιμάσει την κοινωνική ανατροπή, τουλάχιστον έχει τη θέληση να υπερασπιστεί τις στοιχειώδεις κατακτήσεις της εργατικής τάξης. Τα φυσικά αποτελέσματα αυτής της μάχης διαρκείας τα είδαμε σ' όλους αυτούς που συμμετείχαν σ' αυτή. Ακόμη και στο ΚΚΕ. Ας απარიθμήσουμε μερικά εξώφθαλμα. Η ποιότητα της Συμπράταξης ξεπερνά κατά πολύ τα μέτωπα του ΚΚΕ με το Αγροτικό κόμμα, η πρωτόγνωρη για το ΚΚΕ στάση αλληλεγγύης στην Ιατροπούλου, η προσωρινή τουλάχιστον αποστράτευση των ΚΝΑΤ. Και πιο χαρακτηριστικό απ' όλα η απόφαση για τον δ' γύρο των δημοτικών στην Αθήνα που μπορεί μεν να μας εξέπληξε αλλά δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Απλούστατα, γιατί μόνο το ΠΑΣΟΚ πίστευε ότι ο καιρός είναι ακόμα αίθριος!

Τα Βάρμπουργκ έχουν όπισθεν;

Την εκλογική φθορά του ΠΑΣΟΚ μπορεί να την καρπώθηκε η Αριστερά και δευτερευόντως μόνο η Ν.Δ. Μπο-

ρεί πράγματι η Αριστερά να αναχαιτίσει μια πορεία, που οδηγούσε στον γκρεμό την ίδια και το εργατικό κίνημα. Πολιτικά όμως την ήττα του ΠΑΣΟΚ την καρπώνεται μόνο η Ν.Δ., η μόνη κυβερνητική εναλλαχτική λύση αν το ΠΑΣΟΚ χάσει την αυτοδυναμία του. Η πάσα ήδη έχει αρχίσει και η κλιμάκωση της επίθεσης στον εργατικό χώρο παραμένει στην ημερήσια διάταξη. Και εδώ βρίσκεται το δράμα της Αριστεράς στην επαναστατική ή όχι εκδοχή της. Όσο η Αριστερά, μέσα στην πολυμορφία της, αποτελεί απλά την έκφραση κάποιων συνδικαλιστικών αντιστάσεων και όχι αντικαπιταλιστική δύναμη δεν την σώζει από το πισογύρισμα η απλή αναλογική. Στο κάτω κάτω ο εκλογικός νόμος δεν δημιουργεί ούτε γεννά τα κοινωνικά πολιτικά ρεύματα. Απλά διασφαλίζει τους κανόνες με τους οποίους τα υπαρκτά ρεύματα συγκρούονται.

Να ελπίσουμε ότι ο Λ. Κύρκος θα πάψει να παριστάνει το αριστερό άλλοθι του ΠΑΣΟΚ; Ουτοπία προς το παρόν!

Να ελπίσουμε ότι το ΚΚΕ θα πάψει να υπερφαλαγγίζει την κυβέρνηση στην καταστολή των αυτόνομων και των αναρχικών; Ουτοπία.

Ας ελπίσουμε καλύτερα να αποκρουστούν τα κυβερνητικά πραξικοπήματα στο ΕΚΑ και να πετύχουν οι απεργίες που ετοιμάζονται. Ίσως, έτσι, θα έχουμε κάποτε το δικαίωμα να ελπίζουμε και για όλα τα άλλα!

Θεόφιλος Πλατής

Αποδέσμευση με δεσμά

ΚΑΙ ΞΑΦΝΙΚΑ οι πιο νυσταλέες εκλογές στην πρόσφατη πολιτική ιστορία, έγιναν χαράκιρι παιζόμενο. Εκεί που όλα προδιαγράφονταν με σαφήνεια - δηλαδή κι η εκλογική πτώση του ΠΑΣΟΚ, γιατί έκανε ό,τι περνούσε από το χέρι του για να γίνει αντιπαθητικό, και η πολιτική ανασυγκρότηση της δεξιάς που είναι φυσικό επακόλουθο μιας τάξης πνευμάτων όπου ο λαός ελπίζει και μετά δεν ελπίζει πια τίποτε κι ότι οι αριστεροί φρόνιμα και ταχτικά θα έμπαιναν άλλη μια φορά στη μέγγενη δημοκρατικές δυνάμεις = δημοκρατικός βάλτος ή δεξιά, και θα ξανάδιναν με πνεύμα αυτοθυσίας τη λύση, τη λύτρωση, το χάπι-εντ - εκεί λοιπόν που όλα προεξοφλούνταν, το ΚΚΕ ξαφνικά θύμωσε.

Κι όντας ξαφνικά θυμωμένο, πήρε μια απόφαση που θα μπορούσε άλλοτε να καθαιρέσει όλη την Κεντρική Επιτροπή ίσως και το Πολιτικό Γραφείο σαν διαβρωμένα από τον τροτσκισμό. Αυτό το ξέσπασμα ιερής αγανάκτησης δημιούργησε στις γραμμές του (και όχι μόνο σ' αυτές) μια απελευθερωτική κατάσταση, μια χαρμόσυνη ευφορία, όχι κύριε δεν θα σου κατεβάσουμε και τα σώβρακα, για μια αξιοπρέπεια ζούμε, θέλουμε να σε παίξουμε όπως και συ μέχρι αηδίας μας έπαιξες.

Ξαφνικά; Όχι ακριβώς.

Εδώ και πολλά χρόνια, χέρι με χέρι ο πολιτικός αχταρμάς του ΠΑΣΟΚ και η πολιτική αφασία του ΚΚΕ εξωθείτο το τελευταίο σε πολιτική εξουθένωση.

Κατά συρροή το ΚΚΕ βρέθηκε στη θέση, παθητικά να ενδίδει με την πλάτη κολλημένη στον τοίχο προ τριών βημάτων.

Όταν εμφανίστηκε στην πολιτική ζωή του τόπου το ΠΑΣΟΚ σαν φέρελπις νέος κραδαινοντας την διακήρυξη της 3ης Σεπτεμβρίου, οι αριστεροί στάθηκαν αμήχανοι, φαινόταν καλούτσικη, ζήτω του εφέδρου, ζήτω και του μονίμου, εμείς σάμπως τι λέγαμε, ή θέλαμε, μήπως λέγαμε τα ίδια, τότε εκείνη τη στιγμή χάθηκε το παιχνίδι της πολιτικής οριοθέτησης.

Όταν ως εκ τούτου οι καπετάνιοι του Ε.Λ.Α.Σ προχωρούν στο ΠΑΣΟΚ και ερμηνεύουν την ιστορία με φακέλους της ασφάλειας.

Όταν ο φέρελπις νέος ενηλικιώθηκε και ανέδειξε μέσω του σοσιαλιστικού του οράματος κλέφτες και αγύρτες στην εξουσία. Όταν ο πολίτης αισθάνεται εξίσου εξουθενωμένος και ταπεινωμένος απέναντι στην κρατική μηχανή, αλλά οι κουρασμένοι ήρωες που έχουν

δει και χειρότερα αδράχνουν την κατάσταση σαν την ιστορική ευκαιρία.

Όταν σαν να μην έφταναν όλα αυτά, ο Γκορμπατσώφ αναδεικνύεται σε ηγετική φυσιογνωμία του ευρωκομμουνισμού, ξεπερνώντας κάθε προσδοκία στην κριτική του για την κρατική νομενκλατούρα, αλλά στέλνει παραμονή των εκλογών τον δήμαρχο Μόσχας σε επίσκεψη αβροφροσύνης στον Μπέη.

Τότε το ΚΚΕ έχει κάθε λόγο να είναι θυμωμένο επειδή είναι πολύ στριμωγμένο.

Όντας λοιπόν στριμωγμένο, πολιτικά παραλυμένο και με τον μηχανισμό του ως εκ τούτου αποδιοργανωμένο, έπρεπε, πιεζόταν να πάρει μια απόφαση. Η απόφαση ήταν η απελευθέρωση των μελών και οπαδών του να ψηφίσουν κατά συνείδηση στην Αθήνα. Σε μια στιγμή που η απόφαση αυτή προεξοφλούσε την εκλογή όχι του πρώην Εκοφίτη αλλά του πράου, μελιχλιού, άψογου τζέντλεμαν που αποτελεί τη σημερινή επικίνδυνη πολιτική έκφραση της δεξιάς.

Γιατί μόνο στην Αθήνα; Υπάρχουν θέβαια στην πολιτική συμβολικές κινήσεις, όμως τούτη εδώ ελάχιστα έπειθε σαν τέτοια. Όταν το ΚΚΕ, παίρνει μια απόφαση που εκφράζει μια διάθεση σύγκρουσης, ένα φτάνει πια, κι αυτή έχει κάποια κοινωνική απήχηση, δεν μπορεί να τη σταματήσει εκεί ακριβώς όπου αρχίζει και τελειώνει η οριοθέτηση των συνειδήσεων, δηλαδή στα όρια του δήμου Αθηναίων. Και δεν σταμάτησε. Κι όταν το ΠΑΣΟΚ υπερψηφίζει τους υποψηφίους του ΚΚΕ, αυτό είναι μια ηθικά δικαιωμένη στάση που μπορεί να βραχυκυκλώσει το ΚΚΕ.

Εδώ, πίσω από τους συμβολισμούς αγνοφαινεται το μικρεμπορίο της πολιτικής.

Στήν Αθήνα ρήξη. Για να ανασυγκροτηθούν οι νέοι που πιέζουν για πολιτική οριοθέτηση.

Έξω από την Αθήνα σύμπραταξη των δημοκρατικών δυνάμεων για να μην καταθρουνθεί η παλιά φρουρά που πιέζει για ησυχία, και για να βγάλουμε τους δημάρχους μας.

Το ΚΚΕ έτσι κι αλλιώς πήρε ένα σοβαρό ρίσκο να κατηγορηθεί για ανίερη συμμαχία και στη συνέχεια αντί να το πάρει ως το τέλος, πράγμα που θα ήταν η καλύτερη υπεράσπιση της θέσης του, το θυσιάσε στην μικρολογιστική της υπόθεσης. Και κουλούρι και τυρί. Πολιτική ρήξης, κυρίως όμως δημάρχους.

Α. Λαζαρίδου

Η ενίσχυση του Ντεμιρέλ

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ μετά το πραξικόπημα της 12 Σεπτεμβρίου του '80 είχαν γίνει στις 6 Νοέμβρη του 1983. Τρία χρόνια περίπου αργότερα, στις 28 Σεπτεμβρίου '86 διεξάχθηκαν εκλογές για τη συμπλήρωση 11 κενών βουλευτικών θέσεων στις οποίες συμμετείχαν συνολικά 12 μεγάλα ή μικρότερα κόμματα.

Σχεδόν όλες οι προεκλογικές συμμαχίες συμφωνούσαν σε απώλειες του ANAP (Κόμμα Μητέρα Πατρίδα του Οζάλ), στην άνοδο του SHP (Σοσιαλιστικό Λαϊκιστικό Κόμμα του Ινονού) στην δεύτερη και του DYP (Κόμμα Σωστού Δρόμου του Τζιντζουρουνκ που υποστηρίζεται από τον Ντεμιρέλ) στην τρίτη θέση. Τ' αποτελέσματα όμως διέψευσαν όλους.

Το ANAP πήρε πάνω από τις μισές έδρες, όμως είχε σημαντικές απώλειες. Το DSP (Δημοκρατικό Σοσιαλιστικό Κόμμα της Ρ. Ετζεβίτ) πήρε περισσότερους ψήφους απ' ό,τι έλπιζε, όμως καμιά έδρα, ενώ πραγματικά χαμένο βγήκε το SHP. Η αναπάντεχη νίκη του DYP, χάρη στην προεκλογική προπαγάνδα του Ντεμιρέλ, ήταν πραγματικά ένα ξάφνιασμα.

Από τις 11 έδρες το ANAP πήρε τις 6, το DYP τις 4 ενώ το SHP μόνο μία.

Η αναλογία σε ποσοστά είναι: ANAP 32%, DYP 23,5%, SHP 22,8%, DSP 8,6%, RP (Κόμμα Ευημερίας), 5,5, υπόλοιπα 7,4%.

Κατανομή των εδρών στα κόμματα ανά εκλογικές περιφέρειες

Ισταμπούλ	1-ANAP
Άγκυρα	1-ANAP
Σμύρνη	1-SHP
Μάνισα	2-DYP
Σάμσουν	1-DYP
Ζόγκουλντακ	1-DYP
Μπούρντουρ	1-ANAP
Νιγντε	1-ANAP
Μπίνγκιολ	1-ANAP
Γκαζιάντεπ	1-ANAP

Στις προηγούμενες εκλογές της 6 Νοέμβρη του '83 ο Οζάλ είχε κερδίσει γιατί το κόμμα του ήταν εκείνο που κρατούσε την μεγαλύτερη απόσταση από το στρατιωτικό καθεστώς απ' όλα όσα είχε επιτρέψει η χούντα να πάρουν μέρος. Όμως από τότε μέχρι σήμερα τα γεγονότα και οι συγκυρίες κατέστησαν το ANAP, παρά τη θέλησή του, συνέχισαν του στρατιωτικού καθεστώτος κι υπερασπιστή των επιλογών του. Φυσικά δεν πρέπει να παραβλέψουμε την αποτυχημένη οικονομική του πολιτική και την αδυναμία της να λύσει βασικά προβλήματα όπως των πολιτικών κρατουμένων, την κατάσταση στο τουρκικό Κουρδιστάν, κ.ά.

Γιατί όμως οι ψηφοφόροι που αρνήθηκαν την ψήφο τους στον Οζάλ ψήφισαν το DYP αντί του προβλεπόμενου SHP; Οι αιτίες μπορούμε να πούμε είναι ότι τα κόμματα που αυτοχαρακτηρίζονται σοσιαλιστικά δεν μπόρεσαν να προσφέρουν τίποτα νέο στους ψηφοφόρους. Δεν κατάφεραν να είναι πειστικοί ούτε να φέρουν στην επικαιρότητα τα φλέγοντα προβλήματα του εργατικού και δημοκρατικού κινήματος. Ο Ετζεβίτ και η σύζυγός του που είναι η πρόεδρος του DSP (γνωρίζοντας εκ των προτέρων τις επιπτώσεις της συμμετοχής τους στις εκλογές) διέσπασαν τους αριστερούς ψηφοφόρους κι επί πλέον συνέβαλαν να χαθεί η εμπιστοσύνη και η συμπάθεια προς την αριστερά. Οι δυσαρεστημένοι ψηφοφόροι

του ANAP φυσικά αντί να κάνουν μια αριστερή επιλογή προτίμησαν να ψηφίσουν κάποιο άλλο δεξιό κόμμα. Καθοριστικό ρόλο έπαιξε η επιμονή του DYP και ειδικά του Ντεμιρέλ ότι δεν πρέπει ο στρατός ν' αναμειγνύεται στην πολιτική. Η αποφασιστικότητα τους στο θέμα αυτό σίγουρα του εξασφάλισε μια σημαντική υποστήριξη.

Αν κρίνουμε τ' αποτελέσματα γενικά παρατηρούμε ότι οι αριστερές δυνάμεις υπέστησαν μια από τις σημαντικότερες ήττες συγκεντρώνοντας μονάχα ένα 30% έναντι του 70% της δεξιάς.

Ποια τακτική προβλέπεται λοιπόν ν' ακολουθήσει το DYP; Και ο από τα παρασκήνια ηγέτης του Ντεμιρέλ; Είναι φανερό ότι ο Ντεμιρέλ ελπίζει στην σταδιακή αποδυνάμωση της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας του Οζάλ, μέσω του προσεταιρισμού των ανεξάρτητων βουλευτών, των φιλοντεμιρελικών και πρώην στελεχών του παλαιότερου κόμματός του που έχουν συσπειρωθεί στον Οζάλ καθώς και των βουλευτών του υπό διάλυση κόμματος HDP. Σήμερα η κατανομή των εδρών ανά κόμμα είναι:

ANAP	237
SHP	85
DYP	29
HDP	21
DSP	5
VAP	2
Ανεξάρτητοι	20
Κενή	1

Τα εκλογικά αποτελέσματα έχουν διασπάσει τους κύκλους του κεφαλαίου. Μια μερίδα πιστεύει ότι η επιστροφή του Ντεμιρέλ θα είναι ευνοϊκή για το μέλλον της οικονομίας ενώ μια άλλη θεωρεί κακό οiwόν

το γεγονός ότι το κυβερνών κόμμα δεν ξεπέρασε το ποσοστό του 32%. Υπάρχουν φόβοι πως αν δημιουργηθεί ζήτημα πρόωρων εκλογών θα σημειωθεί μια στασιμότητα στις εξωτερικές πιστώσεις, στις επενδύσεις μέχρι και τις γραφειοκρατικές διαδικασίες όπου θα επικρατήσει η ψύχωση «στάσου πρώτα να δούμε».

Αφήνοντας λοιπόν πίσω μας και τούτες τις εκλογές αναρωτιόμαστε ποιες πολιτικές εξελίξεις επιφυλάσσει στην Τουρκία το άμεσο μέλλον. Είναι δύσκολο ν' απαντηθεί μ' ακρίβεια το ερώτημα. Αν στον αριστερό χώρο δεν υπάρξουν σημαντικές αλλαγές (που θα χρειαστεί έντονη δραστηριότητα) πιθανότατα οι προσεχείς εκλογές του '88 ν' αναδείξουν κυβέρνηση δεξιού συνασπισμού. Η πιθανότητα μιας αυτοδύναμης κυβέρνησης του DYP δεν θα σημαίνει τίποτε άλλο παρά το άνοιγμα μιας «καινούριας περιόδου κοινοβουλευτισμού» που δεν θα διαφέρει ιδιαίτερα από την προηγούμενη περίοδο της δεκαετίας του '70, στην αυταρχικότητα, την καταστολή και τον περιορισμό των δημοκρατικών και συνδικαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων.

Ίσως είναι νωρίς για τόσο μακρόχρονες προβλέψεις. Το γεγονός παραμένει η προώθηση του Ντεμιρέλ και του κόμματός του σαν την εναλλακτική λύση της αστικής τάξης μπροστά στην όλο και διογκούμενη χρεωκοπία του Οζάλ και του κόμματός του ANAP.

Ήδη ο Οζάλ προχώρησε στο μερικό ανασχηματισμό της κυβέρνησής του ελπίζοντας ν' ανακόψει τη καθοδική του πορεία.

Τι κάνει όμως η αριστερά (Τ.Κ.Κ., εξωκοινοβουλευτική αριστερά κ.λ.) στην Τουρκία; Η απάντηση θα δοθεί στο προσεχές τεύχος.

Μουράτ Αϊντίν

Για την Αφρική, η Αποκάλυψη ήρθε νωρίτερα

«Γύρισα προς το Βορρά και είδα όλον τον ουρανό σκοτεινιασμένο από ένα τεράστιο σύννεφο που έμοιαζε με σύννεφο καπνού από μια πόλη που καίγεται. Σκέφτηκα πως ήταν ίσως μια τρομακτική θύελλα, θυμήθηκα μάλιστα τις χιονοθύελλες που είχα ζήσει στο Βορρά, αυτές τις θύελλες που σε ρίχνουν σε μια δίνη και σούρχεται να φωνάξεις και να κλάψεις. Τα παλλόμενα και ξέφρενα φτερά τους μας ξεκούφαιναν, έλαμπαν στον ήλιο σαν λεπτές λάμες μαχαιριών και σχημάτιζαν ένα προκάλυμμα μπροστά του. Περικύκλωναν εμάς τους ίδιους, τα νιώθαμε να βομβούν στα πρόσωπά μας και να μπαίνουν στο γιακά μας, στα μανίκια μας, στα παπούτσια μας»¹...

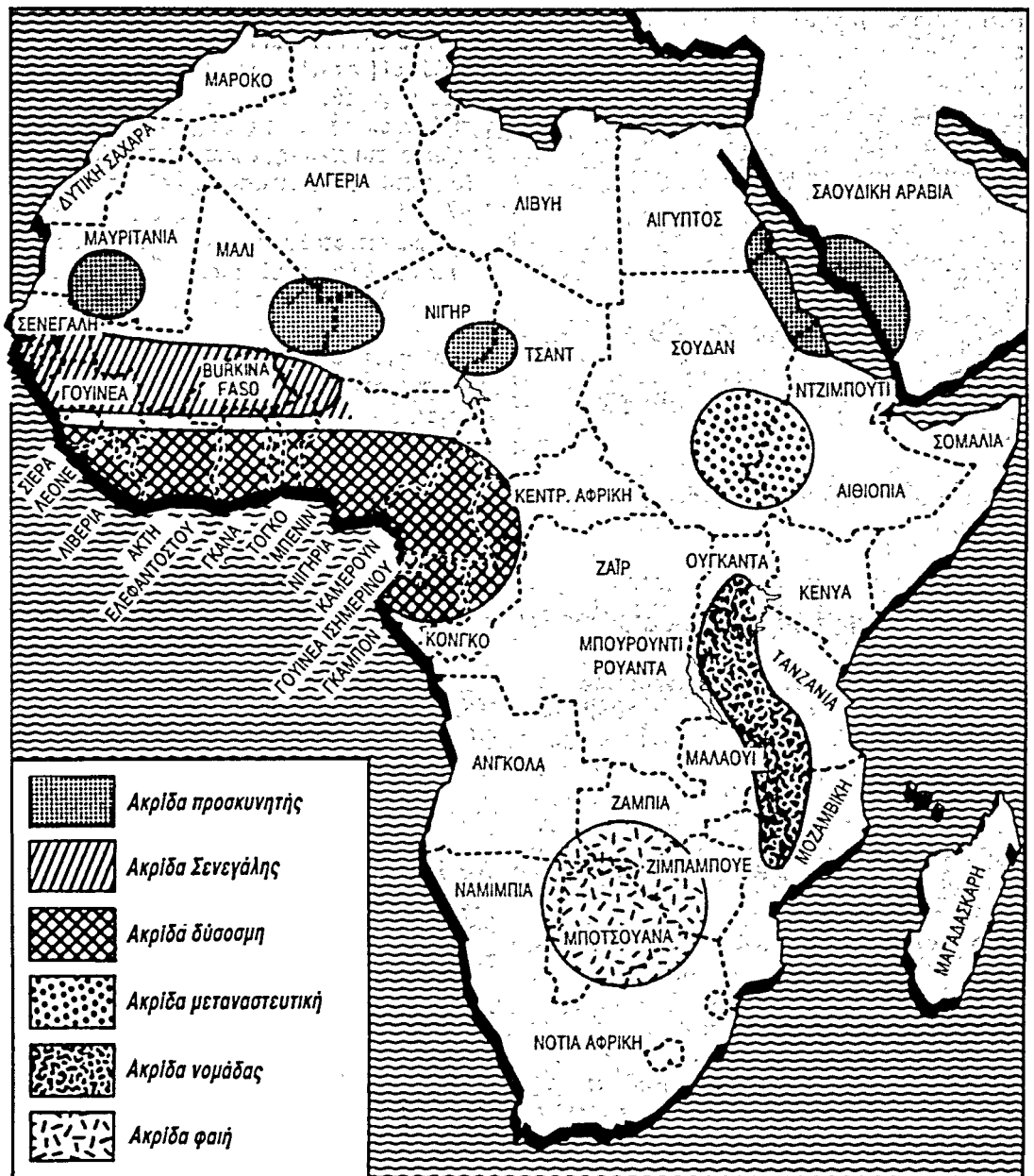
ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ για διήγημα επιστημονικής φαντασίας ούτε για το σενάριο της ταινίας «πουλιά» του Χίτσκοκ. Είναι η όγδοη πληγή της Αιγύπτου, που την έστειλε ο «Θεός», όχι για να αναγκάσει τον Φαραώ να αφήσει ελεύθερους τους εβραίους, αλλά για να τιμωρήσει τους φτωχούς επειδή είναι φτωχοί, επειδή ζουν στην Αφρική και όχι στον πολιτισμένο και ανεπτυγμένο Βορρά και επειδή τόλμησαν να ελπίσουν πως, μετά το φρικτό λιμό, μπορούν τώρα να καλλιεργήσουν και να φάνε. Σ' αυτούς και τα ηφαίστεια, οι σεισμοί και οι πλημμύρες, σ' αυτούς και το AIDS, μακριά από μας τους πρωτοκαί δευτεροκοσμικούς...

Οι ακρίδες δεν είναι καινούριο φαινόμενο στην Αφρική. Το 1944 στη Λιβύη, το 1954 στο Μαρόκο, το 1958 στην Αιθιοπία, πριν δώδεκα χρόνια σ' ολόκληρη την ήπειρο, έχουν καταστρέψει εκατοντάδες χιλιάδες τόννους δημητριακών. Το περασμένο καλοκαίρι, μετά από πολλά χρόνια ξηρασίας και πείνας, η αφρικανική ήπειρος γνώρισε και πάλι έναν κανονικό ρυθμό βροχοπτώσεων, που επέτρεψε να αναβιώσουν οι ελπίδες για μια καλή σοδειά. Ως γνωστόν όμως, οι φτωχοί δεν έχουν στον ήλιο μοίρα. Από τη Σενεγάλη μέχρι την Ερυθραία κι από τη Νιγηρία μέχρι τη Νότια Αφρική, οι αγρότες βλέπουν απελπισμένοι δισεκατομμύρια ακρίδες να καταβροχθίζουν το κεχρί, το σόργο, το καλαμπόκι, το ρύζι, το μπαμπάκι, τον καφέ, μειώνοντας την ορατότητα συχνά στο ένα μέτρο (!). Οι ψεκάσμοι με εντομοκτόνα είχαν βέβαια προσωρινά αποτελέσματα, αλλά το πρόβλημα παραμένει και οποιαδήποτε κλιματική μεταβολή μπορεί να το ξαναφέρει σε οξύτερη μορφή.

Ας δανειστούμε έναν απλό υπολογισμό από τη «Λε Μοντ»: αν φανταστούμε ένα «μέσο» σμήνος ακρίδων που καταλαμβάνει έκταση 10 τετραγωνικών χιλιομέτρων με πυκνότητα 200 εντόμων ανά τετραγωνικό μέτρο, έχουμε αμέσως δυο δισεκατομμύρια ακρίδες! Κάθε ακρίδα ζυγίζει δυο γραμμάρια και τρώει κάθε μέρα το ισοδύναμο του βάρους της σε νωπή φυτική ύλη. Το σμήνος καταβροχθίζει έτσι 4000 τόννους φύλλων, χόρτων, φλούδας και κλαδιών την ημέρα, ποσότητα που θα μπορούσε να θρέψει για μια μέρα 40.000 ελέφαντες, 100.000 καμήλες ή 1 εκατομμύριο ανθρώπους, ανάλογα με τη φύση των χορταρικών!

Και δεν είναι μόνο αυτό. Με τα δόντια τους (προσακτρίδες), οι ακρίδες ανοίγουν πληγές στα φυτά, αφήνοντάς τα έρμαιο των επιδημιών και των παρσιτών, με συνέπεια να καταστρέφεται πέντε με δέκα φορές περισσότερος φυτικός ιστός απ' ό,τι από την ίδια την επιδρομή. Ολόκληρα δέντρα συχνά λυγίζουν κάτω από το βάρος των ακρίδων, ενώ τα απορρίμμάτά τους διαταράσσουν σοβαρά τη φωτοσύνθεση των φυτών.

Η επιστήμη κατορθώνει γι' άλλη μια φορά να περιγράψει με ακρίβεια το φαινόμενο, παρουσιάζεται όμως ανίκανη να δώσει ριζοσπαστικές λύσεις. Μαθαίνουμε έτσι ότι η ακρίδα έχει διαφορετική μορφολογία, χρώμα και συμπεριφορά, ανάλογα με το αν είναι μόνη της ή με παρέα! Στη δεύτερη περίπτωση,

λίγο μετά την ανατολή του ήλιου, κι αφού την προηγούμενη έχει καταβροχθίσει ό,τι βρήκε στο διάβα του, το σμήνος των ακρίδων αφήνεται να παρασυρθεί από τον αέρα και μέχρι το βράδυ έχει διανύσει 20 με 30 χιλιόμετρα. Στην πορεία αυτή, τα θηλυκά γονιμοποιούν δυο με τρεις φορές, από 60 με 100 αυγά το καθένα. Μετά από είκοσι μέρες, μόλις δηλαδή η θλάση αρχίζει να ξαναφυτρώνει, οι προνύμφες είναι ήδη αρκετά μεγάλες για ν' αρχίσει ένας καινούριος καταστρεπτικός κύκλος...

Μπροστά σ' αυτή την κατάσταση, απαιτείται ψεκασμός των εκτάσεων, αλλά βέβαια λείπουν πάντα τα αεροπλάνα, τα καύσιμα, το προσωπικό, ενώ και πολλές ειδικές οργανώσεις που είχαν δημιουργηθεί πριν από 20 και 30 χρόνια, διαλύθηκαν από έλλειψη πόρων και κρατικής υποστήριξης. Οι αφρικανικές χώρες πρέπει έτσι να στηρίζονται στη βοήθεια της Δύσης, που είναι αργή και επιλεκτική.

Το τελευταίο αποτελεί μεγάλο πρόβλημα στις χώρες που μαστίζονται από τον πόλεμο, όπως είναι η Αιθιοπία, η Ερυθραία, το νότιο Σουδάν, το Τσαντ (το τελευταίο μαστίζεται και από ποντικούς). Η καταπολέμηση του προβλήματος στις πολεμικές ζώνες είναι αδύνατη και η διεθνής βοήθεια... περιορίζεται κατά πολύ, περνώντας από τα διεφθαρμένα και δικτατορικά καθεστώτα πολλών απ' αυτές τις χώρες.

Επειδή οι ακρίδες, «είχαν τρίχας ως τρίχας γυναικών, και οι οδόντες αυτών ως λεόντων ήσαν και είχαν θώρακες σιδηρούς, και η φωνή των πτερύγων αυτών ως φωνή αρμάτων ίππων πολλών τρεχόντων εις πόλεμον», ήρθαν στην Αφρική πολύ νωρίτερα από την Αποκάλυψη.

Επειδή οι φυσικές καταστροφές –θείες δίκες– έχουν κάπως απομυθοποιηθεί τελευταία –για τις επιδρομές των ακρίδων, όπως άλλωστε και για την πείνα, ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό οι μονοκαλλιέργειες, οι φυτικές παραλλαγές υψηλής απόδοσης, η άκρατη μηχανοποίηση και τα χημικά λιπάσματα και εντομοκτόνα (συγκεκριμένες δηλαδή πολιτικές επιλογές κυβερνήσεων),

έχει μείνει πια ελάχιστος καιρός για να ακούσει επιτέλους η Ευρώπη την Αφρική και να μάθει, όπως έγραφε ο Κλωντ Ζυλιέν στη «Μοντ Ντιπλοματίκ», τι πραγματικά χρειάζεται η τελευταία, τι είδος κοινωνίας θέλει, πώς θα εξασφαλιστεί κάποια συμπαραγωγή, κάποια κοινή οικοδόμηση. Ίσως τότε δικαιολογήσει κατά κάποιο τρόπο την ύπαρξή της ως ενιαίο σύνολο...

Μιχάλης Μητσός

(1) Από το βιβλίο «La ferme Africaine» (το αφρικανικό αγρόκτημα), της Κάρεν Μπλίζεν, εκδόσεις Folio. Πηγή: Λιμπερασιόν, 15/7/86.

Τριάντα εκατομμύρια άνθρωποι, σύμφωνα με μετριοπαθείς σχετικά εκτιμήσεις, έχουν θρει το θάνατο σε «περιορισμένης κλίμακας» τοπικούς συμβατικούς πολέμους μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ορισμένοι απ' αυτούς (Κορέα, Βιετνάμ, Αλγερία, Μ. Ανατολή, Ιράν-Ιράκ, Καμπότζη, Κίνα) είναι ευρύτερα γνωστοί, είτε γιατί αποτέλεσαν άμεσα πεδίο αναμέτρησης των δυο υπερδυνάμεων, είτε γιατί με την έκτασή τους μετέβαλαν σε σημαντικό βαθμό το γεωπολιτικό συσχετισμό δυνάμεων σε μια ορισμένη περιοχή, είτε τέλος, λόγω της ιδεολογικής φόρτισης που συνεπάγονταν.

Ωστόσο, την ίδια στιγμή, μια σειρά από εξίσου αιματηρές συγκρούσεις που διεξάγονται σήμερα σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της υδρογείου παραμένουν ουσιαστικά, αν όχι ολοκληρωτικά, άγνωστες, για διαφορετικούς λόγους η καθεμιά.

Αυτούς τους «ξεχασμένους πολέμους» του σήμερα λέμε, προδοκατόρικα σχεδόν, να θυμίσουμε σε μια σειρά άρθρων μας.

T.K.

Ένας γίγαντας με ξύλινα πόδια

Εκατόν εβδομήντα πέντε εκατομμύρια κάτοικοι: από άποψη πληθυσμού, η Ινδονησία είναι η πέμπτη σε μέγεθος χώρα του κόσμου. Απ' τον Οκτώβρη του 1965, στο αρχιπέλαγος αυτό της Νοτιοανατολικής Ασίας βασιλεύει η «Νέα Τάξη» του στρατηγού Σουχάρτο, η έλευση της οποίας βάφτηκε στο αίμα 1.000.000 κομμουνιστών και «συνδοιοφόρων», σε μια απ' τις μεγαλύτερες και πιο βάρβαρες σφαγές της σύγχρονης Ιστορίας¹.

Τα «γεγονότα του '65» σηματοδοτούν το πέρασμα απ' τον εθνικιστικό κρατικό καπιταλισμό που εξέφραζε ο Αχμέτ Σουκάρνο, πατέρας της ινδονησιακής ανεξαρτησίας, σ' ένα φιλελεύθερο καπιταλισμό, ανοιχτό στο ξένο κεφάλαιο, κάτω απ' το συντονισμό της «Μαφίας του Μπέρκλεϋ», μιας ομάδας αμερικανοσπούδαστων (και σε μεγάλο βαθμό ελεγχόμενων απ' τις μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ) οικονομολόγων². Έκτοτε, οι αμερικανικές, γι�πωνέζικες και δυτικοευρωπαϊκές εταιρείες λυμαίνονται κυριολεκτικά το φυσικό πλούτο της χώρας (πετρέλαιο, ξυλεία, αγροτική παραγωγή), σύμφωνα μ' ένα καθαρά νεοαποικιακό μοντέλο: λεηλασία πρώτων υλών (με μηδαμινή προστιθέμενη αξία στο εσωτερικό της Ινδονησίας), «επιχειρήσεις-νησίδες» με ξένους όχι μόνο τεχνικούς, αλλά ακόμη κι ανειδίκευτους εργάτες, «αγρομπίζνες» καλλιέργειών προς εξαγωγή, κλπ.³ Η ιθαγενής κρατική γραφειοκρατία κι ιδιαίτερα οι ανώτεροι στρατιωτικοί που κατέχουν την πλειοψηφία των διοικητικών πόστων, έχουν κι αυτοί το μερίδιό τους στη λεηλασία της χώρας. Σύμφωνα δε με πρόσφατα δημοσιεύματα οι καταθέσεις της οικογένειας Σουχάρτο σε δυο ελβετικές τράπεζες ανέρχονται σε 250 δις δολάρια -δέκα φορές περισσότερο απ' ό,τι το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της οικογένειας του πρώην δικτάτορα των Φιλιππίνων, Φερδινάνδο Μάρκος⁴.

Την ίδια στιγμή, λίγο πιο πέρα απ' τα αστικά κέντρα και τις παράκτιες ζώνες κυριαρχεί μια αρχέγονη, απομονωμένη, πολλές φορές μη-χρηματική «οικονομία της επιβίωσης». Η καπιταλιστική διείσδυση σ' αυτές τις αγροτικές ζώνες αποσυνθέτει τις παραδοσιακές κοινωνίες χωρίς να προσφέρει υποκατάστατα στο αρχαϊκό κοινοτικό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας, εντείνει τις κοινωνικές αντιθέσεις στο επίπε-

δο του χωριού κι επιταχύνει μια εξαθλίωση χωρίς προηγούμενο για μεγάλα στρώματα του πληθυσμού⁵. Οι αντιθέσεις που προκαλούν αυτές οι μεταβολές, έρχονται να ενισχύσουν τις φυγόκεντρες τάσεις που χαρακτηρίζουν τον ινδονησιακό εθνικό σχηματισμό από την εποχή της ανεξαρτησίας (1949) και δώθε και οι οποίες έδωσαν στο παρελθόν τροφή σε μια σειρά χωριστικών κινήσεων, απ' τα οποία τα σημαντικότερα ήταν αυτά στη Σουμάτρα και Κελέθ στα 1958-61 (με την υποστήριξη της CIA και της Mobil Oil που επιχειρούσαν έτσι ν' ανατρέψουν την κυβέρνηση Σουκάρνο)⁶ και του Ατσέχ, στη βορειοδυτική Σουμάτρα, στα τέλη της δεκαετίας του '70.

Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, φαίνεται πως η «εθνική ενότητα» της Ινδονησίας έχει σε μεγάλο βαθμό αποκατασταθεί κι οι αποσχιστικές τάσεις έχουν παραχωρήσει τη θέση τους σε μια διπλή μαχητική αντιπολίτευση που εκδηλώνεται σε εθνικό επίπεδο:

- απ' τη μια, το Ινδονησιακό Κ.Κ. (PKI) κάνει δειλά την επανεμφάνισή του, ιδιαίτερα στους φοιτητικούς κι εργατικούς αγώνες που, παρά την καταπίεση, ξεσπούν σποραδικά εδώ κι εκεί. Η αξιοθρήνητη κατάσταση της εργατικής τάξης⁷ προκαλεί απ' το 1980 και μετά μια ολοένα αυξανόμενη διεκδικητική δραστηριότητα στα εργοστάσια, υποχρεώνοντας το καθεστώς να χρησιμοποιήσει επίλεκτες στρατιωτικές μονάδες για να επιβάλει την «εργασιακή ειρήνη». Απ' την πλευρά τους, οι φοιτητές του Πολυτεχνείου του Μπαντούγκ υποδέχτηκαν στις 17 Σεπτεμβρίου το Γάλλο πρόεδρο Φρανσουά Μιττεράν, κατά τη διάρκεια της επίσημης επίσκεψής του στην Ινδονησία, με μια δυναμική διαδήλωση 2.000 ατόμων και την κραυγή «Merdeka!» («Ελευθερία!»).

- απ' την άλλη, η απαγόρευση κάθε μη ελεγχόμενου απ' το καθεστώς πολιτικού σχηματισμού, η υποχρέωση με νόμο (Φλεβάρης '85) κάθε νόμιμης οργάνωσης να αποδέχεται ως καταστατική αρχή της την επίσημη ιδεολογία του Pancasila⁸ και η αφερέγγυοτητα της εθνικιστικής αντιπολίτευσης συμβάλλουν στη δημιουργία ενός μαχητικού, ακραίου ισλαμικού κινήματος που απ' το καλοκαίρι του 1984 εκδηλώνει την αντίθεσή του στη «Νέα Τάξη» με βίαιες συγκρούσεις και βομβιστικές ενέργειες⁹.

Η απάντηση του καθεστώτος σ' αυτή τη δύναμη επικίνδυνη γι' αυτό «αποσταθεροποιητική δραστηριότητα» έχει δυο όψεις:

- άγρια τρομοκρατία στο εσωτερικό της χώρας, τόσο ενάντια στους μουσουλμάνους (μαζικές συλλήψεις και πάνω από 100 καταδικές σε βαριές ποινές)¹⁰ όσο κι ενάντια στους κομμουνιστές (εκτέλεση, ανάμεσα στο Μάη του '85 και τον Οκτώβρη του '86, 13 ηγετικών στελεχών του PKI, φυλακισμένων απ' την τριετία 1966-69 και καταδικασμένων στις αρχές της δεκαετίας του '70).

- αποικιακή επέκταση στο εξωτερικό, με στόχους τόσο οικονομικούς (προσθήκη νέων πρώτων υλών στα εθνικά αποθέματα) όσο και ιδεολογικούς (απόσπαση απ' τον πληθυσμό, ιδίως των αστικών κέντρων, μιας μίνιμουμ συναίνεσης, για την πραγμάτωση της «Μεγάλης Ινδονησίας».

Είναι αυτοί οι δυο αποικιακοί πόλεμοι της Ινδονησίας, στο Ανατολικό Τιμόρ και τη Δυτική Νέα Γουινέα, που θα μας απασχολήσουν παρακάτω.

Γενοκτονία στο ανατολικό Τιμόρ

Πορτογαλική αποικία απ' το 1702, το ανατολικό τμήμα του νησιού Τιμόρ, 500 χιλιόμετρα βόρεια της Αυστραλίας, ήταν αναπόφευκτο να γνωρίσει κι αυτό μια διαδικασία αποαποικιοποίησης μετά την «επανάσταση των γαρυφάλων» στη Λισαβόνα, τον Απρίλη του 1974. Η προοπτική της αυτοδιάθεσης έδωσε, όπως ήταν φυσικό, τροφή στη δημιουργία μιας παν-

σπερμίας πολιτικών οργανώσεων, τρεις απ' τις οποίες είχαν κάποια βαρύτητα: το αριστερό «Επαναστατικό Μέτωπο του Ανεξάρτητου Αν. Τιμόρ» (FRE-TILIN), η δεξιά φιλοπορτογαλική «Τιμορέζικη Δημοκρατική Ένωση» (UDT) κι η μικρότερη, φιλοϊνδονησιακή «Τιμορέζικη Λαϊκή Δημοκρατική Συσπείρωση» (APODETI).

Τον ίδιο καιρό, η κυβέρνηση της γειτονικής Ινδονησίας, στην επικράτεια της οποίας ανήκε εξ αρχής το δυτικό τμήμα του νησιού, ζήτησε επίσημα την προσάρτηση του υπόλοιπου μισού. Δικαιολογητική βάση γι' αυτή την προσάρτηση αποτελούσε το γελοίο επιχείρημα ότι τυχόν επικράτηση του αριστερού Fretilin στο, μόλις κατοικούμενο από 650.000 άτομα, Αν. Τιμόρ θα έθετε σε κίνδυνο την «εθνική ασφάλεια» του ινδονησιακού αρχιπελάγους των 175.000.000 κατοίκων... Όπως και να 'χει το πράγμα, Ινδονησία και Πορτογαλία συμφώνησαν το Σεπτέμβρη του 1974 για τη διενέργεια δημοψηφίσματος τον επόμενο χρόνο, το οποίο θα καθόριζε την τύχη της χώρας.

Το δημοψήφισμα αυτό δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Στις 11 Αυγούστου 1975, η UDT οργανώνει πραξικόπημα στο Ντίλι, πρωτεύουσα του Αν. Τιμόρ, με ινδονησιακή υποστήριξη και φανερή πρόθεση την εξουδετέρωση του Fretilin, το οποίο απαντά με ένοπλη εξέγερση. Για τρεις εβδομάδες διεξάγεται ένας αστραπιαίος εμφύλιος πόλεμος που προκαλεί το θάνατο 1500-3000 ατόμων και καταλήγει στην επικράτηση του Fretilin. Στο μεταξύ, οι πορτογαλικές αποικιακές αρχές και το μεγαλύτερο μέρος των ξένων υπηκόων εγκαταλείπουν τη χώρα.

Μέσα στο Σεπτέμβρη, η UDT και το APODETI καλούν την Ινδονησία να επέμβει και να πατάξει τον «κομμουνιστικό κίνδυνο». Η «Λαοκρατική Δημοκρατία του Ανατολικού Τιμόρ», κηρυγμένη επίσημα στις 28 Νοέμβρη, δεν πρόκειται να ζήσει για πολύ: στις 7 Δεκέμβρη, τα ινδονησιακά στρατεύματα διασχίζουν τα σύνορα, ενώ αλεξιπτωτιστές και πεζοναύτες κυριεύουν με έφοδο το Ντίλι, υποχρεώνοντας το Fretilin να αναδιπλωθεί στην ύπαιθρο. Ο πόλεμος έχει αρχίσει.

Πρόκειται για ένα πόλεμο μακροχρόνιο και βάρβαρο¹¹. Στις διαδοχικές επιθέσεις του κατά των ανταρτών, ο ινδονησιακός στρατός καταφεύγει σε όλα τα μέσα: μαζικούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς των περιοχών που ελέγχει το Fretilin, χρησιμοποίηση γυναικόπαιδων κι αιχμαλώτων σαν «ανθρώπινη ασπίδα» κατά την προέλασή του στις επικίνδυνες ζώνες, εκτεταμένη χρήση των βασανιστηρίων, εγκλεισμό 200.000 ιθαγενών σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και, προπάντων, στο φοβερό όπλο της πείνας, στην οποία καταδικάζονται οι ανελέητα σφυροκοπούμενες «εχθρικές ζώνες». Ήδη τον Απρίλη του 1977, προτού αρχίσουν οι μαζικοί βομβαρδισμοί και ξεσπάσει η πείνα, ο ινδονησιακός υπουργός Εξωτερικών Άνταμ Μαλικ υπολόγιζε ότι 50-80.000 ιθαγενείς είχαν θρει το θάνατο στις πολεμικές επιχειρήσεις¹² μετά απ' όλα αυτά, ο συνολικός αριθμός των θυμάτων απ' την πλευρά των ντόπιων ξεπερνά τις 200.000. Όσο για τις ινδονησιακές απώλειες, αυτές θεωρούνται άκρως απόρρητες, ενώ το κόστος του πολέμου για την Τζακάρτα υπολογίζεται σε ένα εκατομμύριο δολάρια τη μέρα¹².

Τσακισμένο απ' την υπεροπλία του αντιπάλου και την εξάπλωση της πείνας (στα τέλη του 1979, η ίδια η ινδονησιακή κυβέρνηση αναγκάζεται να ομολογήσει δημόσια πως «η κατάσταση στο Αν. Τιμόρ μπορεί να συγκριθεί μόνο μ' αυτή στην Μπιάφρα ή την Καμπότζη»), το αντάρτικο προς στιγμινή φυλλορροεί ο ηγέτης του Fretilin, Νικολάου Λομπάτο, σκοτώνεται στη μάχη κι ο ραδιοφωνικός σταθμός του Μετώπου πέφτει στα χέρια των ινδονησιων. Έτσι, το Μάρτη του '79, η κυβέρνηση του στρατηγού Σουχάρτο μπο-

Ανατολικό Τιμόρ και Δυτική Νέα Γουινέα

Οι Αποικιακοί Πόλεμοι της Ινδονησίας

ρεί πια ν' ανακοινώσει ότι το Ανατολικό Τιμόρ, που απ' τις 17 Ιουλίου 1976 έχει κηρυχτεί επίσημα ως η 27η επαρχία της Ινδονησίας, έχει «ειρηνευτεί».

Τα επόμενα χρόνια, ωστόσο, το Fretilin ξαναγεννιέται απ' τις στάχτες του, ανασυγκροτημένο απ' το Ράλα «Σανάνα» Γκουσμάο, έναν απ' τους δυο επιζήσαντες της παλιάς Κεντρικής Επιτροπής του Μετώπου. Η αναζωπύρωση του ανταρτοπόλεμου αναγκάζει τον ινδονησιακό στρατό να κλείσει μια σύντομη εκκευρία με το Fretilin (Μάρτης 1983), χαρίζοντας έτσι στο Μέτωπο μια αναμφισβήτητη διπλωματική νίκη. Η επανάληψη των εχθροπραξιών τον Αύγουστο, με πρωτοβουλία της ινδονησιακής πλευράς, δεν καταφέρνει να άρει το αδιέξοδο. «Απ' την πλευρά του Fretilin, δε μπορεί να υπάρξει στρατιωτική νίκη» αναγνώρισε πρόσφατα ο εκπρόσωπος της οργάνωσης στον ΟΗΕ, Χοσέ Ράμος Χόρτα, προσθέτοντας: «Αλλά κι η Ινδονησία δεν είναι ικανή να νικήσει το Fretilin στρατιωτικά. Το μόνο που μπορεί να γίνει, είναι ένας διακανονισμός μετά από διαπραγματεύσεις»¹³.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, το Fretilin ρίχνει το βάρος στη διεύρυνση των πολιτικών συμμαχιών του. Τον περασμένο Μάρτη, ήρθε σε συμφωνία με την UDT, η δυσαρέσκεια της οποίας για την πολιτική της Τζακάρτα στο Αν. Τιμόρ την έχει καταστήσει στόχο πολλών διώξεων από μέρους των αρχών. Πρόκειται για μια κίνηση που αποσκοπεί, όχι μόνο στη διεύρυνση του εσωτερικού μετώπου κατά της ινδονησιακής κατόχης, αλλά και στην απόσπαση της υποστήριξης κάποιων δυτικών χωρών προς την υπόθεση της ανεξαρτησίας του Αν. Τιμόρ¹⁴. Η διεθνής υποστήριξη, αναμφίβολα απαραίτητη στην πορεία για ένα διακανονισμό του ζητήματος, είναι κάτι που οπωσδήποτε το έχει ιδιαίτερα ανάγκη αυτή τη στιγμή το Fretilin: αν στα 1975 η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ καταδίκασε την ινδονησιακή εισβολή με 72 ψήφους υπέρ, 10 κατά και 43 αποχές, κατά την πιο πρόσφατη ψηφοφορία, εφτά χρόνια αργότερα, οι συσχετισμοί είχαν ήδη αλλάξει αισθητά (50 υπέρ, 46 κατά, 50 αποχές).

Ίριαν Τζάγια: το αντάρτικο των Παπούα

Μέρος, όπως κι η Ινδονησία, των πάλαι ποτέ Ολλανδικών Ανατολικών Ινδών, το δυτικό τμήμα της Νέας

Γουινέας, του γιγάντιου μακρόστενου νησιού που βρίσκεται στα θόρεια της Αυστραλίας, αποτέλεσε το επίκεντρο των εδαφικών διεκδικήσεων της εθνικιστικής κυβέρνησης του Σουκάρνο ήδη απ' τα τέλη της δεκαετίας του '50. Στα 1963, χάρη στην πίεση των ΗΠΑ που δεν ήθελαν να διαρρήξουν ολοκληρωτικά τη σχέση τους με την Ινδονησία και κυρίως με το στρατό της, το τελευταίο αυτό απομεινάρει της Ολλανδικής αποικιοκρατίας παραχωρήθηκε στην Τζακάρτα βάσει των «Συμφωνιών της Ν. Υόρκης» του προηγούμενου χρόνου. Για όσους επέμεναν να τηρήσουν τα προσήματα σχετικά με το «δικαίωμα των λαών στην αυτοδιάθεσή τους», οι παρακάτω συμφωνίες πρόβλεπαν τη διεξαγωγή ενός δημοψηφίσματος μετά από εφτά ολόκληρα χρόνια, το οποίο υποτίθεται πως θα καθόριζε οριστικά το μέλλον της χώρας.

Οι κάτοικοι όμως των νέων αυτών ινδονησιακών εδαφών είχαν άλλη γνώμη. Ανηκοντας στη γνωστή μελανησιακή φυλή των Παπούα, πίστευαν (και πολύ σωστά) ότι δεν έχουν και πολλή σχέση με τα μαλαικά φύλα που αποτελούν κατά κύριο λόγο τον πληθυσμό του ινδονησιακού αρχιπελάγους. Η αρχική απορία τους, δε, μεταστράφηκε σε απροκάλυπτη δυσαρέσκεια κι εχθρότητα όταν διαπίστωσαν ότι πέρα απ' την παρωδία του «δημοψηφίσματος» που πραγματοποιήθηκε στα 1969 και ουσιαστικά δεν πίστεψε ποτέ κανείς, το αραιοκατοικημένο νησί τους προοριζόταν να αποικηθεί στην κυριολεξία από εκατοντάδες χιλιάδες ινδονησιους, στα πλαίσια μιας «πολιτικής μετακίνησης πληθυσμών» της Τζακάρτα. Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό, τόσο οι παλιοί όσο κι οι νέοι κάτοικοι του Ίριαν Τζάγια, όπως ονομάζεται πια η Δυτική Νέα Γουινέα, πρόκειται να εγκατασταθούν σε «ενιαίες κοινότητες» με σταθερή ινδονησιακή πλειοψηφία: πρόκειται για ένα ξεκάθαρο σχέδιο πολιτισμικής αφομοίωσης των ιθαγενών απ' τους άποικους, κάτι που γίνεται ακόμα πιο φανερό αν υπολογίσει κανείς ότι η πραγματοποιήσή του ανατέθηκε στον ινδονησιακό στρατό.

Η δυσαρέσκεια κι η εχθρότητα έγιναν οργή, κι η οργή βρήκε διέξοδο σ' ένα άγριο και φονικό ανταρτοπόλεμο που υπολογίζεται ότι μέχρι σήμερα έχει κοστίσει κάπου 120-150.000 ζωές¹⁵. Αδιαφορώντας για την αριθμητική κι οπτική ανωτερότητα του αντιπάλου, κακοεξοπλισμένοι αλλά ανεξέλεγκτοι χάρη στην ικανότητά τους να μετακινούνται χωρίς καμιά δυσκολία μέσα στην πυκνή ζούγκλα, οι αντάρτες του

«Κινήματος των Ελεύθερων Παπούα» (OPM) δε διστάζουν να επιτίθενται στα ινδονησιακά στρατιωτικά φυλάκια και τις πετρελαϊκές εγκαταστάσεις του βορρά, για να αναδιπλωθούν στη συνέχεια, αθέατοι, μέσα στην πράσινη θάλασσα που σκεπάζει τη χώρα τους.

Μπροστά στην αδυναμία τους να καταστείλουν το αντάρτικο που διεξάγεται εναντίον του απ' το 1971, οι ινδονησιοί ακολουθούν μια πολιτική τυφλών αντιποίνων απέναντι στον ιθαγενή πληθυσμό, αυξάνοντας το ρεύμα των προσφύγων προς τη γειτονική, ανεξάρτητη μετά το 1975, (ανατολική) Παπούα Νέα Γουινέα. Μετά την αποτυχημένη επίθεση του OPM κατά της Τζαγιαπούρα, πρωτεύουσας του Ίριαν Τζάγια, υπολογίζεται πως 10.000 Παπούα πέρασαν τα σύνορα, προκαλώντας μια όξυνση των σχέσεων ανάμεσα στις δυο χώρες. (Απ' την πλευρά τους, οι διαδοχικές κυβερνήσεις της Παπούα Νέα Γουινέα ακολουθούν μια πολιτική υποστήριξης των ινδονησιακών θέσεων και δίωξης του OPM – η ανεξαρτησία τους απέναντι στη γειτονική Αυστραλία, πρώην αποικιακή μητρόπολη, δεν είναι και τόσο προφανής).

«Το Ίριαν Τζάγια», έγραψε πρόσφατα ένας γάλλος δημοσιογράφος¹⁶, «θεωρούμενο ήδη σαν ένα «δεύτερο Ανατολικό Τιμόρ», κινδυνεύει να παραμείνει για πολύ ακόμα μέσα στην πιο απόλυτη απομόνωση. Ξεφεύγοντας από κάθε έλεγχο των διεθνών οργανισμών, αυτή η μορφή εσωτερικού αποικισμού θα μπορέσει να συνεχιστεί χωρίς καμιά ανεξάρτητη επισημονική έρευνα, ούτε κανένα ελεύθερο ρεπορτάζ να πραγματοποιηθεί γι' αυτή. Μονάχα οι σπάνιοι τουρίστες, τυχαίνει καμιά φορά να οδηγηθούν με μυστικότητα μπροστά σ' ένα ομαδικό τάφο ή σε κάποιο κατεστραμμένο χωριό...»

Τάσος Κωστόπουλος

1. Για τη σφαγή του 1965-66 και τα γεγονότα που προηγήθηκαν, βλέπε Jack Woddis "Armies and Politics" Lawrence & Wishart 1977, σελ. 131-153 και Amnesty International "Political Killings by governments" 1983, σελ. 35-38. Για την πολιτική του K.K. Ινδονησίας, βλ. Τζων Γκεράσι (παρουσίαση) «τρία κείμενα για την πολιτική κατάσταση στην Ινδονησία». Νέοι Στόχοι τχ. 1 (7.1971), σελ. 55-76.

2. Νταινθιντ Ράνσομ «Η Μαφία του Μπέρκλεϊ και η ινδονησιακή σφαγή». Νέοι Στόχοι τχ. 8 (3.1972), σελ. 30-56.

3. Jean-Jacques Gugenheim «Η ανάπτυξη της υπανάπτυξης» στην Ινδονησία. Διεθνής Πολιτική 4.1977, σελ. 10.

4. Laurent Ballouhey "Corruption en Indonésie. Les juteuses affaires des généraux". L'Humanité 20.9.1986.

5. J.J. Gugenheim, όπ.παρ. και Serge Thion "Sur le pourtour de l'Indonésie". Les Temps Modernes 10.1976, σελ. 541-572.

6. Serge Thion, όπ.παρ. Β. Μαρκέτι-Τζ. Μάρκς «Η CIA και η λατρεία της κατασκοπείας». Πάπυρος 1975, σελ. 54, 154-5, 185-6, και 219. Ντ. Γουάιτ-Τ. Ρος «Η αόρατη κυβέρνηση». Νέα Σύνορα 1973, σελ. 129-135, Φίλιπ Αιητζι «Το ημερολόγιο της CIA». Κύτταρο 1976, σελ. 99.

7. Ήδη πριν από την πρόσφατη (15.9.86) υποτίμηση του εθνικού ινδονησιακού νομίσματος, της ρουπίας, κατά 45%, ο επίσημος κατώτερος μισθός κάλυπτε μονάχα το 50-80% των στοιχειωδών αναγκών. Επιπλέον, μονάχα 10.000 εργάτες σε όλη τη Τζακάρτα αμείβονταν μ' αυτόν, ενώ οι αμειβόμενοι 200.000 άλλων ήταν κατά πολύ κατώτεροι. Βλ. Laurent Ballouhey "L'Ordre Nouveau" Contesté" L'Humanité 6.10.1986.

8. Πρόκειται για τις «5 αρχές» που θέσπισε στα 1945 ο Σουκάρνο: (Εθνική Ενότητα, Πίστη στο Θεό, Δημοκρατία, Κοινωνική Δικαιοσύνη κι Ανθρωπισμός-διεθνισμός), και τις οποίες προβάλλει και το σημερινό καθεστώς, δίνοντάς τους φυσικά τη δική του ερμηνεία. Βλ. Geoffrey Hainsworth "The political economy of Pancasila in Indonesia" Current History 4.1983.

9. Alain Bouc "Une vague d'attentats singale un regain de tensions en Indonésie" le monde diplomatique 4.1985, σελ. 29.

10. Amnesty International "Indonesia. Muslim prisoners of Conscience" 6.1986.

11. Amnesty International "East Timor. Violations of human rights" 1985 και Konrad Ege "Brutale répression au Timor Oriental" le monde diplomatique 8.1984, σελ. 28.

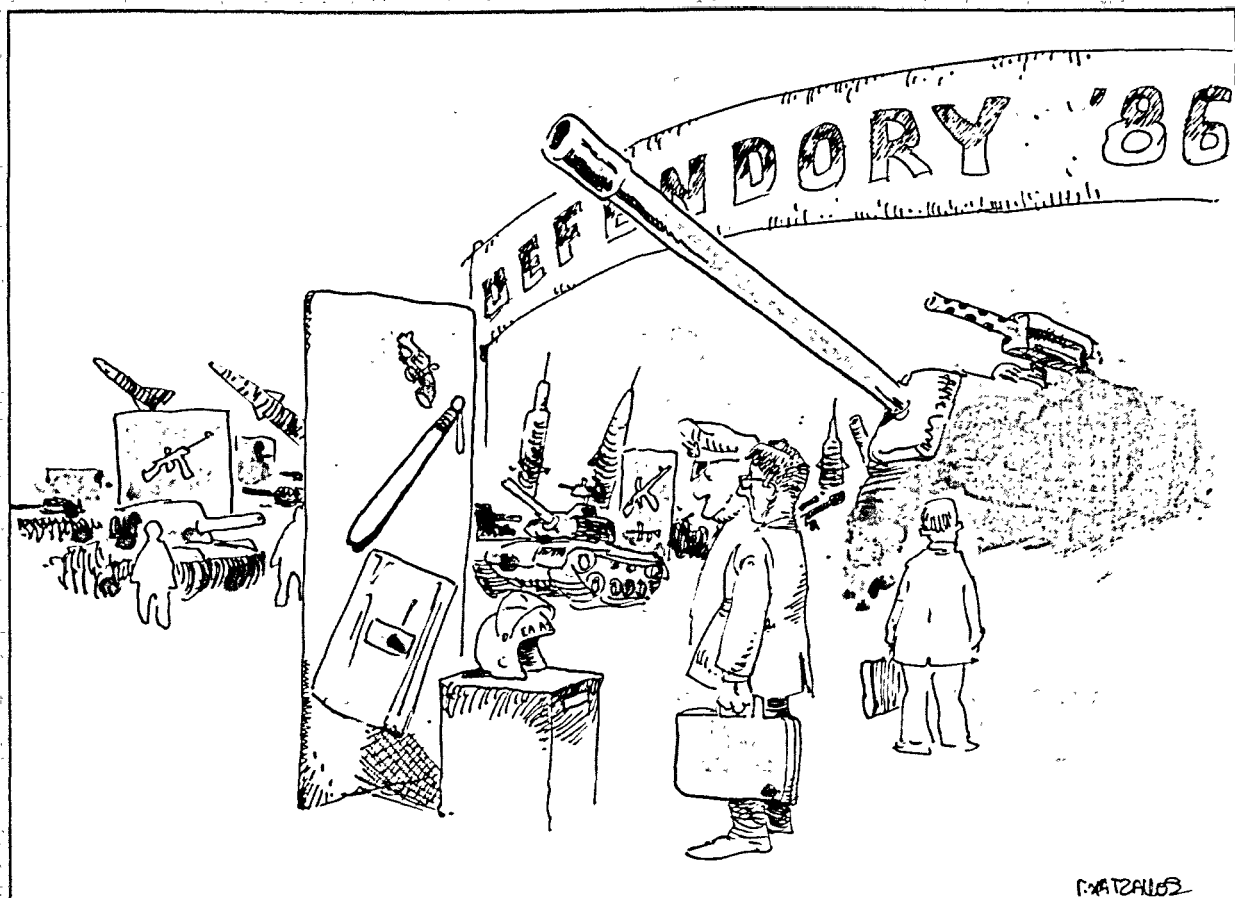
12. Fred Hofman "Fretilin survives, despite Indonesian atrocities". The Guardian (ΗΠΑ), 24.9.86.

13. Όπ.παρ.

14. Augusta Conchiglia "Xanana" and Fretilin-East Timor". Afric Asia 8.1986, σελ. 30.

15. Bernard Juillerat "Le drame méconnu de l'Irian Jaya" Le monde diplomatique 9.1986, σελ. 28.

16. Όπ.παρ.

Το Γυμνάσιο Αναπήρων Παιδιών

Το ΕΓΛΑΠ λειτουργεί από το 1983 με τη συνεργασία του Υπ. Παιδείας και του Υπ. Υγείας-Πρόνοιας, στους χώρους του Εθνικού ιδρύματος Αποκατάστασης Αναπήρων (ΕΙΑΑ).

Σκοπός του: Η κάλυψη των μαθησιακών και θεραπευτικών αναγκών των μαθητών με κινητικές αναπηρίες λόγω έλλειψης υποδομής στα κανονικά δημό-

σια σχολεία και ανυπαρξίας Ειδικής Αγωγής στη χώρα. Παρά όμως τις κυβερνητικές εξαγγελίες και υποσχέσεις για ενίσχυση, το σχολείο λειτουργεί για τέταρτη φέτος χρονιά με υπέρδιπλούς μαθητές (από 23-53) και τα συσσωρευμένα προβλήματα εμποδίζουν την ουσιαστική του λειτουργία.

Οι μαθητές του Ε.Γ.Λ. επειδή πιστεύουν ότι ο άνθρωπος με ειδικές ανάγκες είναι άτομο με τα ίδια δικαιώματα των συνανθρώπων του που ζητά ίση μεταχείριση, κοινωνική ένταξη και παραδοχή, αρνούνται την εκμετάλλευση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και αγωνίζονται 4 χρόνια τώρα για: α) Ειδικό ενιαίο-εκπαιδευτικό-θεραπευτικό πρόγραμμα β) αύ-

ξηση του ειδικευμένου εκπαιδευτικού-θεραπευτικού προσωπικού ενταγμένου σε έναν ενιαίο φορέα του Υπ. Παιδείας, γ) χορήγηση της ανάγκαίας υλικοτεχνικής υποδομής κ.α.

Τα παραπάνω αιτήματα των μαθητών είναι και αιτήματα των γονιών και των εργαζομένων στο σχολείο, που συμπαραστέκονται σε κάθε προσπάθειά τους.

Οι μαθητές σ' αυτόν τον αγώνα τους συναντούν τέρατα, εμποδία από τα αρμόδια υπουργεία και το ΕΙΑΑ. Είναι πλέον οφθαλμοφανές το πόσο η διοίκηση του ΕΙΑΑ και ο πρόεδρος του κ. Γερούκαλης με κάθε τρόπο προσπαθεί να σταματήσει τις διεκδικήσεις των μαθητών. Πέρα από την απαράδεκτη αυταρχική και

ΘΕ(Α)ΜΑΤΑ

Η εκκλησία του δήμου

του Περικλή Κοροβέση

Μια μέρα, στην αρχαία Σπάρτη, οι έφοροι με μια επίσημη διακήρυξη, κάλεσαν εκείνους από τους ειλώτες που είχαν προκόψει και είχαν προσφέρει πολλά στη Σπάρτη, να παρουσιασθούν για ύ' απελευθερωθούν. Ύστερα από αυστηρή επιλογή, δύο χιλιάδες ειλώτες, στεφανώνονται και χαρούμενοι πάνε στην τελετή της απελευθέρωσης. Μετά απ' αυτό και οι δυο χιλιάδες εξαφανίζονται. Τόσο απλά λύθηκε το πρόβλημα των πολλών ανηπάτων της Σπάρτης. Το επεισόδιο ιστορείται από τον Θουκυδίδη.

Έτσι οι Σπαρτιάτες, άθελά τους, θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι θεμελιωτές της σύγχρονης πολιτικής. Η Αθήνα του πέμπτου και τέταρτου αιώνα π.Χ., παρέμεινε πεισματικά δεμένη στη πολιτική του διαλόγου και των επιχειρημάτων. Η Σπάρτη, όπως και οι σημερινοί πολιτικοί, δεν είχε καιρό για χάσιμο. Ήταν αποτελεσματική. Η σύγχρονη πολιτική, είναι εξορισμού αποτελεσματική. Η εξαφάνιση του ανηπάτου είναι συστατικό της στοιχείο. Όπου το καθεστώς μπορεί, το πραγματοποιεί χωρίς δισταγμό. Αν τώρα διάφορες δημοκρατικές επιφάσεις, εμποδίζουν τη φυσική εξόντωση των ανηπάτων, τότε το καθεστώς δεν τους δίνει τη δυνατότητα να εμφανισθούν και να υπάρξουν κοινωνικά και πολιτικά (π.χ. κινήματα μειονοτήτων, νέοι, άνεργοι, στρατιώτες κλπ.).

Τα Εξάρχεια, πέρα από τ' άλλα που μπορεί να παρατηρήσει κανείς, ήταν ίσως το μόνο κίνημα νεολαίας που προσπάθησε να διαμορφώσει ένα χώρο δικό της και για της δικές της ανάγκες στην πόλη των Αθηνών. Ποιος θα μπορούσε να φανταστεί ένα ζωντανό διάλογο, παρουσία του στρατηγού Δροσοσίαννη και άλλων παραγόντων, για να βρεθεί μια λύση για την τύχη της πλατείας, μπροστά στις κάμερες της τηλεόρασης; Στην κλασική Αθήνα, δεν θα μπορούσε κανείς να φανταστεί άλλο τρόπο. Στην Αθήνα του εικοστού αιώνα, κανένα κόμμα δεν θα είχε άλλη λύση από την αντίστοιχη του δικού της Δροσογιάννη.

Οι περιέργοι αυτοί συνειρμοί γίνονται μ' αφορμή τις δημοτικές εκλογές της Αθήνας. Όταν θα δημοσιευτεί αυτό το κομμάτι (γράφεται δεκαπέντε μέρες πριν τη δημοσίευσή του), οι δημοτικές εκλογές θα έχουν ξεχαστεί. Και θα έχουν ξεχαστεί γιατί δεν είχαν το περιεχόμενο που δήλωναν ότι είχαν. Οι δημοτικές εκλογές της Αθήνας, ήταν η μείζονοι μάχη για τις βουλευτικές εκλογές. Ποιος εκέφρων δήμαρχος θα μπορούσε

βοναπαριστική συμπεριφορά του (τους αποκάλεσε «χρήστες υπηρεσιών»!!) όταν τολμήσαν να ζητήσουν λύση στα προβλήματά τους, στην συνέντευξη τύπου που ο ίδιος έδωσε στο ΕΙΑΑ), χρησιμοποιεί κάθε αντιδημοκρατική μέθοδο ενάντια στους υπαλλήλους που εργάζονταν στο σχολείο για να τους φιμώσει. Τους μετακινεί, όπως την εξειδικευμένη φυσιοθεραπεύτρια κ. Γ. Κοντονίκα από το σχολείο, τους τρομοκρατεί, τους απειλεί με αποσπάσεις κλπ.

Παράλληλα χρησιμοποιεί κάθε μέσο για να μην επιτρέψει να πάρουν τα προβλήματα του σχολείου δημοσιότητα.

Απαγόρευσε την συνέντευξη Τύπου των μαθητών στις 15/10/86 κλειδώνοντας την πόρτα στους δημοσιογράφους των εφημερίδων! Η συμπεριφορά του που καταγγέλλεται από όλους απαράδεκτη ιδιαίτερα για έναν τόσο ευαίσθητο χώρο, κάθε άλλο παρά είναι σε θέση να εμποδίσει το δικαίο των μαθητών ν' ακουστεί.

Οι ανάηθοι μαθητές με τις πολιτιστικές τους δραστηριότητες, με το περιοδικό που εκδίδουν («Επικοινωνία») με όλες τους τις δραστηριότητες είναι μια ζωντανή δυναμική παρουσία. Αγαπάνε τη ζωή και δίνουν ελπιδοφόρα τη μάχη για την κοινωνική τους ένταξη.

Γ.Ν.

Με πρόσχημα τα ναρκωτικά

Καταγγελία που υπογράφεται από δεκάδες κατοίκους της Καλλιθέας αναφέρεται σε νέα κρούσματα αστυνομικής αυθαιρείας στην περιοχή. Το θέμα είναι ιδιαίτερα σοβαρό γιατί δείχνει το δρόμο που έχουν αποφασίσει οι μηχανισμοί κα-

ταστολής για την ένταξη της αστυνομίας.

«Τον τελευταίο καιρό πολλαπλασιάστηκαν τα κρούσματα αστυνομικής αυθαιρείας όπου με πρόσχημα τη δίωξη των ναρκωτικών, πολίτες γίνονται αντικείμενο διώξεων, συλλήψεων και κάθε είδους προσβολών εντελώς παράνομων, επειδή η εμφάνισή τους δεν ανταποκρίνεται στο πρότυπο των υφισταμένων του κ. Αρκουδέα.

Πρόσφατα στις 9/10 στην Καλλιθέα πριν ΚΑΙ μετά την προεκλογική ομιλία του «προοδευτικού» υποψηφίου δημάρχου κ. Κυριόπουλου (ο οποίος υποστηρίζεται από το ΠΑΣΟΚ) επί της Πλ. Κύπρου έγιναν προληπτικές συλλήψεις 20-30 ατόμων με δικαιολογητικό την πρόληψη τυχόν επεισοδίων. Άλλα τόσα άτομα περίπου στις 11/10 συνελήφθησαν με το πρόσχημα του ελέγχου ταυτότητας για να αφεθούν ελεύθεροι μετά από λίγο.

Στις 15/10 ώρα 12 το μεσημέρι δύο πολίτες που πίνανε καφέ στην Πλ. Κύπρου υποχρεώθηκαν με αυταρχικό τρόπο να σπκώσουν τα μανίκια τους, και οδηγήθηκαν στα Κεντρικά της Ασφάλειας όπου μετά από αρκετές ώρες κράτησης -απαγορεύοντάς τους ακόμη και να καπνίζουν- και λογίδια του στυλ «εσείς δεν φταίτε αλλά εμείς σαν κατασταλτικός μηχανισμός κάνουμε την δουλειά μας» -αφέθηκαν ελεύθεροι, αφού αναγκάστηκαν να γδυθούν για σωματική έρευνα, με πρόσχημα τα ναρκωτικά.

Τέλος, πιστεύουμε ότι με επιχειρήσεις της αστυνομίας ούτε τα ναρκωτικά φεύγουν (αφού δεν φεύγουν οι έμποροι) ούτε τίποτα άλλο.

Καταλαβαίνουμε ότι με αφορμή τα ναρκωτικά κάθε πολίτης που η φάτσα του δεν αρέσει στους αστυνομικούς της «δίωξης ναρκωτικών» και της «ασφάλειας» γίνεται γι' αυτούς ένας εν δυνάμει «ναρκομανής», «πρεζάκιος», κ.λ.π.»

Πολίτες Καλλιθέας

Μπακαλική

Οι λογαριασμοί της εξουσίας ενέχουν στοιχεία παραδοσιακής μπακαλικής. Με δεδομένο ότι οι οπαδοί ή οι υπήκοοι υποβάλλονται σε ένα καταιγισμό στοιχείων, αναλύσεων, διαβεβαιώσεων, προτάσεων κλπ, κατά κανόνα δεν έχουν το χρόνο ή την πνευματική διαύγεια για να κάνουν και τους πιο απλούς ελέγχους.

Όμως το μειονέκτημα της εξουσίας βρίσκεται στο ότι την διεκδικούν πολλοί. Οι οποίοι δεν διστάζουν να καρφώνουν αλλήλους και να βγάζουν την μπακαλική των άλλων στη φόρα.

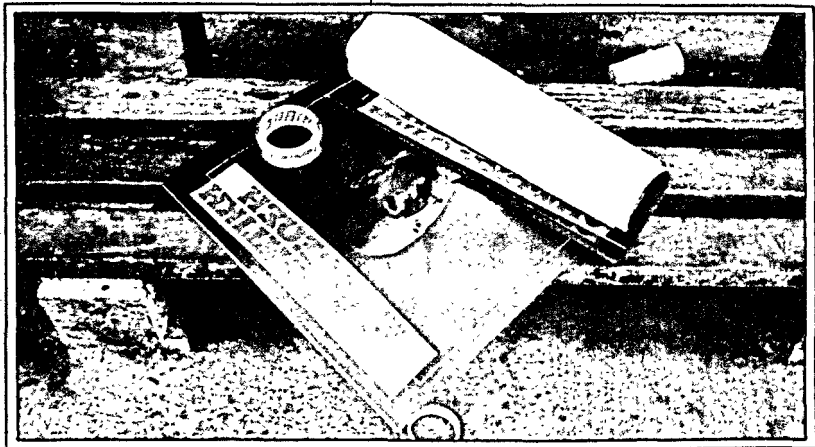
Πάρτε λόγου χάριν τον κ. Έβερι που μπήκε στον κόπο να ελέγξει το νούμερο των 1.300.000 δένδρων που ανήγγειλε περήφανα ότι φύτεψε ο κ. Μπίης στην περιοχή της Αθήνας. 800 χιλιόμετρα μήκος οι δρόμοι της Αθήνας, μείον 100 χιλιόμετρα οι διασταυρώσεις μας κάνουν υπόλοιπο 700 χιλιόμετρα. Εάν υποθέσουμε ότι ένα δέντρο φυτεύεται ανά 5 μέτρα, τότε στο χιλιόμετρο έχουμε 200 δένδρα, και εφόσον φυτεύονται και τα δύο πεζοδρόμια έχουμε 400 δένδρα.

700 κιλ.×400 δένδρα= 280.000 δένδρα, πράγμα που σημαίνει ότι η μπακαλική του Μπίη μας έκλεβε τουλάχιστον 1.000.000 δένδρα.

Τώρα βέβαια το πώς θα μπορούσε ο κ. Έβερι να φυτέψει 4.000.000 δένδρα στα περιστατικά δάση της Αθήνας (όπως υποσχεται σε επιστολή του στο Βήμα της 12.10.86) είναι άλλο καπέλλο... Ένας τρόπος για να πετύχει κάτι τέτοιο θα ήταν και ο εξής: Αγοράζοντας -ας υποθέσουμε- 200.000 δενδρύλια, θα μπορούσε να δώσει εντολή στα συνεργεία των εργατών να παίρνουν ένα δενδρύλιο, να το φυτεύουν μία φορά, να το «ξεθάβουν» στη συνέχεια, να το ξαναφυτεύουν και να το ξεθάβουν μέχρι τον αριθμό 20. Καί αυτό τον τρόπο: 200.000 δένδρα επί 20 φυτεύσιμες ίσον σύνολο 4.000.000!

Χονδροειδές το σχέδιο -καμιά αμφιβολία- αλλά και η μπακαλική της εξουσίας χονδροειδέστερη. Ενώ η λάμψη των προεκλογικών βεγγαλικών (υποσχέσεων, αριθμών κλπ) άρχισε ήδη να αιονεί επικινδύνει για την ισορροπία του μέσου ψηφοφόρου, η Αθήνα με το ψωράλεο πράσινο και τα περιστατικά -πεισοκόμενα και κατακα(η)μένα- δάση της μπαίνουν στη θλιβερή ρουτίνα της μετακλογικής πραγματικότητας.

Γιάννης Σκίζας

να κάνει μερικά έργα πνοής στην Αθήνα (π.χ. να δημιουργήσει ένα ενιαίο πάρκο, ενώνοντας τον Εθνικό κήπο με το πεδίο του Άρεως) χωρίς ένα καταστρεπτικό πολιτικό κόστος για την παράταξη που τον έχει αναδείξει;

Η σημερινή Αθήνα, εκφράζει τον πολιτισμό μας. Η κοινωνία της κομπίνας έδωσε την πόλη της κομπίνας. Το κράτος της κομπίνας λειτούργησε πάντα στα μέτρα εκείνων των ισχυρών κοινωνικών ομάδων, που ήθελαν την άγρια οικονομία, εδώ και τώρα, ενάντια ακόμα και σ' αυτούς τους κλασικούς καπιταλιστικούς όρους επένδυσης, καταστρέφοντας οικολογικά τις οικονομικές συνθήκες που θα μπορούσαν ν' αναπτυχθούν. (Καθόλου τυχαίο, πως όλος ο ελληνικός καπιταλισμός είναι προβληματικός). Η Αθήνα, συνδυασμός αρχιτεκτονικής προσφυγούπολης και άγριου κέρδους, κολυμπάει αμέριμνη στη μόλυνση κάθε είδους, και θα συνεχίσει έτσι την πορεία της αμαχητί και χωρίς καμιά ουσιαστική αντίσταση. Γι' αυτό και οι προτάσεις που ακούστηκαν στις δημοτικές εκλογές, ήταν καθαρά ρητορικές (εκτός Μπίη, είχε δείξει η μπορούσε να κάνει).

Για μια ακόμα φορά, ένα τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα, που αφορά τις συνθήκες ζωής του μισού περίπου πληθυσμού της χώρας που είναι συγκεντρωμένο στην Ατική, γίνεται πρόσχημα και άλλοθι, της στρατηγικής των κομμάτων που επιδιώκουν την κεντρική πολιτική εξουσία. Και εδώ είναι και η ουσία της πολιτικής όπως ασκείται σήμερα στην Ελλάδα. Πέρα από τις ιδεολογικές και πολιτικές αναφορές των επί μέρους φορέων, η πολιτική αυτή, είναι δέσμια της ίδιας λειτούργειας. Στήριζεται πάνω σε πραγματικά αιτήματα, παρουσιάζεται ενεργός υποστηρικτής λαϊκών διεκδικήσεων, μέχρι την ημέρα που θα πάρει την κεντρική εξουσία. Και αμέσως η Ελλάδα ανήκει στους γραφειοκράτες της. Αιτήματα πια δεν υπάρχουν. Υπάρχει μόνο καταστολή. Ο κ. Έβερι, με πρόσχημα της Δημαρχίας, επιδιώκει την αρχηγία της Ν.Δ. και φιλοδοξεί την πρωθυπουργία. Το ΠΑΣΟΚ, μόλις έγιναν γνωστά τ' αποτελέσματα της πρώτης Κυριακής, ξεχνάει πως είχε δηλώσει πως οι δημοτικές εκλογές δεν έχουν το νόημα της πολιτικής αναμέτρησης, (τα δέντρα του κ. Μπίη, δεν αρκούν πια) και επιτίθεται ολομέτωπα στη δεξιά (για τους γλωσσολόγους, θα είχε ενδιαφέρον να μελετηθεί η αναδεξιά γλώσσα του ΠΑΣΟΚ σε σύγκριση με την ανακομμουτιστική γλώσσα της δεξιάς).

Το ΚΚΕ, σταθερό στο μόνιμό του αίτημα, για συμμετοχή στην κεντρική εξουσία, διαρκώς όμως απορριπτό, ανασύρει τον ερωτικό εαυτό του. Είναι γνωστό, πως ο ερωτευμένος, όταν βρει την πόρτα της καλής του κλειστή, θα συμπεριφερθεί σαν παιδί, ποτέ σαν κύριος. Θα κάνει εκείνα τα πράγματα που θα πληγώσουν όσο γίνεται παραπάνω, την σκληρή καρδιά που επιμένει στην άρνησή της.

Και η Αθήνα θα ξεχαστεί τόσο βιαστικά, όσο βιαστικά την θυμηθήκαμε στις παραμονές των εκλογών. Καμιά πολιτική κίνηση δεν θα επενδύσει δυνάμεις γι' αυτό το στόχο, κανείς δεν θα ζητήσει ν' αναπτυχθεί πολιτικά στη βάση μιας καθημερινής παρέμβασης για την Αθήνα, που να μην είναι μόνο προεκλογική, μια φορά στα τέσσερα χρόνια. Η πολιτική μας, όσο και αν φανεί απλοϊκό, συνοψίζεται θαυμάσια από το παλιό ανέκδοτο του Μπόμπο, που ότι και αν του έλεγε το μυαλό του πήγαινε πάντα σε μια συγκεκριμένη γυναικεία ανατομική λεπτομέρεια. Τους πολιτικούς τους ενδιαφέρει μόνο η κεντρική εξουσία.

Μια τέτοια όμως πολιτική, που κρύβει το αντικείμενό της και που έχει σαν πάγια τακτική, να σου την «φέρνει» στο τέλος, είναι στο βάθος απολιτική. Προϋποθέτει πολίτη που δεν ενδιαφέρεται για την πολιτική ή τουλάχιστον ενδιαφέρεται για την πολιτική με τον ίδιο τρόπο που παρακολουθεί το σήριαλ ή το ποδόσφαιρο στη τηλεόραση. Μ' ευχαρίστηση μεν, αλλά χωρίς καμιά δυνατότητα να παρέμβει στην εξέλιξη της. Αυτή η κατηγορία των πολιτών, που σε τελική ανάλυση, ρυθμίζει την πλειοψηφία, γιατί είναι αυτή που μετακινείται εκλογικά, αναδράει κατά κανόνα πολύ αργά και όταν δει πως οι υλικές της συνθήκες δεν καλυτέρεψαν. Η δεξιά, έχει πολλές πιθανότητες να μετατρέψει την ακρίβεια σε ψήφους, με τον ίδιο τρόπο που το ΠΑΣΟΚ μετέτρεψε παλιότερα σ' εκλογικό θρίαμβο την ακρίβεια της δεξιάς.

Τα γερασμένα μπρεκεπανά πρόσωπα των υποψηφίων δημάρχων στις μεγάλες αφίσες, γρήγορα σκεπάζτηκαν από τις αφίσες των τραγουδιστών ή των ηθοποιών. Ο διάλογος καλλιτεχνών και πολιτικών της αφίσας πρωταγωνιστεί στους τοίχους της Αθήνας. Θέμα πληθικό και αδιάφορο. Το υψηλό ποσοστό αποχής από τις δημοτικές εκλογές, να δείχνει άραγε την άρνηση στο σύνολό της, μιας τέτοιας πολιτικής; Ή μήπως είμαστε αισιόδοχοι χωρίς λόγο;

ΑΠΟΣΤΟΛΗ:
Γιώργος Κόκκινος

Η ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΣΤΟ ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

ΣΤΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΑΝΗ του σύνοδο, το Ευρωκοινοβούλιο ασχολήθηκε με τα συμπεράσματα της 12μηνιας δουλειάς της Εξεταστικής Επιτροπής βουλευτών για τα ναρκωτικά υπό την προεδρία της κας Γιαννάκου-Κουτσίκου (ΝΔ). Η τελική έκθεση που συνέταξε ο Βρετανός συντηρητικός σερ Stewart-Clark υπερψηφίστηκε από τη δεξιά πλειοψηφία της 15μελούς επιτροπής.

Η έκθεση, με τα προβλήματα όλων των αναλόγων κειμένων, αναφέρεται στα εκάστοτε "υπέρ και κατά" σε σχετικά νηφάλιο κλίμα· οι συστάσεις, όμως και το ψήφισμα δεν προκύπτουν απ' αυτό, αλλά μάλλον από όσες προκαταλήψεις δεν ξεπεράστηκαν στη διάρκεια των εργασιών. Παρά τη ρητή επιδίωξη για "ρίζική μεταβολή πολιτικής" υπερίσχυσε η παλιά λογική «της δίωξης με αστυνομικά και κατασταλτικά μέτρα καθώς και της ποινικοποίησης του ναρκωτικού και του χρήστη», όπως υποστήριξε ο κ. Αυγερινός.

Έτσι, η "αντιμετώπιση όλων των κρίκων της αλυσίδας" δεν κατέληξε τελικά παρά σε διορθωτικές παρεμβάσεις στη λογική αυτή, δίνοντας προτεραιότητα σε μια Ευρωαστυνομία, όταν ο κοινοτικός προϋπολογισμός για την υγεία (όπου και η περίθαλψη) είναι μόνο 57 εκ. δρχ.

Αν όμως η έκθεση είναι αμφιλεγόμενη, η συζήτηση στην Ολομέλεια ήταν μάλλον απογοητευτική. Πρόκειται αφενός για το "ζυγό" του εσωτερικού κανονισμού που με αυστηρότητα μοιράζει σε κάθε πολιτική ομάδα από λίγα λεπτά της ώρας, ανάλογα με τη δύναμή της. Κυρίως όμως είναι μια ιδεολογικοποίηση του ζητήματος, με τους δεξιούς να νουθετούν με υψωμένη τη ράβδο και τους αριστερούς να ζητάνε μια άλλη κοινωνία. Σοκάρει η μη παρορμητική αντιμετώπιση που έχουν οι ολλανδικές αρχές ή και η αδιαφορία των δανών, που αγνόησαν την επιτροπή.

Ανάλογη ακαμψία παρατηρήθηκε και σε μια συζήτηση βουλευτών, ειδικών και τύπου που έγινε στα πλαίσια της συνόδου. «Τελικά, σε ποιαν ανήκει ο τοξικομανής;» διαμαρτυρήθηκε ο Joe O'Toole από το Youth Forum της Κοινότητας. Οι διάφοροι ειδικοί, αστυνομικοί, πολιτικοί, γραφειοκράτες, ψυχίατροι, επαγγελματίες, υπεραμύνονται των δικών τους χώρων.

Ενώ, επομένως, ο διεθνής τύπος μάλλον υστέρησε στην προβολή του ευρωκορεσμένου ζητήματος, όπου τα μέτωπα είναι τουλάχιστον γνωστά, στην Ελλάδα, με τη συζήτηση να αγκυλώνεται ακόμα γύρω από έννοιες όπως ναρκωτικά = φυλετικός κίνδυνος, θεωρούμε χρήσιμη την απασχόληση με την τελική έκθεση της επιτροπής· όχι επειδή στερείται αντιφάσεων ή υπερβολών, αλλά επειδή ακριβώς προσφέρει μια συνολική κωδικοποίηση της συζήτησης από τη σκοπιά της κυρίαρχης σήμερα άποψης.

Η μετατόπιση του ζητήματος από μια εξωτερική, ξενόφερτη, καταχθόνια επιβουλή σε εγγενές πρόβλημα της κοινωνίας που σαν τέτοιο πρέπει να αντιμετωπιστεί δεν είναι εύκολη: Υπάρχει ανάγκη ενημέρωσης και ψύχραιμης αντιμετώπισης και όχι επιστράτευσης προκαταλήψεων. «Δεν καλούμε σε σταυροφορία, όπως οι ΗΠΑ και πρόσφατα η Γαλλία είπε η ιταλίδα κομμουνίστρια κ. Squarcialupi. «Είναι βέβαια φτηνότερες γιατί δεν ασχολούνται με πολιτικές, αλλά με συναισθήματα». Συναισθήματα που είναι αναγκαία, κατά τον αμερικανό καθηγητή Wisotsky, «για τη συνέχιση του ψυχοδράματος ανάμεσα στο Καλό και το Κακό, όπου τα ναρκωτικά και οι έμποροι συνιστούν ιδιότητες του διαβόλου, σ' ένα πόλεμο ατέλειωτο, χωρίς νίκη και νικητές». (από το ντοκυμαντέρ του B. Moser).

Γ.Κ.

Η Κοινή Αγορά των ναρκωτικών

Οι ορισμοί

Εδώ ήδη μπαίνουν τα πλαίσια, όταν «ο όρος "ναρκωτικά" υποδηλώνει τις παράνομες αιτίες χημικής ή φυτικής προέλευσης οι οποίες είναι δυνατόν να προκαλέσουν στο άτομο που τις χρησιμοποιεί φυσική, διανοητική ή συναισθηματική αλλοίωση». Το νομικό καθεστώς εγκαθίσταται έτσι ήδη στον ορισμό, οπότε η αναφορά στο οινόπνευμα και τον καπνό που γίνεται παρακάτω είναι ήδη αποδυναμωμένη και η αντιμετώπισή της μπορεί να παραπεμφθεί κάποτε για «χωριστή ανάλυση».

Πιο κάτω, τα χαρακτηριστικά και οι περιγραφές των ναρκωτικών είναι ιδιαίτερα τρωτές, χωρίς να έχουν λείψει η βιβλιογραφία και οι επιστημονικές μαρτυρίες: Η κοκαΐνη, λ.χ., περιγράφεται σχεδόν θετικά ως διεγερτικό για πνευματική και φυσική ευεξία, που δεν εθίζει, απλώς αρέσει... Λίγο παρακάτω προειδοποιείται πάντως πως έχει καταστρέψει στις ΗΠΑ σταδιοδρομίες, γάμους και οικογένειες και προκαλεί κύμα εγκληματικότητας (24). Μ' αυτό το επίπεδο της έκθεσης γίνεται φανερό ποιο θα είναι το επίπεδο της πρόληψης σε μαθητές και νέους. Για δε την κάνναβη, η ίδια επιτροπή θα πρέπει να αναρωτιέται στο δικό της κείμενο γιατί την κατατάσσει στα ναρκωτικά· επειδή είναι ήδη παράνομη, επειδή χρησιμοποιείται ως μετάβαση για την ηρωίνη (πράγμα που ήδη εδώ αμφισβητείται ρητά!!), επειδή είναι επικίνδυνη σε... προσμίξεις με άλλα επικίνδυνα ναρκωτικά!..

Τέλος, η απασχόληση με τα αίτια για τη λήψη ναρκωτικών, περιορίζεται σε κάποιες γενικότατου τύπου κοινωνιολογικές διαπιστώσεις, μάλλον αφελείς, με ανάλο-

γες αναφορές για την "υλιστική ζωή" που όλο και περισσότερο ζούμε, τα "άθλια σπίτια" των εργαζομένων γονέων όπου γυρίζουν τα παιδιά, τις αντικομφορμίστικές και "καλλιτεχνικές τάσεις" των υποψηφίων ναρκωμανών κλπ. Αυτά είναι περίπου όλα όσα θεωρήσει χρήσιμο να καταγράψει ο εισηγητής στο θέμα.

Μετατροπή καλλιέργειών με... πίεση συνεργασίας

Για τον περιορισμό της παραγωγής, η έκθεση συνιστά να ενισχυθούν προσπάθειες, όπως της αρμόδιας επιτροπής του ΟΗΕ, για αντικατάσταση καλλιέργειών κόκας και μήκωνος της υπονόφου στην Λατινική Αμερική και την Ασία.

Η πρόταση αυτή που παρουσιάζεται με ρόδινα χρώματα αντιμετωπίζει την έντονη κριτική της αριστερής παράταξης και όχι μόνο αυτής:

– γιατί πρόκειται για μια μόνο πλευρά της άθλιας οικονομικής κατάστασης των χωρών αυτών

– επειδή δεν λαμβάνονται υπόψη πολιτιστικοί παράγοντες

– επειδή η μετατροπή δεν είναι οικονομικά συμφέρουσα για τους αγρότες, από πλευράς απόδοσης, και δεν εξασφαλίζεται αγορά για τα νέα προϊόντα (καφές, τσάι, εσπεριδοειδή).

Στη συζήτηση στρογγυλής τράπεζας βουλευτών, ειδικών και δημοσιογράφων που έγινε στα πλαίσια των εργασιών του Ευρωκοινοβουλίου ο άγγλος σκηνοθέτης Brian Moser αναφέρθηκε στις εμπειρίες του από το γύρισμα μιας σειράς ντοκυμαντέρ για την παραγωγή ναρ-

κωτικών στη Ν. Αμερική. Αλλά και ο εκπρόσωπος της Κομισιόν δεν είχε λιγότερο κριτική τοποθέτηση στο ζήτημα, όπως άλλωστε και ο αντιπρόεδρος της Κομ. Μ. Μαρίν που εξέφρασε τις επιφυλάξεις του για τα προγράμματα αυτά.

Έξω απ' αυτό το κλίμα η επιτροπή διαπιστώνει την αποτυχία των προγραμμάτων «η κατάσταση στη Βολιβία έχει ξεφύγει πλέον από κάθε έλεγχο» και πιστεύει ότι αντιμετωπίζεται με ένα «σημαντικό πεδίο ελιγμών» που επιτρέπουν στην ΕΟΚ η διπλωματία και οι εμπορικές και οικονομικές συμφωνίες ενίσχυσης των χωρών αυτών, με τη μορφή «άσκηση πίεσεων» (30, 34) «Είναι αναγκαία η χρησιμοποίηση μιας τακτικής του τύπου "μία στο καρφί και μία στο πέταλο", όπως εικονογραφεί ο εισηγητής, απαιτώντας συντονισμένη ευρωπαϊκή οικονομική πίεση και τη θέσπιση «ενός κώδικα πρακτικής για τη χορήγηση δανείων από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα στις παραγωγούς χώρες» (34). Το ίδιο υπογράμμισε στην Ολομέλεια και ο γερμανός Χριστιανοδημοκράτης Βρόκ. Η πρόεδρος της εξεταστικής επιτροπής κα Γιαννάκου-Κουταϊκού(ΝΔ) περιορίστηκε πάντως, σε δήλωσή της στο Σχολιαστή, στη συνέχιση των προγραμμάτων αντικατάστασης καλλιεργειών και τις διπλωματικές πιέσεις: «Δε δεχόμαστε την παρέμβαση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ούτε τη ζητάμε, αλλά πιστεύουμε ότι η προσπάθεια αντικατάστασης καλλιεργειών που γίνεται ήδη από την αρμόδια επιτροπή του ΟΗΕ και οι διπλωματικές πιέσεις – με τον κατάλληλο τρόπο, φυσικά – είναι δυνατόν να αποδώσουν, γιατί πολλές φορές οι χώρες αυτές οι οποίες παράγουν ναρκωτικά χαρακτηρίζονται από μη δημοκρατικά καθεστώτα, γι' αυτό εκεί οι διπλωματικές πιέσεις μπορούν να τελεσφορήσουν. Θεωρούμε πιο σωστό η όποια πίεση γίνει να είναι στο πλαίσιο της συνεργασίας, παρά στο πλαίσιο οιοδήποτε εκβιασμού».

(Οι βουλευτές της μειοψηφίας βλέπουν πρώτα απ' όλα απαραίτητη τη βοήθεια στις χώρες αυτές «να απαλλαγούν από την οικονομική ένδεια και την εξάρτηση» από τα έσοδα των ναρκωτικών. Αρνούνται όμως κάθε πίεση διπλωματική ή εμπορικής πολιτικής.)

Ενώ όμως τόσοσ λόγος γίνεται για τη μια πλευρά, η ευρωπαϊκή πλευρά της παραγωγής αντιμετωπίζεται στο επίπεδο μιας «θερμής έκκλησης» προς τις κυβερνήσεις των 10 να συμμετάσχουν στη συζήτηση στα πλαίσια του ΟΗΕ, να συντάξουν ένα κατάλογο ουσιών για να προβαίνουν σε ανεπίσημο έλεγχο. Πρόκειται εδώ για τις οικονομικά σημαντικότερες βιομηχανίες παραγωγής και εξαγωγής ψυχοφαρμάκων καθώς και πρώτων υλών για την παρασκευή ναρκωτικών.

Η εφαρμογή του νόμου

Στα θέματα εφαρμογής του νόμου η έκθεση παραμένει ασαφής. Ενώ διαπιστώνει κάπου ότι «η αντιμετώπιση των τοξικομανών που κυριαρχεί στην Ευρ. Κοιν., της φυλάκισης και της ποινικής καταδίκης, δεν είναι αποτελεσματική από απόψεως κόστους: δεν περιορίζει τον αριθμό των τοξικομανών, αλλά μάλλον τείνει να τους καταστήσει εγκληματίες» (46), σε άλλο σημείο υποστηρίζει το εξής περίεργο: «οι ποινές φυλάκισης θα έπρεπε να επιβάλλονται για κατοχή ναρκωτικών μόνο σε περίπτωση που υπάρχουν δυνατότητες για αποκατάσταση του ατόμου... Στην περίπτωση που οι τοξικομανείς δεν κρίνονται κατάλληλοι (για επανένταξη στο σύνολο) ή δεν υπάρχουν οι ανάλογες δυνατότητες αποκατάστασης (!) θα έπρεπε ή να τους επιβάλλονται πρόστιμα είτε να υποχρεώνονται να απασχολούνται σε εργασίες κοινωνικού ή χειρωνακτικού χαρακτήρα, ανάλογα με τη σοβαρότητα του εγκλήματος». (44).

Αν η θεώρηση του ναρκομανούς ως θύμα σταματάει με τη σύσταση για κλιμάκωση ποινών με βάση τη διάκριση σκληρά-μαλακά (που εδώ εφαρμόζεται...) το παραπάνω απόσπασμα φανερώνει μια εκδικητική και κυνική πλευρά της κυρίαρχης άποψης.

Για να «κερδηθεί» ο «αγώνας» κατά του διεθνούς εμπορίου ναρκωτικών προτείνονται «επειγόντως σημαντικά θήματα προς την κατεύθυνση της βελτίωσης του συντονισμού και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών της αστυνομίας και των τελωνείων που είναι

αρμοδίες για την δίωξη των ναρκωτικών» (52).

«Οι Αμερικανοί αντιμετώπισαν τα ίδια προβλήματα όπως και η ΕΟΚ, βρήκαν δε τη λύση στο πρόβλημα με την εφαρμογή ενός προγράμματος δημιουργίας μονάδων ταχέων επεμβάσεων για τη δίωξη των ναρκωτικών. ...Γι' αυτό συνιστούμε επιτακτικά να συσταθεί Μονάδα Ταχέων Επεμβάσεων της Ευρ. Κοιν. που θα ακολουθήσει το πρότυπο του προγράμματος... των ΗΠΑ αφού προσαρμοσθεί! ...Το αρμόδιο τμήμα της Ιντερπόλ πρέπει να διευρυνθεί και να αναδιοργανωθεί... και να τύχει οικονομικής ενίσχυσης». (53).

Αυτό είναι συμπέρασμα μιας έκθεσης που έχει ρητά δηλώσει:

α) ότι οι κατασχόμενες ποσότητες δεν ξεπερνούν το 5% των συνολικών,

β) ότι οι δικτικές αρχές έχουν πράξει σωστά το καθήκον τους ως τώρα, μόνο που έχουν προβλήματα διακλαδικής και διεθνούς συνεργασίας.

γ) Στις ΗΠΑ «παρόλες τις τεράστιες προσπάθειες που καταβάλλουν οι αμερικανικές αρχές η κατάσταση είναι ανεξέλεγκτη» (23)... «Παρόλη τη διάθεση μαζικών κεφαλαίων με στόχο την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, τα ναρκωτικά κυκλοφορούν ελεύθερα όσο ποτέ η δε κατάσταση θεωρείται ότι έχει καταστεί πλέον ανεξέλεγκτη» (47).

Ας παραθέσουμε εδώ ένα απόσπασμα από μια άλλη μελέτη, για την αμερικανική εμπειρία: «Στις 21.9.69 αρχίζει μια εκστρατεία χωρίς προηγούμενο – συνδυασμένη δράση αστυνομίας, ναυτικού και αεροπορίας – με σκοπό την παρεμπόδιση εισαγωγής μεξικανικής κάνναβης στις ΗΠΑ. Έγινε γνωστή με το όνομα operation intercept και έληξε στις 11.10 μετά από διαμαρτυρία της μεξικανικής κυβέρνησης με μόνο αποτέλεσμα τη διαφήμιση του φαρμάκου: οι κατασχέσεις της κάνναβης δεν αυξήθηκαν καθόλου... η τιμή πώλησης του τσιγάρου της μαριχουάνας αυξήθηκε... 80% των καταναλωτών κάνναβης αύξησε την κατανάλωση άλλων φαρμάκων (συμπεριλαμβανομένου του αλκοόλ)» (Α. Μοσχοβάκη κ.ά., Κάνναβη: Ψυχοφαρμακολογία/Υποκουλτούρα, Σύγχρονα θέματα 3, Δεκ. 78).

Γίνεται έτσι δικαιολογημένος ο φόβος για τους πραγματικούς και δευτερεύοντες στόχους αυτής της άνευ προηγούμενου προτεινόμενης ενίσχυσης των κατασταλτικών μηχανισμών και των μηχανισμών πληροφορησης. Ίσως να μην ισχύει μόνο για τη χώρα μας από που από κοινού διαπίστωναν ΤΑ ΝΕΑ (1.10) και υπογράμμιζε Η Καθημερινή (4.10): «Το πρόβλημα... δεν έγκειται στην – αμφίβολης αποδοτικότητας – αυστηρότητα των νόμων, αλλά στα – αμφίβολης αποτελεσματικότητας – όργανα που αναλαμβάνουν την εφαρμογή τους... Όσο δεν θα έχουν εκκαθαριστεί τα κυκλώματα που έχουν αναπτυχθεί ανάμεσα σε εμπόρους ναρκωτικών και κάποιους τουλάχιστον δώκτες τους, οι νόμοι και οι ποινές θα μοιάζουν περισσότερο με άλλοθι της Πολιτείας».

Η αστυνομία όμως δε συμφωνεί. Τουλάχιστο η Ξένη: ο κ. Strass, της γερμανικής ΒΚΑ, ενθουσιασμένος με την πρόταση για την ευρωπαϊκή Ιντερπόλ, διεκτραγώδησε στη διάρκεια της συζήτησης στρογγυλή τράπεζα τις δυσκολίες των δικτικών αρχών όταν διαθούν τα εθνικά σύνορα, αλλά και όταν δρουν εντός της επικράτειας. Έτσι, παρεμποδίζεται η διαθίβαση στοιχείων μεταξύ υπηρεσιών, επειδή κατά την άποψή του υπάρχουν νόμοι προστασίας των ηλεκτρονικών πληροφοριών, που κατά βάση δεν παραβιάζονται, αλλά συνιστούν τεράστια εμπόδια. Εμπόδια, λοιπόν, θεωρούνται οι νόμοι που σε μερικές ευρωπαϊκές χώρες μόλις που εξασφαλίζουν ένα ελάχιστο προστασίας των πολιτών, οι δε δώκτες του εγκλήματος θεωρούν ότι πρέπει να γίνουν και δώκτες των υφισταμένων νόμων για να πετύχουν τους σκοπούς τους.

Θεραπεία-αποκατάσταση

Στον τομέα αποκατάστασης διατυπώνεται με εντυπωσιακή παρηρησία κάποιες αρχές και θέσεις, έστω και στην ιδανική μορφή: «ιδανική περίπτωση για να αρχίσει ο τοξικομανής την θεραπεία του είναι όταν αποφασίσει ο ίδιος να αποτοξινωθεί... Η συζήτηση για το κατά πόσο

Στη συζήτηση που είχαμε με τον κ. Παρακευά Αυγερινό μας ανέλυσε τις απόψεις του για την έκθεση, και τους λόγους που απείχε από την ψηφοφορία.

«Η εξεταστική επιτροπή έκανε αξιολογή και σημαντική δουλειά πάνω στο ζήτημα των ναρκωτικών. Βέβαια οι απόψεις συγκρούστηκαν. Σ' αυτό, όπως και στα άλλα μεγάλα κοινωνικά προβλήματα δεν μπορεί παρά να έχουμε ιδεολογική αφετηρία στην αναζήτηση της λύσης. Γι' αυτό και δεν επιδέχονται συμβιβασμό ή μέση λύση. Η δεξιά πρότεινε αστυνομικά και κατασταλτικά μέτρα, σίγουρα βελτιωμένα, στα ίδια όμως πρότυπα της λογικής που κυριαρχεί εδώ και 80 χρόνια που ποινικοποιεί το ναρκωτικό και τον χρήστη και που διαμόρφωσε συνθήκες που εννοούν την διαχείριση των ναρκωτικών από τις πολυεθνικές εγκληματικές οργανώσεις. Ο απολογισμός της 80τίας είναι δραματικός. Μήπως θάπρεπε να απορρίψουμε την αντιμετώπιση αυτή; Εδώ συγκεντρώθηκε η μειοψηφία, στο εσωτερικό της οποίας υπήρξε μια πλατεία γκάμα απόψεων.

Στην πρόταση της μειοψηφίας δε συμφωνούσα σε τρία σημεία:

Φιλελευθεροποίηση: που στην πατρίδα μου είναι κοινωνικό πολιτικό και εθνικό πρόβλημα.

Μεθαδόνη: δεν μπόρεσα να τη δεχτώ σαν μέθοδο που εμείς επιβάλλαμε. Είναι καθαρά επιστημονικό το θέμα, υπάρχουν διάφορες απόψεις, αλλά είναι και μια έκθεση που πρέπει να έχει μια προοπτική. Εμείς είμαστε πολιτικοί, δίνουμε κατευθύνσεις. Ζήτησα με τροπολογία να βγει η λέξη μεθαδόνη και μήκη «φαρμακευτικά υποκατάστατα», ακόμα ζήτησα να υπάρξει η χρηματοδότηση συνεχούς έρευνας στην αναζήτηση φυσικής ή χημικής αδρανούς και μη εθιστικής ουσίας που να μπορεί να υποκαταστήσει το ναρκωτικό, αντί για τη μεθαδόνη η

πρέπει να υπάρξει υποχρεωτική ή εθελοντική θεραπεία επί του παρόντος δεν έχει κανένα νόημα γιατί οι εγκαταστάσεις δεν επαρκούν ούτε και γι' αυτούς που ήδη το ζητούν» (730).

Κι ακόμα το επόμενο, που θα 'πρεπε όμως να συγκριθεί με την περιεργή πρόταση για το καθεστώς φυλάκισης που επισημάνθηκε παραπάνω: «τίποτα δε μπορεί να είναι πιο γελοίο από ένα σύστημα το οποίο επιτρέπει να αποστέλλονται για θεραπεία αποτοξίνωσης άτομα που είναι ήδηθεν τοξικομανείς τη στιγμή που θα έπρεπε να

Παρασκευάς Αυγερινός: Γιατί απείχα απ' την ψηφοφορία

οποία δημιουργεί τα ίδια προβλήματα στην εξάρτηση. Διαχωρισμός σκληρών-μαλακών: Για μένα το πρόβλημα δεν είναι ποσοτικό, δηλ. το πόσο θα κάνει κακό ή όχι, αλλά είναι ότι το «μαλακό» είναι ένα προστάδιο μετάβασης. Δεν το καταστέλλω έτσι, δεν αποτελεί μέσο πρόληψης το να επιτρέψω το πρώτο στάδιο, που στη συνέχεια δεν το ελέγχω».

Αντίθετα με την κα Γιαννάκου που προτίμησε να μην προκαταλάβει το χώρο εκφέροντας γνώμη για το πρόσφατο ελληνικό νομοσχέδιο περί ναρκωτικών, τουλάχιστο μέχρι τη συζήτησή του στη Βουλή, ο κ. Αυγερινός δέχθηκε ν' αναφερθεί μ' ένα γενικό τρόπο στο ζήτημα: «Υπάρχει ένα θέμα αρχής, δεν μπορώ να ξεφύγω από τις αρχές που υποστηρίζω, υπάρχουν όμως και κάποιες ιδιαιτερότητες για την πατρίδα μας. Αυτές είναι που επιβάλλουν κάποια κατασταλτικά μέτρα, ώστε η θέση

της μειοψηφίας της έκθεσης ή της σ.σ. ομάδας του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου να μη μπορούσε να υιοθετηθεί σε μας. Η φύση τους είναι εθνική, πολιτική και κοινωνική.

Η Ελλάδα με εκτεταμένα ανατολικά σύνορα είναι μια από τις πύλες της Ευρώπης για ναρκωτικά. Στα νησιά υφίσταται ελάχιστη ως απαράδεκτη ενημέρωση και ελάχιστη ως μηδαμινή περίθαλψη. Σε περίπτωση «ολανδοποίησης» (φιλελευθεροποίησης), το τουριστικό ρεύμα θα προσαρμοστεί ανάλογα, όπως και ο γηγενής πληθυσμός, που ενδέχεται να προσανατολιστεί οικονομικά προς τα εκεί.

Στο πολιτικό σκέλος, η ενημέρωση του λαού σχετικά με την οποία φιλελευθεροποίηση θρίσκεται έξω από το στοιχείο της γνώσης. Δεν έχουμε μηχανισμούς επανένταξης, και βέβαια η αλλαγή συμπεριφοράς δεν γίνεται με εγκυκλίους.

βρίσκονται στις φυλακές, ενώ αρνείται από την άλλη πλευρά στους νεαρούς τοξικομανείς, πως με δική τους πρωτοβουλία το επιθυμούν, να τύχουν θεραπείας, με το δικαιολογητικό ότι δεν υπάρχουν οι υλικές δυνατότητες» (ό.π.).

Έρευνα

Στο τελευταίο αυτό κεφάλαιο, αφού σε όλα τα προη-

γούμενα έχει γίνει η συζήτηση του θέματος και προέκυψαν οι σχετικές συστάσεις, η επιτροπή διατελεί ξαφνικά εν πλήρει συγχύσει:

«Κατά τα φαινόμενα δεν υπάρχει άποψη σχετικά με το θεμελιώδες ερώτημα κατά πόσο το πρωταρχικό πρόβλημα των ναρκωτικών αφορά κατ' αρχήν την προσφορά ή τη ζήτηση. Από πλευράς προσφοράς δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε κατά ποιο τρόπο δημιουργούνται οι αγορές ναρκωτικών, εάν δηλαδή δημιουργούνται σιγά-σιγά και αθόρυβα ή εάν αντίθετα αποτε-

λούν το αποτέλεσμα συγκεκριμένης στρατηγικής που αποφασίζεται από τους μεγάλεμπορους ναρκωτικών. Από πλευράς ζήτησης τώρα, δεν υπάρχει σαφής πληροφόρηση τόσο όσον αφορά τον εθισμό στην ηρωίνη όσο και στην κοκαΐνη. Ορισμένα άτομα μπορούν να χρησιμοποιήσουν οποιοδήποτε ναρκωτικό και να συνεχίζουν μια κατά τα άλλα κανονική ζωή, ενώ αντίθετα πολλοί άλλοι εθίζονται δυστυχώς και καταστρέφουν συνεχώς τις ζωές τους. Εντούτοις, μεταξύ πολλών τοξικομανών, ορισμένοι εθίζονται πολύ γρήγορα, ενώ για άλλους χρειάζεται μεγάλο χρονικό διάστημα έως ότου καταστούν εξαρτημένοι από το ναρκωτικό. Κανείς δεν φαίνεται να γνωρίζει τους λόγους του φαινομένου αυτού και κατά ποιο τρόπο μπορεί να αντιμετωπιστεί. Τα εκπαιδευτικά μας προγράμματα σχετικά με τα ναρκωτικά λαμβάνουν άραγε επαρκώς υπόψη τα διάφορα αυτά στοιχεία και ποια είναι η σημασία για κάθε περίπτωση;» (88).

Απορεί κανείς αν αυτές οι ερωτήσεις απευθύνονται ή προέρχονται από μίαν εξεταστική επιτροπή. Επιπλέον δε – αφού πάντα έχουν ήδη διατυπωθεί οι συστάσεις σ' όλα τα θέματα – γίνεται η αυτοκριτική τοποθέτηση: «Οι απαντήσεις τις οποίες δίνουμε συνήθως περιορίζονται σε υπερβολικά στενά παραδοσιακά πλαίσια: πρέπει να προσανατολίσουμε την έρευνα στις αρχικές αιτίες που οδηγούν στη λήψη ναρκωτικών...» (89).

Η φιλελεύθερη και αμφισβητησιακή αντιμετώπιση προκύπτει έτσι μόνο στην έρευνα, ενώ επί του πρακτέου προφανώς δεν απαιτείται αλλαγή των παραδοσιακών συνταγών και μεθόδων.

Η άποψη της μειοψηφίας

Πέντε βουλευτικές (τρεις της σ.σ. ομάδας, μία της κομμουνιστικής και μία από τους Πράσινους) που διαφώνησαν με την έκθεση του εισηγητή και τη διαδικασία που ακολουθήθηκε διατύπωσαν τις σκέψεις τους σε μια ολιγοσέλιδη άποψη.

Καταρχήν τονίζουν ιδιαίτερα τον κίνδυνο από τη δράση των πολυεθνικών εγκληματικών οργανώσεων παραγωγής και εμπορίας ναρκωτικών που διαθέτουν οικονομική αλλά και πολιτική αποσταθεροποιητική δύναμη.

Στην προσέγγιση του προβλήματος επιμένουν στην προαγωγή της συζήτησης των προβλημάτων της παρανομίας και την ομαλοποίηση που απαιτείται στην κοινωνική αντιμετώπιση ναρκωτικών και ναρκομανών. Δεν δέχονται διάκριση μεταξύ νόμιμου ή παράνομου καθεστώτος, «δεδομένου ότι τα αίτια και τα αποτελέσματα συμπίπτουν μερικές φορές», ενώ ασκούν κριτική στην κοινωνική αποδοχή των νομίμων ναρκωτικών (οινόπνευμα, νικοτίνη και ψυχοτρόπα φάρμακα).

Στο θέμα της μετατροπής καλλιεργειών υποστηρίζουν την ανάγκη βελτίωσης της άθλιας οικονομικής κατάστασης των παραγωγών χωρών σαν πρώτο βήμα και αντικρούουν την άσκηση πολλαπλών πιέσεων από τις ευρωπαϊκές χώρες, απόγονους εν πολλοίς των αποικιοκρατικών δυνάμεων που ευθύνονταν και ευθύνονται για τη δημιουργία, αλλά και την «εξαγωγή» ακόμα, προβλημάτων στις χώρες αυτές.

Για το νομικό καθεστώς συμφωνούν στην έκδοση μιας κοινοτικής οδηγίας για την εναρμόνισή του με άξονες τις διακρίσεις σκληρά-μαλακά και χρήση-εμπορία, αποποινικοποίηση της χρήσης και κατοχής, δεν δέχονται όμως η κοινοτική ενοποίηση «να υπολείπεται έναντι της απελευθερώσεως που έχει επιτευχθεί ήδη στα επιμέρους κράτη μέλη». (95) Προωθούν τη μελέτη, σε πλαίσιο Ευρωπαϊκής Συνδιάσκεψης για τα «νόμιμα και παράνομα συστήματα ναρκωτικών» και ένα πρόγραμμα νομιμοποίησης με στόχο την εκρίζωση της παράνομης διακίνησης και μαύρης αγοράς, την υπαγωγή τους σε υγειονομικό έλεγχο και μια εκτεταμένη ενημερωτική προληπτική εκστρατεία.

Στην «αποκατάσταση-θεραπεία» απαιτούν τη δυνατότητα άμεσης πραγματοποίησης της θεραπείας για εθελοντές τοξικομανείς και τη διεκδίκηση μιας ανεκτής διαδίδσης για τους λοιπούς εξαρτημένους. Πέρα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα υγειονομικής παιδείας θεωρούν αναγκαία μια κριτική στάση απέναντι σε

Δοκιμασμένες μέθοδοι ανακάλυψης ναρκωτικών.

πρότυπα ζωής και κατανάλωσης.

Τέλος, ζητούν πραγματοποίηση έρευνας πάνω στις επιπτώσεις της νομοθεσίας στο όλο πρόβλημα και τη δημιουργία μιας ομάδας χάραξης στρατηγικής σε ριζικά άλλη βάση από το αμερικανικό αποτυχημένο μοντέλο.

Το ψήφισμα

Μετά το τέλος της συζήτησης κατατέθηκαν 5 ψηφίσματα:

Οι φασίστες («Ευρωπαϊκή Δεξιά») διαπίστωναν την παρακμή της Ευρώπης από την κατάρριψη των εμποδίων στα ναρκωτικά, που αποτελούν οι ηθικές αξίες (οικογένεια, εκκλησία, σχολείο). Ζήτησαν την επαναφορά της θανατικής ποινής, την «αυτόματη (!) εισαγωγή των τοξικομανών σε σωφρονιστήριο ή νοσοκομείο» (επιλογή κι αυτή...), διαγνωστικά τεστ σε χώρους εργασίας και δημ. υπηρεσίες (α λα Ρήγκαν) και, βέβαια, απέλαση αλλοδαπών χρηστών. Κι αυτοί – όπως όλοι – ζητούν την δήμευση περιουσιών των εμπόρων, διαφυλάσσοντας πάντως το υπόλοιπο σόι, αντίθετα με το ελλ. νομοσχέδιο.

Οι Βρετανοί συντηρητικοί κατέθεσαν το ίδιο σχεδόν ψήφισμα με αυτό της δεξιάς παράταξης (Λαϊκό κόμμα, Φιλελεύθεροι, Ανανεωτικοί), αντιτιθέμενοι μόνο ιδιαίτερα σε όποια «φιλελευθεροποίηση» και διατηρώντας έτσι το στίγμα τους (παραχωρώντας στη δεξιά παράταξη την ευχέρεια συμβιβασμών).

Στα ψηφίσματα σοσιαλιστών και κομμουνιστών τονίζονταν η απειλή από τη δύναμη του οργανωμένου εγκλήματος, εναντίον του οποίου προέχει η λήψη μέτρων και προτεινόταν «να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις μιας πολιτικής διαφοροποίησης όσον αφορά τα ναρκωτικά». Πιο εκτεταμένο, το ψήφισμα των κομμουνιστών, αφού υπογραμμίζει την αποτυχία των μέχρι σήμερα πολιτικών των κρατών, τονίζει τη σημασία της εκπαίδευσης σε μια συνειδητή στάση απέναντι στα καταναλωτικά αγαθά και ειδικότερα στα γόμιμα ναρκωτικά και τα φάρμακα. Καλεί ακόμα την κοινότητα να σταματήσει τις παράνομες εξαγωγές ψυχοτρόπων στον Τρίτο Κόσμο. Τέλος, οι σοσιαλιστές προτιμούν δικαστική ευρωπαϊκή συνεργασία, ενώ οι κομμουνιστές θέτουν ανταλλαγή πληροφοριών, εναρμόνιση ποινών και έκδοση εγκλημάτων.

Προτάσεις για τη νομιμοποίηση της χρήσης που υπέβαλλε ο Πανέλλα στο ψήφισμα των κομμουνιστών δεν συζητήθηκαν επειδή στο μεταξύ συντάχθηκε συμβιβαστικό ψήφισμα από τα κόμματα της δεξιάς, σοσιαλιστές και κομμουνιστές.

Στην ουσία επρόκειτο για το κείμενο της δεξιάς που διογκώθηκε με την προσθήκη αρκετών εδαφίων από την πρόταση των κομμουνιστών (που έχουν την τιμητική τους ιδιαίτερα στο προοίμιο: αποτυχία πολιτικής αντιμετώπισης, απειλή από το οργανωμένο έγκλημα κλπ.). Το κυρίως ψήφισμα είναι ακριβώς η παράθεση των απόψεων των δύο πλευρών και όχι ο συγκερασμός τους. Προτείνεται έλεγχος εισαγωγών-εξαγωγών χημ. ουσιών και πρώτων υλών, κοινή δικαστική αντιμετώπιση εμπόρων, κεντρικές υπηρεσίες πληροφοριών με διασύνδεση των διωκτικών αρχών, θελτώση υποδομής για πρόληψη - αποκατάσταση - θεραπεία - εκπαίδευση - επανένταξη.

Η παράθεση έχει όμως και αντιφάσεις: έτσι, στο σημείο 1 επιβεβαιώνεται ο «παράνομος χαρακτήρας των ναρκωτικών», ενώ στο σημ. 2 απαιτείται «ευρωπ. διάσκεψη που θα μελετήσει τα αποτελέσματα και τις συνέπειες των ναρκωτικών με σκοπό να αξιολογηθεί η επίδρασή τους στις δραστηριότητες των εγκληματικών οργανώσεων και ιδιαίτερα στην υγεία των τοξικομανών καθώς και οι κοινωνικές τους συνέπειες». Πρόκειται για την κρυπτική διατύπωση της κουβέντας για νομιμοποίηση-αποποινικοποίηση που απαιτήσε η αριστερή πτέρυγα. Η πρόταση για την ευρωπαϊκή διάσκεψη είναι το σημαντικότερο στοιχείο που πέρασε η αριστερή πτέρυγα στο ψήφισμα, στη γραμμή της κριτικής για τις εργασίες και την έκθεση της εξεταστικής επιτροπής. Μια ακόμα αντίφαση βρίσκεται στα επόμενα σημεία: το 3ο (δεξιά) ζητάει «να ασκηθεί μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική πίεση στις χώρες παραγωγής, ώστε να εξασφαλιστεί η εποικοδομητική συνεργασία τους στα εν

Επειδή δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι στην Ισπανία ανακλήθηκε η αποποινικοποίηση που είχε θεσπιστεί πριν τρία χρόνια, ρωτήσαμε σχετικά τον ισπανό σοσιαλιστή βουλευτή BARRAL AGESTA.

Σχολιαστής: Ποιο είναι το νομικό καθεστώς που ισχύει σήμερα στην Ισπανία;

B. Agesta: Ο ποινικός μας κώδικας μοιάζει με τις ευρωπαϊκές νομοθεσίες για την εμπορία-διακίνηση. Όμως, η «κατοχή προς ιδία χρήση» έχει αποποινικοποιηθεί ενώ διώκεται ως αντικείμενο λαθρεμπορίου. Στα συμπεράσματα μιας επιτροπής της ισπανικής βουλής (1985-86) προτείνεται η μη έκταση της ποινής για μικροδιακινήτες που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης –όταν, εθισμένοι, αναγκάζονται να εμπορευθούν.

Το δικαστήριο είναι αρμόδιο για την εκτίμηση της ποσότητας των ναρκωτικών, ενώ επιτροπή ειδικών αποφαινεται για την εξάρτηση. Δεν υφίσταται διαφορά

λόγω προγράμματα» (αντικατάστασης καλλιέργειών). Το 4ο σημείο (της ιταλίδας κομμουνίστριας Squarcialupi) απαιτεί να αντιμετωπιστεί το θέμα «μέσα στο πνεύμα ισοτιμίας της Συνθήκης του Λομέ και στο πλαίσιο της συνολικής βοήθειας προς τις χώρες παραγωγής που γενικώς είναι φτωχές, υπερχρεωμένες και κυθερνώνται από ολοκληρωτικά καθεστώτα». Ενώ είναι προφανής η διαφορετική σκοπιά, τουλάχιστο, των δυο προσεγγίσεων, αυτές απλώς παρατίθενται.

Ο ριζοσπάστης Πανέλλα διαφώνησε με τον συμβιβασμό και τη διαδικασία που ακολουθήθηκε: «Πρόκειται για μια ναρκωμένη διαδικασία με σκοπό ένα ναρκωμένο και ανεύθυνο συμβιβασμό». Το ψήφισμα υπερψηφίστηκε από όλους εκτός από τους φασίστες και την ομάδα του Ουράνιου Τόξου (Πράσινοι κ.ά.). Οι τελευταίοι, ψηφίζοντας κατά συνείδηση, υποστήριξαν μόνο την πρόταση για ευρωπαϊκή συνδιάσκεψη. Δικαιολογώντας την ψήφο, η βουλευτής Heinrich επανέλαβε μιλώντας για λογαριασμό της ομάδας της, τα καταστροφικά αποτελέσματα της καταστολής και υποστήριξε ότι το ζήτημα των ναρκωτικών μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με υποχώρηση της ζήτησης και την αποδιάρθρωση του παράνομου εμπορίου. Γι' αυτό πρότεινε την κρατική διάθεση χημικά καθαρής ηρωίνης σε τοξικομανείς που δεν επιθυμούν ακόμα να αποτοξινωθούν. Εξάλλου, για την αντιμετώπιση των τεράστιων επιπτώσεων της εξάρτησης στους νέους, απαιτήσε από κράτος και κοινωνία να προσφέρουν μελλοντικές προοπτικές για τους νέους: «Δημιουργήστε ισχυρούς λόγους για να μην παίρνουν ναρκωτικά». Ακόμα υποστήριξε την πλατεία και ψύχραιμη διαφώτιση με στόχο την πρόληψη, που όμως να αποκλείει την ισχύουσα διπρόσωπη ηθική, ανάμεσα σε κοινωνικά αποδεκτά και νόμιμα αφενός και σε

μεταξύ σκληρών και μαλακών ναρκωτικών.

Σ.: Πώς εκτιμάτε τις μέχρι σήμερα εμπειρίες;

B.A.: Προσωπικά είμαι κατά της φιλελευθεροποίησης, που εξάλλου ούτε προβλέπεται. Έχουμε στοιχεία για την αποποινικοποίηση της χρήσης, και λειτουργεί. Η φυλακή δεν είναι απάντηση στην εξάρτηση. Υπάρχουν, βέβαια, κάποιες αναπόφευκτες αντιφάσεις. Για παράδειγμα έχουν υπάρξει περιπτώσεις ανάμειξης κάποιων ιδιωτικών θεραπευτικών ιδρυμάτων στη διακίνηση ναρκωτικών. Μερικά απ' αυτά βρίσκονται στα χέρια αφέσεων, χριστιανικών και μη, και οι εμπειρίες είναι αμφιλεγόμενες.

Επιδιώκαμε να δημιουργήσουμε περισσότερα δημόσια ιδρύματα και να ενισχύσουμε τον δημόσιο έλεγχο. Η τοπ. αυτοδιοίκηση πρόκειται εξάλλου να αποκτήσει την κατάλληλη υγειονομική δομή με στόχο να περιλάβει αυτά τα ιδρύματα.

παράνομα και ποινικοποιημένα ναρκωτικά αφετέρου.

Καταψήφισαν και οι φασίστες, που παρέμειναν στο δικό τους ψήφισμα: από την αίγλη του μαγνητίστηκε και ο χριστιανοδημοκράτης Habsburg, ο τελευταίος απόγονος της δυναστείας των Αψβούργων, μέχρι πρότινος αυστριακός και τώρα πια (από ευγενής) υπήκοος του Φραντς Γιόζεφ της Βαυαρίας. Μόνο βουνό με βουνό δε σμίγει.

Η βρετανική ευρωβουλευτίνα των Εργατικών κ. Tonque μας δήλωσε πριν την ψηφοφορία ότι θα υπερψηφίσει «χωρίς να είμαι ιδιαίτερα ευτυχισμένη, επειδή το βάρος δίνεται ακόμα στα κατασταλτικά μέτρα». Εξάλλου αμφισβητεί την πολιτική βούληση των εθνικών κυβερνήσεων για διάθεση αυξημένων πιστώσεων για πρόληψη-αποκατάσταση. «Είμαι ικανοποιημένη που συμφωνήσαμε στην ανάγκη σύγκλησης μιας ευρωπαϊκής διάσκεψης. Μας παρέχει την πολιτική βάση για ν' ανοίξουμε την ιδιαίτερα αναγκαία συζήτηση... Η ένταση της καταστολής θα αυξήσει απλώς την εγκληματικότητα· απαιτείται απεγνωσμένα να βρούμε νέους τρόπους αντιμετώπισης... Συγκριτικά με τα παράνομα ναρκωτικά, οι πολιτικές μας απέναντι στον καπνό και το αλκοόλ π.χ. είναι εντελώς άνισες, επισφαλείς, γελοίες, παράλογες και υποκριτικές».

Η εκτίμηση της κας Γιαννάκου (ΝΔ) είναι περισσότερο αισιόδοξη: «θεωρώ εξαιρετικά θετικό το ότι υπήρξε συμβιβαστικό ψήφισμα που, τελικά, εκφράζει τη μεγάλη πλειοψηφία των πολιτικών ομάδων του Κοινοβουλίου. Νομίζω ότι οι διαφορές που υπήρχαν αρχικά ήταν πάρα πολύ μικρές και ασήμαντες μπροστά στο έργο που μας περιμένει σήμερα, την παρακολούθηση δηλαδή του τι πρόκειται να γίνει από πλευράς Συμβουλίου Υπουργών και Κομισιόν στο συγκεκριμένο τομέα».

BAYER
PHARMACEUTICAL
PRODUCTS

ASPIRIN
The substitute for
the salicylates

PROTARGOL
Calcium Salicylate

PILOCARPINE
The anticholinergic

EUROPEN
The antipyretic

HEROIN
The sedative for
coughs

SULFONAL
The antispasmodic

SYCOSE
The uric acid solvent

FERRO-SOMATOSE
The iron tonic

HEMICRANIN
The antispasmodic

TRIONAL
The antipyretic

LYCETOL
The uric acid solvent

SALOPHEN
The antirheumatic and
antineuralgic

**Send for samples
and Literature to**

**FARBENFABRIKEN OF
ELBERFELD CO.**

**40 STONE STREET.
NEW YORK.**

Διαφήμιση (γύρω στο 1900) της Bayer στις ΗΠΑ: Η ηρωίνη («κατευνάζει το θήχα») δινόταν όπως και η ασπιρίνη, χωρίς συνταγή.

Η εκπρόσωπος των Πρασίνων μιλά στο Σχολιαστή

Brigitte Heinrich: Διπρόσωπη ηθική

Σχολιαστής: Ποια είναι τα συμπεράσματά σας από τις εργασίες της επιτροπής και τη συζήτηση στο ευρωκοινοβούλιο;

Brigitte Heinrich: Δυστυχώς δεν επιβεβαιώθηκαν οι ελπίδες μας πως οι εργασίες της επιτροπής αυτής θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια αλλαγή αντιμετώπισης του όλου ζητήματος. Η παλιά γνωστή κατασταλτική πολιτική συνεχίζεται, οξυμένη και συντονισμένη, ευρωπαϊκά και διεθνώς. Δεν πιστεύουμε ότι υπάρχει «το» πρόβλημα των ναρκωτικών, αλλά περιπτώσεις όπου κάποιοι άνθρωποι έχουν κάποια προβλήματα με κάποια ναρκωτικά. Κι αυτά συχνά οφείλονται και πάντως επιτείνονται από το κοινωνικό ταμπού και την ποινικοποίηση που η κοινωνία επιβάλλει (και η έκθεση διατηρεί). Η δηλωμένη φροντίδα για την υγεία του καθενός δεν αποκρύπτει την *διπρόσωπη ηθική* που δεν θεωρεί κοινωνικά προβληματικά τα νόμιμα ναρκωτικά που τυχαίνει να είναι και τα πιο θλαθερά και πιο διαδεδομένα: οινόπνευμα, καπνός και ψυχοτρόπα φάρμακα. Δεν μπορούμε όμως να διαχωρίσουμε τη χρήση, κατάχρηση και τις συνέπειες των μεν και των δε βασιζόμενοι στη νομική τους διάκριση. Εξάλλου γνωρίζουμε πως από τα «νόμιμα» ναρκωτικά εξαρτώνται ολόκληροι κλάδοι της οικονομίας και εισπράττονται εκατομμύρια, τόσο από τις παραγωγές εταιρίες όσο και από τα δημόσια ταμεία.

Η *επιλεκτική* αυτή πολιτική καταστολής έχει δυο στόχους. Στο εσωτερικό των κοινωνιών μας θα χρησιμοποιηθεί για ποινικοποίηση και δίωξη «μη προσαρμοσμένων» ομάδων ενώ στις λεγόμενες παραγωγές χώρες του τρίτου κόσμου θα έχει σαν αποτέλεσμα μια πολιτική εκβιασμών. Εκβιασμών κοινών από πλευράς των χωρών της ΕΟΚ σε εμπορικό και οικονομικό επίπεδο, που ενώ πιθανότατα δεν πρόκειται να θίξουν τις εγκληματικές οργανώσεις και τη διαπλοκή τους με δικτατορικές κυβερνήσεις, εξίσου δεν πρόκειται να λύσουν το πρόβλημα για τους παραδοσιακούς μικροπαραγωγούς κόκας και οπίου που τους προτείνεται η αντικατάσταση καλλιεργειών χωρίς όμως και την προσφορά μιας αγοράς για τα νέα προϊόντα τους. Στις χώρες αυτές (σε μερικές απ' τις οποίες οι ευρωπαϊκές αποικιοκρατικές δυνάμεις εισήγαγαν ή συστηματοποίησαν την καλλιέργεια ναρκωτικών) εξάγουμε ευρωπαϊκά προϊόντα και προβλήματα: Αλκοόλ, Καπνό, Φάρμακα ηρεμιστικά κ.λ.π. ψυχοτρόπα, συχνά απαγορευμένα ή περιορισμένα στην ΕΟΚ. Έτσι εξάγεται και το χημικό πρόσθετο που απαιτείται για την παρασκευή ηρωίνης και κοκαΐνης από το όπιο και την πάστα της κόκας. Από τις 16 χώρες που το παράγουν, οι 15 δέχτηκαν να το χρωματίσουν ώστε να εντοπίζεται η προέλευση, με εξαίρεση την ΟΔΓ. Το

αποτέλεσμα είναι 90% του προϊόντος να προέρχεται από την Δυτ. Γερμανία.

Σ.: Ποια πολιτική αναμένεται να χαραχθεί απ' τις ευρωπαϊκές χώρες με βάση την έκθεση αυτή;

Β.Η.: Αναμένουμε την ένταση του ελέγχου, των διώξεων και της καταστολής, τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής αστυνομίας, μιας EUROPOL κατά το πρότυπο της INTERPOL, μια διασύνδεση των ηλεκτρονικών συστημάτων πληροφοριών και φακελώματος των χωρών και υπηρεσιών με προφανή χρησιμότητα εκτός του εμπορίου ναρκωτικών. Στη δικαιοσύνη, προσπάθεια ενοποίησης του νομικού καθεστώτος, παρά την ολλανδική και ισπανική στάση, με κατεύθυνση αφενός σκληρύνσης και αφετέρου και γενικότερα τη δημιουργία από την πίσω πόρτα ενός ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης.

Σ.: Στα ζητήματα θεραπείας και αντιμετώπισης των χρηστών, πώς κρίνετε τις απόψεις της έκθεσης;

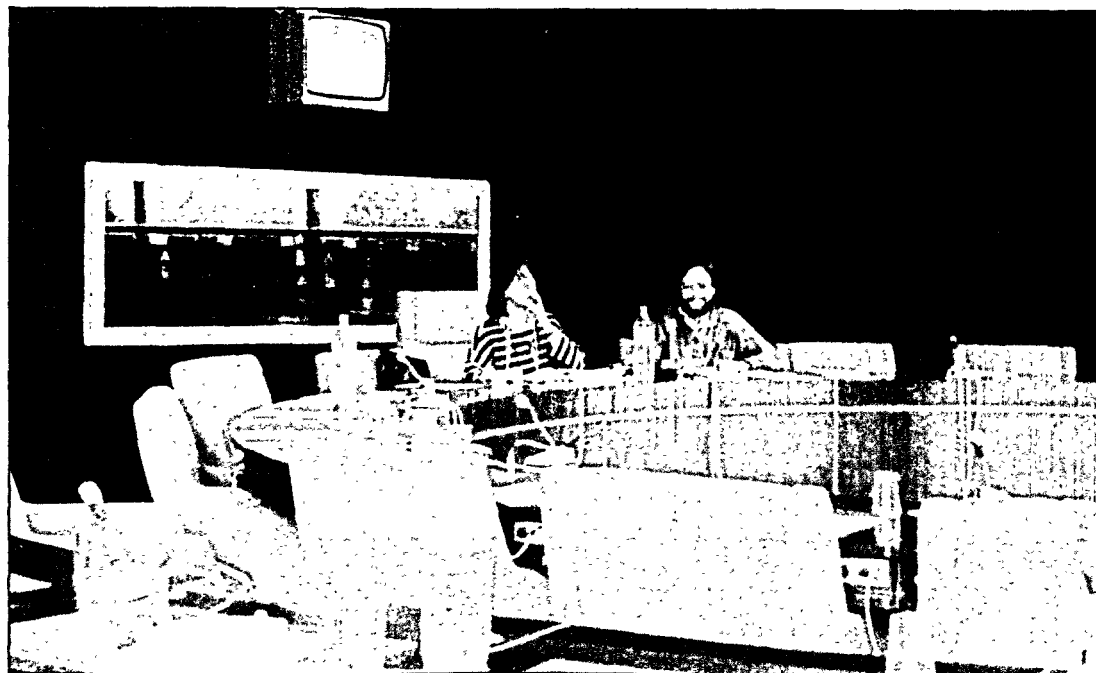
Β.Η.: Απόρησα όταν η επιτροπή, σε κάποιο σημείο των εργασιών, πρότεινε τη νομιμοποίηση της μεθαδόνης. Πρόκειται για ένα προϊόν της χημ. βιομηχανίας αντί για κάποια ναρκωτικά. Ωραία. Μπορείς να τη χρησιμοποιήσεις σαν μια θεραπεία. Αν πρόκειται να βοηθήσει να

εξφύγεις απ' την ακραία αυτή εξάρτηση της ηρωίνης, αλλά και από το περιβάλλον της παρανομίας, μπορεί να είναι ένα θήμα. Πρέπει όμως να γνωρίζουμε πως και η μεθαδόνη προκαλεί εξάρτηση και πως η κοινωνία θάδινε τότε ευχαρίστως μεθαδόνη. Γιατί για την κοινωνία μας το πρόβλημα δεν είναι η «μανία» κατεξοχήν, αλλά η *εξάρτηση* από μια *απαγορευμένη* ντρόγκα στη θέση της οποίας θα μπορούσε να προσφέρει μια νόμιμα παρασκευασμένη, πράγμα που θα επέτρεπε, παρά τη «μανία» να μπορέσεις να ξαναπάρεις μέρος στην παραγωγική διαδικασία. Αυτό είναι υπέρτατη αξία στην κοινωνία αυτή, αλλά και σε άλλες, το να κρατάει δηλαδή τα πάντα υπό έλεγχο. Ακριβώς εδώ όμως προκύπτει και το επιχείρημα για την «απεγκληματοποίηση» των άλλων ναρκωτικών. Το επικίνδυνο για την κοκαΐνη και ηρωίνη είναι οι πρόσθετες ουσίες που νοθεύουν τις ουσίες και ευθύνονται για τους περισσότερους θανάτους. Το επικίνδυνο είναι αφενός η δευτερογενής εγκληματικότητα που προκύπτει, όπως επίσης και η διαπλοκή με το οργανωμένη έγκλημα σε διεθνές επίπεδο.

Προτείνουμε την αποποινικοποίηση της χρήσης, και με φιλελευθεροποίηση δεν εννοούμε την ευχέρεια διαφήμισης και νομιμοποίηση της εμπορικής εκμετάλλευσης, αλλά πρόσβαση στο προϊόν για τους εξαρτημένους και τους χρήστες που δεν θέλουν να αποτοξινωθούν —δεν πιστεύουμε στην αποτελεσματικότητα της βίαιης υποχρεωτικής αποτοξίνωσης, χωρίς το περιβάλλον της παρανομίας της απαγόρευσης (επιπτώσεις στις τιμές, εγκληματικότητα, πορνεία, θλαθερές προσμίξεις και νοθεύσεις κλπ.). Είναι παράξοδο η αριστερά να υποστηρίζει στην οικονομική πλευρά του ζητήματος την ελευθερία της αγοράς, αλλά εξηγείται επαρκώς αν αναλογιστούμε τους κανόνες του παιχνιδιού σε συνθήκες «απαγόρευσης». Τα ναρκωτικά πρέπει να βγουν από τον υπόκοσμο ώστε να ελεγχθούν, χάνοντας την ελκυστικότητά τους για το οργανωμένο έγκλημα. Δεν είμαστε υπέρ των ναρκωτικών, αλλά υπέρ μιας μαζικής αλλαγής νοοτροπίας στην αντιμετώπισή τους.

Σ.: Εντύπωση κάνει η σύνθεση της επιτροπής. Δέκα στα δεκαπέντε μέλη της είναι γυναίκες.

Β.Η.: Αποδίδω την αυξημένη γυναικεία παρουσία μάλλον σε έλλειψη ενδιαφέροντος από πλευράς των ανδρών. Αλλά χαρακτηριστικό είναι πως οι άνδρες της επιτροπής είναι οι κυρίως υπεύθυνοι για τις αστυνομικού τύπου λύσεις που εισηγήθηκαν, με την εξαίρεση των βουλευτών Αυγερινού και Πανέλλα. Μια ευχάριστη εμπειρία ήταν η μεταβολή στάσης της ιταλίδας Squarcialupi, της κομμουνιστικής ομάδας, που ήταν αρχικά εντελώς αρνητική στις απόψεις μας. Άλλαξε γνώμη σιγά-σιγά μέσα από μια διαδικασία συζήτησης, γεγονός που υπήρξε σημαντική βοήθεια μας έδωσε κουράγιο.

Συνωστισμός στη συνέντευξη τύπου των Πρασίνων.

Χρονογράφημα

Ποιος Νοέμβρης;

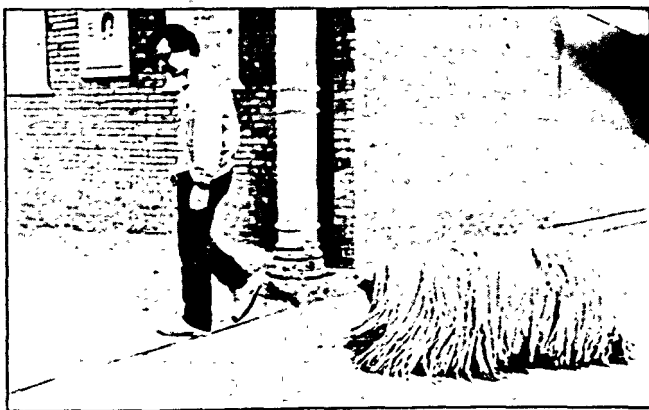
Για μερικούς είναι κάτι σαν τίποτα. Ένας μήνας ακόμη του χρόνου στριμωγμένος -έτσι χωρίς αιτία- ανάμεσα στον Οκτώβρη και τον Δεκέμβρη. Κάτι μετά την αρχή των μαθημάτων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και πριν την καταβολή του δέκατου τρίτου μισθού στις περισσότερες κατηγορίες εργαζομένων. Ένας μήνας δηλαδή χωρίς ποίηση, που υπάρχει ίσα ίσα για να μιλήσει ο κ. Λεφάκης για το ζώδιο του Σκορπιού.

Για άλλους είναι κάτι περισσότερο. Είναι δύο ακόμη δεκαπενθήμερα, εικοσιδύο ως εικοσιέξι οκτώωρα, τέσσερις κινηματογραφικές προβολές, μία θεατρική παράσταση και επτά επισκέψεις σε φίλους. Κάποτε κάποτε είναι και δύο απογεύματα Κυριακής στο γήπεδο, αν ο καιρός είναι βέβαια καλός, ένα Σαββατόβραδο στο Κύτταρο παρέα με την Ευλαμπία και ένα πέρασμα από το Πολυτεχνείο, εκεί κατά τις 17, για το μεγάλο ομαδικό μας μνημόσυνο.

Για τους πιτσιρικάδες είναι άστα να πάνε, άλλη μια ιστορία αγρίων που δεν την νιώθουν. Στο κάτω κάτω ποτέ δεν συναντήσανε τον Νοέμβρη κάποιο από τα απογεύματα της ανίας στην πλατεία, ποτέ δεν τον βρήκανε σε κάποιο τσιγάρο στο διάλειμμα, δεν τον είδανε ποτέ κάποιο θράδυ, από εκείνα που δεν βγαίνουνε, σε μια στάση ή σε ένα βενζινάδικο.

Όλα δείχνουν ότι αυτός γέμισε το ρεζερβουάρ του άπαξ και δια παντός, αλλά τέτοιες μηχανές δεν υπάρχουνε. Άσε που όσο και αν ανησυχούν οι ειδικοί από την τηλεόραση, η γλώσσα μας αντέχει πάντα. Έτσι όλοι γνωρίζουμε καλά ότι οι σημαίες είναι σημαίες, τα στεφάνια είναι στεφάνια, το χτες είναι χτες και το αύριο αύριο. Αυτό το ανακάτεμα που μας προσφέρουν λοιπόν κάθε Νοέμβρη κάπου κολλάει.

Άλλωστε όποιο φιλόλογο και να ρωτήσετε θα σας το πει, είναι από τα πρώτα που μαθαίνει στους μαθητές του για την έκθεση. Η εποχή μας είναι ιδιαίτερα σκληρή. Τα παραμύθια της λοιπόν πρέπει να έχουν και σήμερα. Και αυτό δεν είναι από τα χαρακτηριστικά του Νοέμβρη που εκδίδεται, μια φορά τον χρόνο, στις γωνιές της Πατρίδας.

Για ορισμένους βέβαια ο Νοέμβρης είναι πολλά, περισσότερα από όσα συνήθως νομίζουμε. Είναι μια μεγάλη αφίσα που μας καλεί να τους ψηφίσουμε, μια πληρωμένη καταχώρηση που ζητάει σταυρό, ένα χαρτί ακόμη στο ντοσιέ για την πρόσληψη. Είναι δηλαδή ένα σωρό πράγματα που καίνε. Διαβατήριο ας πούμε... Για μια θέση στο κόμμα ή στο ραδιόφωνο.

Παρ' όλα αυτά, έξω από εκείνα που καιρό τώρα έχουμε γραμμένα, πέρα από όσα πάντα μας την δίνουνε, ο Νοέμβρης είναι και ένα μεγάλο γλωσσάρι κι ας μην υπάρχει στις προθήκες των βιβλιοπωλείων, η επανέκδοσή του βλέπετε κρίθηκε ασύμφορη. Ένα γλωσσάρι που επιμένει ότι η εξέγερση λέγεται εξέγερση, το μπορούμε -μπορούμε και η συμμετοχή δεν λέγεται Πασόκ. Αυτός ο λόγος έμένα μου φτάνει. Για αυτό όταν ακούω την ερώτηση «ποιος Νοέμβρης» νομίζω ότι η απάντηση είναι: Εκείνο που πάντα μας λείπει.

Κ.Σ. Σβέικος

Μικρές αγγελίες - μικρά μηνύματα

Α Γ Γ Ε Λ Ι Ε Σ

Ο συνεργάτης μας Ρολφ Πόλε παραδίδει μαθήματα Γερμανικών σε αρχάριους και προχωρημένους. Τηλεφωνήστε στα γραφεία του Σχολιαστή.

Θέλω να επικοινωνήσω με την Λίνα Νικολακοπούλου. Αν, θέλει κι αυτή, μπορεί να στείλει μήνυμα. Τ.Θ. 17069 54210 Θεσ/νίκη
Υ.Γ. Όχι, δεν είμαι ερωτευμένη μαζί της. Για δουλειά πρόκειται.

Ασύλληπτες δημιουργίες: Άτομα που θέλουν να φτιάξουμε ένα συγκρότημα, που η ευαισθησία και το «παράλογο» τους ξεπερνά κάθε φαντασία, ας μου γράψουν να δημιουργήσουμε μαζί πράγματα που μόνο ασύλληπτα φαίνονται αυτή τη στιγμή.

Φιλοθέης 11

Γαλάτσι

Ράπη Αλεξάνδρα

Ζητούνται μουσικοί για τη δημιουργία κάποιου γκρουπ.

ΤΗΛ. 8629.006

Μ Η Ν Υ Μ Α Τ Α

Πήξαμε στις μπουρδες σας, στις φτηνές φιλοσοφίες σας, στους χαζορομαντισμούς σας, στα «μυστηριώδη» μηνύματά σας. Προσγειωθείτε, έχετε ακόμα καιρό. Βγάλτε τις μάσκες που δεν σας ταιριάζουν. Σας ταιριάζει μόνο η «ΦΑΤΣΑ» σας.

Ο σχολιαστής τους σχολιαστή
Υ.Γ. Ευχαριστώ την «Ιρίς» τους τεύχους 43 για την αφιέρωση.
Μου έκανε καλό!
«Θόδωρα» του ίδιου τεύχους είσαι μία από τα ίδια, δεν ξεφεύγεις από το σύνολο.

Εδώ στον ξένο τόπο, ακούγοντας το χαμόγελο της Τζοκόντας σας σκέφτομαι αγαπημένα μου παιδιά, ονειρεύομαι τον Αη-Νικόλα τον Γυμνιστή, μια θάλασσα μικρή, μια Βαϊθαρούλα, λίγο ΜΙΣΟΣ, ένα μπουκάλι ΛΙΟΚΡΙ δυο δάκρυα! Να ντύνεστε καλά, να σκεπάζεστε το θράδυ, να τρώτε το φαί σας, να φυσάτε τη μύτη σας και ...να προσέχετε!

Σας φιλώ στα 20 σας
μάγουλα
Big MAMA
από Rouen...

Υ.Γ. Εσύ που διαβάζεις αυτό το μήνυμα ΝΑ-ΣΑΙ ΚΑΛΑ (κι ας μην είσαι ένα από τα 10 παιδιά μου...)

Προσπαθώ να επικοινωνήσω με φίλο απ' τα παλιά, προχωρημένης σχετικά (sic) ηλικίας, κάτοχο δε συμπαθέστατης φάλακρας (ελληνικής τριχοφυΐας, μεγάλο κούτελο). Το εν λόγω άτομο ακούει στο όνομα Δημήτρης Καραλής και αναζητήται μεταξύ Σερρών και Θεσσαλονίκης. Αν τυχόν κάποιος τον γνωρίζει ας του πει ότι τον ψάχνει ο Γιώργος από την Αθήνα που γνωρίστηκαν πριν κάτι χρόνια σ' εκείνο το εργοτάξιο κατασκευής φερέλπιδων νέων της Κρήτης.

Στον Μιχάλη τον αναρχικό από την Τούμπα. Πώς θα γίνει να σε γνωρίσουμε θρε παιδί; Ανυπομονώ.

Τζίνα

Θεσσαλονίκη

Ο Σάββας ο Νταγιάν. Ρε καννίβαλε ο Οκτώβρης πέρασε. Και τότε πού θα πας ρε αποτυχημένη καζανόβα; Εδώ στην Πάτρα θάρρεις. Και τότε να δω την ομορφιά σου με ΜΑΥΡΙΣΜΕΝΟ ΜΑΤΙ.

Υπογραφή:

Ε.Ο.Α.Π.

(Επαναστατική Οργάνωση Απατημένη Παρθένα)

Πρωτόπλαστε,
«Μας παραμονεύει ο θερμαστής με τα δυο πόδια στις καδένες. Μην κοιτάς ποτέ σου τις αντένες με την τρικυμία θα ζαλιστείς». Γι' αυτό δώσε εσύ, το δικό σου στίγμα...
«Όλες τις ρουκέτες τώρα κάφτες και Marconi στείλε το S.O.S.»
ο κατηραμένος όφης

Ελενάκι μου
Ταξιδεύω μόνο τη νύχτα. Μοναδική ευκαιρία να συναντήσω κάνα ξεμπαρκο όνειρο και να το κάνω δικό μου...

φίλι

Κατερίνα

Υ.Γ. Περιμένω με ανυπομονησία τα πρωτοβρόχια κοντά στη θάλασσα.

Χρυσέ άγγελε» μην ξεχάσεις το ραντε-βού τον Σεπτέμβρη με the other guys (ΧΙ-ΧΟ!!!) στο Rodeo. Ελπίζω να μην σχίσεις μέχρι τότε το Moustache και τα χέρια σου να μην μυρίζουν λουκάνικα!

Good luck

και μην κλωσείς σήμερα...

22.8.86

P.S. Η πρώτη λέξη είναι λάθος.

Οπου ακούς τη φράση «έκανε το καθήκον του» προϊόν αυνανισμού μυρίζει. Όπου ακούς τη φράση «τα 'κανε στο καθήκον του» κάποιος σκέφτεται.
(Αν διαβάσει ο Γκουσγκούνης το έντυπο ό-πας και η Τίνα Λαρυγγοπούλου ας μη μου γράψουν. Ας μου γράψει όμως καμιά κοπελιά υποψήφια 3ης δέσμης του 1987 ή και ατυχούσασα (του ρήματος ατυχύνω). Απορίπτονται μετά πολλών επαίνων οι: Ελίνα, Γωγούλα, Μαριγούλα: Απορρίπτω πριν απορριφθώ: SAVOIR VIVRE).
P.S. Τι ώρα είναι;

Γιώργος

Κύπρου 43

Πρέβεζα

P.S.2. Ας μου γράψει κι ο Νιόνιος

Σ' αγαπώ. Με τα μάτια κλειστά, ανοίγω το στόμα να προφέρω αυτές τις καινούριες λέξεις, λέξεις που στο στόμα των άλλων μοιάζουν με κουρέλια, μα ανακαλύπτονται για πρώτη φορά στο δικό μου. Τις αρθρώνω προσεκτικά μην τύχει και χαθεί μια συλλαβή στο κενό, μην τύχει κι έρθει ο κατακλυσμός.

Ανακαλύπτω πως όλον αυτόν τον καιρό που μου λείπει δεν κατάφερα να θρω γαλήνη. Τώρα που διαβάζεις αυτές τις γραμμές θέλω να κρατήσεις μ' επισημότητα ενός λεπτού σιγή! για να θολώσω την εικόνα σου -αυτό το ξαφνικό κύμα αναμνήσεων-, να εγκατασταθώ στο κενό, να ηρωοποιήσω τον χειμώνα που φωλιάζει μέσα μου.

για το κουνέλι

ΞΑΝΘΗ

Ξέρεις ένιψα ότι θρискόμουν σε εκείνες τις μέρες. Εκείνες τις όμορφες μέρες του ογδόου μήνα. Ήταν πραγματικά πολύ ωραία εκεί πάνω. Και ας μας βγήκε η πίστη...

Για τον Γιάννη

«Άρρωστούλι»

Για σένα που έφυγες μακριά μας. Για σένα που προτίμησες ένα φρικτό τέλος απ' αυτή τη φρίκη δίχως τέλος. Ζεις μέσα μας. Γεια χαρά φίλε. Σου αφιερώνω δύο από τις πιο όμορφες νύχτες μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

	B81				Δ82 (α' γύρος)				B85				Δ86 (α' γύρος)			
	ΝΔ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕεο.	ΚΚΕ	ΝΔ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕεο.	ΚΚΕ	ΝΔ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕεο.	ΚΚΕ	ΝΔ ⁵	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕεο.	Συμπ.
Δήμος ΑΘΗΝΑΣ	34.42	44.25	3.24	12.62	37.92	38.30		18.58	44.06	39.75	4.37	10.65	44.50	29.17	3.6	17.61
Δήμος ΠΕΙΡΑΙΑ	31.24	49.36	2.11	13.72	44.02	36.72		20.07	40.59	44.73	2.87	10.62	41.52	32.47	3.2	16.42
Δήμος ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	35.61	46.11	2.37	11.29	40.83	34.02		23.65	44.53	42.65	3.04	8.63	47.78	28.07	→	23.27
Α. Β' Αθήνας																
1. Αγ. Βαρβάρα	21.62	51.12	2.05	22.34	20.08	38.20		41.72	26.62	49.67	2.78	19.36	29.80	29.9	→	40.2
2. Αγ. Δημήτρης	23.23	54.29	2.11	16.98	30.97	39.00		30.03	32.48	48.37	3.28	14.76	34.10	37.41	→	28.50
3. Αγ. Ανάργυροι	26.68	49.75	1.80	17.76	28.79	37.01		34.20	34.23	46.00	2.52	15.82	33.30	30.40		30.90
4. Αιγάλεω	21.15	52.70	2.19	21.37	17.94	41.47		35.13	28.65	48.48	2.88	18.98	24.20	32.80	→	41.50
5. Ν. Ηράκλειο	26.74	48.12	3.47	17.95	26.87	35.05	11.68	26.40	33.07	45.59	3.98	16.28	31.42	35.47	→	33.11
6. Καματερό	24.39	51.58	2.08	19.29	23.70	23.18		53.12	30.02	46.87	2.64	19.31	30.70	29.6	→	39.6
7. Μεταμόρφωση	22.26	51.33	1.42	21.18	25.83	36.27		37.90	31.29	46.99	1.77	18.97	28.10	41.95		29.96
8. Ν. Ιωνία	20.65	47.91	2.87	25.72	21.13	36.19		41.28	26.08	47.89	3.36	21.71	17.0/12.0 ^A	32.00	→	39.00
9. Ν. Λιόσια	23.94	53.50	2.03	17.40	18.87	17.44		46.41	31.27	48.98	2.89	15.79	29.1/1.28 ^A	34.30		26.70
10. Περιστερί	21.34	50.88	2.29	22.72	26.25	31.44		42.31	28.44	46.92	2.98	20.55	27.19/2.12 ^A	34.40		36.29
11. Πετρούπολη	20.91	49.54	2.36	23.62	15.66	29.00		51.48	28.17	46.08	2.78	21.60	27.67	23.28		44.95
12. Ταύρος	21.26	47.73	2.25	25.84	18.59	17.18		64.24	28.64	46.27	2.88	21.05	26.20	19.15	→	54.64
13. Χαϊδάρη	26.68	50.33	2.01	17.91	27.82	34.07		38.11	34.09	43.99	2.90	18.12	31.51	40.87	→	27.62
Α. Σταθμισμένος μέσος όρος ^(α)	22.47	50.80	2.30	21.37	22.72	33.19		36.20 ⁴	29.05	46.58	2.94	18.72	28.66	32.39 ⁹		35.96
Β. Β' Πειραιά																
1. Αγ. Ιωάννης Ρέντης	26.07	54.13	1.70	15.76	34.08	51.49		14.43	32.35	51.42	2.45	12.91	33.69	44.50	→	21.81
2. Δραπετσώνα	17.84	53.85	2.16	23.31	29.31	38.37		38.32	23.43	53.11	2.52	19.57	25.64/3.02 ^A	39.81		31.53
3. Κερατοίι	20.68	53.68	2.21	20.73	18.04	28.33		53.63	28.12	51.65	2.74	16.20	26.94	23.76	4.39	44.91
4. Κορυδαλλός	24.62	51.69	2.45	19.12	23.67	40.86		35.47	30.54	48.98	2.96	16.16	31.25/4.24 ^A	27.91	→	36.60
5. Νίκαια	19.19	48.34	2.35	28.14	-	25.24		74.76	25.44	48.30	2.88	22.31	22.92	21.13	2.59	53.36
6. Πέραμα	26.84	53.29	1.82	15.08	35.56	32.00		30.81	32.74	49.87	2.25	13.82	27.63	35.72		36.65
Β. Σταθμισμένος μέσος όρος ^(α)	20.75	50.21	2.18	22.41	14.38 ¹	30.32		53.09	26.94	48.66	2.68	18.03	26.40	27.96		43.13
Γ. Α' Θεσσαλονίκης																
1. Αμπελόκηποι	30.12	49.51	1.52	15.24	36.13	26.62		37.25	37.50	47.34	2.13	11.74	41.58	25.90	→	32.52
2. Εύοσμος	32.14	48.59	0.58	13.93	37.31	19.24		43.45	41.05	44.63	1.04	12.15	41.5/2.5 ^A	23.20	→	32.70
3. Καλαμαριά	25.43	51.66	2.45	17.11	25.93	32.91	17.47	23.70	32.44	50.51	2.91	13.00	42.05	26.36		
4. Νεάπολη	29.57	49.71	1.77	15.36	26.69	31.24		37.91	37.55	47.59	2.25	11.50	36.40	31.30	→	29.10
5. Πολίχνη	23.83	48.12	1.25	21.37	26.53	30.84		42.64	30.84	45.40	2.07	20.43	29.23	34.30		36.47
6. Σταυρούπολη	27.42	52.92	1.11	14.30	29.92	26.99		43.10	35.37	48.71	1.64	13.12	32.60	29.60	→	37.60
7. Συκιές	24.77	50.38	1.95	20.26	5.40/22.34 ²	28.38		43.88	32.38	48.70	2.17	15.85	35.34/1.74 ^A	25.20		37.73
8. Κ. Μενεμένη	30.41	51.40	0.84	12.33	26.85/13.09/10.52 ³	19.27		30.27	39.93	47.99	1.36	9.46	37.01/6.33 ⁶	21.07		35.75
9. Κ. Τριανθία	30.39	46.91	1.32	18.13	38.26	29.53		32.21	38.89	44.47	1.88	13.62	37.06	19.03		34.54/9.37 ⁸
Γ. Σταθμισμένος μέσος όρος ^(α)	27.75	50.27	1.64	16.58	30.78	32.10		36.14	33.75	47.79	2.12	13.24	36.23	30.18 ¹⁰		32.32
Δ. Ν. Ιωνία Βόλου	22.69	48.45	1.71	25.22	22.20	29.36		48.45	27.18	46.89	1.76	23.05	27.33 ⁷	30.40	→	42.28
Ε. ΕΘΝΙΚΑ ΠΟΣΟΣΤΑ	35.87	48.07	1.34	10.93	-	-		-	40.84	45.82	1.84	9.89	-	-	-	-
ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ (σ)^(β)																
Α	2.23	1.99	0.47	3.01	4.65	7.69		10.12	2.61	1.50	0.48	2.24	2.62	6.09		7.74
Β	3.46	2.01	0.27	4.47	6.53	8.75		18.91	3.45	1.65	0.24	3.23	4.22	7.31		9.91
Γ	2.89	1.78	0.54	2.83	7.668	8.59		6.69	3.43	1.93	0.51	2.96	4.95	6.78		3.67

(α) Σταθμισμένα ποσοστά με βάση την συμμετοχή κάθε δήμου στον συνολικό πληθυσμό της ενότητας (στοιχεία 1981). (β) Υπολογίζεται με τον τύπο $\sigma = \sqrt{\frac{\sum x^2}{n} - (\frac{\sum x}{n})^2}$

1. Στις Δ82 η ΝΔ δεν κατεβαίνει στην Νίκαια. 2. Ο Γ. Ορφανός κατέθηκε ανεξάρτητος (22,34%) ενώ ο επίσημος υποψήφιος της Ν.Δ. (Β. Μαυρογιαννίδης) πήρε 5,40%. 3. Εκτός από την Ν.Δ. (Τσοπάνογλου, 26,85%) άλλοι δυο δεξιοί υποψήφιοι (Σκάφος 13,09%, Κετογλίδης 10,52%). 4. Εκτός από τα Ν. Λιόσια, όπου το ΠΑΣΟΚ κατέθηκε μαζί με ΚΚΕ (με Ν. Λιόσια 39,87%). 5. Όπου κατέθηκε η ΔΗΑΝΑ, σημειώνεται με Δ. 6. Είναι ο Σκάφος. 7. Η Ν.Δ. έχει το 24,11% και η ΔΗΑΝΑ 3,22%. 8. Γρηγοριάδης, ανεξάρτητος πρώην ΠΑΣΟΚ. 9. Το ΠΑΣΟΚ έχει μόνο το 14,29% (σε 8 Δήμους) ενώ ΠΑΣΟΚ+ΚΚΕ 13,76% (σε 5 Δήμους). 10. Το ΠΑΣΟΚ έχει μόνο του το 14,29% (σε 5 Δήμους) ενώ ΠΑΣΟΚ+ΚΚΕ 15,89% (σε 4 Δήμους).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Κοινωνική σύνθεση των 3 δήμων Αθήνας, Πειραιά, Θεσσαλονίκης

	Σύνολο	επιστήμονες και ελεύθεροι επαγγελματίες	διευθυντές και ανώτερα διοικητικά στελέχη	υπάλληλοι γραφείου	έμποροι και πωλητές	Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών	Απασχολούμενοι στην γεωργία, ζωοκομία, αλιεία, θέρμα,	τεχνίτες, εργάτες, χειριστές μεταφορικών μέσων	Δεν δήλωσαν
ΔΗΜΟΣ	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
ΑΘΗΝΑΣ	100.00	15.7	2.5	22.4	13.2	14.6	0.75	31.35	1.2
ΠΕΙΡΑΙΑ	100.00	9.9	0.8	14.0	11.5	10.6	0.8	50.66	1.6
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100.00	12.3	1.6	15.1	14.8	11.3	1.7	41.6	1.5

Πηγή: ΕΣΥΕ

1. Στον δήμο του Πειραιά, την δεκαετία 1971-81 παρατηρείται μια τάση μικροαστικοποίησης. Από στοιχεία που παραθέτει το ΥΠΕΧΩΔΕ στο γενικό πολεοδομικό σχέδιο Πειραιά, (1986) το ποσοστό των εργατών (κατ. 8) πέφτει στο 42,01% (-8,65%) ενώ τα ποσοστά των ελεύθερων επαγγελματιών - επιστημόνων (κατ. 2) και των διευθυντικών στελεχών διπλασιάζονται φτάνοντας στο 15,59% (+5,67%) και 2,35% (+ 1,53%) αντίστοιχα.

Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΗ και ιστορική τάση που καταγράφουν στο κοινωνικό επίπεδο οι Δ86 είναι η ενίσχυση της ταξικής πόλωσης της ελληνικής κοινωνίας, η διάρρηξη των σχέσεων εκπροσώπησης που είχε ιστορικά το ΠΑΣΟΚ με την εργατική τάξη, και η τάση αυτονομίησης από την κοινωνική συμμαχία που υλοποίησε το ΠΑΣΟΚ στην μεταπολίτευση κάτω από την ηγεμονία των νέων μικροαστικών στρωμάτων.

Στον πίνακα 1 συγκρίνουμε τα ποσοστά των κομμάτων στους 3 δήμους Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Πειραιά με τα αντίστοιχα σε 4 κοινωνικές ενότητες *αμιγώς εργατικών δήμων*, Α) των εργατικών δήμων της Β' Αθήνας, Β) των εργατικών δήμων της Β' Πειραιά, γ) των εργατικών δήμων της Α' Θεσσαλονίκης και Δ) του δήμου Ν. Ιωνίας Βόλου που αποτελεί τον κατεξοχήν εργατικό δήμο σε ένα πολεοδομικό συ-

κρότημα εκτός Πρωτεύουσας - Θεσσαλονίκης. Η επιλογή αυτή βασίζεται στην ανάλυση κατά επαγγελματική κατηγορία των κατοίκων κατά δήμους και κοινότητες, της ΕΣΥΕ. Η επιλογή αφορά δήμους αμιγώς εργατικούς και όχι κάποιους που χαρακτηρίζονται εργατικοί - μικροαστικοί (π.χ. Καισαριανή) ή μικροαστικοί - εργατικοί (π.χ. Ηλιούπολη).

Η κοινωνική σύνθεση των 3 πρώτων δήμων της χώρας δίνεται στον πίνακα 2. Παρατηρούμε ότι ο Δ. Πειραιά εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό εργατικής τάξης (50,66%). Υπάρχει μια πολύ καθαρή διαχωριστική γραμμή, ο άξονας Πειραιώς - Λιμάνι που χωρίζει τον Δ. Πειραιά σε δύο διακριτές ενότητες, την εργατική (πάνω από τον άξονα) και την μικροαστική με μια μικρή αστική νηίδα (κέντρο και Πειραική). Αλλά και στον Δ. Πειραιά εμφανίζεται μια τάση

μεγαλύτερης μικροαστικοποίησης την τελευταία δεκαετία (βλ. σημείωση του πίνακα).

Για να γίνει κατανοητή η ταξική διαφοροποίηση σημειώνουμε ότι η αντίστοιχη κατηγορία (8) δηλ. «εργάτες-τεχνίτες-χειριστές» κυμαίνεται για τους εργατικούς δήμους από 60% έως 72% ενώ η κατηγορία (2) δηλ. οι «ελεύθεροι επαγγελματίες, επιστήμονες» από 2-5%. Η διαφορά είναι αισθητή.

1. Η Ν.Δ. πήρε σ' όλους τους εργατικούς δήμους στις Β81 τα χαμηλότερα ποσοστά: Α 22,47%, Β 20,75%, Γ 27,75%, Δ 22,69%, 8-15,0% λιγότερο από το εθνικό ποσοστό της.

Από το '81 ως το '85 εμφανίζει μια σταθερή ανοδική πορεία περίπου 7%. Η πορεία αυτή όμως ανακόπεται φέτος, στις Δ86. Η Ν.Δ. εμφανίζει *στασιμότητα* ή *πτώση* (Α, Β, Δ) ή μικρή άνοδο (Γ). Στους εργατικούς δήμους Θεσσαλονίκης όμως όπου εμφανίζεται μία άνοδος +2,48% από τις Β85 *δεν οφείλεται* σε γενική άνοδο. Από τους 9 Δήμους της Γ, η Ν.Δ. πέφτει σε 5 (Καλαμαριά (-0,84), Πολίχνη (-1,61), Σταυρούπολη (-2,77), Νεάπολη (-1,15), Τριανθόρα (-1,83)). Σε 4 *ανεβαίνει* (Αμπελόκηποι (+4,08), Εύσμος (+2,95), Συκιές (+4,7), Μενεμένη (+3,5)).

Μόνο όμως η άνοδος στους Αμπελόκηπους (που είναι σημαντική και αντιπροσωπεύει 0,52 της αύξησης της Ν.Δ. στην ενότητα Γ) μπορεί να θεωρηθεί πολιτική ενίσχυση της Ν.Δ. Στις Συκιές οφείλεται στην εμφάνιση της ΔΗΑΝΑ (Καλέςης, 1,74%) και στο γεγονός ότι η Ν.Δ. εμφάνισε σαν υποψήφιο τον Γ. Ορφανό, ισχυρή δεξιά προσωπικότητα, ο οποίος στις Δ82 είχε κατέβει ανεξάρτητος και πήρε 22,34%. Στον Εύσμο, επίσης στη ΔΗΑΝΑ (Στολίδης, 2,5%). Τέλος η Μενεμένη έχει παράδοση στους τοπικούς ανεξάρτητους δεξιούς. Στις Δ82 οι δύο «ανεξάρτητοι» δεξιοί είχαν πάρει μαζί 23,61% (Σκάφος 13,09%, Κετογλίδης 10,52%) σχεδόν όσο και η Ν.Δ. 26,86%! Στις Δ86 ο Σκάφος πήρε 6,33% (λιγότερο προφανώς λόγω πολιτικοποίησης). Η Ν.Δ. μόνη της πήρε 37% (λιγότερο από τις Β85 (39,93%)).

Η μικρή άνοδος της Ν.Δ. λοιπόν οφείλεται κατά βάση στους δευτερεύοντες αλλά υπαρ-

κτούς «τοπικούς» παράγοντες και όχι σε κάποιο ομοιόμορφο πολιτικό «ρεύμα».

2. Αντίθετα στους 3 μεγάλους Δήμους η Ν.Δ. εμφανίζει μεγαλύτερη άνοδο από Β81-Β85 κατά 9-10% (μεγαλύτερη από ό,τι στους εργατικούς δήμους). Η άνοδος αυτή *συνεχίζεται* και από Β85 σε Δ86. Αν μάλιστα αθροίσουμε το μπλοκ της Δεξιάς (ΔΗΑΝΑ+ΕΠΕΝ) η άνοδος είναι σημαντική (4,5% κατά μέσο όρο) μέσα σε ένα χρόνο.

Τα μικροαστικά στρώματα λοιπόν στρέφονται γρηγορότερα ή ευκολότερα δεξιά, ενώ στην εργατική τάξη η Ν.Δ. δεν αυξάνει την επιρροή της.

3. Το ΠΑΣΟΚ πέφτει κατακόρυφα στους εργατικούς δήμους ενώ δείχνει να συγκρατεί τα μικροαστικά στρώματα που εκπροσωπεί στους 3 δήμους. Η εργατική τάξη είναι που εγκαταλείπει το ΠΑΣΟΚ και όχι τα μικροαστικά στρώματα.

Τα στοιχεία είναι κατανοητά δια γυμνού οφθαλμού. Η πτώση του ΠΑΣΟΚ Β85-Δ86 είναι: Δ. Αθήνας (-10,65%), Δ. Θεσσαλονίκης (-12,33%), Δ. Πειραιά (-14,65%) (είναι και ο περισσότερο εργατικός από τους 3).

Στους εργατικούς δήμους η πτώση είναι πολλαπλάσια: Αγ. Βαρβάρα (-19,77%), Αιγάλεω (-15,68%), Καματερό (-17,27%), Ν. Ιωνία (-15,89%), Ταύρος (-27,12%), Κερατοίνη (-27,89%), Κορυδαλλός (-21,07%), Νίκαια (-27,17%), Αμπελόκηποι (-21,44%), Εύσμος (-21,43%), Νεάπολη (-16,29%), Σταυρούπολη (-19,11%), Μενεμένη (-26,92%), Νέα Ιωνία Βόλου (-16,49%). Αυτή η πτώση αφορά τις ίδιες τις Δ86 και όχι τη σύγκριση με Β85 ή Δ82.

4. Η εργατική τάξη που αποδεσμεύεται από το ΠΑΣΟΚ πηγαίνει αριστερά. Η αύξηση της συμπαράταξης Β85-Δ86 είναι: Δ. Αθήνας (+6,97%), Δ. Πειραιά (+5,8%), Δ. Θεσσαλονίκης (+11,6%).

Στους εργατικούς δήμους είναι: Α (+17,24%), Β (+25,1%), Γ (+19,08%), Δ

(+19,23%).

Τα ποσοστά που πήρε η συμπαράταξη στους εργατικούς δήμους είναι *διπλάσια* από τα αντίστοιχα των 3 Δήμων:

Δ. Αθήνας: (17,61%), Δ. Πειραιά (16,42%), Δ. Θεσσαλονίκης (23,27%). Ενώ Α (35,96%), Β (43,13%), Γ (32,32%), Δ (42,28%).

5. Αυτή η πώληση αποδεικνύεται και στο εσωτερικό των 3 μεγάλων δήμων.

Σύμφωνα με μια αδημοσίευτη ανάλυση μπορούμε να απομονώσουμε από τις 72 ενότητες του Δ. Αθήνας 17 σαν αμιγώς εργατικές (σε ψήφους αντιπροσωπεύουν 15,0% περίπου των έγκυρων ψήφων στις Β81). Από αυτές τις 17 οι 6 βρίσκονται στο Διαμέρισμα 3 (Δ3) (Μεταξουργείο, Βοτανικός, Ρουφ, Πετράλωνα) και οι 4 στο Δ4 (Τρεις Γέφυρες, Κ. Πατήσια, Ακ. Πλάτωνος, Κολωνός κλπ.). Συνολικά 10. Η Συμπάραταξη πήρε εδώ τα υψηλότερα ποσοστά 21,4% και 21,2% αντίστοιχα, ενώ η Ν.Δ. τα χαμηλότερα (38,7% και 38,7% αντίστοιχα).

Αντίθετα, από τις 33 καθαρά μικροαστικές ενότητες του Δ. Αθήνας (σε ψήφους Β81 αντιπροσωπεύουν 57,45% του Δ. Αθήνας), οι 20 βρίσκονται στο Δ1 (Κέντρο, Κολωνάκι) και οι 5 στο Δ6 (Κυψέλη, Πολύγωνο, Πλ. Αττικής). Εδώ η Ν.Δ. πήρε στο Δ1 49,81% (!) και στο Δ6 48,4%. Η Συμπάραταξη τα χαμηλότερα: στο Δ1 μόνο 14,39% και στο Δ6 15,05%! Η σχέση είναι αντιστροφή και καθαρή.

Το ΠΑΣΟΚ τώρα εμφανίζει υψηλότερα ποσοστά όπου και η συμπαράταξη (στις περισσότερες εργατικές περιοχές) και χαμηλότερα όπου η Ν.Δ. Όμως η διακύμανση είναι η μισητή από της «Σ» ή της Ν.Δ. Δ1 26,62%, Δ3 31,9%, Δ4 32,7%, Δ6 27,3%.

Η ίδια ανάλυση για τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη, αποδεικνύει το ίδιο πράγμα.

Γιάννης Μαυράς
(Ευχαριστούμε τον Ηλία Νικολακόπουλο για τη βοήθεια και τις παρατηρήσεις του).

Η ΤΑΞΙΚΗ ΠΟΛΩΣΗ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Ανάλυση αποτελεσμάτων στους εργατικούς Δήμους

οχοηαστής

Τιμολόητος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα
τ. 44, Νοέμβρης 1986, Δρχ. 160

Ιδιοκτησία
«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Φωτοσύνθεση:
Λεξικον Διδότου 26
Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-33

Εκδότης:
Γ. Πιτουρόπουλος
Διεύθυνση:
Κ. Βουρνάς
Π. Παναγιώτου
Δ. Ψαρράς
Πολιτική:
Χ. Βερναρδάκης
Γ. Βότσης
Π. Γεωργίου
Α. Λαζαρίδου
Γ. Μηλιός
Διεθνή:
Γ. Αλαμανής
Α. Αρζιμάνογλου
Μ. Δεληπέτρος
Δ. Δεληολάνης
Τ. Κυπριανίδης
Κ. Κυριακίδης
Τ. Κωστόπουλος
Μ. Σμπόρος
Κοινωνία:
Ε. Αρανίτσης
Α. Γιαννόπουλος
Α. Θεοδωρίδου
Γ. Κόκκινος
Π. Κοροβέσης
Γ. Μαυρή
Α. Μαυρομάτη
Ρ. Πάλε
Γ. Σχίζας
Δ. Τρίμης
Τ. Υπέρμαχος
Τ. Χριστοδουλοπούλου
Α. Ψαρρά
Πολιτισμός:
Ν. Βαλαωρίτης
Χ. Δασκαλόπουλος
Ε. Καλαφάτη
Α. Κελπέκης
Δ. Κούρτοβικ
Γ. Μακρής
Γ. Μαργαρίτης
Ν. Μαυρουδής
Β. Ντάκουρη
Δ. Οικονομάκης
Σ. Παπασπύρου
Δ. Πουλικάκος
Χ. Σακελλαρόπουλος
Α. Τύρος
Σ. Χρυσουλάκη
Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Α. Αηδόνης
Α. Θεοδωρίδου
Μ. Καλογεράκου
Σκίτσο:
Β. Ελευθερίου
Π. Ζερβός
Γ. Χατζάκος
Κόμικς:
Αρκάς
Γελοιογραφία:
Γ. Ιωάννου
Φωτογραφία:
Κ. Ελευθεράκης
Μ. Μπαμπούσης
Συνδρομές:
Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 2.000
Ευρώπη: 12 τεύχη δρχ. 2.300
Αμερική: 12 τεύχη δρχ. 2.600
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ. 5.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ
Γιώργος Πιτουρόπουλος

(Σ.Σ.: Τη δημοσίευση του γράμματος του κ. Γιώργου Γκίκα στο τεύχος 42 του «Σχολιαστή» για το Στέκι της Χαλκίδας, ακολούθησαν δυο απαντήσεις στο τεύχος 43. Η οξύτητα της αντιπαράθεσης δεν περιορίστηκε σε πολιτικά προβλήματα, αλλά αναμείχθηκαν και προσωπικά υπονοούμενα ή άμεσες κατηγορίες. Νομίζουμε ότι η συνέχιση αυτού του τύπου του διαλόγου δεν εξυπηρετεί κανέναν, και πάντως ο Σχολιαστής δεν είναι διατεθειμένος να συνεχίσει να τη φιλοξενεί. Κλείνουμε λοιπόν σήμερα το θέμα δημοσιεύοντας μια επιστολή του κ. Γκίκα που θεωρεί ότι θίχθηκε προσωπικά από το γράμμα του περασμένου τεύχους. Επίσης δημοσιεύουμε δυο διευκρινήσεις επιστολογράφων του τεύχους 43. Κλείνουμε με ένα κείμενο που υπογράφεται από 34 μέλη του «Στεκιού της Χαλκίδας» και επιχειρεί να θέσει τέρμα στο ζήτημα τοποθετώντας το σε πολιτική βάση).

Είτε ο γάιδαρος...

Αν ελπίζει ο «άγνωστος» άνεργος και άφραγκος συγγραφέας του γράμματος στο Τ 43 με τίτλο «Το στέκι στη Χαλκίδα» ότι θα του απαντήσω στο ίδιο ύψος γελίζεται. Επειδή υπάρχει αρκετή πίεση χρόνου (σχετικά με την έκδοση του επόμενου τεύχους του Σχολιαστή), επιφυλάσσομαι για μια απάντηση αντάξιά του αν ο συγγραφέας έχει τα κότσια να διεκδικήσει τα συγγραφικά του δικαιώματα. Όσο για τις υπογραφές που υπάρχουν κάτω από το γράμμα μαθαίνω ότι απουσιάζουν. Ωστόσο, αν υπάρχει ακόμα, κάποιο ηλίθιο ή χαζοχαρούμενο φερέφωνο, που επιμένει στην υπογραφή αυτού του δόθρου, θα 'θελα να του υπενθυμίσω κάτι που θα 'πρεπε να ξέρει από μικρό παιδάκι. Δυο πράγματα δεν τα βάζουν όπου κι όπου και το 'να απ' αυτά είν' η υπογραφή του.

Play back στον άθλιο σεναριογράφο.

1) Δεν του απαντάς ευθέως αλλά ψάχνεις για υποδοχές. (Είτ' ο γάιδαρος τον πετεινό κεφάλι). Μάλλον από παράλειψη δεν υπογράφεις το κατασκευασμά σου που δημοσιεύτηκε στο Τ 43 με τίτλο «Το στέκι στη Χαλκίδα» ή ίσως και... να το ξέχασες.

2) Ισχυρίστηκες ότι δεν σου 'δωσα την ευκαιρία ν' απαντήσεις στο ίδιο τεύχος δηλαδή εκ των υστέρων έμαθες για το φόντο. Μόνο που πάνω από το γράμμα μου υπάρχει ένα σκιστάκι που σε διαψεύδει. Εντελώς τυχαία οι κολλητοί σου της σύνταξης τοποθέτησαν ένα μπάριαν μ' ένα τεράστιο αντί (διάβαζε χαφίης) που αναφέρεται στο γράμμα σου ένα μήνα αργότερα. Παραμαζεύτηκαν για να 'ναι συμπώσεις, έτσι; Τώρα δέβαια αν σου πω ότι ο Βλάχας με τον Προδοκάτορα κάνουν το ίδιο καλά τη δουλειά σου, για σένα πέρα θρέχει (Σ.Σ.: δεν εννοώ τον Σχολιαστή).

Υ.Γ.1: Όλοι ξέρουν ότι πάσχεις από χαφιεδοφοβία. Δεν είναι μακριά ο καιρός που διέδιδες ότι δοκίμασαν να σε δολοφονήσουν στην παραλία της Χαλκίδας. Κορυφή του κινήματος εσένα μεγάλε ΑΝΤΡΕ. Στα υπ' όψιν όμως ότι φέτος το χειμώνα μη φορέσεις το μακρύ σου μαύρο παλτό. Από μακριά δείχνει για καπαρτίνα.

Υ.Γ.2: Στο πρώτο μου γράμμα διευκρινίζω ότι δεν ήθελα να θίξω κανέναν προσωπικά από τα μέλη του Στεκιού σαν λούμπεν και κλέφτες.

Γιώργος Γκίκας

Διευκρινήσεις

Θα ήθελα να κάνω μερικές διευκρινήσεις όσο αφορά τα γράμματα απαντήσεις με θέμα «Το στέκι νεολαίας Χαλκίδας» που δημοσιεύτηκαν στο τεύχος 43.

1) Κακώς έχει δημιουργηθεί η εντύπωση ότι τα δύο γράμματα-απαντήσεις

συνδέονται μεταξύ τους.

Είναι τελείως διαφορετικά και στη γραφή και στο ύψος.

2) Το δεύτερο γράμμα-απάντηση είναι αυτό που με καλύπτει πολιτικά και σ' αυτό άλλωστε είναι και η υπογραφή μου.

3) Θεωρώ το πρώτο γράμμα λασπολογία όσον αφορά τα πρόσωπα που θίγει και εφάμιλλο μ' αυτό του «κ. Γκίκα». 1. Οι αντιθέσεις που βγαίνουν μέσα από τις αντικρουόμενες απόψεις ατόμων μέσα στο χώρο της Χαλκίδας 2. δεν θεωρώ ότι πρέπει να παίρνουν χαρακτήρα προσωπικό και πολύ περισσότερο λασπής.

Τέτοιου είδους διαδικασίες φθοράς απ' όπου κι αν προέρχονται πισθογυρίζουν τα όποια -πολιτικά πράγματα υπάρχουν.

Είναι πια προσωπική ευθύνη του καθενός το ήθος και η συμπεριφορά του.

Καλαϊντζόγλου Γιάννης

Παρεξήγηση

Στο τεύχος 43 του Σχολιαστή γράφτηκαν 2 γράμματα με θέμα το «Στέκι Χαλκίδας». Από λάθος η υπογραφή μου μπήκε στο πρώτο γράμμα αντί στο δεύτερο. Παρακαλώ ν' αποκατασταθεί η παρεξήγηση.

Παπαγεωργίου Γιώργος

Υ.Γ. Δεν θέλω να γίνει το γράμμα αντικείμενο εκμετάλλευσης και υπογραμμίζω ότι το λάθος δεν περιείχε καμία απολύτως σκοπιμότητα.

Ας πάψουν να μας ενοχλούν

Λίγες μέρες πριν τις εκλογές στάλθηκε ένα κείμενο στο Σχολιαστή που ούτε λίγο ούτε πολύ μας έλεγε ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ, κλέφτες, και λούμπεν. Ο Γ. Γκίκας με το γράμμα του εξαπέλυσε μια προκλητική επίθεση εναντίον του Στεκιού Νεολαίας Χαλκίδας. Το γράμμα αυτό απαντήθηκε νομίζουμε, με επιστολές μελών του Στεκιού. Αν επανερχόμαστε, το κάνουμε γιατί θέλουμε να ξεκαθαρίσουμε οριστικά τη θέση μας. Θέλουμε να απαντήσουμε πολιτικά και όχι προσωπικά.

Εμείς εξακολουθούμε να επιμένουμε στο να παραμείνει το Στέκι ανοιχτός κοι-

νωνικός χώρος που να συνεχίσει να συστέγγει όλες τις διαφορετικές πολιτικές απόψεις, να μη καταντήσει γκρουπά ή χώρος καμιάς πολιτικής ομάδας και να διατηρεί ο καθένας το δικαίωμα να πραγματοποιεί με την παρέα του ή μ' αυτούς που συμφωνεί τις δικές του πολιτικές και πολιτιστικές πρωτοβουλίες. Αυτοί που προκάλεσαν το «διάλογο» στο Σχολιαστή, αν έχουν διαφορετικές αντιλήψεις και στόχους, δεν τους εμποδίζει κανένας να τους προωθήσουν (αν έχουν τα κότσια φυσικά).

Δεν έχουμε καμιά διάθεση να συμμετέχουμε σ' ένα διάλογο που καταντά εμετικός. Ας πάψουν λοιπόν να μας ενοχλούν. Δεν πρόκειται να συνεχίσουμε μια σύγκρουση μακριά από τις πολιτικές εξελίξεις, τα πραγματικά προβλήματα που μας απασχολούν, που κολακεύει τις κουτσομπολίστικες διαθέσεις χωρίς καμιά πολιτική αντιπαράθεση.

1. Ρουμελιώτης Γιώργος
2. Μυλωνάς Βαγγέλης
3. Σελήνας Αποστόλης
4. Παπάκης Άννα
5. Μπουριάς Κων/νος
6. Τζημούλιας Νίκος
7. Γεωργιάδης Σπύλιος
8. Κаланτζής Γιάννης
9. Σπύρου Σπύρος
10. Τσάρτσου Λίτσα
11. Παπάκης Γιώργος
12. Παπάκης Νίκος
13. Σταυρινάκης Τάσος
14. Παπίσης Νίκος
15. Φούρλης Αποστόλης
16. Μαρινάκη Μαρία
17. Μπιλίνης Νεκτάριος
18. Γιάννα Τουλίσσα
19. Μπιλίνης Δημήτρης
20. Μάστορης Παναγιώτης
21. Δεληθοριάς Αλέκος
22. Ρουμελιώτης Ανδρέας
23. Καραμπάς Κώστας
24. Μάντζαρης Δημήτρης
25. Γιαννούκος Ευθύμιος
26. Παναγιώτου Κατερίνα
27. Καραμπάς Ηλίας
28. Κεαννίδης Σωτήριος
29. Τσάβαλος Αντώνης
30. Πανταζής Τάσος
31. Βρακά Νεκταρία
32. Βατζίδου Παλμύρα
33. Δερλώπας Άγγελος
34. Λεοντίδης Κυριάκος

Διόρθωση

Ο Άγις Στίνας μας επισήμανε ότι στο κείμενό του που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος του Σχολιαστή αναφερόταν το 1931 ως χρονολογία του μεγάλου σχίσματος στον αρχαιομαρξισμό, αντί του ορθού 1934.

Ρατσισμοί

Αγαπητέ Σχολιαστή, Σας γνωρίζω κατ' αρχήν ότι: «Μείναμε με 150 Τούρκους στο χέρι!» «... Και πώς να δεχτούμε εμείς 150 μετανάστες όταν το Λαύριο είναι πίσκα και όταν έχουμε τέτοια ανεργία;...»

Αν λοιπόν κι εσείς αναρωτηθείτε (που θα πρέπει, αφού όλοι είμαστε «εμείς») δεν έχετε παρά να ανοίξετε το «Ποντίκι», 3/10/86, στη σελ. 3 και θα βρείτε τη λύση.

Εγώ πάντως εξακολουθώ μετά από κάτι τέτοια, μικρά, ίσως, κι ανυποψίαστα, ν' αναρωτιέμαι:

Ποιος είπε ότι ο ρατσισμός είναι προνόμιο της αντίδρασης;

Με τιμή
Γ.Κ.

Οι «γενικεύσεις» του Κ. Τσουκαλά

Φίλοι του «Σχολιαστή» Στο τεύχος Σεπτεμβρίου ο Πάνος Γεωργίου αντικρούει, νομίζω εύστοχα, κάποιες απόψεις του Κ. Τσουκαλά για την «παραοικονομία». Επιδείκνυται να πιστεύω πως η θεωρητική κριτική και διαμάχη, όταν αφορά υπαρκτά προβλήματα της ταξικής πάλης, έχει κάποια σημασία -ίσως και χρησιμότητα. Γι' αυτό επισημαίνω εδώ κάποιες «αδύνατες», για μένα, πλευρές της ανάλυσής του -άξιου, πάντως- συνεργάτη σας:

Α. «Η ιδέα ότι τα επίσημα στοιχεία για την οικονομία συνθέτουν μια ανεπαρκή καρικατούρα...» είναι βάσιμη. Όχι βέβαια γιατί αρμόζει στις βλέψεις των απολογητών του Πασοκισμού. Γιατί η επιστημολογία, η θεωρία, οι έννοιες, οι κατηγορίες και τα πορίσματα του μαρξισμού καθόλου δεν ταυτίζονται με την «επιστημολογία» κλπ. του Παναγόπουλου ή του Πεπελάση. Κατά συνέπεια δεν μπορεί να διαφωνούμε με τους κυρίους αυτούς για το αν π.χ. το έλλειμμα του ισοζυγίου τ.σ. είναι χ ή ψ, αλλά κάλλιστα θα διαφωνούσαμε για τη γνωστική-ερμηνευτική αξία του μεγέθους «ισοζύγιο τ.σ.». Διαφορετικά κινδυνεύουμε να βρεθούμε ιδεο-

λογικά-συναισθηματικά κοντά στους εργαζόμενους, αλλά ταυτόχρονα να αμιλλώμεθα ευγενώς τον κ. Ζολάτα (αλλά και το ΚΚΕ εσωτερικού) στην ανεύρεση «εποικοδομητικών προτάσεων» για το ξεπέρασμα της οικονομικής κρίσης...

Β. Δεν υπάρχουν ούτε «ενδείξεις», ούτε «βάσιμες υποθέσεις» ούτε «γνωστά και προφανή στοιχεία» δίχως το θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο που τα αναγορεύει και τα ελέγχει ως τέτοια. Οι «γενικεύσεις» του κ. Τσουκαλά είναι επαγωγικά προϊόντα εμπειρικών στοιχείων άχρηστων για τη μαρξιστική ανάλυση. Η παρόμοια χρήση των ίδιων δεδομένων δεν θα οδηγούσε σε άλλες, ορθές «γενικεύσεις». Δεν μπορούμε, επίσης, να παίρνουμε τις μετρητές τις έννοιες και κατηγορίες του, διαφωνώντας «ποσοτικά» μαζί του και αναγόμενοι σε άλλα πολιτικά σκεπτικά. Ειδικότερα εδώ: Το λάθος τόσο του Τσουκαλά όσο, όμως, και του Γεωργίου δεν βρίσκεται στον υπολογισμό (στο 30 ή στο 60%) της «παραοικονομίας». Βρίσκεται στην ανεξέλεστη αποδοχή και «εφαρμογή» της «έννοιας» αυτής. Υποθέσκει εδώ μια θεμελιακή αντίληψη που θέλει τον ελληνικό καπιταλισμό (ασυμφιλίωτα) χωρισμένο σε «υγιή» και «νοσηρό», και παραγωγικό και παρα-παραγωγικό. Η Πασοκική αξιοποίηση αυτού του «σχίσματος» είναι το τελευταίο που θα υπενθιμίζε κανείς. Πολύ περισσότερο ενδιαφέρει και ανησυχεί η υπόθεση της διαλεκτικής σκέψης στην τρέχουσα φιλολογία της αστικής πολιτικής οικονομίας, με όσα συνεπάγεται αυτό στο επίπεδο των πολιτικών και συνδικαλιστικών αγώνων...

Γ. Φυσικά το πρόβλημα αυτό του αριστερού οικονομικού λόγου δεν θα λυθεί από έναν «διανοούμενο» σ' ένα γράμμα. Νομίζω, όμως, ότι για έναν μαρξιστικό-κριτικό προσανατολισμό στο θέμα μας τα στοιχεία που κάνουν την κουβέντα εφικτή είναι, περίπου, αυτά: Δεν υπάρχει «παραοικονομία». Υπάρχουν υπολειμματικές μορφές παραγωγής (κυρίως απλής εμπορευματοτικής και τυπικής υπαγωγής της εργασίας στο κεφάλαιο) που συναρθώνονται με τον κυρίαρχο Κ.Τ.Π. Εξάλλου η πραγματοποίηση της υπεραξίας (εμπόριο, διαφήμιση) και η κυκλοφορία του κεφαλαίου (τραπεζικές εργασίες κλπ.) αποτελούν δομικά στοιχεία-πεδία του Κ.Τ.Π. και όχι κάποιες «παρα φύσιν» εκβλαστήσεις. Η «μερική, πρόσκαιρη...» με σχέση φασόν» απασχόληση είναι μισθωτή-εξηρητημένη σχέση, το ίδιο -σωστότερα: περισσότερο- εκμεταλλευτική και λειτουργική για την υπεραξίωση του κεφαλαίου. Δεν πρόκειται λοιπόν για «εφεύρεση». Η βιοτεχνική παραγωγή, το εμπόριο και οι «μερικές» μορφές απασχόλησης υπάρχουν και ανοίγουν ζητή-

ματα για το εργατικό κίνημα. Έτσι το πρόβλημα με τον Κ. Τσουκαλά δεν είναι, απλά, ότι υποστηρίζει το ΠΑΣΟΚ. Το πρόβλημα είναι πως με τους θεωρητικούς του προσανατολισμούς, ακόμη και ακροαριστερός να δήλωνε, ελάχιστα θα είχε να συνεισφέρει στην αντικαπιταλιστική θεωρία και πρακτική. Όμως με τον Πάνο Γεωργίου έχουμε πολύ περισσότερα να συζητήσουμε...

Φιλικά,
Χρήστος Τυροβούζης

Για την αποκατάσταση της ιστορίας

Κύριε διευθυντά Παρακολούθησα στον «Σχολιαστή» Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου σχετικά με την υπόθεση Ανδρ. Παπανδρέου, Κ. Καστοριάδη, Μ. Μεγαρίτη, Μ. Ράπτη, Χ. Αναστασιάδη, Αγ. Στίνα.

Για να μη θυζαντινολογούμε, η αλήθεια είναι ότι ο Μ. Ράπτης (Πάμπλο) δεν εξελήγη από πουθενά, ούτε στάλθηκε στη Γαλλία για να εκπροσωπήσει τις «δυνάμεις» της Ο.Κ.Δ.Ε. όπως γράφει ο ίδιος, αλλά ούτε και μετά την ενοποίηση με τον «Νέο Δρόμο» που πραγματοποιήθηκε και έγινε η Ο.Κ.Δ.Ε., εξουσιοδοτήθηκε να αντιπροσωπεύσει, όπως γράφει ο Χ. Αναστασιάδης. Αντίθετα, παρά την πρόταση του Π. Πουλιόπουλου να σταλεί, η Κ.Ε. της Ο.Κ.Δ.Ε., στην πλειοψηφία της απέρριψε την πρόταση του Πουλιόπουλου, για τον χαριστικό τρόπο που απελύθη ο Μ. Ράπτης απ' την δικτατορία του Μεταξά (λεπτομέρειες έχω γράψει σε άλλα κείμενα, τόσο εγώ, όσο κι ο Α. Καστρίτης). Από και πέρα, τόσο ο Πουλιόπουλος που ήταν στενός φίλος του, όσο κι ο Μ. Ράπτης, ενήργησαν αυτοβούλως.

Γιάννης Ταμτάκος
μέλος της Κ.Ε. της Ο.Κ.Δ.Ε. τότε

Καψής και Ευρωδής

Αγαπητέ Σχολιαστή, Τα στοιχεία της ΕΥΡΩΔΗΜ για τον Ελληνικό ρατσισμό που δημοσιεύσε στο τεύχος του Ιουλίου 1986 είχαν μεγάλη απήχηση στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Χρησιμοποιήθηκαν δε (και παρερμηνεύθηκαν) και από το δήμαρχο της Νέας Υόρκης κ. Koch σε ένα άρθρο του στη New York Post μάλλον άδικο για τη χώρα μας.

Στην οφειλόμενη απάντησή του στον κ. Koch, ο κ. Καψής δυστυχώς κατέφυγε στη χρήση απαράδεκτων συκοφαντιών κατά της ΕΥΡΩΔΗΜ και του διευθυντή της.

Κατ' αρχή, ο κ. Καψής προσπαθεί να αμφισβητήσει την εγκυρότητα των δημοσκοπήσεων της ΕΥΡΩΔΗΜ, δημιουργώντας παραφωνία στη γενική αποδοχή που αυτές έχουν σήμερα τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Δεν γνωρίζω προφανώς ότι για την εγκυρότητα των δημοσκοπήσεων και αναλύσεων μας, αλλά και τη χρησιμότητά τους στην προώθηση των Ελληνικών συμφερόντων στις ΗΠΑ, μας έχουν συγχαρεί, ανάμεσα σ' άλλους, ο Γερουσιαστής Σαρμπάνης, ο Αρχιεπίσκοπος Ιάκωβος και ο εντεταλμένος εκπρόσωπος της Ελληνικής κυβέρνησης στην Αμερικανική πρωτεύουσα Άντυ Μαντάς. Ο τελευταίος μάλιστα μας έχει ευχαριστήσει γιατί «χάρη στα άριστα στοιχεία των δημοσκοπήσεων μας έχουμε κυριαλεκτικά κερδίσει ψήφους (στο Κογκρέσο) στα θέματα της βοήθειας προς την Ελλάδα, την Κύπρο και την Τουρκία».

Σ' ότι δε αφορά το εσωτερικό, η σχεδόν συνεχής χρησιμοποίηση των ευρευνών της (κατά το Βήμα) «σταθερά αξιόπιστης» ΕΥΡΩΔΗΜ από όλα τα πολιτικά κόμματα και τις περισσότερες εφημερίδες δείχνει ότι αναξιόπιστοι είναι μόνο οι επιπόλαιοι και ανίδεοι κατηγοροί μας. Μετά μάλιστα το σχολιασμό των στοιχείων για το ρατσισμό από τον κ. Νίκο Δήμου στο Βήμα, το πλέον αρμόδιο Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο, όχι μόνο δεν αμφισβήτησε τα στοιχεία για τον αντισημιτισμό, αλλά εξέφρασε και την ευαρέσκειά του προς τον κ. Δήμου.

Δεύτερο, ο κ. Καψής ψεύδεται όταν ισχυρίζεται ότι το Πανεπιστήμιο του Μαϊρούλαντ όπου διδάσκει είναι ανύπαρκτο στην Ελλάδα: αντίθετα, ξέρει καλά ότι υπάρχει και λειτουργεί με την έγκριση της κυβέρνησης στην Αμερικανική βάση του Ελληνικού.

Τέλος, δεν ντρέπεται να με θεωρεί «κατάλοιπο της χούντας» επειδή ο πατέρας μου υπήρξε υπαυτουργός της δικτατορίας; Μήπως η χειρότερη μορφή ρατσισμού δεν είναι η χιτλερικής και σταλινικής έμπνευσης απόδοση συλλογικής ευθύνης για πράξεις ή παραλείψεις του παρελθόντος στους επιγόνους όσων τυχόν έφταιξαν ανεξάρτητα από τη δική τους πολιτεία; Γιατί τότε, πώς συνεργάζε-ται με τον συνάδελφό του εγγονό διαπρεπούς δικτάτορα;

Και πού να ήξερε ο κ. Koch ότι ο κ. Καψής σα διευθυντής των Νέων «συνέδε-σε το όνομά του με κατάλοιπα της χούντας» σαν και το διευθυντή της ΕΥΡΩΔΗΜ πολύ νεώτερο και πολύ στενότερο από το δήμαρχο της Νέας Υόρκης, όταν δημοσίευσε στην εφημερίδα του δημοσκοπήσεις της ΕΥΡΩΔΗΜ (Μάης 1981)!

Φιλικά
Παναγιώτης Δημητράς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Σουλίου 9
«ΚΟΜΜΟΥΝΑ» 3602.644

Κυριαρχία και Σαμποτάζ Οι νέοι χώροι της ελευθερίας

ANTPE ΓΚΟΡΖ

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΣ

Κυκλοφορεί στις 14 Νοεμβρίου, ημέρα Παρασκευή, στα βιβλιοπωλεία και τα περίπτερα

Κάθε πολίτης μέ τον

ΠΟΛΙΤΗ

LONGO MAÏ.

Τα παιδιά του Μάν, τα πρόβατα και η ρεαλιστική ουτοπία

ΟΤΑΝ ΣΩΠΑΣΕ η κραυγή ζωής του Μάν, όταν τον Ιούνιο του εξηταστώ οι κατατρομαγμένοι μικροαστοί μπόρεσαν να κομπάσουν για το θάρρος που έδειξαν στις καυτές μέρες, όταν η σιωπηρή πλειοψηφία μπόρεσε να ξαναβάλει βενζίνα στο όχημα της κοινωνικής της ύπαρξης, είχε ήδη γεννηθεί αυτό που αργότερα ονομάστηκε χαμένη γενιά. Αναρχικοί και μαοϊκοί στη Γαλλία, σπαρτακιστές στην Αυστρία, η ομάδα Ύδρα στην Ελβετία, βρέθηκαν μπροστά στην υποχρέωση να διαλέξουν το δρόμο που θα ακολουθούσαν. Από τη μια ο δρόμος της βίαιης αντίστασης στην αλλοτρίωση που οδήγησε ίσια στα μολυβένια χρόνια στην Γερμανία, την Ιταλία και κατά κάποιο τρόπο και στη Γαλλία, ο δρόμος δηλαδή της «εγκληματικοποίησης» από την άλλη ο «δρόμος των Ινδιών», ο δρόμος των «baba-cools», της περιθωριοποίησης, του μυστικισμού και της εγκατάλειψης, ή ακόμα ο δρόμος της «εγκατάστασης», όπως οι Γάλλοι σκληροπυρηνικοί Μ.Α. είχαν αποκαλέσει το πέρασμα στο εργοστάσιο, στην παραγωγή. Όλοι αυτοί οι δρόμοι με τον τρόπο τους οδήγησαν στην εξουδετέρωση. Σήμερα από όλες αυτές τις ομάδες δεν έμεινε τίποτα, τα στελέχη τους διευθύνουν την «Liberation», εργάζονται σε κάποιο γκρίζο γραφείο όταν δεν έγιναν έμποροι ή δε τους θέρισε τα όνειρα η σφαίρα κάποιου μπάτσου κάποιας «Kriminalpolizei».

Επιστροφή στη γη

Η «επιστροφή στη γη» ήταν η λύση που προτίμησαν άλλοι. Τις περισσότερες φορές με άδοξο τέλος: ύστερα από δύο ή τρία χρόνια υποσιτισμού στις άγριες πλαγιές της γαλλικής Αρντές εκτρέφοντας σκελετικές κατσίκες και υφαίνοντας τις σπάνιες κουβέρτες για τον τσουχτερό χειμώνα, η επιστροφή στις «πολιτισμένες πόλεις» φάνταζε επιστροφή στη γη της επαγγελίας για τα μέλη των άπειρων «κοινόβιων» που υπήρξαν τα χρόνια εκείνα.

Όμως, διαλέγοντας ένα μέσο δρόμο, μια ομάδα, γέννημα-θρέμα του γαλλικού Μάν και της γερμανόφωνης ακροαριστεράς κατάφερε όχι μόνο να επιβιώσει αλλά κατά κάποιο τρόπο να κάνει πραγματικότητα ένα όνειρο, να πραγματώσει μια ρεαλιστική ουτοπία. Στο τέλος του 1972, αρνούμενοι και την παθητική νοσταλγία και την επαναστατική γυμναστική δύο-τρεις δεκάδες νέων δημιουργούν τον αγροτικό συνεταιρισμό «Longo-Maï», «να ζήσει» δηλαδή στα προθηγκιακά οξιτάνακα: «Θα καταφύγουμε σε βάσεις επιβίωσης, σ' αυτή τη γη που ο θριαμβεύων καπιταλισμός καταδίκασε σε θάνατο, σ' αυτά τα θουνά που εγκαταλείφθηκαν από τους νέους και δεν κατοικούνται πια παρά μόνο απ' αυτούς που δεν έχουν πού να πάνε». Το κοινοβιακό (communautaire) κίνημα της δεκαετίας του '70 με την επιστροφή στη γη, την βιολογική και οικολογική γεωργία θα βρει μέσα από το Longo-Maï την καλύτερή του έκφραση, ο νεοαγροτισμός και οι κοινοτισμός (communisme) ένα μοναδικό ίσως παράδειγμα δημιουργικότητας για μίμηση. Μέσα από ένα αξιοθαύμαστα οργανωμένο κίνημα υποστήριξης, κύρια στην Ελβετία, συλλέγονται τα απαραίτητα για τον πρώτο καιρό: εργαλεία, τρόφιμα και χρήματα. Η βοήθεια θα έρθει από απρόσμενες ομάδες και άτομα και το μεγάλο σάλτο θα λάβει χώρα το Δεκέμβριο του '72 στο συνέδριο των «ευρωπαϊκών χωριών πιονιέρων» που έγινε στη Βασιλική της Ελβετίας. Τον Ιούνιο της επόμενης χρονιάς ο συνεταιρισμός αποκτά 270 εκτάρια στο Forcalquier, κοντά στο Αθινιόν στη Γαλλία.

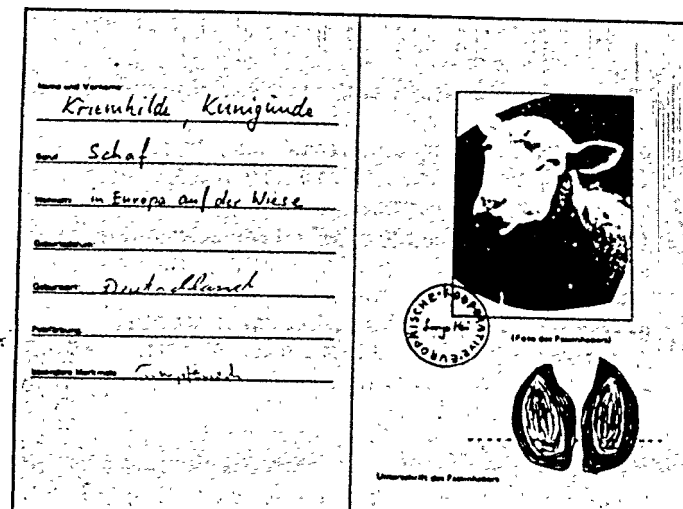
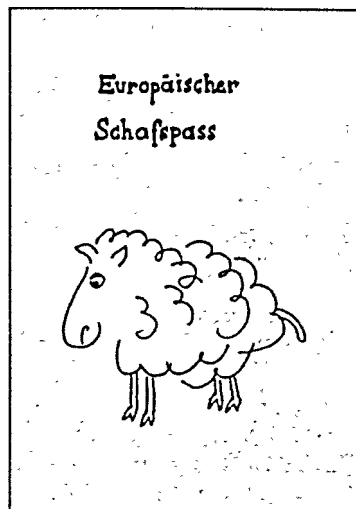
Διαβατήρια για επαναστατικά πρόβατα

Οι μάχες που δόθηκαν τον πρώτο καιρό απλά και μόνο για επιβίωση είναι αμέτρητες. Ο στόχος δεν ή-

ταν απλά η δημιουργία μιας απελευθερωμένης όασης στην έρημο του καπιταλισμού αλλά η οργάνωση ενός ασφαλούς κέντρου απ' όπου η ομάδα του Longo-Maï θα μπορούσε να επιδρά στο άμεσο περιβάλλον και στην πλατύτερη κοινωνία. Έτσι από τα πρώτα σχέδια που μπήκαν σε εφαρμογή ήταν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα αναβίωσης της σχεδόν νεκρής περιοχής του Φορκαλκιέ: συντήρηση και οικολογική εκμετάλλευση του δάσους, πρόγραμμα ύδρευσης, αυτονομία σίτησης από γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα, εκμετάλλευση φυσικών πόρων όπως η λεβάντα ή το μέλι.

Φυσικά, όπως εύκολα μπορεί να καταλάβει κανείς, η περιβάλλουσα κοινωνία θεώρησε γρήγορα την κοινότητα αυτή καρκίνωμα μια και δεν αρκέστηκε στην καλλιέργεια της γης αλλά είχε δυναμική πολιτική παρέμβαση με ξεκάθαρες τις αντιφασιστικές-αντίιμπεριαλιστικές απόψεις.

Μια από τις πιο αστείες, ίσως, στιγμές αντιπαράθεσης με την κρατική εξουσία αφορά το κοπάδι 120 προβάτων, την πρώτη περιουσία του Longo-Maï. Το φθινόπωρο του 1975 το Longo-Maï έχει αδελφία στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ελβετία, άλλους τρεις συνεταιρισμούς. Αποφασίζει λοιπόν να επαναβιώσει την παράδοση της ομαδικής μετανάστευσης των κοπαδιών. Με επικεφαλής πέντε βοσκούς του συνεταιρισμού, 165 πρόβατα αρχίζουν μια κυκλική πορεία που από το Παλατινάτο της Γερμανίας, πρέπει να τα οδηγήσει πίσω στη βάση τους αφού περάσουν βοσκώντας από τη Γαλλία και την Ελβετία. Ήταν λογαριασμοί χωρίς τον ξενοδόχο γιατί η μεσαιωνική παράδοση της μετανάστευσης δεν υπολόγιζε σύνορα και η πορεία θα διακοπεί στα γερμανικά τελωνεία υπό την απειλή των αυτομάτων της αστυνομίας. Τα πρόβατα θα εφοδιαστούν με διαβατήρια που δηλώνουν: «Είμαστε αυθεντικοί πολίτες πρόβατα, τυχαίνουμε καλής φήμης και κανείς δεν μπορεί να μας κατηγορήσει για υποθαλπτικές ενέργειες ή ανάμιξη στις εσωτερικές υποθέσεις». Τελικά αφού υιοθετηθούν ένα-ένα, θα περάσουν στη Γερμανία σαν κατοικίδια ζώα. Η τεράστια αυτή φάρσα θα 'στοιχίσει ένα τρίτο του κοπαδιού που σφάχτηκε από όργανα του υγειονομικού ελέγχου.

Τα διαβατήρια των προβάτων

Στο πλευρό των λαών της Ν. Αμερικής

Σήμερα το Longo-Maï βασίζεται σε τρεις κοινότητες στη Γαλλία, μία στην Ελβετία μία στη Γερμανία και μία στην Αυστρία.

Το 1973 ο ευρωπαϊκός συνεταιρισμός θα ζήσει από κοντά το δράμα του χιλιανού λαού προσπαθώντας να σώσει αγωνιστές από τα νύχτια της χούντας. Αυτή του η εμπειρία τον έσπρωξε να διοργανώσει μια βάση υποδοχής στην Κόστα-Ρίκα πέντα χρόνια μετά, την Finca Sonador. Ήταν Σεπτέμβριος του 78 και ο Σομόζα έχει ξεκινήσει την «τελική λύση» ενάντια στον επαναστατικό αναβρασμό αποδεκατίζοντας τη νεολαία. Πάνω από εκατό χιλιάδες πρόσφυγες ζουν στην Κόστα-Ρίκα και η λύση της βάσης υποδοχής για νέους που έχουν τις μεγαλύτερες ανάγκες φαίνεται η καλύτερη. Στην Ελβετία η εκστρατεία της Longo-Maï θα αποφέρει πάνω από 600 χιλιάδες φράγκα, απλώς πουλώντας συμβολικούς τίτλους κυριότητας της FINCA.

Σίγουρα μία βόλτα και μία «μη κηφηνική» παραμονή μερικών ημερών στο Φορκαλκιέ πείθουν για τη δυνατότητα συνύπαρξης του κοινοτικού οράματος και της αυστηρής διαχείρισης. Ύστερα από χρόνια αγώνων και δουλειάς ο συνεταιρισμός ζει κάπως πιο άνετα. Η εκτροφή γουρουνιών και αγριογούρουνων, οι καλλιέργειες, οι φυσικοί πόροι, το δάσος επέτρεψαν την αγορά μηχανημάτων, υλικού, την καλύτερη της υποδομής. Τρακτέρ, ραδιοσταθμός, νέα κτίρια ευκολύνουν την καθημερινή ζωή. Στην καθημερινή βραδυνή συνέλευση παίρνονται οι αποφάσεις και δοκιμάζονται οι καινούριοι. Η κατάργηση της προσωπικής ιδιοκτησίας και, σ' ένα μέτρο, των χρημάτων δεν φαίνεται να θέτει πρόβλημα. Όταν ετοιμάζεσαι να φύγεις αφού εξέτασες όλες τις λεπτομέρειες και επισκέφτηκες ακόμα και το αεροπλάνο με το οποίο εκπαιδεύονται πιλότοι του τρίτου κόσμου σου 'ρχεται στο μυαλό η φράση «κομμουνισμός ή βαρβαρότητα», ιδιαίτερα όταν γλάντησες μαζί τους όλη τη νύχτα της 4ης Αυγούστου, που είναι η επέτειος στη Γαλλία της κατάργησης των προνομίων των αριστοκρατών.

Αλέξανδρος Σουλιώτης

Σχολιαστής: Κύριε πρύτανη...

Κάιν Άβελ: ;!!;

Σ.: Δε σας αρέσει ο τίτλος αυτός;

Κ.Α.: Τί πρύτανης και ξεπρύτανης – Ήμουν και είμαι ο Κάιν Άβελ και μ' αυτή την ιδιότητα βρίσκομαι εδώ...

Σ.: Κι όμως, δεν είναι ώρα δουλειά νάσαι πρύτανης;

Κ.Α.: Ακριβώς. Και η καταγωγή μου είναι από τους μορφωμένους γερμανούς αστούς. Ο πατέρας δικαστής κι αργότερα πρύτανης, ο παπούς πρύτανης... Θέιοι και λοιποί παπούδες τουλάχιστο καθηγητές πανεπιστημίου και συναφή μεγαλώνεις μ' αυτά από την κούνια σου, σχεδόν τα κληρονομείς επί αιώνες... Αυτοί οι γερμανοί αστοί, αντί να κάνουν την αστική επανάσταση κληροδοτούσαν –όπως οι ευγενείς στα παιδιά τους– τους καθηγητικούς και πρυτανικούς τίτλους που κατείχαν στα πατριαρχικά πανεπιστήμια της ελίτ– εκεί που ως τη δεκαετία του 60 έμπαιναν μόλις 5% παιδιά εργατών. Κι εμένα λοιπόν με μεγαλώσανε για γραφιά: Μόνο να μιλάω, να διαβάζω, να γράφω, αδέξιος σαν διπλός αριστερόχειρας. Ο πατέρας μου ούτε ένα καρφί δεν μπορούσε να καρφώσει στον τοίχο.

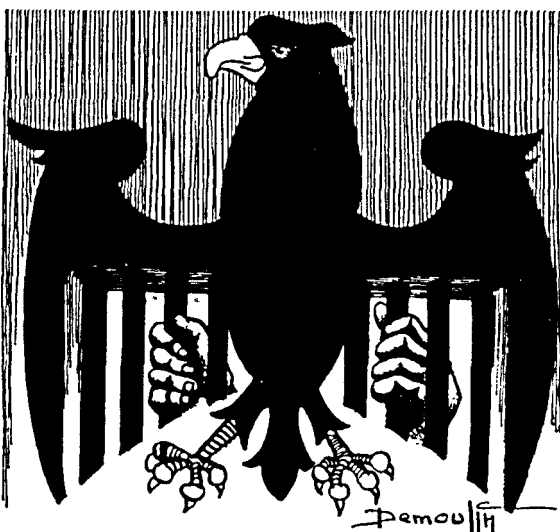
Σ.: Ωραία, κι εσύ;...

Κ.Α.: Τα τελευταία μου χρόνια στη φυλακή, απ' το 78 ως το 82 έφτιαχνα κάθε μέρα 10 ζευγάρια παπούτσια, τα κάρφωνα κιόλας... Αυτό τουλάχιστο το έμαθα κι εγώ. Στις γερμανικές φυλακές ισχύει ανέκαθεν η αναγκαστική εργασία, μόνο που τώρα η παραγωγή είναι σημαντικά μεγαλύτερη. Όποιος αρνηθεί την εργασία τιμωρείται με απομόνωση, δεν επιτρέπεται να δελτιώσει το συσσίτιό του, που με τα χρόνια γίνεται αργό δηλητήριο, δεν μπορεί να καπνίσει, να πει καφέ κλπ. Το βασανιστήριο της απομόνωσης ισχύει λοιπόν γενικά στο γερμανικό σωφρονιστικό σύστημα, κι όχι μόνο κατά των πολιτικών κρατουμένων ή εκείνων που κατά περιεργό τρόπο αυτοσπακαλούνται «κρατούμενοι από την RAF». Για τη δουλειά, αντίθετα απ' ό,τι ισχύει στην Ελλάδα, δεν τους χαρίζονται μέρες έκτισης της ποινής, αλλά ένας μισθός πείνας, κάτω απ' το 1/20 του ποσού που βγάζουν οι εργάτες έξω. Εγώ, π.χ., που έκανα αναγκαστική εργασία περίπου στα έξι από τα δέκα χρόνια μου στη φυλακή (τα υπόλοιπα τα πέρασα σε ολοκληρωτική απομόνωση με «απαγόρευση εργασίας»), απολύθηκα με μόλις 1000 μάρκα «χρήματα απολύσεως» που συγκέντρωσα σε αναγκαστική αποταμίευση...

Σ.: Γιατί δεν έγινες καθηγητής, όπως ο πατέρας, ο παπούς σου κλπ. κλπ.;

Κ.Α.: Είναι μια μεγάλη ιστορία. Σ' ό,τι αφορά την αστική καριέρα μου, γεννημένος στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, πήγα σε κλασικό γυμνάσιο τη δεκαετία του 50 (με εννιά χρόνια λατινικά και έξι αρχαία ελληνικά) και τη δεκαετία του 60 σπούδασα νομικά και πήρα το δίπλωμα. Ήδη από το 50 σαν μαθητής είχα πολιτικά ενδιαφέροντα και δεσμεύσεις που φαίνονταν περιθωριακά μέσα στο αυστηρό δεξιό-καθολικό σχολείο. Ήμουν τότε περίπου στη ρεφορμιστική γραμμή του προγράμματος του '59 των Σοσιαλδημοκρατών. Η μητέρα μου ήταν αντιφασίστρια. Το ίδιο και ο πατέρας μου, είναι από τους λίγους γνωστούς γερμανούς νομικούς που δεν ήταν μέλη ούτε του ναζιστικού κόμματος, ούτε των SA ή των SS. Γι' αυτό και χρησιμοποιήθηκε σαν διεθνής μη φασιστική διτρίνα των πανεπιστημίων, που και μετά τον πόλεμο κυριαρχούνταν από πρώην φασίστες. Έτσι τον έκαναν και πρύτανη ως τη δεκαετία του 60 που δεν τον χρειάζονταν άλλο, οπότε και πέθανε. Τ' όνομά του αποσιωπάται σήμερα στη δυτικογερμανική νομική βιβλιογραφία, λόγω των τίτλων των εφημερίδων που για χρόνια μιλούσαν για τον «τρομοκράτη Άβελ». Στην Ελλάδα το όνομα «Άβελ» έχει, απεναντίας, άλλο ήχο από τον «εν σειρά συνδεδεμένο» δυτικογερμανικό τύπο.

«Δεν χρειαζόμαστε ήρωες»

Οι γονείς μου με βοήθησαν πάντως τότε κατά του κληρικαλισμού, του φασισμού και του ρατσισμού στο ουμανιστικό-κλασικό γυμνάσιο, που δεν μπορούσε να με αποβάλλει. Το ίδιο και στο Πανεπιστήμιο, διέθετα την προστασία του ονόματός του πατέρα μου.

Άρχισα να οργανώνομαι πολιτικά σε ομάδες αντικληρικές, αντιφασιστικές, περίπου σοσιαλδημοκρατικές. Δεν ήμουν πια στο περιθώριο, είμασταν πάντως πολύ λίγοι φοιτητές και πολύ μικρές ομάδες. Με τον καιρό, όμως δημιουργήθηκε –όπως και σ' όλο τον κόσμο στη δεκαετία του 60– ένα κίνημα, με κέντρο του τα πανεπιστήμια, μέσα στο οποίο θρέβηκα κι εγώ.

Η οριστική ρήξη με τους Σοσιαλδημοκράτες, όλους τους καθεστωτικούς θεσμούς της Δυτ. Γερμανίας, επήλθε για μένα όπως και για χιλιάδες άλλους στην Γερμανία, όταν έγινε ο «Μεγάλος Συνασπισμός» των Σοσιαλδημοκρατών με τους Χριστιανοδημοκράτες με καγκελάριο τον πρώην ναζί Κίζινγκερ.

Το 1967, το φοιτητικό και χιππικό κίνημα των ΗΠΑ (Μπέρκλεϋ), εξαπλώθηκε από το Δυτ. Βερολίνο σ' όλη τη Δυτ. Γερμανία, και τώρα πια ήμασταν χιλιάδες στο Μόναχο που ξαφνικά άνοιξαν τα μάτια μας και σε διεθνή θέματα:

Πως «οι αμερικανοί μας φίλοι» έσπερναν στην Ινδοκίνα

Ο έλληνας υπουργός Δημόσιας Τάξης στον «Δημοκρατικό Λόγο», στις 20.7.86:

«Ο Άβελ θέβαια είναι παλιός τρομοκράτης, πρύτανης θάλεγα της τρομοκρατίας στην πατριδα του και δεν μπορεί κανείς να ξέρει τι διασυνδέσεις μπορεί να έχει και τι δραστηριότητες αναπτύσσει. Είναι θέβαια άνθρωπος που γνωρίζει πολλά κι έχει τρομακτικές ικανότητες. Εδώ, όμως, στην Ελλάδα δεν έχουμε καμιά πληροφορόφορηση για πιθανές του ενέργειες... όχι, δεν έχουμε συγκεκριμένα στοιχεία γι' αυτόν».

απερίγραπτο τρόπο και εγκλήματα πολέμου σαν τους ναζί: ποιο ρόλο έπαιξε ο τοποτηρητής της CIA στο Ιράν, Ρεζά Παχλεβί. Πως οι παλιοί ναζί έκαναν την ίδια προπαγάνδα για τους σιωνιστές, όπως έκαναν τότε για τους εαυτούς τους: «Κεραυνόβολα νίκη» ήταν οι τίτλοι της «Μπιλντ» για την επίθεση του Ιούνη του '67 κατά της Αιγύπτου: πόσο γελοίες ήταν οι παραδοσιακές αριστερές οργανώσεις «πρωτοπορίας» και τα «κόμματα στελεχών» απέναντι στο φασισμό: Οι μαζικές συλλήψεις μετά την 21η Απριλίου '67 στην Ελλάδα οργανώθηκαν σύμφωνα με τις καρτέλες που θρέβθηκαν στα κομματικά γραφεία...

Σ.: Τέλος, λοιπόν, το όνειρο της καθηγεσίας;

Κ.Α.: Είχα ήδη από καιρό σταματήσει να την ονειρεύομαι, ακριβώς επειδή θεωρούσα πως στα πανεπιστήμια δεν θεράπευαν την επιστήμη για τους ανθρώπους, για όλον τον κόσμο, αλλά εναντίον τους και προς όφελος της μειοψηφίας της οικονομικής ολιγαρχίας που προσπαθεί να κυριαρχήσει στον κόσμο... Αγωνιστήκαμε μέσα σε αυστηρή νομιμότητα, για ένα «εκδημοκρατισμό των πανεπιστημίων», δηλ, άνοιγμά τους για τους εργάτες και κατά της «τεχνοκρατικοποίησής» τους, που προωθούσαν ιδιαίτερα οι Σοσιαλδημοκράτες στη δεκαετία του '70.

Ασχολούμενος αφενός με διωκόμενους Ιρανούς, Έλληνες αλλά και με αριστερούς και λιποτάκτες από τις ΗΠΑ και αφετέρου για τον «εκδημοκρατισμό στο πανεπιστήμιο», ήμουν πλήρως απασχολημένος πολιτικά, παράλληλα με την κατάρτισή μου ως ασκούμενος δικηγόρος. Μετά εκλέχτηκα πρόεδρος της φοιτητικής ένωσης του Πανεπιστημίου του Μονάχου, που ήταν το μεγαλύτερο γερμανικό πανεπιστήμιο και πολύ δεξιό. Η εκλογή ενός αριστερού στη θέση αυτή θεωρήθηκε από τον τύπο ως σημείο της εξαπλώσεως του «φοιτητικού κινήματος» σ' όλη τη Δυτ. Γερμανία.

Σ.: Εχρίσθης, επομένως, «πρύτανης της τρομοκρατίας»;

Κ.Α.: Σιγά-σιγά. Η λέξη «τρομοκράτης» και «τρομοκρατία» φορέθηκε στους γερμανούς αριστερούς και κατά συνέπεια, και σε μένα, μόλις μετά το 1971. Αντίθετα, οφείλω καταρχήν να πω ότι πιθανώς μια αστυνομική σφαίρα με έκανε πρόεδρο. Ο Ρούντι Ντούτσκε ήταν τότε ο πιο γνωστός απ' το φοιτητικό κίνημα και τα αστικά και φασιστικά μέσα επικοινωνίας τον χτυπάγανε με τεράστιους τίτλους, κυνηγητό και «άγριες» φωτογραφίες των μαύρων μακριών μαλλιών του. Τόχε σκάσει κιόλας από την Ανατολική Γερμανία. Ο Μπέννο Όνεζοργκ που του έμοιαζε κάπως, πυροβολήθηκε από τον αστυνομικό Κούρας σε μια αντισραχική διαδήλωση στο Βερολίνο στις 2 Ιουνίου του 1967. Ο ίδιος ο Ντούτσκε τραυματίστηκε βαριά από πυροβολισμούς στο κεφάλι τον Απρίλη του '68, που ευθύνονται και για τον θάνατό του δέκα χρόνια αργότερα.

Για τον υποτιθέμενο Ντούτσκε, τον Μπέννο Όνεζοργκ

γον «πρύτανι της τρομοκρατίας»

οι ειδήσεις ανήγγελλαν πρώτα ότι ένας φοιτητής είχε μαχαιρώσει έναν αστυνομικό, με τον καιρό όμως βγήκε η αλήθεια στο φως –με τη βοήθεια μιας επιτροπής από το Βερολίνο, προπομπή της οργάνωσης «Κόκκινη Αλληλεγγύη» –πως, δηλαδή, ο Μπέννο είχε πάει για πρώτη φορά στη ζωή του σε διαδήλωση, φυσικά δεν έφερε μαχαίρι, και δεν είχε πράξει τίποτα άλλο από το να διαδηλώσει κατά της επίσκεψης του Σάχη. Την ίδια ώρα που η αστυνομία μαζί με τους τραμπούκους της CIA-Σαβάκ ξυλοκοπούσε χιλιάδες διαδηλωτές με τη μέθοδο του «σωληναρίου», δηλ. όπως είπε αργότερα ο διευθυντής της αστυνομίας: «περικύκλωση μπροστά, πίεση (ξύλο) από πίσω».

Αυτός ο πυροβολισμός, λοιπόν, και αυτός ο ξυλοδαρμός των CIA-Σαβάκ-αστυνομίας ξυπνήσανε πολλούς ως τότε δεξιούς ή απολίτικους φοιτητές. Εξάλλου, έχασε τη θέση του ο διάδοχος του Βίλντ Μπραντ στη Δημαρχία του Βερολίνου, ο πάστορας Άλμπερτς. Αυτόν τον τελευταίο τον γνώρισα το 1975, όταν κατ' εντολήν της δυτικογερμανικής κυβέρνησης (υπ. Εξωτερικών Γκένσερ) ταξίδεψε αεροπορικά μαζί μου και με άλλους τέσσερις πολιτικούς κρατούμενους (που μας είχε απελευθερώσει η αντάρτικη ομάδα του Δυτ. Βερολίνου [Κρόιτςμπεργκ] «Κίνημα 2ας Ιούνη») από τη Φρανκφούρτη ως τη Νότια Υεμένη για να ζητήσει για λογαριασμό μας πολιτικό άσυλο, που μας χορηγήθηκε...

Σ.: Α, έγινες λοιπόν μέλος του «κινήματος» αυτού;

Κ.Α.: Όχι, γεννήθηκα μεν στο Βερολίνο, αλλά φύγαμε όταν ήμουν μόλις ενός έτους, το '43, κυνηγημένοι από τους βομβαρδισμούς. Το '62/'64 σπούδασα εκεί για ενάμιση χρόνο. Κατά τα άλλα έχω μεγαλώσει κυρίως στο Μόναχο. Η αντάρτικη ομάδα του Κρόιτςμπεργκ «κίνημα 2ας Ιούνη» απέκτησε μεν το όνομά της από τα γεγονότα της 2ας Ιούνη 1967, ιδρύθηκε όμως μετά τη σύλληψή μου το 1972. Καμιά φορά με κατατάσσουν στα μέλη της –κι ας είναι χρόνια που δεν υφίσταται πλέον– επειδή με είχαν απελευθερώσει το 1975. Αυτοί όμως δεν ήταν τόσο περιορισμένων οριζώντων όπως κάποιες άλλες ομάδες που ασχολούνται αποκλειστικά και μόνο με τα μέλη τους...

Σ.: Και γιατί σ' απελευθέρωσαν, τότε;

Κ.Α.: Πάμε πρώτα λίγο πίσω, στο '67 στο Μόναχο, όταν μετά την 2α Ιουνίου 10.000 άτομα πήραν μέρος στην απολύτως ειρηνική «σιωπηρή πορεία» για την Μπέννο Όνεζοργκ. Η αστυνομία είχε απαγορεύσει τη διαδήλωση, κι εγώ τους εξήγησα εν ηρεμία πως η πορεία θα γίνει οπωσδήποτε και πως είναι στο χέρι της αστυνομίας αν γίνει βίαιη σύγκρουση, πιθανώς με νεκρούς, ή όχι. Μετά από μακρές διαπραγματεύσεις βγήκε τελικά ο συμβιβασμός «σιωπηρή πορεία». Οι μόνοι που προκάλεσαν τότε μια μικρή σύγκρουση στο περιθώριο της πορείας ήταν άνθρωποι της Αστυνομίας. Σ' αυτόν το χώρο, λοιπόν, βρίσκονταν και βρίσκονται ακόμα οι «φοβερές ικανότητες» μου, στο χώρο της μη βίαιης αντίστασης.

Σ.: Τι άλλο έκανες ως πρόεδρος της φοιτητικής ένωσης;

Κ.Α.: Στην ουσία είμασταν το δημοκρατικό άλλοθι του πατριαρχικού πανεπιστημίου. Απ' όλα τα σημαντικά ζητήματα έρευνας και σπουδών είμασταν αποκλεισμένοι από τη συνδιοίκηση. Ο αξιωματούχος, όπως ο πρόεδρος της φοιτητικής ένωσης, ήταν στην ουσία δημοκρατικά ακρόπρωρα, διακοσμημένοι με κάποια προνόμια, όπως π.χ. μισθό, ωραίο γραφείο με γραμματείς και ιδιαίτερη τουαλέτα. Η πρώτη μου «υπηρεσιακή πράξη» ήταν όταν ο υπουργός παιδείας της Βαυαρίας μου παρέδωσε τελετουργικά τα κλειδιά της νέας «φοιτητικής εστίας», όπου βρίσκονταν και τα ωραία γραφεία των αξιωματούχων, οι τουαλέτες τους και τα τοιαύτα. Ήταν μια τελετή με συμμετοχή επιλέκτων στελεχών του κράτους, της δημοτικής αρχής, της εκκλησίας, του Πανεπιστημίου. Η δουλειά μου ήταν να παραλάβω το κλειδί και να ευχαριστήσω με λίγες κουβέντες. Λίγο

καιρό πριν, ο υπουργός είχε συμμετάσχει στην ετήσια συνάντηση των «τέως μελών των Ες-Ες» (τα Ες-Ες θεωρούνται από το '45 στη Γερμανία ως εγκληματική οργάνωση) και είχε απαιτήσει μπροστά στο νέο φοιτητικό κίνημα να ιδρυθούν ξανά «οι παλιές παραδοσιακές ενώσεις των φοιτητών» (που το 1933 περάσανε όλες ομαλά μέσα στις φασιστικές οργανώσεις). Εμείς, λοιπόν, μοιράσαμε στην τελετή προκηρύξεις με αυτό και άλλα κρυπτοφασιστικά αποσπάσματα του εν λόγω υπουργού. Κατευθύνθηκα προς το θήμα χωρίς τα επιβλεπόμενα τότε γραβάτα και μαύρο κουστούμι, αλλά με πουλόβερ και παντελόνι και του απευθύνθηκα σε ήρεμο τόνο: πόσο χαίρομαστε που διαθέτουμε πλέον χώρους εργασίας, και πως χρειαζόμαστε τώρα πια και δικαιώματα συνδιοίκησης. Ακόμα, ότι προερχόμαστε από το δημοκρατικό φοιτητικό κίνημα και πως θα κάνουμε τα πάντα για να μην ξανάρθουν πάλι «οι παραδοσιακές φοιτητικές ενώσεις», αυτές που βοήθησαν το φασισμό να φτάσει στην εξουσία. Ήταν σα να είχα ρίξει μια βόμβα στην εορταστική αυτή τελετή. Ο ευαγγελικός επίσκοπος έσπευσε στον υπουργό που είχε εκμανεί, προσπαθώντας να τον κατευνάσει: «ο πατέρας του πέθανε πριν δυο βδομάδες, είναι σίγουρα τραγμένος». Ο υπουργός κινήθηκε αποφασιστικά προς εμένα: «Πώς ονομάζεστε;» —«Κάιν Άθελ». —«Να σπουδάσετε πρώτα, πάρτε το πτυχίο σας και μετά να λέτε τις κουταμάρες σας» —«Είμαι ήδη ασκούμενος δικηγόρος, κύριε υπουργέ... Την επομένη, να οι τίτλοι: «Πρόκληση με πουλόβερ». Η πραγματική πρόκληση, ήταν, βέβαια, η αποκάλυψη του υπουργού ως κρυπτοφασίστα και μαζί μ' αυτό το ταρακούνημα του ζωτικού ψεύδους της Δυτ. Γερμανίας ως «δημοκρατικής» κρατική τάξης που δεν έχει «καμιά σχέση» με τον προηγούμενο φασισμό...

Λίγο αργότερα δημοσίευσε η «Ζύντνιτσε Τσάιτουν-

γκ» μια σειρά για τα γερμανικά πανεπιστήμια, μια σελίδα για το Μόναχο, όπου και ξαφνικά εμφανίστηκε ο τίτλος: «η αριστερά παίρνει το μονοπάτι του πολέμου», μάλιστα, ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ, κι αυτό από τα δυο γελοία λογάκια που είχα αντιτείνει: «πρόκληση στην τελετή των εγκαίνιων».

Το αργότερο λοιπόν τότε, αποφάσισαν οι αμερικανο-γερμανικές μυστικές υπηρεσίες τον πολιτικό τουλάχιστον αποκλεισμό μου με τέτοια δημοκοπία από τα μαζικά μέσα που ελέγχονται στη δυτική Γερμανία περισσότερο απ' όσο εδώ, φυσικά και με άλλες μεθόδους των μυστικών υπηρεσιών, που μπορούμε να γνωρίσουμε στη συνέχεια, αν σας ενδιαφέρουν...

Σ.: ... για συνέχεια...

Κ.Α.: Ας κάνω τότε ένα πήδημα, από τον παραπάνω τίτλο στο 1977, όπου σημειώθηκε η σχετική κορύφωση της οργανωμένης υστερίας των «τρομοκρατών» στη Δυτ. Γερμανία. Τότε ήταν που ο Φραντς Στράους παραδέχτηκε ολοφάνερα πως δεν καταδιώκει τους «τρομοκράτες» λόγω της βίας στην οποία πιθανώς καταφεύγουν, αλλά για εντελώς άλλους λόγους: Απαιτήσε, λοιπόν, με παρηγορία, «να ξεκαθαρίσουμε μ' αυτούς, έτσι ώστε να μην τολμήσει κανείς τους ν' ανοίξει τη μουσούδα του ως το 2.000». Για τη «μουσούδα» πρόκειται, λοιπόν. Και σ' αυτή τη ρήξη αντιστοιχεί, από την άλλη πλευρά, εκείνη η περιφημη της Ουλρίκε Μάινχοφ της δεκαετίας του '70: «Πετάμε τις βόμβες μέσα στη συνειδηση των μαζών». Στη συνειδηση, λοιπόν, ενώ άλλοι ρίχνουν τις βόμβες μέσα στις μάζες, π.χ. στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Αυτοί ούτε ονομάστηκαν ούτε ονομάζονται «τρομοκράτες». Και σ' ό,τι πάλι με αφορά προσωπικά, διακρίνω κάποια συνέχεια μεταξύ του τίτλου του '67 περί πολεμικού μονοπατιού και εκείνου της Μεσημβρινής, όπου το όνομά μου ταυτίστηκε με τον ΠΟΛΕΜΟ του φασίστα Λεπέν –αν και ο τότε υπουργός Δημόσιας Τάξης αναγκάστηκε να παραδεχτεί ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες γνώριζαν ακριβέστατα από την «στενή παρακολούθησή μου» πως δεν είχα να κάτω τίποτα με τις τότε διαδηλώσεις κατά του Λεπέν...

Σ.: Αλλά πρόκειται για τιμητικούς τίτλους όμως;...

Κ.Α.: Αφενός μεν βέβαια, για μένα που θεωρώ τον εαυτό μου αντιφασιστή. Αφετέρου όμως, είχα γράψει και τότε όταν –σε πείσμα των γεγονότων– έγινα τίτλος ως «ηγέτης» των διαδηλώσεων κατά του Λεπέν, παραφράζοντας τον Μπρεχτ: «Μπορείς να σκοτώσεις έναν άνθρωπο και με έναν τίτλο εφημερίδας» (Μπρεχτ: Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να σκοτώσεις... Μπορείς να χώσεις ένα μαχαίρι στην κοιλιά κάποιου... να μην του δώσεις τίποτα να φάει, μια κακή κατοικία... καμιά από τις μεθόδους αυτές δεν είναι άγνωστη στο κράτος μας). Και αυτό έγινε πριν απ' τον άλλο εκείνο τίτλο της «Βραδυνής», «τα παιδιά του Άθελ στην πλατεία Εξαρχείων» (Μάρτη '86) όταν ήμουν στην Κρήτη και έσκασε για πρώτη φορά δυναμίτης στην Πλατεία, και πριν ακόμα από τους τίτλους στις δεξιές εφημερίδες που για μέρες ολόκληρες απασχολούνταν με «τον Άθελ» και τη «βόμβα Άθελ στο υπουργείο» (στοχεύοντας τη σύζυγό μου, που κράτησε το οικογενειακό της όνομα μαζί της όμως κι εμένα).

Την επομένη της «βόμβας Άθελ στο Υπουργείο», νάτος πάλι ο τίτλος: «βόμβα στο υπουργείο». Πάλι τα ίδια, σκέφτηκα: τότε λοιπόν θα σταματήσουν τις κουταμάρες αυτές; Κάθομαι και διαβάω την εφημερίδα: Και δεν επρόκειτο για καμιά «βόμβα Άθελ», αλλά για μια πραγματική βόμβα, νομίζω πως ήταν του ΕΛΑ. Ξαλάφρωσα που το όνομά μου δεν τιτλοφορήθηκε πάλι με «βόμβα». Έτσι τρελή γίνεται η ζωή μ' αυτούς τους ψεύτικους τίτλους...

Σ.: Πίσω πάλι στο φοιτητικό κίνημα '67/'68.

Κ.Α.: Η ώρα είναι τρεις το πρωί και είμαι κουρασμένος, η συνέχεια στο επόμενο...

Η νέα γενιά και η «Νέα Εποχή»

Στις δημοτικές εκλογές οι συνδυασμοί παρουσίασαν μερικά μεγαλεπήβολα σχέδια σε έγχρωμο διαφημιστικό υλικό. Λύσεις για το κυκλοφοριακό, το νέφος, το πράσινο, το παιδί, τη γυναίκα, τα πολιτιστικά. Περιπό να πούμε ότι τα φυλλάδια αυτά απευθύνονταν σε συνηθισμένους αναγνώστες (ηλιθίων) διαφημίσεων όπως εμφανίσθηκαν και διατέθηκαν στα δυο τρία μεγαλομπεμπέ περιοδικά της Αθήνας. Δεν ξέρουμε αν επηρέασαν καθόλου την ψήφο των Αθηναίων, γιατί φυσικά καμιά εφημερίδα δεν έκρινε ή δεν μπόρεσε να κρίνει το περιεχόμενο των οραμάτων των έργων και των μελλοντικών λύσεων. Οι εφημερίδες κάλυψαν τις δημοτικές μέσα από τα γνωστά σενάρια (μελό) των κομματικών δηλώσεων γιατί (μετά τον Ρώμα) αυτά θέλει να διαβάσει ο κόσμος αν και θα ήταν εύκολο για μερικές κυβερνητικές να αποδείξουν τουλάχιστον το γελοίο των προγραμμάτων του Έβερτ.

Πολύ φοβόμαστε ότι τα θεώρησαν εξίσου σωστά με τα προγράμματα του Μπέν και του Κατρίνιανου. Έτσι οι φασισοειδείς και αποτυχημένες προ πολλού στην Ευρώπη «ριζικές» πολεοδομικές λύσεις, αλλά και οι συντηρητικές και πεπαλαιωμένες πολιτιστικές προτάσεις πέρασαν ανώδυνα. Μετά τις εκλογές πολλοί αρθρογράφοι εκπλήσσονται με κάποια νέα γενιά που δεν την αντιλήφθηκαν και που ψήφισε Νέα Δημοκρατία περίπου να πούμε ότι αυτή η νεολαία μεγάλωσε με

το ΠΑΣΟΚ και της πατερναλιστικές πολιτιστικές του αξίες. Αποτέλεσμα, τα οράματα του Έβερτ να φαίνονται «μοντέρνα» και τα πρόσωπα των Κουίκ, Ξαρχάκου, Χατζηφωτίου, να ξεχωρίζουν ανάμεσα στις υπόλοιπες φωτογραφίες —διαφημίσεις των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων που μοιάζαν περισσότερο με αγγελίες συνοικισίων ή μνημοσύνων.

Άγης Κελέπκης

Της Πουτάνας...

...Σχετικά με τα κακόφημα σπία η επιδίωξη προς το παρόν είναι να μην υπάρχουν σε συγκέντρωση σε μία περιοχή αλλά να διασκορπιστούν, όπως άλλωστε έτσι διασκορπισμένα υπάρχουν σε πολλές πυκνοκατοικημένες συνοικίες χωρίς να δημιουργείται ζήτημα. Επιτρέπεται ο αριθμός 12 ανά περιοχή αστυνομικού τμήματος... (Σχέδιο Προεδρικού διατάγματος για το κέντρο της Αθήνας, Σχολιαστής, Οκτώβρης 1986).

«Προς το παρόν» λοιπόν, το ΥΠΕΧΩΔΕ περιορίζεται στην ενδοαστική αποκέντρωση της πορνείας... Όπως η «αποκέντρωση» της βιομηχανίας έχει σαν αποτέλεσμα τη διασπορά των βιομηχανικών απόβλητων και την σχετική αμελητέα ή ανεκτή επιβάρυνση των επί μέρους περιοχών, έτσι και η διασπορά της πορνείας στους αριθμούς 12 των δρόμων που υπάγονται σε κάθε Αστυνομικό τμήμα θα ελαχιστοποιεί τη ρύπανση των χρηστών ηθών κάθε συνοικίας... Διαλεκτική σου είναι αυτή, που σημαίνει: Μια ποσότητα που δεν προσεγγίζει κάποιο όριο, δεν μετασχηματίζεται σε «άλλη»

ποιότητα. Η δόση κάνει το δηλητήριο!

Όλα αυτά βέβαια είναι πολύ καλά, και πιθανόν στο μέλλον να εξελιχθούν προς το καλύτερο, πιθανόν με την απαγόρευση της πορνείας εντός των Αθηναϊκών τειχών. Μέχρι την οριστική διάσωση των χρηστών ηθών μας, μέχρι το θρίαμβο του κάθε φιλήσυχου μέσου οικογενειάρχη και της κάθε συνετής Αθηναίας νοικοκυράς που η κοινωνική αγωγή την υποχρεώνει να ζητά συνγνώμη ακόμη και έσπερα από απλή αναφορά στο μέγεθος μιας μέτριας τσιπούρας (αχ αυτοί οι πανδαμάτορες σεξουαλικοί συνειρμοί...) μέχρι λοιπόν τότε ας περιοριστούμε στην αποκέντρωση αυτού του είδους!

Περί «μπουρδελοτσαρκας» βέβαια, ουδείς λόγος! Για να περιηγηθείς από το 12 του ενός δρόμου μέχρι το 12 του άλλου, για να γνωρίσεις όλο το εμπόρευμα που προσφέρεται συνήθως σε συνθήκες ατελούς ανταγωνισμού, χρειάζεσαι πολλές δυνάμεις και ελάχιστη βιασύνη. Από οικονομική άποψη, αυτό συνιστά μια τυπική περίπτωση δυσλειτουργίας της αγοράς, ένα είδος δύσμορφου καπιταλισμού που θα χρειαζόνταν ισχυρές δόσεις αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης για να ανοίξει ο δρόμος, μετά από 8-10 τουλάχιστον τετραετίες, σε ριζοσπαστικές σοσιαλιστικές θεσμίσεις...

Αναμφισβήτητη η χωροθέτηση της πορνείας ή άλλων αντίστοιχων δραστηριοτήτων (εδώ δεν αναφερόμαστε στις κυβερνητικές υπηρεσίες) αποτελεί μείζον πρόβλημα. Οι τραβεστί λ.χ. της λεωφόρου Συγγρού προξενούσαν και προξενούν σημαντικές ενοχλήσεις στους κατοίκους της Καλλιθέας. Τώρα βέβαια το ποιος είναι υπεύθυνος γι' αυτές τις ενοχλήσεις είναι άλλο ζήτημα. Τα χρυσά ήθη της κοινωνίας εξεγείρονται ενάντια στα περιθωριακά ήθη, αφού όμως προη-

γυμνώς έχουν συμβάλει στην παραγωγή τους. Η κοινωνία που δεν συμβιβάζεται με την κοινωνική διαφορετικότητα, εύκολα μεταχειρίζεται κάποιες δραστηριότητες σαν «απόβλητα». Άρα και δημιουργηθούν τα περιθωριακά ήθη και οι περιθωριακοί, και ανεξάρτητα από το αν ευθύνεται για αυτούς η κοινωνία, ή αν αυτοί είναι αποτέλεσμα της εκδήλωσης της κοινωνικής διαφορετικότητας, χωροτάκτες κι ασυννόμοι επιστρατεύονται με στόχο την επιστροφή στις παραδοσιακές νόρμες κοινωνικής συμπεριφοράς. Οι πουτάνες του Μεταξουργείου, οι ανίατοι που επιδιώκεται η εγκατάστασή τους στο Λαγονήσι σε πείσμα των παραθεριστών, τα φρικά των Εξαρχείων, οι τραβεστί, απειλούνται βραχυπρόθεσμα με συμμόρφωση. Όμως μακροπρόθεσμα απειλείται κάθε μορφή μη καλουπαρισμένης ή μη προτυποποιημένης συμπεριφοράς.

Με «υπρεκτίβα» λοιπόν ότι οι περιθωριοποιημένοι πρέπει να περιθωριοποιηθούν περισσότερο, ότι οι «βρώμικες» δραστηριότητες πρέπει τελικά να εξαγονται στην περιφέρεια, μέσα στο πλαίσιο των αναπλάσεων κεντρικών χώρων για την εξυπηρέτηση του τουριστικού φοιτητή ή για την ικανοποίηση του μικρομεσαίου πουριτανισμού, πορεύεται και η χωροταξία των μπουρδέλων – κοντά στο γενικότερο μπουρδέλο της χωροταξίας... Προς το παρόν, τα κακόφημα σπίτια πολύ διακριτικά εντάσσονται στο 12 του κάθε δρόμου. Όμως αύριο δεν αποκλείεται – εδώ φάγαμε Νάτα, ΕΟΚ, Σοσιαλ. Διεθνείς κλπ. – να πρυτανεύσει η κλασική καπιταλιστική συνταγή του διαχωρισμού δραστηριοτήτων σε ζώνες. Οπότε, και ενώ η διασκέδαση θα πορεύεται προς την πατρογονική της κοιμή, δηλ. τα Οινόφυτα Αττικής (Σχολιαστικής τευχ. 43), τα μπουρδέλα θα «αποκεντρώνονται» για τα καλά σε ειδικές πόρνο-πόλεις, σε ειδικά «πάρκα πορνείας» (κατά το πρότυπο των βιομηχανικών πάρκων) όπου θα γίνεται δυνατή η εφαρμογή των πιο σύγχρονων τεχνολογιών και των πιο εξελιγμένων συστημάτων οργάνωσης και εξυπηρέτησης του «καταναλωτή».

Γιάννης Σκίτσας

Λάθος εικόνες...

Η φωτογραφία δημοσιεύτηκε στις ΕΙΚΟΝΕΣ (15.10) με την ακόλουθη λεζάντα: «Παρά την υπεροχή του σε άντρες το Ιράν, επιστρατεύει και τις γυναίκες και ειδικά τις φανατικές πιστές του Χομεϊνί». Θαυμάσια, εκτός από τρία σημεία:

1. Οι εικονιζόμενες δεν είναι ειδικά επιστρατευμένες από τον Χομεϊνί, αλλά, το πολύ-πολύ από τους Μουτζαχεντίν.
2. Επειδή ανήκουν στους Μουτζαχεντίν δεν είναι και φανατικές πιστές του Χομεϊνί. Αλλιώς θα φορούσαν τσαντάρ κι όχι μαντήλι και γκριζα φορεσιά.
3. Είτε το σήμα των Μουτζαχεντίν που φαίνεται είναι ανάποδο, ή η φωτογραφία τυπώθηκε στραβά.

Σ.

Τόσο νωρίς;

Πάλι θα κηρύξει η θέση του διευθυντή του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου; Πέρασε τόσος καιρός ώπου να βρεθεί ο αντικαταστάτης του παραιτηθέντος Παύλου Ζάννα. Και τώρα, σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές της ΕΡΤ, ο διάδοχός του, Μιχ. Κουτούζης θα υποχρεωθεί σύντομα σε παραίτηση. Οι λόγοι, όμως, που οδηγούν σε κάτι τέτοιο ποιοί είναι; Αν μιλάμε για ανεπάρκεια, λίγοι μήνες δεν είναι αρκετοί. Ούτε εκδηλώθηκαν ισχυρές αντιδράσεις των κινηματογραφικών σωμάτων. Μάλλον το κακό ξεκινάει από ασχολίες του, που θα

δημιουργούσαν πρόβλημα αν έβλεπαν το φως της δημοσιότητας. Και αυτό είναι που κάνει το αρμόδιο υπουργείο υποχρεωμένο να προλάβει.

Θ.Γ.

Από τα περίπτερα...

Με το τέλος του καλοκαιριού έφτασε στα χέρια μας το καινούριο, διπλό αυτή τη φορά, τεύχος της Χαλκιδικής «Απόπειρας». Ενδιαφέρουν όπως πάντα και όχι μόνο για την περιοχή της Εύβοιας περιλαμβάνει ανάμεσα σε άλλα θέματα αφιερώματα στα «κινήματα στην καπιταλιστική πόλη» και το «πολιτιστικό πρόσωπο της Καρύστου» συνέντευξη από τον πρόεδρο της μουσουλμανικής μειονότητας της Χαλκίδας.

— Παράλληλα κυκλοφόρησε και το 6-7 τεύχος του περιοδικού θεωρίας και τέχνης «Σπείρα». Αντί άλλης αναφοράς στην πλούσια ύλη του —ποιήματα, θεωρητικά κείμενα και σχόλια— λίγους στίχους από «Τα φώτα της οδού Πατισίων», του Γιάννη Πατίνη: «Καταδικάστηκε/Στις μέρες και στις νύχτες/καταδικάστηκε/Να βλέπω, ν' ακούω/Να νοιώθω/Να ζω/Εν ολίγοις/ Αυτή/Η πλέον αρρώστια/Η ζωή/ Αθεράνευτη/Όσοι την έχουν/(πεθαίνουν)/».

— Με τον Οκτώβριο του 86 είχαμε και την πρώτη εμφάνιση του «αντιδότη», μηνιαίας απαράδεκτης, όπως δηλώνει, κόμικ-εφημερίδας. Ενδιαφέρουν σε αυτή την δουλειά είναι ότι αποτελεί, εξ ολοκλήρου, ελληνικό προϊόν χωρίς «μεταφράσεις».

Β.Δ.

Ένα περιοδικό υπό αίρεση

Το «ΜΑΥΡΟ ΜΟΥΣΕΙΟ» σας ανοίγει τις πόρτες του. Μην προσπαθήσετε να βρείτε κάτι γνώριμο ή πραγματικό στους εκθεσιακούς του χώρους. Το «ΜΑΥΡΟ ΜΟΥΣΕΙΟ» είναι ένα λογοτεχνικό περιοδικό ιδιότυπου χιούμορ και... αμφισβητούμενης γνησιότητας.

Κείμενα ξένης λογοτεχνίας μεταφρασμένα από τους εκδότες του δεν είναι τίποτα άλλο από πρωτότυπα γραφτά των τελευταίων. Άσκηση φαντασίας σκώματος ακόμα και οι περίεργες βιογραφίες. Το παιχνίδι τελειώνει όταν οι συγγραφείς υπογράφουν κανονικά τα λογοτεχνήματά τους. Οι φωτογραφίες και οι ζωγραφικές συνθέσεις κτήμα της συντακτικής επιτροπής: τεσσάρων φοιτητών της Αρχιτεκτονικής κι ενός της Σχολής Καλών Τεχνών, εξού και η εικαστική δημιουργία που αναφέρθηκε προηγουμένως. Ο τίτλος και ο υπότιτλος του περιοδικού είναι δανεισμένοι από το ομώνυμο έργο του Andre Pieyre de Mandiargues, το ΜΑΥΡΟ ΜΟΥΣΕΙΟ. Ίσως μάλιστα να είναι και το μοναδικό μόνιμο χαρακτηριστικό του περιοδικού. Σαν αντικείμενο δεμένο ζωικά με τους δημιουργούς του ακολουθεί τη δικιά τους πορεία: πέντε νέοι άνθρωποι που ανησυχούν, βρίσκονται εν εγρηγόρει, διαμορφώνονται και πορεύονται. Είναι συνεχώς υπό αίρεση όπως και το περιοδικό τους, που αποτελεί κομμάτι του εαυτού τους.

Από αισθητική άποψη η μαυρόασπρη επιμελημένη εμφάνισή του, οι εμπνευσμένες φωτογραφίες και τα πρωτότυπα ζωγραφικά έργα του Ζάφου Ξαγοράρη καθιστούν το Μ.Μ. ένα εικαστικό αντικείμενο. Τα κείμενα αφ' ενός προσπαθούν να μιμηθούν —εσκεμμένα— κάτι παλιό, να αποπραγματώσουν τα μεταφρασμένα αποσπάσματα και να τα διακωμωδήσουν αφ' ετέρου αποτελούν πρωτότυπες δημιουργίες, μικρές ιστορίες κατάλληλες για κινηματογραφικό σενάριο, διηγήματα με χιούμορ και έντονες επιδράσεις από αστυνομική λογοτεχνία. Υπάρχει συνοχή υφολογική που αποδεικνύει την ομόρροπη πορεία των πέντε εμπνευστών του στο χώρο της αισθητικής αναζήτησης.

Όλη τούτη η ατμόσφαιρα του φιμωγού και των χιουμοριστικών αφηγήσεων, η ζεστόσια και η αυθεντικότητα που αποπνέει το ΜΑΥΡΟ ΜΟΥΣΕΙΟ υπόσχεται ένα φερέλπιδο ξεκίνημα. Εμείς σ' αυτά τα παιδιά που επελέγησαν από την επιτροπή της Bienalle στον λογοτεχνικό τομέα και τον εικαστικό για το περιοδικό τους ευχόμαστε ούριους ανέμους στο ταξίδι...

Κατερίνα Καπερνάρκου

Υ.Γ. Παιδιά το όνομα του Ζάφου στα κείμενα των σελίδων 40-43 λείπει και δημιουργείται σύγχυση. Στο επόμενο τεύχος μην ξεχάσετε το τηλέφωνό σας για τους ενδιαφερομένους.

Η νέα γενιά και η «Νέα Εποχή»

Στις δημοτικές εκλογές οι συνδυασμοί παρουσίασαν μερικά μεγαλεπήβολα σχέδια σε έγχρωμο διαφημιστικό υλικό. Λύσεις για το κυκλοφοριακό, το νέφος, το πράσινο, το παιδί, τη γυναίκα, τα πολιτιστικά. Περιπό να πούμε ότι τα φυλλάδια αυτά απευθύνονταν σε συνθησιμένους αναγνώστες (ηλιθίων) διαφημίσεων ό-πως εμφανίσθηκαν και διςέλιδες στα δυο τρία μεγαλομπεμπέ περιοδικά της Αθή-νας. Δεν ξέρουμε αν επηρέασαν καθό-λου την ψήφο των Αθηναίων, γιατί φυσικά καμιά εφημερίδα δεν έκρινε ή δεν μπόρεσε να κρίνει το περιεχόμενο των οραμάτων των έργων και των με-λλονικών λύσεων. Οι εφημερίδες κάλυ-ψαν τις δημοτικές μέσα από τα γνωστά σενάρια (μελδ) των κομματικών δηλώ-σεων γιατί (μετά τον Ρωάμη) αυτά θέλει να διαβάσει ο κόσμος αν και θα ήταν εύ-κολο για μερικές κυβερνητικές να απο-δείξουν τουλάχιστον το γελοίο των προ-γραμμάτων του Έβερτ.

Πολύ φοβόμαστε ότι τα θεώρησαν εξι-σου σωστά με τα προγράμματα του Μπέπ και του Κατριβάνου. Έτσι οι φασιστοι-δεις και αποτυχημένες προ πολλού στην Ευρώπη «ριζικές» πολεοδομικές λύσεις, αλλά και οι συντηρητικές και πεπα-λαιωμένες πολιτιστικές προτάσεις πέρα-σαν ανώδυνα. Μετά τις εκλογές πολλοί αρθρογράφοι εκηλήσονται με κάποια νέα γενιά που δεν την αντιλήφθηκαν και που ψήφισε Νέα Δημοκρατία περίπο να πούμε ότι αυτή η νεολαία μεγάλωσε με

το ΠΑΣΟΚ και τις πατέρναλιστικές πολιτι-σικές του αξίες. Αποτέλεσμα, τα οράματα του Έβερτ να φαίνονται «μοντέρνα» και τα πρόσωπα των Κουίκ, Ξαρχάκου, Χα-τζηφωτίου, να ξεχωρίζουν ανάμεσα στις υπόλοιπες φωτογραφίες —διαφημίσεις των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων που μοιάζαν περισσότερο με αγγελίες συνοικεσίων ή μνημοσύνων.

Άγης Κελπέκης

Της Πουτάνας...

...Σχετικά με τα κακόφημα σπιτα η επιδίωξη προς το παρόν είναι να μην υπάρχουν σε συγκέντρωση σε μία πε-ριοχή αλλά να διασκορπιστούν, όπως άλ-λωςτε έτσι διασκορπισμένα υπάρχουν σε πολλές πυκνοκατοικημένες συνοικίες χωρίς να δημιουργείται ζήτημα. Επιπρέ-πεται ο αριθμός 12 ανά περιοχή αστυνο-μικού τμήματος... (Σχέδιο Προεδρικού διατάγματος για το κέντρο της Αθήνας, Σχολιαστής, Οκτώβρης 1986).

«Προς το παρόν» λοιπόν, το ΥΠΕΧΩ-ΔΕ περιορίζεται στην ενδοαστική αποκέντρωση της πορνείας... Όπως η «αποκέντρωση» της βιομηχανίας έχει σαν αποτέλεσμα τη διασπορά των βιομηχα-νικών απόβλητων και την σχετικά αμε-λητέα ή ανεκτή επιβάρυνση των επί μέ-ρους περιοχών, έτσι και η διασπορά της πορνείας στους αριθμούς 12 των δρόμων που υπάρχουν σε κάθε Αστυνομικό τμήμα θα ελαχιστοποιεί τη ρύπανση των χρηστών ηθών κάθε συνοικίας... Διαλε-κτική σου είναι αυτή, που σημαίνει: Μια ποσότητα που δεν προσεγγίζει κάποιο ό-ριο, δεν μετασχηματίζεται σε «άλλη»

ποιότητα. Η δόση κάνει το δηλητήριο!

Όλα αυτά βέβαια είναι πολύ καλά, και πιθανόν στο μέλλον να εξελιχθούν προς το καλύτερο, πιθανόν με την απαγόρευση της πορνείας εντός των Αθηναϊκών τειχών. Μέχρι την οριστική διάσωση των χρηστών ηθών μας, μέχρι το θρίαμβο του κάθε φιλήσυχου μέσου οικογενειάρχη και της κάθε συνετής Αθηναίας νοικο-κυράς που η κοινωνική αγωγή την υπο-χρεώνει να ζητά συγγνώμη ακόμη και ύ-στερα από απλή αναφορά στο μέγεθος μιας μέτριας τσιπούρας (αχ αυτοί οι παν-δαμότερες σεξουαλικού συνειρμού...) μέ-χρι λοιπόν τότε ως περιοριστούμε στην αποκέντρωση αυτού του είδους!

Περί «μπουρδελοτσαρκας» βέβαια, ου-δείς λόγος! Για να περιηγηθείς από το 12 του ενός δρόμου μέχρι το 12 του άλλου, για να γνωρίσεις όλο το εμπόρευμα που προσφέρεται συνήθως σε συνθήκες ατε-λούς ανταγωνισμού, χρειάζεσαι πολλές δυνάμεις και ελάχιστη θιασύνη. Από οι-κονομική άποψη, αυτό συνιστά μια τυ-πική περίπτωση δυσλειτουργίας της αγοράς, ένα είδος δύσμορφου καπιταλι-σμού που θα χρειαζόνταν ισχυρές δόσεις αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης για να ανοίξει ο δρόμος, μετά από 8-10 τουλά-χιστον τετραετίες, σε ριζοσπαστικές σο-σιαλιστικές θεσμίσεις...

Αναμφισβήτητα η χωροθέτηση της πορνείας ή άλλων αντίστοιχων δραστη-ριοτήτων (εδώ δεν αναφερόμαστε στις κυβερνητικές υπηρεσίες) αποτελεί μείζον πρόβλημα. Οι τραβέσι λ.χ. της λεωφό-ρου Συγγρού προξενούσαν και προξε-νούν σημαντικές ενοχλήσεις στους κα-τοίκους της Καλλιθέας. Τώρα βέβαια το ποιος είναι υπεύθυνος γι' αυτές τις ενο-χλήσεις είναι άλλο ζήτημα. Τα χρυσά ήθη της κοινωνίας εξεγείρονται ενάντια στα περιθωριακά ήθη, αφού όμως προή-

γουμενώς έχουν συμβάλει στην παραγωγή τους. Η κοινωνία που δεν συμβιβάζεται με την κοινωνική διαφορετικότητα, εύκολα μεταχειρίζεται κάποιες δραστηριότητες σαν «απόβλητα». Άπας και δημιουργηθούν τα περιθωριακά ήθη και οι περιθωριακοί, και ανεξάρτητα από το αν ευθύνεται για αυτούς η κοινωνία, ή αν αυτοί είναι αποτέλεσμα της εκδίπλωσης της κοινωνικής διαφορετικότητας, χωροτάκτες κι αστυνόμοι επιστρατεύονται με στόχο την επιστροφή στις παραδοσιακές νόρμες κοινωνικής συμπεριφοράς. Οι πούτάνες του Μεταξουργείου, οι ανιάτοι που επιδιώκεται η εγκατάστασή τους στο Λαγονήσι σε πείσμα των παραθεριστών, τα φρικιά των Εξαρχείων, οι τραβεστί, απειλούνται βραχυπρόθεσμα με συμμόρφωση. Όμως μακροπρόθεσμα απειλείται κάθε μορφή μη καλουπαρισμένης ή μη προτυποποιημένης συμπεριφοράς.

Με «νπρεκτίβα» λοιπόν ότι οι περιθωριοποιημένοι πρέπει να περιθωριοποιηθούν περισσότερο, ότι οι «βρώμικες» δραστηριότητες πρέπει τελικά να εξαγονται στην περιφέρεια, μέσα στο πλαίσιο των αναπλάσεων κεντρικών χώρων για την εξυπηρέτηση του τουριστικού φοιτηδίου ή για την ικανοποίηση του μικρομεσαίου πουριτανισμού, πορεύεται και η χωροταξία των μπουρδέλων — κοντά στο γενικότερο μπουρδέλο της χωροταξίας... Προς το παρόν, τα κακόφημα σπίτια πολύ διακριτικά εντάσσονται στο 12 του κάθε δρόμου. Όμως αύριο δεν αποκλείεται — εδώ φάγαμε Νάτα, ΕΟΚ, Σοσιαλ, Διεθνείς κλπ. — να πρυτανεύσει η κλασική καπιταλιστική συνταγή του διαχωρισμού δραστηριοτήτων σε ζώνες. Οπότε, και ενώ η διασκέδαση θα πορεύεται προς την πατρογονική της κοίτη, δηλαδή τα Οινόφυτα Αττικής (Σχολιαστής τευχ. 43), τα μπουρδέλα θα «αποκεντρώνονται» για τα καλά σε ειδικές πόρνο-πόλεις, σε ειδικά «πάρκα πορνείας» (κατά το πρότυπο των βιομηχανικών πάρκων) όπου θα γίνεται δυνατή η εφαρμογή των πιο σύγχρονων τεχνολογιών και των πιο εξελιγμένων συστημάτων οργάνωσης και εξυπηρέτησης του «καταναλωτή».

Γιάννης Σκίζας

Λάθος εικόνες...

Η φωτογραφία δημοσιεύτηκε στις ΕΙΚΟΝΕΣ (15.10) με την ακόλουθη λεζάντα: «Παρά την υπεροχή του σε άντρες το Ιράν, επιστρατεύει και τις γυναίκες και ειδικά τις φανατικές πιστές του Χομεϊνί». Θαυμάσια, εκτός από τρία σημεία:

1. Οι εικονιζόμενες δεν είναι ειδικά επιστρατευμένες από τον Χομεϊνί, αλλά, το πολύ-πολύ από τους Μουτζαχεντίν.
2. Επειδή ανήκουν στους Μουτζαχεντίν δεν είναι και φανατικές πιστές του Χομεϊνί. Αλλιώς θα φορούσαν τσαντόρ κι όχι μαντήλι και γκριζα φορεσιά.
3. Είτε το σήμα των Μουτζαχεντίν που φαίνεται είναι ανάποδο, ή η φωτογραφία τυπώθηκε στραβά.

Σ.

Τόσο νωρίς;

Πάλι θα χρεώσει η θέση του διευθυντή του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου; Πέρασε τόσος καιρός ώσπου να βρεθεί ο αντικαταστάτης του παραιτηθέντος Παύλου Ζάννα. Και τώρα, σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές της ΕΡΤ, ο διάδοχός του, Μιχ. Κουτούζης θα υποχρεωθεί σύντομα σε παραίτηση. Οι λόγοι, όμως, που οδηγούν σε κάτι τέτοιο ποιοι είναι; Αν μιλάμε για ανεπάρκεια, λίγοι μήνες δεν είναι αρκετοί. Ούτε εκδηλώθηκαν ισχυρές αντιδράσεις των κινηματογραφικών σωματείων. Μάλλον το κακό ξεκινάει από ασχολίες του, που θα

δημιουργούσαν πρόβλημα αν έβλεπαν το φως της δημοσιότητας. Και αυτό είναι που κάνει το αρμόδιο υπουργείο υποχρεωμένο να προλάβει.

Θ.Γ.

Από τα περίπτερα...

Με το τέλος του καλοκαιριού έφτασε στα χέρια μας το καινούριο, διπλό αυτή τη φορά, τεύχος της Χαλκιδικής «Απόπειρας». Ενδιαφέρον όπως πάντα και όχι μόνο για την περιοχική της Εύβοιας περιλαμβάνει ανάμεσα σε άλλα θέματα αφιερώματα στα «κινήματα στην καπιταλιστική πόλη» και το «πολιτιστικό πρόσωπο της Καρύστου» συνέντευξη από τον πρόεδρο της μουσουλμανικής μειονότητας της Χαλκίδας.

— Παράλληλα κυκλοφόρησε και το 6-7 τεύχος του περιοδικού θεωρίας και τέχνης «Σπείρα». Αντί άλλης αναφοράς στην πλούσια ύλη του — ποιήματα, θεωρητικά κείμενα και σχόλια — λίγοι στίχοι από «Τα φώτα της οδού Πατισίων», του Γιάννη Πατίλη: «Καταδικάστηκα/Στις μέρες και στις νύχτες/καταδικάστηκα/Να βλέπω, ν' ακούω/Να νοιώθω/Να ζω/Εν ολίγοις/Αυτή/Η πλέον αρρώστεια/Η ζωή/Αθεράπευτη/Όσοι την έχουν/(πεθαίνουν)/».

— Με τον Οκτώβρη του 86 είχαμε και την πρώτη εμφάνιση του «αντίδοτου», μηνιαίας απαράδεκτης, όπως δηλώνει, κόμικ-εφημερίδας. Ενδιαφέρον σε αυτή την δουλειά είναι ότι αποτελεί, εξ ολοκλήρου, ελληνικό προϊόν χωρίς «μεταφράσεις».

Β.Δ.

Ένα περιοδικό υπό αίρεση

Το «ΜΑΥΡΟ ΜΟΥΣΕΙΟ» σας ανοίγει τις πόρτες του. Μην προσπαθήσετε να βρείτε κάτι γνώριμο ή πραγματικό στους εκθεσιακούς του χώρους. Το «ΜΑΥΡΟ ΜΟΥΣΕΙΟ» είναι ένα λογοτεχνικό περιοδικό ιδιότυπου χιούμορ και... αμφισβητούμενης γνησιότητας.

Κείμενα ξένης λογοτεχνίας μεταφρασμένα από τους εκδότες του δεν είναι τίποτα άλλο από πρωτότυπα γραφτά των τελευταίων. Άσκηση φαντασίας σκώματος ακόμα και οι περιέργες βιογραφίες. Το παιχνίδι τελειώνει όταν οι συγγραφείς υπογράφουν κανονικά τα λογοτεχνήματά τους. Οι φωτογραφίες και οι ζωγραφικές συνθέσεις κτήμα της συντακτικής επιτροπής: τεσσάρων φοιτητών της Αρχιτεκτονικής κι ενός της Σχολής Καλών Τεχνών, εξού και η εικαστική δημιουργία που αναφέρθηκε προηγουμένα. Ο τίτλος και ο υπότιτλος του περιοδικού είναι δανεισμένοι από το ομώνυμο έργο του Andre Pieyre de Mandiargues, το ΜΑΥΡΟ ΜΟΥΣΕΙΟ. Ίσως μάλιστα να είναι και το μοναδικό μόνιμο χαρακτηριστικό του περιοδικού. Σαν αντικείμενο δεμένο ζωικά με τους δημιουργούς του ακολουθεί τη δικιά τους πορεία: πέντε νέοι άνθρωποι που απουσιάζουν, βρίσκονται εν εγρηγόρσει, διαμορφώνονται και πορεύονται. Είναι συνεχώς υπό αίρεση όπως και το περιοδικό τους, που αποτελεί κομμάτι του εαυτού τους.

Από αισθητική άποψη η μαυρόασπρη επιμελημένη εμφάνισή του, οι εμπνευσμένες φωτογραφίες και τα πρωτότυπα ζωγραφικά έργα του Ζάφου Ξαγοράρη καθιστούν το Μ.Μ. ένα εικαστικό αντικείμενο. Τα κείμενα αφ' ενός προσπαθούν να μιμηθούν —εσκεμμένα— κάτι παλιό, να αποπραγματώσουν τα μεταφρασμένα αποσπάσματα και να τα διακωμωδήσουν αφ' ετέρου αποτελούν πρωτότυπες δημιουργίες, μικρές ιστορίες κατάλληλες για κινηματογραφικό σενάριο, διηγήματα με χιούμορ και έντονες επιδράσεις από αστυνομική λογοτεχνία. Υπάρχει συνοχή υφολογική που αποδεικνύει την ομόρροπη πορεία των πέντε εμπνευστών του στο χώρο της αισθητικής αναζήτησης.

Όλη τούτη η ατμόσφαιρα του φιμνουάρ και των χιουμοριστικών αφηγήσεων, η ζεστασιά και η αυθεντικότητα που αποπνέει το ΜΑΥΡΟ ΜΟΥΣΕΙΟ υπόσχεται ένα φερέλπιδο ξεκίνημα. Εμείς σ' αυτά τα παιδιά που επελέγησαν από την επιτροπή της Bienalle στον λογοτεχνικό τομέα και τον εικαστικό για το περιοδικό τους ευχόμαστε ούριους ανέμους στο ταξίδι...

Κατερίνα Καπερναράκου

Υ.Γ. Παιδιά το όνομα του Ζάφου στα κείμενα των σελίδων 40-43 λείπει και δημιουργείται σύγχυση. Στο επόμενο τεύχος μην ξεχάσετε το τηλέφωνό σας για τους ενδιαφερομένους.

ΤΙ ΕΓΙΝΕ ΠΑΙΔΙΑ;
ΜΕΤΑΚΟΜΙΖΕΤΕ;

ΔΕΝ ΤΑ ΜΑΘΕΣ; Η ΘΕΚΛΑ
ΤΟΥ ΔΙΕΛΥΣΕ ΤΟ ΘΙΑΣΟ...

ΣΟΒΑΡΑ;! ΤΙ ΛΕΣ
ΡΕ ΠΑΙΔΙ ΜΟΥ!

ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΣΙΑΣ
ΑΠΟΖΗΜΕΙΩΣΕ...ΕΤΣΙ
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ;

ΝΑ ΜΑΣ
ΑΠΟΖΗΜΕΙΩΣΕΙ;
ΠΟΙΟΣ; Η ΘΕΚΛΑ;

ΜΠΟΥΧΑ-ΧΑ-ΧΑ-ΧΑ!

Σ'ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ
ΘΕΕ ΜΟΥ, ΕΙΜΑΙ
ΑΚΟΜΑ ΑΦΕΛΗΣ!

Αρκάς

ΣΤΟ ΚΑΛΟ
ΠΑΙΔΙΑ!...

ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ
ΝΑ ΤΟ ΠΙΣΤΕΨΩ
ΟΤΙ ΔΕΝ ΘΑ ΤΟΥΣ
ΞΑΝΑΔΩ...

ΧΛΕΜΠΟΥΡΑ, ΑΚΟΥ
ΕΝΑ ΦΟΒΕΡΟ ΛΕΩ.
Ο ΘΙΑΣΟΣ ΤΗΣ
ΘΕΚΛΑΣ...

...Α, ΤΟ ΕΜΑΘΕΣ...

Αρκάς

ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΕΚΛΕΙΣΕ Η ΘΕΚΛΑ
ΚΑΘΗΣΑ ΚΑΙ ΣΚΕΦΤΗΚΑ ΑΝ ΕΧΕΙ
ΝΟΗΜΑ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ
ΕΜΕΙΣ...

Α.ΝΑΙ; ΚΑΙ ΤΙ
ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΕΣ;

...ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΒΑΓΓΕΛΗ... ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ
ΕΧΟΥΝ ΑΛΛΑΞΕΙ, ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΣΤΡΕΦΕΤΑΙ
ΟΛΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΟ
ΕΥΚΟΛΟ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟ
ΘΕΑΜΑ...

...ΕΧΩ ΜΕΙΝΕΙ ΜΟΝΟΣ! Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΚΑΜΙΤΕΧΝΗΣ ΣΕ ΕΝΑΝ
ΚΟΣΜΟ ΑΠΟΛΙΤΙΣΤΟ ΚΑΙ ΑΔΙΑΦΟΡΟ!
ΚΑΝΕΙΣ ΔΕ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΠΙΑ ΤΟ
ΤΑΛΕΝΤΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ ΜΟΥ!...

...ΓΙΑΤΙ ΛΟΙΠΟΝ ΝΑ
ΣΥΝΕΧΙΣΩ; "ΓΙΑΤΙ ΝΑ
ΡΙΧΝΩ ΤΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ
ΜΟΥ ΣΤΟΥΣ ΧΟΙΡΟΥΣ,
ΠΟΥ ΛΕΕΙ ΚΑΙ Η
ΠΑΡΟΙΜΙΑ;...

ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΧΟΙΡΟΥΣ ΑΜΑ ΟΙ ΑΡΚΟΥΔΕΣ
ΣΥΜΦΕΡΟΥΝ ΑΠΟΛΥΤΑ
ΜΑΖΙ ΣΟΥ!

Άρης

...ΚΙ'ΕΤΣΙ ΒΑΓΓΕΛΗ ΣΤΑΜΑΤΑΕΙ ΚΑΙ
Η ΔΙΚΗ ΣΟΥ ΚΑΜΙΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΑΧΙΑ!
ΤΩΡΑ ΕΙΣΑΙ ΠΙΑ ΜΙΑ ΚΟΙΝΗ ΑΡΚΟΥΔΑ!
ΟΙΑ ΤΑ ΟΡΑΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΣΤΗ ΖΩΗ
ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΝ ΓΡΗΓΟΡΑ!...

ΕΛΠΙΖΩ ΑΥΤΟ
ΝΑ ΚΡΑΤΗΣΕΙ
ΑΡΚΕΤΑ...

ΤΕΛΟΣ

Από δω κι από κει εικόνες και λόγια

Πάνω που είχαμε την κουβέντα του...

Ήταν να μην πούμε τις ανησυχίες μας... Ο λόγος για τον κ. Ηλία Ανδριόπουλο, συνθέτη και διευθυντή πλέον ραδιοφωνίας της ΕΡΤ-2, και τις δηλώσεις του, «έχοντας πλήρη εξουσία για την πραγματοποίηση των σχεδίων μου είμαι αποφασισμένος να προχωρήσω στην υλοποίησή τους»!, που αναφέραμε στον προηγούμενο Σχολιαστή.

Το 'πε και το 'κανε λοιπόν. Έβγαλε μια λίστα 29 συνθετών, τώρα γιατί 29 σαν τους γνωστούς «κατασκευαστές πλυντηρίων» του SKIP και όχι 28 ή 31, ουδείς πέραν αυτού γνωρίζει, την οποία έστειλε στους παραγωγούς του προγράμματος που διευθύνει, ζητώντας να έχουν προνομιακή μεταχείριση...

Η υπόθεση έγινε γνωστή από καταγγελία του επίσης συνθέτη Βαγγέλη Πιτσιλαδής που είχε την επιμέλεια της εκπομπής «Ένα πρωινό» και ο οποίος απομακρύνθηκε από τα μικρόφωνα του σταθμού του κ. Ανδριόπουλου (!) γιατί αρνήθηκε να συμμορφωθεί με τας υποδείξεις. Ο ίδιος καταγγέλλει ακόμη ότι του ζητήθηκε να μην μεταδίδει ξένα τραγούδια αλλά μόνο όπερες και εισαγωγές από κοντσέρτα!

Το θέμα βέβαια δεν είναι ποιοι αναφέρονται στη λίστα αλλά αυτή καθεαυτή η ύπαρξή της. Έτσι πάντως για την πλάκα του πράγματος αναρωτιόμαστε γιατί ο Απόστολος Καλδάρας ή ο Θόδωρος Δερβενιώτης δεν κρίθηκαν άξιοι προνομιακής μεταχείρισης. Για νέους πάντως συνθέτες, άλλου κλίματος από αυτό στο οποίο θητεύει ο κ. Ηλίας, για ροκάδες και συγκροτήματα, δεν γίνεται λόγος. Είναι, εξ ορισμού, κομμένοι...

Κυριακάτικα: Μία από τα ίδια

Θα το έχετε διαπιστώσει κιόλας μόνοι σας, αν ενδιαφεραθήκατε. Τίποτε δεν τρέχει με τα «Κυριακάτικα» εκτός από την ώρα. Το περίφημο τηλεοπτικό περιόδιο που εδώ και καιρό όλο προετοιμαζόταν αλλά ποτέ δεν το βλέπαμε, γήγχε στον αέρα τελικά ολότελα ανούσιο. Είναι να αναρωτιέσαι τι διάολο χρειαζόταν η πολύχρονη προετοιμασία...

Χωρίς, τηλεοπτική κυρίως, ταυτότητα, αχρείαστα ζωντανά, αφού τη ζωντανία την υπερκεράζει το στημένο, είναι μια απλή παράθεση θεμάτων από

αυτά που συναντάς στα διάφορα έντυπα και δεν δείχνει, έτσι, ότι μπορεί να έχει μέλλον. Το να βγάλεις στον αέρα μερικές επιτυχημένες στήλες περιοδικών, τον αστρολόγο κ. Λεφάκη ας πούμε, ή την κ. Σώκου που απαντάει σε όλα, δεν είναι λύση. Όσο για την επιμονή των υπεύθυνων της εκπομπής στις κάθε λογής εγχειρήσεις τι να πούμε...

Από κει και πέρα κάποιο ενδιαφέρον υπάρχει στα εντός, εκτός, επί τα αυτά της εκπομπής: «Εντός» σαν τις δηλώσεις του κ. Χαλάση ότι «είναι ευτύχημα η συμμετοχή κάποιων δημοσιογράφων που μέχρι πρότινος ήταν σε καραντίνα για την πολιτική τους τοποθέτηση». Και αυτό είναι πράγματι ευτύχημα. Μόνο που όταν η «αποκατάσταση» γίνεται έτσι, χωρίς απαντήσεις στα ποιος, στα γιατί, χωρίς αλλαγές στις δομές και την πολιτική των ραδιοτηλεοπτικών μέσων, αναγκαστικά αποτελεί «λύση» μιας περιπτώσεως και όχι λύση για την τηλεόραση.

«Εκτός» σαν τις φήμες που θέλουν το καστ της εκπομπής επιλεγμένο από το «πρωθυπουργικό περιβάλλον». Η πιθανότητα να αληθεύουν δείχνει με τον δικό της τρόπο, τα όρια και τις διαθέσεις της εξουσίας και σε αυτόν τον τομέα.

«Επί τα αυτά» σαν τα σχόλια των ειδικών σελίδων των εφημερίδων. Για αυτές, μέσα στην νέκρα της περιόδου, τα «Κυριακάτικα» ήταν μια κάποια λύση. Παρακολουθώντας την σχετική σχολιογραφία λοιπόν δεν ήταν δυνατόν να μην παρατηρήσουμε την περίπτωση της «Πρώτης».

Που την Δευτέρα 29 Σεπτεμβρίου, μετά την πρώτη δηλαδή εκπομπή των «Κυριακάτικων», έχει τίτλο «*Τα λάθη δεν χάλασαν το αποτέλεσμα*» και φράσεις του είδους «το ζωντανό 3ωρο πρόγραμμα δεν τους πρόδωσε. Ήταν ένα θήμα θετικό. Μια προσπάθεια τολμηρή. Υπήρχε κάποιο τρακ, έγιναν κάποια λάθη, όχι μεγάλα όμως».

Αλλά την Τρίτη 30 Σεπτεμβρίου επανέρχεται με τίτλο «*Μαύρη μαυρίλα πλάκωσε Κυριακάτικα*» και διατυπώσεις σαν «Τίποτα. Ο χρόνος κυλούσε και όλα – χωρίς εξαίρεση όλα – ροκάνιζαν ανήλεα την υπομονή και την ανοχή μας». Ή σαν «καιρός υπάρχει. Ας σταματήσουν την εκπομπή τώρα, όσο είναι καιρός ακόμη. Ας δούνε αυτές τις αξιοθρήντες τρεις ώρες και ας παραδειγματιστούν για οτιδήποτε ζωντανό ετοιμάζουν από δω και πέρα».

Υπάρχει σημαντική διαφορά, δεν νομίζετε; Εμείς πάντως προβληματιζόμαστε. Πρόκειται για κακή οργάνωση του ραδιοτηλεοπτικού τμήματος της εφημερίδας, για ένδειξη πλουραλισμού στις σελίδες της, ή για – με μικρή καθυστέρηση – εκτίμηση των προβλημάτων που μπορεί να δημιουργήσει στον περί την «Πρώτη» χώρο μια ζωντανή εκπομπή και μάλιστα αυτή την περίοδο;

Κυβέρνηση, δημοτικές εκλογές και ραδιοτηλεοπτικά μέσα

Όπως αναμενόταν η κυβέρνηση δεν άνοιξε το ραδιόφωνο και την τηλεόραση για διάλογο των υποψηφίων για τις δημοτικές. Κάτι οι κυβερνητικοί υποψήφιοι, που και σε αυτό τον τομέα δεν τράβαγαν, κάτι ψεύτικες, φευ, ελπίδες για αποφυγή καταποντισμού αν οι «άλλοι» στερηθούν αυτό το θήμα, κάτι ότι το 81 που ο Αντρέας ζητάγε τηλεοπτικές μονομαχίες με τον Ράλλη είναι μακριά, πολύ μακριά μάλιστα, τίποτε ξεχωριστό δεν συνέβη κι εδώ.

Μόνο κάτι δεκάλεπτα στο ραδιόφωνο δόθηκαν και αυτά σε ώρες που η πλειοψηφία των ψηφοφόρων δεν συνηθίζει την ακρόαση! Οι υποψήφιοι διαμαρτυρήθηκαν βέβαια – πλήν κυβερνητικών – αλλά κυρίως ζητώντας τηλεοπτικό χρόνο. Το ραδιόφωνο άλλη μια φορά αντιμετωπίστηκε σαν φτωχός συγγενής.

Έτσι μένουν «μόνες» οι παραθέσεις της κ. Ρεζάν, από τις σελίδες του «ΕΝΑ» για διεκδίκηση, ουσιαστικά, του ραδιόφωνου και η «πλήρωση» του κενού από την συνέντευξη μερικών υποψηφίων, Έβερτ, Αθέρωφ και Φιλίνη, στα μικρόφωνα του καναλιού 15...

Αξίζει πάντως να σημειώσουμε ότι κάποιοι υποψήφιοι, όλως περιέργως, έκαναν ραδιοφωνική χρήση του 10λεπτου που τους δόθηκε στο ραδιόφωνο! Αντί για ατέλειωτα κατεβατά προτίμησαν τις συμπυκνωμένες εκφράσεις και την παροχή ανάσας με ηχογραφημένα στιγμιότυπα κάτι σαν ρεπορτάζ, αυτό δηλαδή που δεν έκανε όπως θα όφειλε το ραδιόφωνο, ενδιάμεσα. Μνημονεύουμε, διαλέγοντας επίτηδες όχι «φίρμα», την ομιλία του κ. Κιντή, δημαρχου Ηλιούπολης που υποστηρίχτηκε κυρίως από το ΚΚΕ, το ΚΚΕ εσωτερικού και άλλες πολιτικές και συνδικαλιστικές κινήσεις, δυστυχώς δεν ξέρω αυτή τη στιγμή ποιες ακριβώς για να σας το πω, όπως θα έλεγε και ο ανεκδιήγητος κ. Γιομπαζολιάς, μη τολμώντας, ως υπάλληλος, να αναφέρει έστω τις ονομασίες των κινήσεων που συγκροτούν οι διαγραμμαμένοι του ΠΑΣΟΚ.

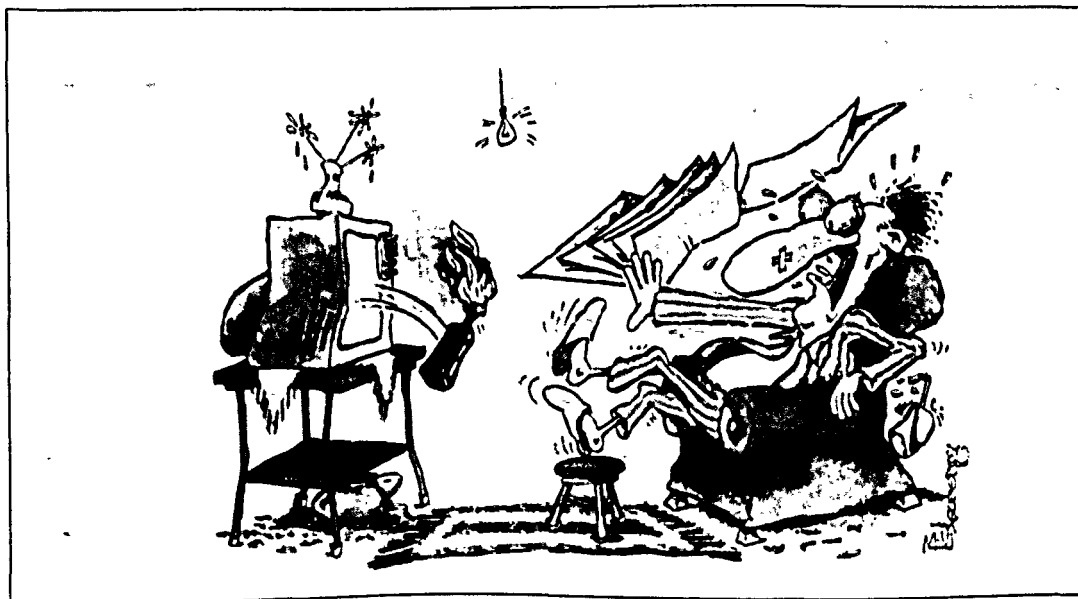
Κατά τα άλλα;

Λέγαμε και σε προηγούμενο τεύχος ότι ο χώρος της «συμπάραξης» μπαίνει στο ραδιοτηλεοπτικό παιχνίδι... Για αυτούς που θέλουν να παρακολουθούν τα διαδραματιζόμενα σημειώνουμε την πρόταση της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων όπως τη διατύπωσε ο δήμαρχος Κερατσινίου Δημήτρης Σαράφογλου: «Τοπικοί ραδιοφωνικοί κι αργότερα τηλεοπτικοί σταθμοί από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Για τους μεγάλους δήμους ζώνες στην ΕΡΤ για δικές τους παραγωγές».

Ενδιαφέρον έχει και μια συμπληρωματική διατύπωση του κ. Σαράφογλου: «Δεν θα ζητήσουμε τις κομματικές τους ταυτότητες. Από όλους περιμένουμε τις προτάσεις τους. Από μας περιμένουν τις προτάσεις μας. Θα συζητηθούμε. Τουλάχιστον είμαστε αποφασισμένοι να προσπαθήσουμε».

Εμείς περιμένουμε τα «πώς» και τα «πού»... Από κει και πέρα όλο και κάτι έχουμε να πούμε.

Πέτρος Δελής

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ λιακάδα. Το φεστιβάλ κλείνει τα 27 του χρόνια, μα η Θεσσαλονίκη ζει στον πυρετό του ντέρμπυ. Όλοι, ξυπνούν νωρίτερα, σε σπίτια και ξενοδοχεία. Τα εισιτήρια έχουν εξαντληθεί, όχι όμως και οι ελπίδες. Οι νεαροί οπαδοί του ΠΑΟΚ, σε οικογενειακό ακόμα περιβάλλον, δεν σκέφτονται παρά μόνο τη νίκη. Τα μέλη της κριτικής επιτροπής συσκέπτονται, αφού τελειώνει η φιλοξενία και προβλέπεται η απονομή των βραβείων. Ανάλογος σκοπός είναι και η αιτία της συνεδρίασης των μελών της Πανελλήνιας Ένωσης Κριτικών Κινηματογράφου, σε κάποια μικρή αίθουσα του περίπτερου 8, μέσα στη Διεθνή Έκθεση. Το προηγούμενο βράδυ, στο απέραντο ισόγειο, ένα «ελληνικό γλέντι» που ετοιμάστηκε την τελευταία στιγμή, προσπάθησε να διασκεδάσει τις αρνητικές εντυπώσεις και τα αρνητικά αποτελέσματα, προϊόντα του ακήρυκτου πολέμου της ΔΕΘ και της διεύθυνσης του φεστιβάλ.

Από το περίπτερο 8 ως το «Ηλέκτρα» ή το «Μακεδονία Παλλάς», άλλοτε, η απόσταση είναι μικρή. Τη διανύεις γρηγορότερα, δίχως το βάρος των σκοπιμοτήτων ή των «ανεπιλημμένων υποχρεώσεων». Στο μεταξύ, η ώρα περνάει για όλους. Ξεκινώντας λίγο μετά τις δέκα, οι κριτικοί εύκολα συμφωνούν. Δεν πήγε ούτε μία. Όσο για τους εννέα της κριτικής επιτροπής, απομένουν οκτώ μετά το καρδιακό επεισόδιο που σφραγίζει, επιπόλαια ευτυχώς, την έντονη παρουσία ενός μέλους της.

Όμως, τα επεισόδια θα επεκταθούν σήμερα κι ως μην πρόλαβε να τα προβλέψει ο αστρολόγος των «Κυριακάτικων». Θα μπορούσε, άλλωστε, κανείς να προβλέψει πως τελικά ο Ρωχάμης δεν θα συλληφθεί, όπως έσπευσε ν' ανακοινώσει η τηλεόραση, αλλά πως θα παραδοθεί;

Πριν απ' όλα αυτά, πάντως, το όνομά του γίνεται σύνθημα ρυθμικό και το μεσημέρι εκτοξεύεται κατά των αστυνομικών που μάλλον αψυχολόγητα εγκατέλειψαν την προστασία του αγωνιστικού χώρου, για να «συναντήσουν» στις κερκίδες τους φανατικούς οπαδούς του ΠΑΟΚ. Μαζί, εκσφενδονίζονται πολλά περισσότερα: πλαστικά μπουκάλια, μικροαντικείμενα, μπαταρίες σε μια ατμόσφαιρα ηλεκτρισμένη αρκετά από μόνη της, όλα με την ταχύτητα που διαδίδονται οι φήμες, σχετικά με το μοίρασμα των βραβείων.

Ύστερα από τον Κλ. Κονιτσιώτη, κλονίζεται και ο Στ. Τσιώλης. Συνέρχεται αμέσως, σε διαφορετικό χώρο, όπως διαφορετική είναι η αγωνία του. Έτσι κι αλλιώς, το «Σχετικά με τον Βασίλη» αγνοείται. Αντίθετα, ψύχραιμος κυκλοφορεί ο Παύλος Τάσιος, μετά τις γεμάτες αισιοδοξία δηλώσεις του για την ετυμολογία της επιτροπής. Κάμπτεται, μόνο όταν η Μελίνα του λέει να κάτσει με την παρέα της, χωρίς κίνδυνο να παρεξηγηθεί, αφού δεν πρόκειται να του δώσουν κανένα βραβείο. Λίγο πιο κάτω κερδίζει την πρόσκαιρα χαμένη αυτοπεποίθησή του.

Μια μέρα τα βραβεία

Ο Ολυμπιακός έχει δεχτεί το τρίτο τέρμα και η Τούμπα φλέγεται. Ενώ, η Μελίνα σε συνέντευξη που δίνει στην ΕΡΤ-2 εξομολογείται την αγάπη που τρέφει προς τα νομοσχέδια, έτσι γενικά, και προς εκείνο για τον κινηματογράφο, ειδικά. Όσοι αμφισβητούν τα αισθήματά της, διαψεύδονται οικτρά το βράδυ καθώς ο Νίκος Παπατάκης επιστρέφει το βραβείο σεναρίου και η υπουργός χειροκροτεί μ' ενθουσιασμό.

Ανάμεσα σ' ένα τέτοιο χειροκρότημα και τις ζωηρές αποδοκimasίες του κοινού που συνοδεύουν την βράβευση του Π. Τάσιου, οι δυο σοβιετικοί σκηνοθέτες, προσκαλεσμένοι του φεστιβάλ, μοιάζουν άναυδοι. Τι κίνδυνο, αλήθεια, θα διέτρεχαν αν ξαφνικά θρискόντουσαν στην Τούμπα, ακούγοντας πως, στην πραγματικότητα, έχουν φτάσει στη Βουλγαρία! Γιατί, μετά το 4-1 και το σφύριγμα της λήξης, η σύγκρουση νεαρών οπαδών και αστυνομίας γενικεύεται, εξαιρετικά βίαιη, σώμα με σώμα.

Μάχη και στο εσωτερικό της κριτικής επιτροπής, όπως πάντα συμβαίνει σ' αυτές τις περιπτώσεις. Είναι πια απόγευμα. Τόσο το χειρότερο για τη συνέντευξη που το Κέντρο Κινηματογράφου απροειδοποίητα τοποθέτησε στην πρωινή ζώνη των ένδεκα, για να διαφημίσει την αμφίβολη δημιουργία τράπεζας σεναρίων. Οι φιλαθλοι του σινεμά, που δεν ενδιαφέρονται για τέτοια πράγματα, περιμένουν να έρθει το βράδυ. Τόσες μέρες υποτονικές, προσβλέπουν στην τελευταία ευκαιρία.

Στην είσοδο του μεγάρου του Κρατικού Θεάτρου, μια μαυροφορεμένη γριούλα εκλιπαρεί να της επιτρέψουν να μπει. Η «Συνοικία τ' όνειρο» έχει αρχίσει, αλλά οι τελετές μαγεύουν. Το πρόβλημα ξεπερνιέται, λέει ευχαριστώ κι ανεβαίνουμε κι οι υπόλοιποι πίσω της. Στα παρασκήνια, η γνώριμη ένταση δεν προοιωνίζει όσα θ' ακολουθήσουν, αν και η γνωστοποίηση των βραβείων έχει προηγηθεί. Σύντομα, λοιπόν, το θρίλερ φτάνει στο τελευταίο επεισόδιο. Ο Παντελής Βούλγαρης, πρόεδρος της κριτικής επιτροπής, αρχίζει την εκφώνηση.

Αμέσως, όλα παίρνουν το δρόμο τους. Από τη μια πλευρά της σκηνής οι βραβευμένοι, από την άλλη οι εκπρόσωποι των κινηματογραφικών σωματείων που

απονέμουν τα βραβεία. Χειραφίες, κάπου κάπου και κανένα φιλί, χαμόγελα που χρειάζονται οι φωτογράφοι. Η συνάντηση πραγματοποιείται περίπου στο μέσο, μπροστά από το τραπέζι της επιτροπής. Ο Γρ. Δανάλης ασπάζεται την Ελεωνόρα Σταθοπούλου, ο Θαν. Ρεντζής τον Λευτέρη Ξανθόπουλο, ο Κώστας Καραγιάννης τυχαίνει να δώσει το βραβείο στο Νίκο Παπατάκη. Η «Φωτογραφία» είναι η φετινή αδικημένη. Ο δημιουργός των «Βοσκών της συμφοράς», με μια κίνηση απόλυτα συνεπή προς τη θεατρικότητα του χώρου και της εκδήλωσης, αφού το κραδαίνει για λίγο προς τον εξώστη που επευφημεί, ακουμπάει το βραβείο σεναρίου στο τραπέζι. Κάτι, που το ρεπορτάζ της ΕΡΤ δεν «είδε». Όταν προβλήθηκε, δέκα μέρες μετά, δεν είδε ούτε την έξαλλη σχεδόν, από τη μεριά του κοινού, επιβράβευση του σκεπτικού της Π.Ε.Κ.Κ., που κάνοντας μνεία δυο ξεχωριστών φαινομένων, της «Αλληγορίας» του Κώστα Σφήκα και του δροσερού «Το δέντρο που πληγώναμε» του Δήμου Αθδελιώτη, θεώρησε την «Φωτογραφία» καλύτερη ταινία του επίσημου προγράμματος. Πρόλαβε, μόνο, να φιλοξενήσει απόψεις (;) ανθρώπων που με διάφορα προσχήματα ουσιαστικά αρνούνται, όταν δεν υπονομεύουν, το δικαίωμα του ελληνικού σινεμά να συνεχίσει τις προσπάθειές του για τη διαμόρφωση, επιτέλους, μιας καινούριας, εθνικής φυσιογνωμίας.

Το «Καραβάν Σαραϊ» και το «Νοκ-άουτ» των Τάσου Ψαρρά και Παύλου Τάσιου (και βραβείο σκηνοθεσίας), αντίστοιχα, μοιράστηκαν το βραβείο καλύτερης ταινίας. Λίγες μέρες μετά, ο «Ντανίλο Τρέλες» του Σταύρου Τορνέ άνοιξε τον επικίνδυνο χορό, προκαλώντας και προσκαλώντας το κοινό σ' ένα φιλμ που «ευτυχώς δεν βραβεύτηκε». Αποτέλεσμα, 1.700 εισιτήρια σε μια εβδομάδα, σε μια αίθουσα. Εκτός από το «Νοκ-άουτ» που θα συνεχίσει, ύστερα κι από μερικές άλλες ταινίες, τον χορό στα τέλη του μήνα, το block-out και το black-out παραπέμπουν σε σπορ ή σκορ, μικρότερα ή μεγαλύτερα. Σινεμά, πυγμαχία, θόλλευ, μπάσκετ. Οι αριθμοί παραμονεύουν και το θέαμα λιγοστεύει. Έξαρση της βίας στα γήπεδα, αύξηση εισπράξεων, αλλά και δυνάμεις καταστολής. Αν υπάρχει αισθητική της βίας, μπορούν τα φεστιβάλ ν' αναλάβουν την καταστολή της;

«Μελισσοκόμος» ο Μαρτσέλο Μαστρογιάνι, με τη Νάντια Μουρούζη

Ανταλλαγή βλεμμάτων, «Σχετικά με τον Βασίλη»

Χρόνια τώρα η περιπέτεια

ΤΟΣΟΣ ΘΟΡΥΒΟΣ για ψευδοπροβλήματα. Φυσικά, δεν περισσεύουν σελίδες εντύπων, ελεύθερος χρόνος ή αληθινό ενδιαφέρον για την πραγματικότητα. Που, βέβαια, πίσω από κάθε προπέτασμα, προορισμένο ν' αποπροσανατολίζει, παραμένει η φύση των εικόνων. Το υλικό των ιδίων των ταινιών. Μη μιλώντας γι' αυτές, όλοι αγωνίζονται, φιλολογούν, διαφωνούν για όλα τα υπόλοιπα.

Είναι ψευδοπρόβλημα οι επιτροπές και η σύνθεσή τους. Ναι, έχει χρεωκοπήσει η λογική των προσωπικοτήτων κύρους, αφού μεταξύ του «Μέχρι το πλοίο», του «Πρόσωπο με πρόσωπο» και της «Εκδρομής», είκοσι χρόνια πριν, βραβεύονται οι «Ξεχασμένοι ήρωες». Στο μεταξύ, οι κατακτήσεις των σωματείων οδηγούν στην αμφισβήτηση των δημοκρατικών διαδικασιών και τον ορισμό εκπροσώπων, αλλά μοιάζει δυσκολότερη η εφεύρεση οποιασδήποτε διεξόδου. Και, πάντως, το αίτημα για αυξημένη αριθμητικά συμμετοχή σκηνοθετών, πρώτα, όσο και κριτικών στην προκριματική, αλλά και την κριτική επιτροπή, φαντάζει δικαιολογημένο. Αν το παιχνίδι των επιτροπών, των βραβείων και του ελάχιστου έστω ανταγωνισμού εξακολουθεί να χαίρει της γενικής αποδοχής του κινηματογραφικού κόσμου.

Είναι ψευδοπρόβλημα η συνακόλουθη μάχη για τα ηθικά βραβεία, όταν αμέσως μετά το αποφασιστικό ραντεβού δίνεται στην Αθήνα. Τα κρατικά βραβεία και μόνον αυτά σημαίνουν χρήμα. Τίποτε άλλο, εκτός από την απήχηση, μικρότερη ή μεγαλύτερη, του κάθε φιλμ που έτσι κι αλλιώς, με δεδομένη την περιορισμένη εσωτερική αγορά, πολύ δύσκολα μπορεί να φανταστεί την απόσβεση του κόστους παραγωγής του.

Είναι ψευδοπρόβλημα η άσκηση πιέσεων, η δημιουργία εντυπώσεων, η υστερία των διαγωνιζόμενων, η αγριότητα του κοινού, τα ανεύθυνα δημοσιεύματα, το οργανωτικό χάος.

Επιτέλους, από χρόνο σε χρόνο, το σύνολο σχεδόν των παραπάνω συμπτωμάτων εμφανίζει αξιοσημείωτη σταθερότητα. Όμως, η περιπέτεια του ελληνικού σινεμά είναι λάθος να ταυτίζεται ή και να δανείζεται τη μορφή τους. Γιατί, αποτελεί ουσιαστικό πρόβλημα το γεγονός της καθυστέρησης που παρατηρείται στην εφαρμογή και υλοποίηση του

πρόσφατα ψηφισμένου νόμου για τον κινηματογράφο. Αντί γενναίων πρωτοβουλιών και αύξησης του ρυθμού, ατολμία και εξισοροπιστική τακτική. Εξαγγελίες για την κρατική ταινιοθήκη, για την επέμβαση στο σύστημα διανομής, για την παιδεία. Την απουσία πολιτικής, οι αρμόδιοι την μεταφράζουν σε πολιτική και οι συνεντευξείς Τύπου αναλαμβάνουν τα υπόλοιπα. Όμως, η γενικότερη κρίση είναι υπαρκτή, ο ανταγωνισμός του βίντεο επίσης, η επιδίωξη της εισπρακτικής επιτυχίας χιμαιρική, οι προτιμήσεις των θεατών απροσδιόριστες.

Καιρός, λοιπόν, να δώσουμε και στην ιστορική προοπτική μια ευκαιρία. Όταν οι όροι του παιχνιδιού αλλάζουν ραγδαία, είναι τουλάχιστο περίεργο να εξαντλούμε τις αναζητήσεις μας σε σχήματα του παρελθόντος.

Άλλο τόσο, αποτελεί πραγματικότητα η δύστοκη μυθοπλασία. Δεν είναι συμπτωματικό πως αρκετοί ακόμα αναφέρονται στο «νομοσχέδιο», προδίδοντας συγκεκριμένη καθυστέρηση κι όχι απλή αφηρημάδα. Στη θέση της ζητούμενης μυθοπλασίας, οι περισσότερες εκδοχές της παλιάς μυθολογίας αναπαράγουν με θαυμαστή ευκολία τα βασικά συστατικά τους.

Πρόκειται για τη μυθολογία του εθνικού-λαϊκού κινηματογράφου, να επιχειρεί τη σύνδεση των προσωπικών καταστροφών με το πολιτικό σχόλιο για την περίοδο μετά τη μυθολογία της μοναξιάς, που παρά την κατακτημένη εκφραστική λιτότητα δεν κατορθώνει ποτέ να υπερβεί τις χαμηλόφωνες αγκυλώσεις της («Σχετικά με τον Βασίλη»), τη μυθολογία του παράδοξου, της ποίησης, της τρέλας και του φενακισμού που ανεκδοτολογεί, όμως, στις παρυφές του ερασιτεχνισμού («Ντανίλο Τρέλες»).

Πρόκειται, στη συνέχεια, για τη μυθολογία του φετίχ, του διφορούμενου και του ερωτισμού («Η νύχτα με τη Σιλένα» του Δημήτρη Παναγιωτάτου), εκείνη της μαύρης κωμωδίας με το διάφανο κοινωνικό «μήνυμα» και την επαγγελματικότητα που δε διαρκεί μέχρι τέλους («Νοκ-άουτ»), της αέναης επιστροφής σε τόπους γενέθλιους και έρωτες εφηβικούς («Άλκηστη» του Τώνη Λυκουρέση), ή του δράματος των πολιτικών προσφύγων που τώρα τρέφει το δραματοποιημένο ντοκυμαντέρ και το θέμα της

πολλαπλής εξορίας («Καλή πατρίδα, σύντροφε» του Λεωτέρη Ξανθόπουλου).

Περίεργη ταινία χαρακτηρίζει τον «Ντανίλο Τρέλες» ο ίδιος ο Τορνές. Όπως αναπάντεχη δήλωνε πέρσι η «Μανία» του Γ. Πανουσόπουλου και αντιεπιστημονικής φαντασίας, έγχρωμα και σινεμά-σσκ, τα «Χρώματα της Ίριδος» του Νίκου Παναγιωτόπουλου, δώδεκα χρόνια πριν.

Σε πείσμα κάθε χαρακτηρισμού, η περιπέτεια του ελληνικού σινεμά είναι όχι ομοιότητα, όχι αδιαίρετη, αλλά σίγουρα μία. Λίγο, σαν την πορεία της νεοελληνικής κοινωνίας, που ο Νίκος Παπατάκης τη συλλαμβάνει σαν μια σειρά από ψεύτικα διλήμματα (εύλογη η περίοδος των εκλογών), συνεχείς απάτες και συγκρούσεις («Φωτογραφία»). Που κάνουν άλλους από μας να καταφεύγουν στη δροσιά και την ειλικρίνεια των παιδικών αναμνήσεων («Το δέντρο που πληγώναμε»), άλλους στον πιο απόλυτο, όσο και σεβαστό ερμητισμό («Αλληγορία» του Κώστα Σφήκα), κι άλλους στην αυτάρεσκη νευρώση, την αισθητική της κλειστοφοβίας και την υστερική αναζήτηση εικαστικών στηριγμάτων. («Ήταν ένας ήσυχος θάνατος» της Φρ. Λιάππα). Όσο για το ντοκυμαντέρ της Μαρίας Χατζημιχάλη-Παπαλιού, «Ένας μελισσοκόμος πεθαίνει», μάλλον με εισαγωγή, παρά με επίλογο του φιλμ του Θοδ. Αγγελόπουλου, μοιάζει. Στον «Μελισσοκόμο», εξάλλου, η μυθολογία του δημιουργού είναι ολοφάνερη.

Αλλά, η καινούρια ολοκληρωμένη πρόταση καθυστερεί. Για την ώρα, ξεπερνώντας τεχνητές αντιθέσεις, προσωπικές εμπλοκές και φαντάσματα του χθες, το σώμα του ελληνικού κινηματογράφου οφείλει και να βιαστεί, μα και να σταθμίσει προσεκτικά τη σημασία των επόμενων κινήσεων του. Διαφορετικά, αν δηλαδή δεν συνειδητοποιήσει τη μεταβολή των όρων του παιχνιδιού και δεν επιμεινεί στη διαμόρφωση μιας εθνικής φυσιογνωμίας, δεν θα έχει περιθώρια να ελπίζει σε τίποτα καλύτερο ή χειρότερο από τούτη τη γενικευμένη εχθρότητα, καχυποψία ή αδιαφορία που όλοι πια συναντάμε και νιώθουμε τριγύρω μας.

Ανδρέας Τύρος

Μύθος του παιχνιδιού και «Ντανίλο Τρέλες»

Μετά την «Άλκηστη», η Όλια Λαζαρίδου

ΕΝΡΙΚΟ ΕΣΤΡΑΖΟΥΛΑΙ

ΟΙ ΦΩΤΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ

Μετάφραση
ΒΑΛΗΣ ΜΕΖΕΡΙΤΗ

ΕΚΑΤΗ

ΛΩΤΡΕΑΜΟΝ

ΤΑ ΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΛΑΝΤΟΡΟΦ

Μετάφραση
ΒΑΛΗΣ ΜΕΖΕΡΙΤΗ

ΕΚΑΤΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΑΤΗ

ΡΟΥΘ ΒΑΙΣ

ένα τραγουδι

χωρίς μουσική

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Εκδόσεις Μελάνη

«Οι γυναίκες στη Νότιο Αφρική που
αδούσαν, έδωσαν, έπαιζαν...»
«Οι γυναίκες στη Νότιο Αφρική που
αδούσαν, έδωσαν, έπαιζαν...»
«Οι γυναίκες στη Νότιο Αφρική που
αδούσαν, έδωσαν, έπαιζαν...»

Η πολιτική αυτοβιογραφία
της Γερμανο-εβραίας δημο-
σιογράφου Ρουθ Βαίς,
η οποία διέφυγε το 1936
στη Νότιο Αφρική, αλλά
στη χώρα του Άπαρτχάιντ
δε βρήκε μια νέα πατρίδα.

Εκδόσεις:
Μετά τη βροχή

Στουρνάρα 16, 10683 ΑΘΗΝΑ

τηλ. 3636061 - 8626437

Ryszard Cieslak

Ένα θεατρικό σεμινάριο στην Αθήνα

ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΕΙΧΑΝ ΤΗΝ ΤΥΧΗ, να παρακολουθή-
σουν τα σεμινάρια του μεγάλου ηθοποιού, Ρίσαρ-
ντ Σίζλακ, φέτος το Σεπτέμβριο στην Αθήνα, η εμ-
πειρία ήταν μοναδική. Μοναδική όχι τόσο από την
άποψη πως οι συμμετάσχοντες απέκτησαν όλα τα μυ-
στικά της θεατρικής τέχνης, αλλά όσο από την άποψη
μιας απόφασης να ξανακοιταχθεί η δουλειά τους, στο
σύνολό της, από ένα άλλο δρόμο, τελείως διαφορετικό.
Ο Σίζλακ έγινε γνωστός στο θεατρικό κοινό της Αθή-
νας, από την περυσινή εμφάνισή του, στο Μαχα-
τμπαράτα, του Πήτερ Μπρουκ. Η φήμη του βέβαια είχε
προηγηθεί, από τη δουλειά του στο θεατρικό εργαστήρι
του Γκροτόφσκι.

Γύρω από τη δουλειά του θεατρικού εργαστηρίου του
Γκροτόφσκι, υπάρχει μια έντονη παραφιλολογία.
Διάφοροι επίγονοι, με όχι πάντα ελεγμένες σχέσεις με
τη δουλειά της θεατρικής ομάδας του Γκροτόφσκι, έκα-
ναν τον διάσημο ερευνητή της θεατρικής τέχνης, μια
απόλυτη αναφορά που κάλυπτε τις πιο αντιφατικές
θεατρικές δραστηριότητες, έτσι που η Γκροτοφσκική
αναφορά, να μην έχει κανένα νόημα.

Ο ίδιος ο Γκροτόφσκι δεν δημιούργησε «σχολή». Ο
Μπρουκ, κατατάσσει τον Γκροτόφσκι δίπλα στο Στα-
νισλάφσκι, και τους θεωρεί, σαν τους δυο μεγάλους
ερευνητές της ηθοποιίας του αιώνα μας. Κέντρο της έ-
ρευνας οι ηθοποιοί. Έκφραση και πηγή έμπνευσης του
ηθοποιού είναι το ενιαίο και αδιάρητο σώμα, με την οι-
κουμενική μνήμη. Το κορμί θυμάται, το κορμί ξέρει.

Στα σεμινάρια του Σίζλακ, υπήρχε μια ατμόσφαιρα
εχεμύθειας. Εχεμύθεια όχι από την άποψη κάποιας μυ-
στηριακής σέχτας που ήθελε να διαφυλάξει τα μυστικά
της, αλλά περισσότερο ένα αυστηρό πλαίσιο φιλίας και
δουλειάς, που δεν επέτρεπε καμία φιλολογική ή δημο-
σιογραφική φλυαρία. Μερικά πράγματα δεν μπορούν να
μεταβιβαστούν με το λόγο, γιατί η δικιά τους γλώσσα
δεν είναι φτιαγμένη με λέξεις, αλλά μ' άλλο υλικό. Οι
αυτοσχεδιασμοί της τζαζ, δεν μπορούν να περιγραφούν
σ' ένα κομμάτι χαρτί, όσο μεγάλος θεωρητικός της μου-
σικής και να είναι ο ρεπόρτερ της. Θα λείπει πάντα ο
ήχος, δηλαδή η βασική αίσθηση.

Ο Σίζλακ, διαμορφώνει σε θεατρική πράξη, τις
θεωρίες του Γκροτόφσκι, και μπορούμε να πούμε με σι-
γουριά (ο ίδιος αρνείται αυτό τον χαρακτηρισμό) πως
όλη η αγωγή του ηθοποιού στο διδακτικό της πια στά-
διο, διαμορφώνεται κύρια απ' αυτόν. Μετά τη διάλυση
του θεατρικού εργαστηρίου, ο Σίζλακ προχώρησε μό-
νος του σε νέα πειράματα που παρουσιάστηκαν και στα
σεμινάρια της Αθήνας.

Το μόνο που μένει λοιπόν σε κάποιον να κάνει, θέλον-
τας να μιλήσει γι' αυτά τα σεμινάρια από μέσα, είναι να
πει για τις δικιές του σκέψεις και παρατηρήσεις, τε-
λείως υποκειμενικά, χωρίς να διεκδικήσει απολύτως κα-
μιά αντικειμενικότητα (όρος εξάλλου που δημιουργεί
μια καταπιεστική ατμόσφαιρα πειθαναγκασμού, δη-
λαδή, του είναι έτσι και όχι αλλιώς).

Μια δυο σκέψεις λοιπόν, ανάκατες, χωρίς αξιολόγηση
ή σύστημα, με τη σειρά που ανακαλούνται στη μνήμη.

Το πρώτο πράγμα ήταν η χαρά. Η χαρά να μπορείς να
εκφράσεις αυτό που υπάρχει θαμένο μέσα σου και ξε-
χασμένο. Η χαρά να μπορείς να το μεταδώσεις στον άλ-
λον, και αυτός ν' αντιδράσει στο ίδιο επίπεδο, επι-
στρέφοντάς σου την ίδια χαρά, σε μια ατέλειωτη
αλυσίδα αληθινής επικοινωνίας. Ο Σίζλακ, υπενθύμισε
μια φράση του Γκροτόφσκι: Παίζουμε τόσο καλά θέα-
τρο στη ζωή... στο θέατρο δεν χρειάζεται να το κάνου-
με.

Το δεύτερο ήταν η αφοσίωση στη δουλειά. Χωρίς μια
αφιέρωση ζωής, η τέχνη αρνείται να παραδοθεί. Το μο-
ναστήρι του ηθοποιού είναι το θέατρο. Η δουλειά του
έχει να κάνει με τις μεγάλες αποστολές και αποφάσεις
της ζωής, δεν ξεχωρίζεται απ' αυτήν και δεν την αντικα-
θιστά. Και αν αυτά ηχούν κάπως μεγαλόσχημα και ρητο-
ρικά, παύουν να είναι, αν δει κανείς τη δουλειά της θεα-
τρικής ομάδας του Γκροτόφσκι (προβλήθηκε σε βίντεο
ο Ταπεινός Πρίγκηπας). Αυτό δεν σημαίνει εξιδανίκευ-
ση της δουλειάς. Οι άνθρωποι θα κουβαλάν παντού και
πάντα τα προβλήματά τους και τις συγκρούσεις τους.
Μόνο το ήθος μπορεί να λύσει τα προβλήματα και όχι
ο εξοβελισμός τους. Και εδώ είναι η τρίτη παρατήρηση.

Η δουλειά γίνεται σε μια ατμόσφαιρα πλήρους σεθα-
σμού του ηθοποιού. Όποιος ανεβαίνει πάνω στη σκηνή,
είναι κατά κάποιο τρόπο, ένα τιμωμένο πρόσωπο που
αξίζει όλη την προσοχή μας. Αλλιώς, ο ηθοποιός δεν
μπορεί να παίξει. Η σχέση δασκάλου-ηθοποιού, είναι
σχέση καθαρής αγάπης, και μέσα απ' αυτόν το δρόμο
μεταβιβάζεται η τέχνη. Και δω δεν μπορεί κανείς να μην
θυμηθεί το φασισμό της συμπεριφοράς του θεατρώνη,
του σκηνοθέτη, της βεντέτας, στο θέατρο του εμπορι-
κού ή άλλου κέρδους.

Και το τελευταίο. Η διδασκαλία απευθύνεται στη συ-
νείδηση, άρα η ελευθερία του ηθοποιού είναι απεριόρι-
στη. Τα όρια της ελευθερίας του είναι τα ίδια του τα
εκφραστικά μέσα, δηλαδή το κορμί του, που μέσα από
μια σειρά ασκήσεις καθαρά θεατρικές, σκληρές και επί-
μονες είναι αλήθεια, θα του επιτρέψουν να βρει την δι-
κιά του θεατρική γλώσσα, έτσι που να μπορεί να
εκφράσει μ' ακρίβεια ανεπαίσθητες αποχρώσεις.

Όπως βέβαια ήταν επόμενο, και αναμενόμενο
φυσικά, κανείς από τους γνωστούς μας ηθοποιούς ή
σκηνοθέτες δεν πάτησε το ποδάρι του. Ούτε καν από
συναδελφική φιλοφρόνηση. Το σεμινάριο παρακολού-
θησαν νέοι ηθοποιοί και φίλοι του θεάτρου από άλλα
επαγγέλματα. Καλύτερα.

Περικλής Κοροδέσης

Μια συζήτηση με τον Πολωνό ηθοποιό

Η δημιουργία του ηθοποιού

Ο Ρίτσαρντ Σιζλακ, γνωστός σαν ένας από τους βασικότερους συνεργάτες του Γιέρζι Γκροτόφσκι στο «θεατρικό εργαστήριο» του Βρότσλαβ στην Πολωνία, βρέθηκε στην Αθήνα με πρωτοβουλία του ηθοποιού Βασίλη Λάγκου για μια συνάντηση εργασίας με Έλληνες ηθοποιούς, που κράτησε 15 ημέρες. Ο Σιζλακ είχε ξαναέρθει στην Ελλάδα στη διάρκεια της Δικτατορίας –χωρίς να του δοθεί η άδεια να βγει από το αεροδρόμιο, και πέρυσι με το θάσο του Πήτερ Μπρουκ για τις παραστάσεις της «Μαχατμπαράτα».

Την τελευταία ημέρα του εργαστηρίου οργανώθηκε μια –μικρής διάρκειας– συνάντηση του Σιζλακ με τους δημοσιογράφους στο «ΟΜ» έναν καινούριο χώρο πολλαπλών εκδηλώσεων στην πλατεία Βικτωρίας. Από τη συζήτηση αυτή μεταφέρουμε ένα μέρος για τη δουλειά του Σιζλακ με τους Έλληνες ηθοποιούς.

Γιώργος Μακρής

Σιζλακ: Η ομάδα δεν υπήρχε πριν την άφιξή μου στην Ελλάδα. Δημιουργήθηκε από νέους ηθοποιούς που θέλησαν να δουλέψουμε μαζί. Έγιναν δύο γκρουπ 20 ατόμων το καθένα, που δούλευαν σε διαφορετικές ώρες και τις τελευταίες δύο μέρες συναντήθηκαν.

Ερώτηση: Ο χρόνος των 15 ημερών δεν είναι λίγος, για να μπορεί να πει κανείς πως υπάρχει κάποιο αποτέλεσμα;

Σ.: Αυτό είναι πάντα ένα πρόβλημα και ήταν και ένας λόγος που σταμάτησα για ένα μεγάλο διάστημα να κάνω εργαστήρια. Γιατί πάντα μένει μια θλίψη κι από τις δυο μεριές. Γι' αυτό σκεφτόμαστε τι δυνατότητα ή πιθανότητα υπάρχει για κάποια συνέχεια.

Για να εξηγήσω γιατί μένει μια θλίψη θα πρέπει λίγο να δείξω τον τρόπο της δουλειάς μου. Καταρχήν δεν ήρθα εδώ για να τους μάθω διάφορα θεατρικά τρυκ. Να μην είναι δηλαδή σα συλλέκτες γραμματοσήμων. Προσπαθήσαμε να βρεθεί η προσωπικότητα του καθενός, ο προσωπικός πλούτος του κάθε ηθοποιού. Για κάποιους αυτό ήταν δυνατό να γίνει στο 15ήμερο που δουλέψαμε, για κάποιους όχι. Η δουλειά που κάνω δεν απευθύνεται σε κάποια μάζα. Στη μάζα μπορείς να μάθεις να θγάζει κουνέλια απ' το καπέλο. Τρυκ δηλαδή. Δεν ήρθα εδώ γι' αυτό. Για μένα, θρισκόμαστε όλοι σ' ένα λαβύρινθο, και ψάχνουμε μαζί για την έξοδο. Είναι πολύ πιθανό η έξοδος να είναι διαφορετική για τον καθένα. Αυτό που εγώ μπορώ να ξέρω είναι το αν η πόρτα που ανοίγει κάποιος δεν είναι σωστή. Μιλώ ίσως λίγο μεταφορικά, αλλά θέλω να είμαι κατανοητός.

Ερ.: Πώς προσεγγίσατε αυτό το ιδιαίτερα «προσωπικό» του καθενός;

Σ.: Το σίγουρο είναι το «ψάξιμο». Αλλά πώς γίνεται, αυτό κανείς στον κόσμο δεν το ξέρει. Αυτό βρίσκεται στη διάρκεια της δουλειάς. Αν κάποιος λέει πως έχει συνταγή εγώ δεν τον πιστεύω.

Κινηθήκαμε πάνω σ' αυτό που εγώ λέω «αρνητικός δρόμος». Όλοι μαζί ξέραμε τι ήταν το λάθος. Τι είναι σαν... τηλεόραση. Έλεγα στα παιδιά μου, στη διάρκεια του εργαστηρίου: πρέπει να πέσετε χίλιες φορές για να βρήτε το «μικρό λουλούδι», αυτό που το ονομάζουμε ερμηνεία. Δημιουργία, αλλά δημιουργία του ηθοποιού και όχι του σκηνοθέτη. Προσπαθήσαμε κανείς να μην είναι μαριονέτα. Θα πω μιαν αγαπημένη μου φράση του Μιχαήλ Άγγελου, που την έλεγα και στους μαθητές μου: «Σε κάθε πέτρα, είναι κρυμμένο το γλυπτό». Το πρόβλημα είναι το πώς θα δουλέψουμε με το σφυρί και τη σμίλη. Πώς θα πετάξουμε κάθε τι περιττό.

Μ' αυτό το εργαστήριο εγώ πιστεύω πως φυτέψαμε ένα σπόρο. Τώρα, το αν θα ανθίσει το λουλούδι... είναι κάτι που το ελπίζω.

Θα ήθελα να ξαναέρθω, για να κάνω μια παράσταση. Κάτι μικρό στην αρχή! Στην αρχή σκεφτήκαμε τον Προμηθέα αλλά αυτό πρέπει να περιμένει. Χρειάζεται κάτι μικρότερο για αρχή, σαν σκαλοπάτι.

Ερ.: Στην Ελλάδα δεν τα πάμε καλά με το σώμα. Πώς ήταν το να δουλεύετε με Έλληνες ηθοποιούς;

Σ.: Αυτό είναι αλήθεια. Εδώ υπάρχουν μερικοί θαυμάσιοι ριζωμένοι κανόνες πώς πρέπει να παίζει ο ηθοποιός. Και ειδικά για την αρχαία τραγωδία. Αυτό ήταν και για μας το πιο σκληρό καρύδι που είχαμε να σπάσουμε. Στο εργαστήριο δοκιμάσαμε πολλές σπουδές πάνω σε ένα θέμα. Ψάξιμο γύρω από το θέμα. Για να ανακαλυφθούν μέσα στα παιδιά οι ζωντανές αντιδράσεις. Όχι μόνο να απαγγέλλουν το κείμενο, αλλά να υπάρχει σ' αυτό το κείμενο και ο ηθοποιός.

Η τραγωδία της Αντιγόνης δεν περιέχεται μόνο στο κείμενο. Περιέχεται και στην Αντιγόνη. Έτσι κι εμείς ψάχναμε με στόχο όσες κοπέλλες και τόσες Αντιγόνες. Κάθε ένας από μας έχει διαφορετικό βιολογικό ρυθμό. Είναι πιο νευρικός ή πιο ήρεμος. Αλλά δε σημαίνουν πως ψάχναμε μ' έναν αθανάκρυντικό τρόπο, με κάποιες σύγχρονες μουσικές ή περίεργα βαψίματα. Όχι. Εμένα μ' αρέσει να δουλεύω έτσι: καθαρή σκηνή και ο άνθρωπος. Και μετά όταν ο ηθοποιός βρει πώς θα γεμίσει τη σκηνή, έρχεται ο φωτισμός και η μουσική. Αλλά κι αυτά για να τον βοηθήσουμε και όχι για να τον σκοτώσουμε, να εξοντώσουμε αυτό που βγήκε. Γιατί τα δύο βασικά πράγματα στο θέατρο είναι ο ηθοποιός και ο θεατής. Όλα τα άλλα είναι πρόσθεση. Η δουλειά που έκανα εδώ είναι σαν τον βελονισμό. «Τσίμπησα» κάποια νεύρα. Φεύγω αλλά αυτά τα βελονάκια δεν τα έβγαλα.

Ερ.: Πρακτικά πώς δουλέψατε;

Σ.: Δουλέψαμε πάνω σε ό,τι αφορά τον ηθοποιό: σώμα, φωνή, σκηνές, αντιδράσεις, αντανάκλαστα. Να κοιτάς και να βλέπεις. Γιατί το να κοιτάς δε σημαίνει και να βλέπεις. Κάθε πείραμα που γινόταν συμπλήρωνε το προηγούμενο. Η υπόθεση της γύμνασης του σώματος ήταν αχώριστη με τη δουλειά πάνω στις σκηνές. Ήταν η βάση. Η σωματική άσκηση είναι αχώριστη και από τη φωνή. Το σώμα και η φωνή έχουν τη σχέση που έχει το «σκάφος» της κιθάρας με τις χορδές. Δοκιμάσαμε αρκετά πράγματα. Σίγουρα το καλύτερο θα ήταν να υπήρχε περισσότερος χρόνος.

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Μαρσέλ Αιμέ:

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ.

Μετάφραση: Πόλα Ταχταλίδου.

Θεώρηση μετάφρασης: Λοΐσκα Αθαγιανού.

Εκδόσεις Αστάρτη, Αθήνα 1986. Σελ. 187

Αν και το μυθιστόρημα αυτό ανήκει στην πρώτη φάση της συγγραφικής σταδιοδρομίας του Μαρσέλ Αιμέ (κυκλοφόρησε το 1930), συγκεντρώνει όλα εκείνα τα γνωρίσματα που έκαναν δημοφιλή τον ιδιότυπο αυτό Γάλλο συγγραφέα: αφηγηματική δεξιοτεχνία, οξύτατη παρατηρητικότητα απέναντι στις ανθρώπινες καταστάσεις, φαντασία και ευρηματικότητα, ανεπτυγμένη αίσθηση του κωμικοτραγικού και του γκροτέσκου.

Θέμα του βιβλίου είναι η ζωή μιας φτωχογειτονιάς, που αναστατώνεται από τον ερχομό μιας πανέμορφης κοπέλας, πρώην τρόφιμης οίκου ανοχής. Χωρίς καμιά ορατή συμπάθεια για τη φτωχολογιά του «δρόμου χωρίς όνομα», αλλά με γνώση των καταστάσεων που περιγράφει, ο Αιμέ διεισδύει βαθιά στους χαρακτήρες του και αναδειχνει την προσωπικότητά τους με ζωηρές σκηνές, που κάθε τόσο ξαφνιάζουν τον αναγνώστη, αναιρώντας πολλά ψυχολογικά κλισέ. Υπάρχουν στο βιβλίο σκηνές, όπου το γκροτέσκο γίνεται εργαλείο ενός ακραίου ρεαλισμού, ενός ρεαλισμού που φανερώνει έκτυπες τις πιο κρυφές πτυχές και αντινομίες της ανθρώπινης προσωπικότητας. Όπως η περίπτωση του μεσόκοπου άνδρα που, αφήνοντας δουλειά, γυναίκα και παιδιά, περνάει όλη του τη μέρα πίσω από το παράθυρό του, για να παραδοθεί σε ρεμβασμούς θλέποντας απέναντι στην όμορφη γειτονοπούλα του, και ζει τόσο πολύ μέσα σ' αυτό το όνειρο ώστε κάποια στιγμή που η γειτονοπούλα έρχεται και τον βρίσκει δεν την προσέχει καν' ή η σκηνή των τριών γέρων που τρέμουν απ' το φόβο τους καθώς ο Ιταλός μετανάστης τους περιλούζει με χυδαίες θρисиές, αλλά ταυτόχρονα ηδονίζονται απ' αυτές τις αισχρολογίες, που ερεθίζουν τις γεροντικές αισθήσεις τους.

Βέβαια, προς το τέλος του βιβλίου ο Αιμέ αφήνει το πινέλο του ζωγράφου των ανθρώπινων παθών και πιάνει τη σπάτουλα του μυθογράφου, που σκεπάζει τις αποχρώσεις μ' ένα φανταχτερό επίχρυσμα: διαλέγοντας εύκολες λύσεις, που θυσιάζουν την ευχymία στον θωμό του σασπένς, οδηγεί το βιβλίο σε μια μελοδραματική έκβαση, σύμφωνη με τα στερεότυπα της εποχής του, αλλά όχι ευπρόσδεκτη για μας. Κι έτσι, πάντως, το μυθιστόρημα μένει απολαυστικό στο μεγαλύτερο μέρος του.

Πολύ καλή η απόδοση στα ελληνικά από την Πόλα Ταχταλίδου και τη Λοΐσκα Αθαγιανού.

Ernesto Sabato:

ΠΕΡΙ ΗΡΩΩΝ ΚΑΙ ΤΑΦΩΝ.

Εισαγωγή - μετάφραση:

Μανώλης Παπαδολαμπάκης.

Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 1986. Σελ. 614

Η λογοτεχνία της Λατινικής Αμερικής έφτασε στην Ευρώπη μέσα από αρκετά στενά κανάλια. Την ανακάλυψε, εκεί κάπου στις αρχές της δεκαετίας του '70, ο απογοητευμένος επαναστατικός ρομαντισμός των Δυτικοευρωπαίων διανοουμένων, σαγην-

νεμένων από την εικόνα ενός κόσμου όπου όλα τους φάνταζαν ξεκάθαρα και όπου η εκμετάλλευση, η καταπίεση, ο λαός, η αθλιότητα, η εξέγερση, έδειχναν ν' ακολουθούν με υποδειγματική ακρίβεια τις κλασικές περιγραφές και αναλύσεις των επαναστατικών εγχειριδίων. Στην Ελλάδα, ιδιαίτερα, η λατινοαμερικάνικη λογοτεχνία άρχισε να κατακλύζει κατά κύματα τη βιβλιογορά από τα τέλη της περασμένης δεκαετίας και βρήκε θριαμβευτική υποδοχή. Όπως φαίνεται, σε μεγάλο βαθμό η επιτυχία της στη χώρα μας οφείλεται λιγότερο στην αξία της και περισσότερο στις ίδιες αιτίες που κάνουν τους εγχώριους λογοτέχνες και το κοινό τους να δείχνουν ως σήμερα μια μανιωδή, μαζοχιστικά νοσταλγική και επιθετικά τρυφερή προσήλωση στην Ελλάδα της δεκαετίας του '40 και του '50: η σημερινή εικόνα της Λατινικής Αμερικής αντιστοιχεί περίπου στην εικόνα της ελληνικής κοινωνίας πριν από τριάντα χρόνια: υπήρχε φτώχεια, λασπουριά και στυγνή καταπίεση, αλλά τότε όλα είχαν σαφές περίγραμμα, ήξερε κανείς τους φίλους και τους εχθρούς του, όπως επίσης ήξερε ποιο ήταν το ηθικό, το ταξικό, το πολιτικό και το εκλογικό του καθήκον. Στις σημερινές συνθήκες, αντίθετα, τα πράγματα είναι συγκεχυμένα, ο συγγραφέας δεν μπορεί πια να ταξινομήσει την αθλιότητα ούτε ο αναγνώστης να της δώσει ξεκάθαρη θέση στη συνείδησή του.

Με αυτά τα δεδομένα, ήταν σχεδόν αναπόφευκτο να προσεχτεί ιδιαίτερα στη λατινοαμερικάνικη λογοτεχνία το στοιχείο του κοινωνικού ρεαλισμού και του πολιτικού μηνύματος και ν' αγνοηθούν ή να υποβαθμιστούν ορισμένα άλλα γνωρίσματά της, ίσως πιο ενδιαφέροντα και σίγουρα βαθύτερα. Ποια είναι αυτά τα γνωρίσματα; Είναι σχεδόν ακατόρθωτο να τ' απαριθμήσει κανείς σ' ένα σχετικά σύντομο σημείωμα, χωρίς να τα αδικήσει σε μια υπερβολικά σχηματική περιγραφή τους. Είναι όμως αδύνατο να διαβάσουμε ένα σημαντικό δημιούργημα της λατινοαμερικάνικης λογοτεχνίας χωρίς να μας συνταράξει η σχεδόν δαιμονική υποβλητικότητα των εικόνων του, που θυμίζει Γκόγια. Είναι αδύνατο να μη μας κάνει εντύπωση το γεγονός ότι ακόμα και δύο τόσο ανόμοιοι συγγραφείς όπως ο Μπόρχες και ο Αμάντο δείχνουν την ίδια ικανότητα ν' ανοίγουν μπροστά στα μάτια μας εξάισους, ολόφρεσκους κόσμους με τις πιο απλές λέξεις και τις πιο συνηθισμένες καταστάσεις. Είναι αδύνατο να παραβλέψουμε ότι ακόμα και σ' ένα «ρεαλιστή» όπως ο Μάρκες οι ψηφίδες του ρεαλισμού και της λογικής συνθέτουν ένα γκροτέσκο, σχεδόν παράλογο μωσαϊκό, που μας σαγηνεύει και μαζί μας φοβίζει.

Πού οφείλονται άραγε αυτές οι χαρακτηριστικές ιδιότητες της λατινοαμερικάνικης λογοτεχνίας; Μήπως στο γεγονός ότι η Λατινική Αμερική είναι ένας νεαρός κόσμος, με καθαρή ακόμα ματιά αλλά και με μια δομή πολύπλοκη, αντιφατική, ετερογενή και εν πολλοίς μυστηριώδη; Μα τα περισσότερα απ' αυτά τα χαρακτηριστικά τα βρίσκουμε και στην ισπανική λογοτεχνία, χωρίς να είναι ανάγκη ν' ανατρέξουμε ως τον Θερβάντες. Μήπως τότε υπάρχει κάποια «ιθνηκή λογοτεχνική έκφραση», που μεταφυτεύτηκε στον Νέο Κόσμο; Κάτι τέτοιο εύκολα μπορεί να το σκεφτεί κανείς, αλλά δύσκολα να το αποδείξει και ακόμα πιο δύσκολο είναι να εξηγήσει γιατί αυτή η «έκφραση» γνώρισε τέτοια άνθηση στο καινούργιο της περιβάλλον, ενώ μαράθηκε στο λίκνο της. Μήπως η εξουθενωτική, καταθλιπτική πραγματικότητα των περισσότερων χωρών της Λατινικής Αμερικής κάνει τους Λατινοαμερικάνους συγγραφείς να καταφεύγουν στον χώρο της φαντασίας, του μύθου και του μυστηρίου; Μα ακόμα κι έναν Μπόρχες ή ένα Κορτάσαρ κανένας δεν θα μπορούσε να τους κατηγορήσει για φυγή από την πραγματικότητα στην εύ-

κολη και ανώδυνη ονειρώξη. Πρέπει να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει καμιά μονοαξιακή εξήγηση για τον χαρακτήρα της λατινοαμερικάνικης λογοτεχνίας. Ένα όμως φαίνεται σίγουρο: ο Λατινοαμερικάνος συγγραφέας έχει αντίκρυ του μια πραγματικότητα τόσο συγκλονιστική και βασανιστική, ώστε του είναι αδύνατο να μη πάρει μια στάση απέναντί της, να μην απαντήσει στην πρόκλησή της: ο Λατινοαμερικάνος συγγραφέας είναι αναγκασμένος να μιλήσει για όλα τα πράγματα, ακόμα κι όταν πιάνει να αφηγηθεί το πιο προσωπικό βίωμα ή την πιο εξωφρενική φαντασίωση.

Πιστεύουμε ότι πρέπει να έχουμε υπόψη μας τα παραπάνω, όταν διαβάζουμε ένα βιβλίο όπως το «Περί ηρώων και τάφων» του Ερνέστο Σάμπato. Διαφορετικά θα διατρέξουμε τον κίνδυνο να αναζητήσουμε γραμμικές αιτιολογήσεις εκεί όπου δεν μπορούν να υπάρξουν και να καταλογίσουμε στην αδεξιότητα του συγγραφέα το χάος, τη σύγχυση και την αντιφατικότητα του κόσμου, για τον οποίο μας μιλάει. Ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στη νικημένη στρατιά του στρατηγού Λαβάλ και τον έρωτα δύο νέων έναν αιώνα αργότερα; Ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στην πτώση του προέδρου Υρίγκόγιεν το 1930 και την ψύχωση του Φερνάντο Βιδάλ, ενός από τους βασικούς ήρωες του βιβλίου, με την τερατώδη εκείνη «παγκόσμια σέκτα των τυφλών»; Ο Σάμπato δεν υπαγορεύει στον αναγνώστη καμιά ξεκάθαρη εξήγηση, παρά τον αφήνει να τη στοιχειοθετήσει ή, ίσως, να τη διαισθανθεί μόνος του. Δεν δίνει καν απάντηση σε ορισμένα «αστυνομικής φύσεως» ερωτήματα που θέτει, αν και σ' αυτή την περίπτωση πρέπει να υποθέσουμε ότι επιφυλάχτηκε να δώσει αυτή την απάντηση στο επόμενο μυθιστόρημά του, το «Ο εξολοθρευτής άγγελος», που δημοσιεύτηκε το 1974, δεκατρία ολόκληρα χρόνια μετά το «Περί ηρώων και τάφων», τον μεσαίο σπόνδυλο μιας τριλογίας.

Μα πού βρίσκεται λοιπόν η αξία ενός βιβλίου που αρνείται να δώσει στον αναγνώστη εξηγήσεις και που στερείται ακόμα και την τυπική αφηγηματική αυτοτέλεια; Εδώ ακριβώς θρικόμαστε μπροστά στο πολυσύνθετο αίνιγμα της γοητείας της λατινοαμερικάνικης λογοτεχνίας, για το οποίο μιλήσαμε στην αρχή. Ο στρατηγός Λαβάλ και η μυστηριώδης Αλεξάνδρα, ο Περόν και ο δαιμονικός Φερνάντο Βιδάλ, οι τυφλοί και η ανερχόμενη τάξη των διευθυντών -όλ' αυτά συνθέτουν ένα καλειδοσκοπικό πανόραμα, που πριν ακόμα αναρωτηθούμε για τις αιτίες του συγκλονιζόμεστε από το γεγονός ότι *υπάρχει*. Κανένας τυχαίος συγγραφέας δεν θα σκεφτόταν να συμπαραθέσει τόσα φαινομενικά ανόμοια πράγματα. Κανένας λογοτέχνης της σειράς δεν θα έβαζε στην τελευταία σκηνή του βιβλίου του, χωρίς ίχνος ειρωνείας ή προσποίησης, ένα νταλικέρι να κατουράει στην αργεντινική πεδιάδα και να λέει στον σύντροφό του: «Πόσο μεγάλη είναι η χώρα μας, μικρέ...» Κι αυτή η σκηνή, σαν κατακλείδα 150 χρόνων ιστορίας και μιας σειράς αλλόκοτων γεγονότων που αφηγείται το βιβλίο, μας φαίνεται σχεδόν πιο λογική και πειστική από οποιαδήποτε λογοκρατική εξήγηση για τα όσα προηγήθηκαν.

Γιατί η μόνη αρχιτεκτονική αρχή, στην οποία υπακούει το «Περί ηρώων και τάφων», φαίνεται ότι είναι η ανάγκη του συγγραφέα του να συλλάβει όλοι αυτόν τον αχανή (σε έκταση και σε μυστήρια) κόσμο που λέγεται Αργεντινή. Σ' αυτή την ανάγκη οφείλεται η μόνη ορατή συμμετρία του έργου: το 1842 ο στρατηγός Λαβάλ και η περίφημη λεγεώνα του χάθη καν καλπάζοντας προς τα βόρεια σύνορα της Αργεντινής· 113 χρόνια αργότερα ο νεαρός Μαρτίν, σι τέλος του βιβλίου, γεμάτος πόνο και απορίες, φεύγει πάνω σ' ένα φορτηγό για τις νότιες εσχατιές

αυτής της απέραντης χώρας. Ο Σάμπανο εξερευνά απ' άκρη σ' άκρη τον κόσμο του, ή μάλλον ανοίγει την απλόχωρη αγκαλιά του μεγάλου συγγραφέα για να τον κλείσει μέσα της.

Και ο Σάμπανο είναι *πράγματι* μεγάλος συγγραφέας. Δεν το δείχνει αυτό μόνον η ευρύτητα της ματιάς του. Το δείχνει επίσης η απλή, ανεπιτήδευτη κι όμως τόσο σφριγηλή γλώσσα του. Το δείχνουν οι γεμάτες άγρια ομορφιά και δύναμη εικόνες που ζωγραφίζει. Το δείχνει η ικανότητα και η άνεσή του να περνά από τις πιο ρεαλιστικές στις πιο οραματικές περιγραφές και τανάπαλιν, χωρίς η πένα του να στομώνει καθόλου.

Ένα αριστούργημα λοιπόν; Όχι. Το «Περί ηρώων και τάφων» είναι, στο σύνολό του, ένα άνισο βιβλίο. Αν το τρίτο μέρος του, η εκπληκτική «Έκθεση για τους τυφλούς», συνεπαίρνει τον αναγνώστη με το νεύρο και την πρωτοτυπία του, τα δύο πρώτα μέρη είναι σε μεγάλη έκταση κάπως πλαδαρά και πλατειαστικά, ιδιαίτερα όταν αναφέρονται στη σχέση του νεαρού Μαρτίν με την Αλεξάνδρα. Αν μορφές όπως του Φερνάντο Βιδάλ και του Μολινάρι διαγράφονται με μοναδική δύναμη και ζωντάνια, άλλες, όπως του Μαρτίν και του διανοούμενου Μπρούνο, μένουν χλομές και ανολοκλήρωτες. Αλλά οπωσδήποτε, σε γενικές γραμμές έχουμε να κάνουμε με ένα δυνατό, μεγαλόπνευστο και πραγματικά *ενδιαφέρον* βιβλίο, γνήσιο δείγμα μιας λογοτεχνίας που ασχολείται ακόμα με μεγάλα μεγέθη.

Η ελληνική μετάφραση από τον Μανώλη Παπαδο-λαμπάκη είναι στρωτή και, σε γενικές γραμμές, ικανοποιητική. Διατηρούμε όμως αρκετές επιφυλάξεις για την αρκετά ασαφή δήλωση του μεταφραστή ότι απόφυγε την ελληνοποίηση εκφράσεων και πραγμάτων για να μη καταστρέψει την «ατμόσφαιρα» και την «αίσθηση» του βιβλίου. Αν τα ολισθήματα που επισημαίνουμε στη στήλη «Υπογραμμίσεις» οφείλονται σ' αυτή του την αντίληψη, τότε η επιλογή του μας βρίσκει διαμετρικά αντίθετους....

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

Σοφία Αργυρίου-Κυρίτση:
ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ.
Αθήνα 1986. Σελ. 170

Δεν χρειάζεται να είναι κανείς αναρχικός για να έχει

ευαισθησία απέναντι στη βαρβαρότητα και την κτηνωδία του σωφρονιστικού μας συστήματος. Αλλά μας αρέσει-δεν μας αρέσει στην Ελλάδα αυτή η ευαισθησία εκδηλώνεται με τη μεγαλύτερη ένταση στον λεγόμενο «αναρχικό» χώρο, ο οποίος, όπως φαίνεται, επιτελεί λειτουργίες που σε άλλες χώρες τις αναλαμβάνουν ευρύτερες ομάδες της Αριστεράς ή τα εναλλακτικά κινήματα. Αποτελεί πάντως ευνοϊκή συγκυρία ότι το βιβλίο της Σοφίας Αργυρίου-Κυρίτση—καταγραφή των προσωπικών εμπειριών της από την κράτησή της στις γυναικείες φυλακές Κορυδαλλού στο διάστημα 1978-81—εμφανίζεται σε μια στιγμή όπου τα αίσχη της φυλακών της Κέρκυρας και του Επταπύργιου παίρνουν για πρώτη φορά τόση δημοσιότητα και η κοινή γνώμη, αν μη τι άλλο, δεν μπορεί πια να ισχυριστεί ότι «δεν είχε ιδέα» για την αλήθεια. Η Κέρκυρα και το Επταπύργιο ακυρώνουν εκ των προτέρων τις αντιρρήσεις εκείνων που θα ήθελαν να υποστηρίξουν ότι όσα καταγγέλλει η Σοφία Αργυρίου-Κυρίτση αφορούν τη «μαύρη περίοδο» πριν την Αλλαγή.

Το βιβλίο της Σοφίας Αργυρίου-Κυρίτση δεν περιέχει τίποτα συνταρακτικές αποκαλύψεις, από αυτές που συνηθίζονται σε τέτοιου είδους ντοκουμέντα. Αλλά ίσως σ' αυτό ακριβώς να βρίσκεται και η αξία του. Γιατί, περιγράφοντας την καθημερινή ρουτίνα σε μια μάλλον συνηθισμένη (από άποψη σκληρότητας) φυλακή, καταφέρνει να δείξει ότι *ήδη αυτή η καθημερινότητα είναι απάνθρωπη* και ότι μια ολόκληρη κοινωνία, μέσω των σωφρονιστικών λειτουργιών της, ξεσπάει τον σαδισμό της πάνω στους κρατούμενους, τα πιο εύκολα θύματά της.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι το βιβλίο γίνεται αμεσότερο και πειστικότερο χάρη στο γεγονός ότι η συγγραφέας δεν προσπαθεί να τονίσει, όπως συνηθίζεται σε τέτοιες περιπτώσεις, τα προσωπικά της μαρτύρια και ότι γενικά γράφει με επαινετή απλότητα και σεμνότητα (εκτός από λίγες, ευτυχώς, περιπτώσεις όπου ολισθαίνει προς το κήρυγμα).

Είναι αρχή αυτής της στήλης να μην κάνει παραινέσεις στους αναγνώστες της ν' αγοράσουν ορισμένα βιβλία. Θα επιτρέψουμε όμως στον εαυτό μας μια ευχή: να φτάσει αυτό το ντοκουμέντο στα χέρια όσο το δυνατό περισσότερων εφησυχασμένων—που δεν περιορίζονται στον χώρο των «καθωσπρέπει» αστών, αλλά θρίθουν και ανάμεσα σ' εκείνους που έχουν καταφέρει με μια αριστερότροπη ιδεολογική φόρμουλα να παραμερίσουν από τη συνείδησή τους μια στυγνή πραγματικότητα...

Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΕΙΣ

Η Σοφία Αργυρίου-Κυρίτση, στο ντοκουμέντο της «Γυναικείες φυλακές Κορυδαλλού», καταγγέλλει επανειλημμένα την ιδιαίτερα στυγνή συμπεριφορά δύο προσώπων: της υπαρχιφυλάκισσας *Τσαμπρού* και του ψυχιάτρου των φυλακών *Μάριου Μαράτου*. Χωρίς να υιοθετούμε τις καταγγελίες, ρωτάμε: έχει απασχολήσει κανέναν αρμόδιο η διαγωγή και η πρακτική αυτών των δύο δημόσιων λειτουργών;

Κανένας δεν μπορεί ν' απαιτήσει από ένα μεταφραστή παντογνωσία. Αλλά έχει το δικαίωμα να του ζητάει να συμβουλευτεί λεξικά και εγκυκλοπαίδειες για όρους και ονόματα που του είναι άγνωστα. Το ηλεκτρικό φαινόμενο που αναφέρει ο Ernesto Sabato στη σελίδα 478 του βιβλίου του «Περί ηρώων και τάφων» δεν λέγεται «φωτιά του Σαν Τέλμο», όπως θέλει ο μεταφραστής, αλλά «φωτιά του Αγίου Έλμου». Και ο ηθοποιός που στη σελίδα 557 αποδίδεται ως «Εμίλ Τζάνινγκς» είναι ο περίφημος Γερμανός ερμηνευτής Έμιλ Γιάνινγκς.

Στο ίδιο βιβλίο, κάθε παράθυρο, φεγγίτης, δωμάτιο ή διάδρομος «δίνει» σε μια αυλή, σ' ένα δρόμο, ή σ' ένα άλλο δωμάτιο. Συχνό λάθος πολλών μεταφραστών, που καταργούν έτσι την πολύ παραστατικότερη ελληνική έκφραση «βγάζει σε...» ή «θλέπει σε...». Επίσης δεν καταλαβαίνουμε σε τι πλεονεκτεί η έκφραση «πουτάνας γιος» (πολύ συνηθισμένη σε μεταφρασμένα βιβλία) απέναντι στην ελληνική «πουτανόσπορος».

Στη σελίδα 285 του ίδιου βιβλίου, κάποιος λέει: «Αυτοί που πυρπόλησαν τις εκκλησίες δεν είναι παρά πιστολάδες, κυρία». Δεν θα ήταν άραγε προτιμότερο εδώ αντί για το «πιστολάδες», το «τραμπούκοι»;

Δ.Κ.

Ο επιμένων του επιμένοντος

Όπως έλεγε ενάμιση αιώνα πριν ο Μαρξ «Ένας τέτοιος μικροαστός θεοποιεί την αντίφαση, διότι η αντίφαση είναι η ραχοκοκκαλιά του είναι του. Δεν είναι ο ίδιος παρά η κοινωνική αντίφαση εν ενεργεία»¹. Γιατί όμως η μικροαστική τάξη είναι φορέας μιας κοινωνικής αντίφασης; Επειδή ανήκει μαζί με τους ανεξάρτητους αγρότες στο μικροϊδιοκτητικό τρόπο παραγωγής, κι αυτός ο τρόπος παραγωγής δεν είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμος. Δεν είναι βιώσιμος διότι με την ελεύθερη ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών, που εξυπακούει, και με το χρήμα, που αυτή η ανταλλαγή γεννάει, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Αλλά αυτός «... ο τελευταίος όχι μόνο είναι η ευθεία αντίθεση του προηγούμενου, αλλά και δεν αναπτύσσεται παρά μόνο πάνω στον τάφο του»². Έτσι η μικροαστική τάξη και οι μικροϊδιοκτήτες αγρότες «είναι αντιδραστικοί, διότι προσπαθούν να γυρίσουν πίσω τη ρόδα της ιστορίας»³ προσπαθούν δηλαδή να εμποδίσουν τη δημιουργία μεγάλων καπιταλιστικών μονάδων (που τους τσακίζουν στην ελεύθερη αγορά) και την εξάπλωση και κυριαρχία της μισθωτής εργασίας.

«... Αλλά το Μανιφέστο προσθέτει ότι η μικροαστική τάξη γίνεται επαναστατική εν όψει του επικείμενου υποθιβάσμου της στο προλεταριάτο»⁴. Μεμονωμένοι μικροαστοί μένουν ξεκάθαρα αντιδραστικοί, όπως εξάλλου παντού και πάντοτε απ' το 1800 και δώθε τις πρωτοπορίες των επαναστατικών κινημάτων τις επάνδρωναν κυρίως δικηγόροι, δημοσιογράφοι και διάφοροι άλλοι μικροαστοί. Όμως η μικροαστική τάξη στο σύνολό της παρέμενε και παραμένει πάντοτε αντιφατική, αμφίθυμη, σχιζοφρενική.

Αυτό το γεγονός της μικροαστικής αντίφασης μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα εξαιτίας της ταυτοσημίας «ελληνικότητα-μικροαστισμός». Αυτή η ταυτοσημία σχεδόν απόλυτη στα 1750 έως 1850, όταν το να είσαι γιατρός, βιοτέχνης, καλαμαράς ή έμπορος ανάμεσα σε ολάβικους ή θλάχικους αγροτικούς πληθυσμούς, εσήμαινε να μιλάς ελληνικά, να βγάζεις ελληνικό γυμνάσιο και να γίνεσαι Έλληνας, υποχώρησε μεν έκτοτε, ποτέ όμως δεν έπαψε να ισχύει. Οι Έλληνες επιμένουν και μυστηριωδώς καταφέρνουν (όχι μόνο στη διασπορά, όπου είναι εύκολο) να παραμένουν σε ψηλά ποσοστά μικροαστοί και μικροϊδιοκτήτες αγρότες. Και χάρις στην ταξική «πολυσθένεια»⁵ πολλοί είναι εκείνοι που καταφέρνουν να είναι μισοπρολετάριοι-μισοαγρότες ή μισομικροαστοί. Άσε πια και τους προσωρινά προλετάρους της διασποράς ή της ημεδαπής, που ετοιμάζουν το κομπόδεμα για ν' ανοίξουν το μαγαζάκι τους.

Είναι αδύνατο λοιπόν να κατανοήσει κανείς την ελληνική κοινωνία, αν δεν κατανοήσει τη μικροαστική ψυχή της και είναι αδύνατο να καταλάβει τη μικροαστική ψυχή, αν δεν παίρνει συνεχώς υπόψη τη μικροαστική αντίφαση.

Στην Ελλάδα έχουμε τους «ξενομανείς», αυτούς που αγοράζουν μόνο εισαγόμενα, που πάνε μόνο σε ξένους γιατρούς και ξένα νοσοκομεία, που μόλις το μπορούν στέλνουν τα παιδιά τους σε ξένα σχολεία και ξένα πανεπιστήμια, που πίνουνε μόνο ουισκάκι ή θότκα ον-δ-ροκς κ.ο.κ. Κι έχουμε αφετέρου εκείνους που «επιμένουν ελληνικά», τους επαναστατημένους, τους εθνικοαπελευθερωτικούς, εκείνους που στο πείσμα κάθε λογικής του διεθνούς καταμερισμού εργασίας θα θέλανε στην Ελλάδα με την αγορά των δέκα εκατομμυρίων να κατασκευάζονται αεροπλάνα, αεροπλανοφόρα και πυρηνικοί αντιδραστήρες. Διότι η βαριά βιομηχανία, η ηλεκτρονική τεχνολογία και η μικροπληροφορική είναι στρατηγικοί τομείς χωρίς την κατάκτηση των οποίων δεν νοείται εθνική ανεξαρτησία. Ενώ το να εισάγουμε π.χ. πρόκες (και να σου ψιθυρίζει εμπιστευτικά ο καταστηματούχος «μην παίρνεις ελληνικές, οι μισές στραβώνουνε. Χάνεις την ώρα σου και κουράζεσαι να τις τραβάς έξω, άφησε που και το ξύλο μπορεί ν' ανοίξει») αυτό δεν πειράζει, διότι με πρόκες, φερμουάρ και φουρκέτες, δηλαδή με μικροπράγματα, δεν είναι ιδίον του Έλληνος να κατατρίβεται γι' αυτόν αρμόζουν τα ωραία, τα σπουδαία και τα υψιπετή.

Αλλά εκείνο, που, νομίζω, δεν είναι και τόσο γνωστό και στο οποίο, θέλω να επισύρω την προσοχή, είναι το γεγονός ότι αυτοί οι ξενομανείς αφενός και οι ορκισμένοι διώκτες τους, οι επιμένοντες ελληνικά, αφετέρου είναι οι ίδιοι άνθρωποι. Και δεν αναφέρομαι τόσο στο προσωπικό επίπεδο. Κι εκεί ασφαλώς οι εξ ημών παροικούντες στο ιοστεφές (μάλλον κιτρινογκριζοστεφές λόγω νέφους) άστου γνωρίζουν μανιώδεις κι ανυποχώρητους ελληνόφρονες-υπουργούς, στελέχη εθνικοαπελευθερωτικών κομμάτων, δημοσιογράφους διαπρύσιους, θεωρητικούς του μπουζουκιού ή της φουστάνελας κ.ο.κ., που, όταν έρχεται η νύχτα, η ραστώνη ή το συμφέρον, ενδίδουν (και πολύ συχνά ενδίδουν) και στέλνουν τα παιδιά τους στο ξένο σχολείο, και τρέ-

χουν στα ξένα νοσοκομεία, και γεμίζουν τα Chalets κάποιου αλπικού τοπίου, ή τα Bungalows κάποιου εξωτικού νησιού. Αλλ' αναφέρομαι κυρίως σε επίπεδο κοινωνικής ψυχολογίας διότι όταν δεν είναι οι ίδιοι οι επιμένοντες ελληνικά, που είναι ξενομανείς, τότε είναι ο πατέρας κι ο γιος τους, η εκ μητρός θεία, το βαφτιστήρι, ο γκαρδιακός φίλος. Κοντολογίς η ιδεολογικά ηγεμονική κοινωνική τάξη, η τάξη που ξεσηκώθηκε ενάντια στην ξένη εξάρτηση, στον ιμπεριαλισμό και στα ξένα κέντρα αποφάσεων, η μικροαστική τάξη, είναι αυτή η ίδια που συνωστίζεται (και ενίοτε κλέβει καμιά κάλτσα) στου Selfridge's ή πλημμυρίζει τους δρόμους της Βουδαπέστης.

Αυτή λοιπόν η αντίθεση «ελληνοφροσύνη»-«ξενομανία» στην πραγματικότητα δεν είναι αντίθεση. Είναι αντίφαση, είναι σχιζοφρένεια της ελληνικής μικροαστικής τάξης. Και μόνο αν μελετηθεί σαν τέτοια, μπορεί να γίνει κατανοητή και να αντιμετωπισθεί στις δυο οξείες φάσεις του κυκλοθυμικού της σκαμπανεβάσματος.

Ο επιμένων ανθελληνικά Θ.

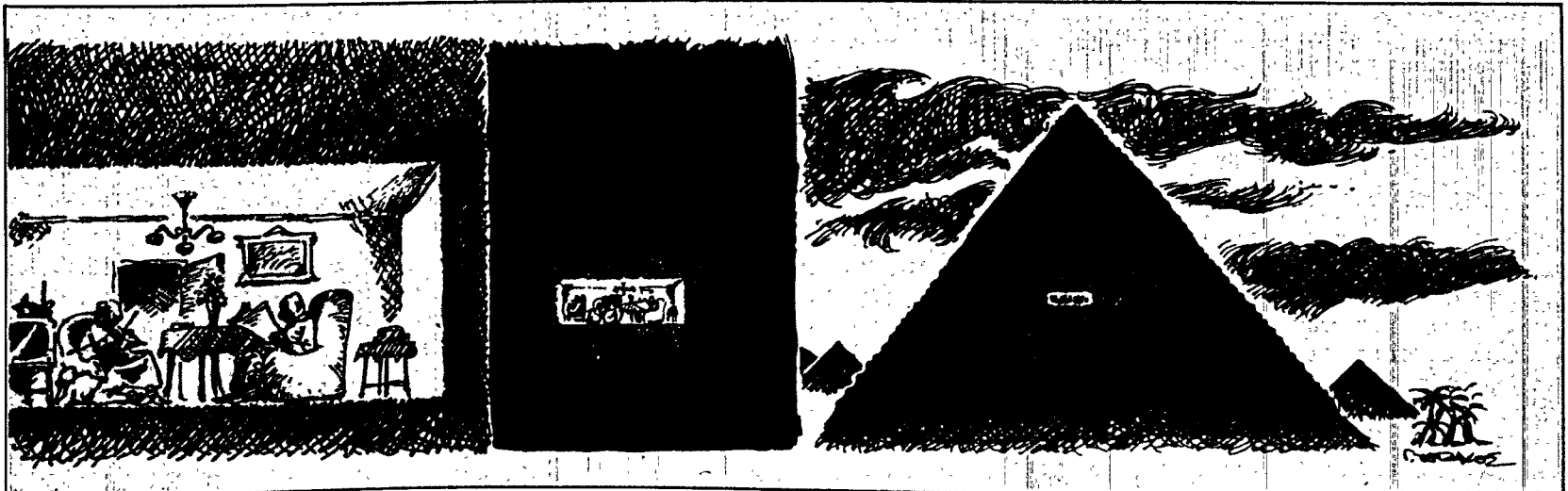
1. Κ. Μαρξ: γράμμα στον Ανένκοφ της 28.12.1864.

2. Κ. Μαρξ: Das Kapital, I, Η μοντέρνα θεωρία του αποικισμού σελ. 804 στο πρωτότυπο Dietz Verlag Berlin 1959

3. Κομμουνιστικό Μανιφέστο, I, Αστοί και Προλετάριοι (προς το τέλος) σελ. 472 στο MEW τόμος 4

4. Κριτική στο Πρόγραμμα της Γ' τάξης, I.4.

5. Τον επιτυχ αυτόν όρο χρωστάμε στον Κ. Τσουκαλά: Μονοσημαντες τάξεις και «πολυσθενή» υποκείμενα-ANTI No 267. Πολλοί (κι εγώ) διαφωνούμε με τη μια ή την άλλη πτυχή της ανάλυσης του Κ.Τ. αλλά η πεποίθηση του Π. Γεωργίου («Η εφεύρεση της παροικονομίας» Σχολιαστής No 42 σελ. 14) ότι η προβληματική του Κ.Τ. εντάσσεται σε κάποιο σχέδιο επίθεσης κατά του εισοδήματος των προλετάρων είναι ανεπείρεστη, επειδή αυτή η προβληματική πηγάζει ευθέως από τα δυο παλιότερα βιβλία του Κ.Τ. και διότι το πρώτο του άρθρο «Η δομή της απασχόλησης και το μικρομεσαίο θαύμα» ANTI No 260 γράφτηκε σ' εποχή όχι επίθεσης αλλ' άφθονων παροχών προς κάθε κοινωνική τάξη. Εξ άλλου κατά τον Κ.Τ. η παροικονομία δεν αφορά τους μισθωτούς εργαζες, αφού «... έχουν λίγες ευκαιρίες, λιγότερη πληροφόρηση κι ακόμη λιγότερο υπολειπόμενο χρόνο για να επιδοθούν σε «άλλες» δραστηριότητες». Περί το ποιοι δρουν παροικονομικά βλ. Γ. Μηλιάς: «Η παροικονομία κι εμείς» Σχολιαστής No 43.

ΑΝ ΕΝΑ ΕΡΓΟ έχει ριζικές τομές και έναν ριζοσπαστικό χαρακτήρα, θα ταξιδέψει στο υποσυνείδητο των μελλοντικών αναγνωστών, και θα ξεπεταχτεί κάπου ως κάτι καινούριο και φρέσκο. Ένα νέο ξεκίνημα.

Πώς όμως;

Εδώ οι πρόσφατες θεωρίες της προχωρημένης μερίδας των μελετητών κι όχι των οπισθοδρομικών, θα μας βοηθήσει. Η ποίηση, σύμφωνα με τις θεωρίες του Χάρολντ Μπλουμ, οδεύει με συνεχείς «παραναγνώσεις», όχι του νεοσακχαρμαϊκού τύπου που δεν αποτελεί ανάγνωση, αλλά «θεματογραφική ταξινόμηση», απονέκρωση δηλαδή του «ζωντανού» και «απροσδιόριστου» στοιχείου ενός κειμένου. Η *ποιητική παρανάγνωση*, αποτελεί μια διαστρέβλωση αυθαίρετη που όμως έχει δημιουργικό χαρακτήρα και δεν αποτελεί ούτε *απαρίθμηση* ούτε *θεματογράφηση*, αλλά αλλοίωση του υλικού που διαβάζεται από μian άλλη ζωντανή συνείδηση, από ένα οργανισμό που έχει τη δυνατότητα να παράγει κάτι ανάλογο, έστω και διαφορετικό. Μοιάζει δηλαδή περισσότερο με ένα μπόλιασμα. Πρέπει όμως για να συντελεστεί αυτή η πράξη, αυτή η ανταλλαγή, η άλλη συνείδηση να είναι αρκετά διαφορετική ώστε να μην έχει τον χαρακτήρα μιας *αντιγραφής* ή *μίμησης*.

Ο Λευτέρης Πούλιος ανακάλυψε τον Σεφέρη στο στρατό και άρχισε να γράφει, παίρνοντας φράσεις σεφερικές και αλλοιώνοντας τον προσανατολισμό του ποιητικού κλίματος. Το ποίημα *Σχέδιο για ένα καλοκαίρι*, με τίτλο ελάχιστα παραλλαγμένο αρχίζει με το στίχο:

Της θάλασσας τ' ασημί φορτίο είναι τόσο πλουμιστό.

Ενώ οι πρώτοι μιμητές του Σεφέρη έπιασαν την καρωτακική του πλευρά, τον τόνο του θρήνου, τον απαισιόδοξο τόνο, ο Πούλιος πιάνει την *άπιαστη* εικόνα, το υπερρεαλιστικό στοιχείο, κι όχι τη μαυρίλα, που αποκόμισαν οι μιμήσεις του Δημάκη, και του Σινόπουλου, ή την *ιστορική προβληματική* που αποκόμισα εγώ στα πρώτα μου ποιήματα... Η αρχική επιρροή του Σεφέρη ήταν για τους έλληνες ποιητές *υπαρξιακή*, μια συνείδηση της θέσης μας στην ιστορία και στη γεωγραφία. Το μοντερνιστικό στοιχείο, η παράτολμη εικόνα, το χιούμορ, χάθηκε πίσω από αυτό το παραπέτασμα, που καθήλωσε και τους κριτικούς. Συνεπώς η ριζοσπαστική του τεχνική, πέρασε απαρατήρητη. Ο Σεφέρης σχολιάστηκε ως φιλόσοφος, ψυχολόγος, ιστορικός. Δηλαδή με όλα τα μέσα που οι *φορμαλιστές* προσπάθησαν να εξοστρακίσουν από την *κριτική της λογοτεχνίας*. Με τον Πούλιο, η παράδοση εικόνα πρωτεύει:

Ξαπλωμένο το καλοκαίρι πάνω στο νερό
'ναιρεύεται

την τροία τον δούναβη και το δικό μας *λυμένο*
παγόθυνο

ωστόσο ένα *χαμόγελο σκυλιού*, πηγαίνει έρχεται
πάνω στην άμμο της σαρωνικής ακρογιαλιάς
δεν έχει πόδια ο άνεμος που ανεβαίνει το λόφο
με βήμα νωθρό
κουνάει τις φυλλωσιές και *χλιμιντρίζουν*

Η αλλαγή του τόνου είναι χαρακτηριστική από τα πρώτα έργα της επιρροής του Σεφέρη στην ελληνική ποίηση. Εδώ, υπογραμμίζεται το παρωδικό στοιχείο η πρωτοπόριακή εικόνα, -η μίμηση μετατρέπεται σε συνειδητή κλοπή και παραμόρφωση του αρχικού κειμένου. Και πάνω απ' όλα υπάρχει μια θρασύτητα, μια αυθάδεια, που εντείνει το παράλογο στοιχείο και τελικά υπογραμμίζει, μέσα σ' αυτή την τάση για ανταρσία, το χιούμορ: Ο επαναστατημένος ποιητής

Πρόλογος στο μοντερνιστικό χιούμορ

του Νάνου Βαλαωρίτη

δεν θρηνεί, δεν κλαψουρίζει, δεν συναισθηματίζεται,
αλλά προκαλεί, γελάει, σαρκάζει, μορφάζει, κι *ανα-
πολεί μian άλλη ομορφιά*. Η διαφάνειά του είναι αυτή
ενός κόσμου γνώριμου, αντιφατικού που μυρίζει ά-
σχημα και ευωδιάζει συνάμα. Δεν υπάρχει ολοκλη-
ρωτική άρνησή του όπως στον ελιτισμό και τον
σεφερισμό- το αίσθημα της φρίκης έχει αντικατα-
σταθεί από *μια αηδία που χαμογελά ειρωνικά* και πε-
ριπαίζει την κοινοτοπία, χρησιμοποιώντας την:

Κάποιος αγάπησε πραγματικά
ήταν κουτό δεν ξαναγάπησε
Κι αυτό το σπίτι μοιάζει μ' άσχημο παιδί
που κλαίει

(*Μοτίβο*)
έγινε αστέρι
στη μύτη ενός πυραύλου
(*Ανάταση II*)

Τα παραδείγματα αυτά έχουν το αίσθημα του χιού-
μορ που περιέχουν τα μικρά ποιήματα της *Στροφής*.
Η μίμηση του Σεφέρη, διόλου δουλική παίρνει τον
τόνο μιας μπραβούρας, που λέει: «*Κοίταξε, γράφω
όπως εσύ*»:

Φίλε ακούμπησε τις έγνοιες σου στο μέτωπό μου
κράτα το πρόσωπό μου στα χέρια σου που μοιάζει
σθυσμένο φεγγάρι

Η παρωδία γίνεται φανερή στην τελευταία εικόνα
του φεγγαριού. Εξωφρενική και παράδοση, η εικόνα
που περιέχει το αίσθημα του σεφερικού χιούμορ:

το μυαλό μου είναι θολό από χιλιάδες σαλιγκάρια
κι η παλάμη μου μια εξέδρα καθώς
ταξιδεύει για την Αφροδίτη

...
γύρω του έσπαγε η φωνή η πρωτινή του
πάνω σε τζάμια σε γρανάζια σε μανάτζερς
(*Άσμα*)

Το λεγόμενο *ρεαλιστικό*, ύφος στην ποίηση είναι μια
εξέλιξη, ίσως μοιραία, του ποιητικού ιδιώματος του
Σεφέρη σε νεώτερους ποιητές. Το χιούμορ που γίνε-
ται λαϊκό, με ηθελημένη χοντρή φράση που να
σοκάρει, υπάρχει αναμφισβήτητα στον Πούλιο, ανά-
μικτα με τις άλλες τις πιο ευαίσθητα *ποιητικές*
εκφράσεις:

στον έρημο δρόμο κανείς περαστικός
ο *ανάπηρος άνεμος* μόνο
με τις *πατερίτσες των ακακιών* περνά

Το μουσικό αυτί του Πούλιου συνδυάζεται με το
χιούμορ της αναπάντεχης «μεταφοράς» του *άνεμου*
με τις *πατερίτσες*.

Κι από κει πηδάει συνειρμικά σε μια άλλη εικόνα που
θυμίζει τη σαρκαστική ειρωνεία του «*Καπνοπω-
λείου*», του Φερνάντο Πεσσόα:

δεν ξέρω ποιον περιμένει κείνο το φως
στ' απέναντι δωμάτιο
εκεί στο μοναχικό δωμάτιο κάθεται
ο άγνωστος ποιητής
και καπνίζει το τσιγάρο του

Απηχήσεις απ' τον φουτουρισμό, από τον σαρκα-
στικό ρωμαντισμό των μοντερνιστών, κι ο στίχος του
Μαγιακόφσκι επιγραμματικά:

κάθε λέξη
ακόμα κι ένα αστείο

Η *πληγωμένη* ευαισθησία του μοντερνισμού αρνείται
συστηματικά τον συναισθηματισμό και τον μετατρέ-
πει σε χιούμορ.

μπορώ να πω πως είμαι ένα μεγάλο κάθετο
εκκρεμές
που σε κάθε τικ-τακ γεννάει
Αφροδίτες κι Ερμήδες

Ο ποιητής βλέπει τον εαυτό του σαν «*παλιάτσο*»,
που παίζει την *κωμωδία* του ολομόναχος χωρίς
κανέναν μάρτυρα:

Μερικά πείσματα τρέχουν σαν αυτοκίνητα
κι αν θέλετε κάτι ακόμα σας βεβαιώνω
πως είμαι *ένας θλάκας μέσα στο σκοτάδι*
(*Μπομπ Ντύλαν*)

Αναπολήσεις από καταστάσεις που δεν έζησε, χαρα-
κτηρίζουν το *μεταμοντερνιστικό* κλίμα, και δίπλα
στην *παράλογη* εικόνα υπάρχει και η *ιστορική*
αναφορά:

Παντού μια αμαξοστοιχία μεταφέρει
εβραίους ή πρόβατα
(*Χορός πάνω σε σταχτοθήκη*)

Όμως κι εδώ το χιούμορ κυριαρχεί και σκεπάζει την
τραγικότητα με κάτι το κωμικό: τα πρόβατα ή τους
εβραίους που μεταφέρει, στην *ισοπεδωτική* του
αδιαφορία, το τραίνο.

Στο ποίημα *Γκωγκέν*, βλέπουμε καθαρά τη διάθεση μιας τέτοιας ποίησης να παραβιάσει τα εμπόδια και να μπει, με τη μέθοδο του *χιούμορ* εκεί που δεν περνάει τίποτα άλλο:

Είχε ένα μικρό διάολο που του καθάριζε
τα πινέλα
και μια ανήλικη *χαθανέζα* που του χρησίμευε
για παλέτα
άνοιξε με κλωτσιά την πόρτα της ιστορίας
κι ανέθηκε
σ' ένα θάβρο από φιάλες μορφίνης
αν και παλαιότερα ήταν χρηματιστής

Το «*κωμικό*» ύφος, φτάνοντας μέχρι στο να παραμορφώσει την *ταϊτιανέζα* σε *χαθανέζα* άλλο αρχιπέλαγος του ειρηνικού, η προσβολή στην ιστορία, που ενυπάρχει σ' αυτή την εικόνα, επιθεβαιώνεται από την επόμενη γραμμή, ενώ ο τίτλος της *ενότητας* που αναφέρεται στον Μαγιακόφσκι είναι *Μια κλωτσιά στο πρόσωπο*². Η παραβίαση της ιστορίας συνειδητά αλητική σε τόνο, είναι όμως ποιητικά σωστή: «*Χαθανέζα*» είναι πιο τρέχουσα έκφραση για μια Πολυνησία, και ηχητικά καλύτερη έχοντας και μια συνήχηση με τη λέξη «*χαθάς*», (κι *εκείνος το χαθά του*, -παρόλο που ήταν χρηματιστής άλλοτε). Το χιούμορ αυτό περίπλοκο και υπερδεμένο με την παραμορφωτική τάση και την επαναστατημένη ανταρσία, μας δίνει το κλίμα αυτής της ποίησης που αμύνεται με αστεία και σοβαρά, με μια υστερία συχνά που φτάνει στο έπακρο, στα ποιήματα της Κατερίνας Γώγου, όπου παραβιάζονται όλα τα παραδεδομένα, όλοι οι *κανόνες της «ποιητικής γυμναστικής»*, εκτός από την συνειρμική ροή και την μουσικότητα του ρυθμού της φράσης, που σώζει αυτή την ποίηση από την άναρθρη κραυγή, την λεκτική αφασία που έχει χτυπήσει τόσοι «*θυμωμένοι*» πριν, με το *άναυδο* της έκφρασης.

Και τελικά η φράση αυτή η μουσική, με το δυσανα-σχετισμένο της χιούμορ, θρίσκει, πού αλλού, παρά στον Σεφέρη, τον πρώτο διδάξαντα. Χωρίς τον Σεφέρη θάχαμε μόνο τις πολύ ιδιαίτερες περιπτώσεις του Καρυωτάκη και του Καβάφη, που το ύφος τους δεν το μιμείται κανείς εύκολα χωρίς να πέσει σε χοντρή παρωδία. Ενώ το ύφος του Σεφέρη όπως έχω γράψει αλλού³, ανήκει σε μια *βαθμίδα μηδέν της ελληνικής γλώσσας*, που όπως θα λέγαμε, *πολλά χρόνια αργότερα από την αρχή της λογοτεχνίας μας*,

μετά την απελευθέρωση παίζει το ρόλο που έπαιξε ο Δάντης στην αρχή της σύγχρονης ιταλικής γραφής. Από την *κεφαλόβρυση* του Σεφέρη τρέφεται ολόκληρη η γενιά του '70, που δεν έλαχε δυστυχώς να την δει. Ο ίδιος στις *Δοκίμες* του έχει γράψει ότι στον ελληνικό χώρο όλα γίνονται ανάποδα. Όπως π.χ. με το Σολωμό, η ελληνική ποίηση αρχίζει πολύ *μεταμοντερνιστικά* με έναν ρωμαντικό Μαλλαρμέ, ενώ θα περίμενε κανείς έναν Κρυστάλλη. Φυσικά υπάρχουν διπλά στον Σολωμό, οι Χριστόπουλοι και οι Βηλαράδες, πράγμα που δείχνει πως το τυχαίο δεν παίζει τόσο ρόλο σε μια λογοτεχνία στην αρχή της, όπου το πρόβλημα είναι η γλώσσα, και μια μακραιώνη παράδοση που παράγει εξάλλου τον Κάβφο, κι αργότερα τον Καβάφη.

Έτσι αν ανάποδα ο Σεφέρης έρχεται στην αρχή του μοντερνιστικού κινήματος να νομοθετήσει για μια κοινή γλώσσα, το κάνει μ' ένα έργο πολυσύνθετο, όπου το ρωμαντικό στοιχείο, ανάμικτο με το σατιρικό και το χιουμοριστικό, μας δίνει *έναν γλωσσικό μουσαμά*, επάνω στον οποίο θα κεντήσουν άλλοι τις εικόνες τους, με πολύ μεγαλύτερη άνεση, (όπως π.χ. ο Πούλιος). Η ιδιοφυία όμως αυτή του Σεφέρη έται όπως την παρουσιάζουν σήμερα οι κριτικοί μας, είναι τελείως λησμονημένη κάτω από τις κλασικές αναφορές και από τις σοβαροφανείς σπουδές της *θεματογραφίας*, που τελικά δεν έχουν καμιά σχέση με το ζωντανό του ρόλο.

Ισχυρίζομαι όμως ότι αν δεν υπήρχε ο μοντερνισμός σε όλες του τις πτυχές, ο Σεφέρης δεν θα ήταν αυτός που ήταν, και θα ήταν ζήτημα αν θάχε γράψει, τίποτα έξω από την παράδοση. Κι εδώ διαφέρω ριζικά με τους κριτικούς που τον παρουσιάζουν ως ένα *αυτοφυές ελληνικό* φαινόμενο, όπως τόσα χρόνια πριν οι *Γνωστικοί*, διαμαρτυρόμενοι για τους διωγμούς των *Χριστιανών* εναντίον τους, τους έλεγαν, «*αφού είμαστε από την ίδια πηγή γιατί μας καταδιώκετε;*» Κάτι τέτοιο θάλεγα συμβαίνει με τον Σεφέρη -όχι τελείως χωρίς νάχει δώσει ο ίδιος την κατεύθυνση στην άρνησή του να συζητήσει έξω από τον Έλιοτ τους άλλους μοντέρνους και μάλιστα τους σύγχρονους του Έλληνες, που για μένα τουλάχιστον είναι λάθος. Άμα γράφει κανείς *δοκίμια για την ποίηση*, καλύπτει όλη την ποίηση, κι όχι μόνο τμήμα της, ως συνείδηση. Ο Μπρετόν και άλλοι ποιητές, έγραφαν για νεώτερους χωρίς να το θεωρούν αυτό απειλή για τη σοβαρότητα της κριτικής τους ή για το ίδιο τους το γόητρο. Αυτή ακριβώς η έλλειψη είναι η αιτία για τόσα κακά στο χώρο της ελληνικής γραφής, ότι δεν

υπήρξαν κριτικοί, έξω από τον Καραντώνη, στην αρχή τουλάχιστον, να εκπληρώσουν αυτό το ρόλο. Σήμερα ακούω και βλέπω τους νέους ποιητές να διαμαρτύρονται ότι δεν τους καλύπτουν οι κριτικοί. Είναι αλήθεια αυτό, και μάλιστα το *χρέος* του κριτικού είναι να καλύπτει κι αυτός όλο το χώρο. Αλλιώς δεν πρόκειται «*περί κριτικού*» αλλά «*ερασιτέχνη*». Η συμβουλή μου λοιπόν στους νέους είναι να γράφουν οι ίδιοι και να μην αφήνουν αυτό το *χρέος*, στα χέρια των άσχετων και των προκατειλημμένων.

Πόσο έχει εγκαταλειφθεί το χωράφι και πόσο προσωπικά έχουν γίνει όλα στο χώρο μας φαίνεται από την παραμέληση μιας γενικής θεώρησης του *Μοντερνισμού* στην Ελλάδα από εκείνους που έζησαν την περιπέτεια, πράγμα που με κάνει να γράφω αυτά που γράφω, καμιά φορά με πόνο καρδιάς, για την έλλειψη κατεύθυνσης και καθοδήγησης που μαστίζει την ελληνική γραφή.

Κρίση δεν σημαίνει κατάκριση ή έπαινο, και τα δυο πολύ εύκολα, αλλά σωστή τοποθέτηση, οπτική γωνιά που να φωτίζει την περιοχή υπό μελέτη, να της δώσει τον χαρακτήρα μιας *αλήθειας*, που μπορεί να προέρχεται έστω από τον αναγνώστη και την ιδιαίτερη του ανάγνωση, αλλά που τελικά είναι η μόνη δυνατή αλήθεια σ' αυτό τον τομέα της ανθρώπινης δράσης -του πνεύματος δηλαδή, και της φαντασίας που την συνοδεύει.

«*Πνεύμα*» λοιπόν, όπως το τόνισε τόσο σωστά πριν από χρόνια ο Ελύτης στα *μανιφέστα* του για την ποίηση του Υπερρεαλισμού. Αλλά ποιο πνεύμα: το πνεύμα για το οποίο μίλησα και γράφω, είναι το *κωμικό πνεύμα*, όχι ως *είδος*, αλλά όπως είναι διάχυτο, ως *πνεύμα παράλογο*, μεσ' την σύγχρονη γραφή. Ένα πνεύμα που η μεταφυσική του αρχή κι ο χαρακτήρας είναι φανερά στην υπαρξιακή του υπόσταση, ως σχόλιο του θνητού ατόμου μπρος στο *απέραντο του κόσμου και του χρόνου*. Το «*αστείο*» της υπαρξής του της ίδιας, το αλλοπρόσαλλο στοιχείο της. Εκείνο που δεν νιώθεται παρά αν ανατρέξουμε στον παράγοντα του *παράλογου*. Το κωμικό αυτό πνεύμα δεν είναι το ίδιο με τη σάτιρα που μάζισε τον 17ο και 18ο αιώνα τη Γαλλία και την Αγγλία. Η *σάτιρα* απευθύνεται εναντίον προσώπων και πραγμάτων που τα διακωμωδεί. Είναι *κακιά* συνήθως, *αμείλικτη*, και συχνά *άδικη*. Ενώ το χιούμορ για το οποίο μιλάμε μας ξαναφέρει πίσω σε μια *παραδεισιακή αθωότητα*. Προκαλεί το γέλιο ή το χαμόγελο, με τη συμπάθεια, και κάνει το θεατή-αναγνώστη να συμπάσχει και ν' αναγνωρίζει εκεί μέσα τη μοίρα του και την δικιά του περίπτωση.

Αν ήταν να αναφερόμαι μόνο στα π.χ. σατιρικά ποιήματα του Σολωμού, ή του Σεφέρη για ν' απομονώσω το χιούμορ, θα είχα αποτύχει στην αναζήτησή μου. Ο Παλαμάς π.χ. έγραψε σατιρικά ποιήματα. Αλλά αν ήταν εκεί μόνο το χιούμορ του, θάχε αποτύχει στο έργο του γενικά. Η αρχή του μοντερνιστικού χιούμορ είναι η στενή του συνύφανση με τους άλλους τόνους της γραφής του. Κι εδώ θα βρούμε ως προδρόμους αυτού του χιούμορ τον Καβάφη και τον Καρυωτάκη, που τα ποιήματά τους δεν είναι *σατιρικά* αλλά *υπαρξιακά*. Δηλαδή καλύπτουν με *ειρωνεία* και *σαρκασμό* την ανθρώπινη μοίρα μέσα στην ιστορία ή την κοινωνία, αλλά συμπάσχουν με την μοίρα αυτή έστω κι αν τη βλέπουν χωρίς αυταπάτες -«*μηδενιστικά*» θα λέγαμε σήμερα όπως έβλεπε ο Νίτσε την μεταφυσική.

(*Συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος*)

1. Μια τέτοια δουλειά ανήκει στα σχόλια και στις σημειώσεις που έχουν τη θέση τους στις «*κριτικές*» εκδόσεις διαφόρων συγγραφέων.

2. Ένα *Χαστούκι στο πρόσωπο του κοινού...* (Φουτουριστικό Μανιφέστο).

3. Βλέπε άρθρο του 1969 στο ειδικό τεύχος για την Ελλάδα των *Letres Nouvelles*.

Posada

ΚΑΝΩ ΑΥΤΗ τη μικρή παρουσίαση γιατί ο Ποσάντα δεν είναι (νομίζω) αρκούντως γνωστός στη χώρα μας. Δεν ειρωνεύομαι τους νεοέλληνες. Στη Γαλλία –παρά το σχετικό άρθρο του ανοιχτομάτη Αντρέ Μπρετόν (1937)– εξακολουθούν να αγνοούν τον μεγάλο μεξικάνο καλλιτέχνη. Πρόπερσι, είδα μιαν έκθεση στο Παρίσι, με θέμα «Ο Θάνατος στο Μεξικό», όπου υπήρχε και ολίγος Ποσάντα. Βέβαια, η έκθεση απευθυνότανε στα... παιδιά. Το 1981 προηγήθηκε στις Βρυξέλλες μια άλλη έκθεση με 186 γκραβούρες του Ποσάντα. Οι θέλγοι ανέκαθεν ήσαν πολύ πιο σοβαροί από τους γάλλους.

Είναι φυσικό να υπάρχει μια εκτενής, μεξικάνικη βιβλιογραφία για τον Θάνατο και, ειδικότερα, για τον Ποσάντα. Οι αμερικανοί έμαθαν ουσιαστικά, τον Ποσάντα από τον Ορόσκο, το 1962. Την ίδια χρονιά τυπώθηκε στην Ανατολική Γερμανία η ανάλογη μελέτη του Σέκερ. Κατά τα φαινόμενα, δύο ήσαν οι λόγοι της καθυστερημένης υστεροφημίας του Ποσάντα: πρώτον, η μακάβρια θεματολογία του, και, δεύτερον, η ύπουλη κατηγορία ότι είναι λαϊκός (συνεπώς μηδαμινός) καλλιτέχνης.

Το έργο του Ποσάντα εντάσσεται στο απέραντο θέμα του Θανάτου, που τόσο απασχόλησε την Παγκόσμια Τέχνη. Δεν χρειάζεται να προσθέσω εξυπνάδες πάνω στο δύσκολο αυτό θέμα. Αρκεί να θυμηθούμε τις παλιές γερμανικές ξυλογραφίες, τον δαιμόνιο Γκόγια και τον «Θρίαμβο του Θανάτου» του γέρο-Μπρέγκελ. Άλλωστε, ο «Μακάβριος Χορός» αποτελεί την ακραία δυτική-καθολική τυποποίηση του θέματος. Και αυτό δίχως να ξεχνάμε την φρικαλέα απεικόνιση της Κόλασης στις βυζαντινές εκκλησίες.

Με τον Ποσάντα συμβαίνει κάτι το εξαιρετικό. Είναι η πρώτη φορά όπου ένας ζωγράφος ασχολείται ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΣ με τον Θάνατο. Ο Στάλιν κάποτε έγραψε: η υψηλή τέχνη είναι διεθνής με περίβλημα εθνικό. Το απόφθεγμα ταιριάζει εντελώς στην περίπτωση του Ποσάντα. Είναι αδύνατο να ξεχωρίσεις τον Ποσάντα από τη χώρα του, και, μάλιστα, από την πιο αιματηρή περίοδο της μεξικάνικης ιστορίας. Η

VIVA LA MUERTE

του Ηλία Πετρόπουλου

Λατρεία του Θανάτου ενδημεί στο Μεξικό. Ο Ποσάντα, αρπάζοντας την ευκαιρία, εκδηλώνει τη στάση του πάνω σε κάθε πρόβλημα της ζωής. Ο παντοτινός πρωταγωνιστής του είναι ο Σκελετός. Κι όπως ο πολύμορφος και πολυτάλαντος Καραγκιόζης μας, έτσι και ο Σκελετός υποδύεται χίλιες ανθρώπινες μορφές: σκελετός-φούρναρης, σκελετός-στρατηγός, σκελετός-μαχαιροβγάλτης, σκελετός-δανδής, σκελετός-ζαπατίστας κτλ. κτλ. Η πινακοθήκη του Ποσάντα δεν έχει τελειωμό.

Ο Ποσάντα γεννήθηκε το 1852 και πέθανε το 1913. Εσχάτως, εδιάβασα ένα γαλλικό άρθρο για τον Ποσάντα, όπου εξετάζεται το βιογραφικό του με παράλληλη προβολή της γαλλικής ιστορίας και κουλτούρας. Δεν ξαφνιάστηκα. Οι γάλλοι, παντού και πάντα, προσπαθούν να δουν τον κώλο τους. Ο Ποσάντα δεν έχει καμιά σχέση με τον Τουλούζ-Λοτρέκ, με τον Ντομιέ και με τα όποια καλλιτεχνικά κινήματα του Παρισιού. Όταν ο Ποσάντα γεννιέται, το Μεξικό είναι ένα «νέο» Κράτος, αφού οι μεξικάνοι

κατέκτησαν την ανεξαρτησία τους συγχρόνως με τους έλληνες (1821). Κι όπως ακριβώς με την περίπτωση της Ελλάδας, το κύριο πρόβλημα της εθνικής επανάστασης του Μεξικού είναι η διανομή της γης. Η αριστοκρατία και το παπαδαριό δεν εννοούσαν να μοιράσουν τα χωράφια στη φτωχολογιά. Το 1854 (ο Ποσάντα είναι μόλις δύο χρονών) η πρώτη αστικοφιλελεύθερη Κυβέρνηση, με πρόεδρο τον Χουαρές, εθνικοποιεί την περιουσία της εκκλησίας. Η αριστοκρατία συνωμοτεί. Το 1861 η επέμβαση των γάλλων-άγγλων-ισπανών. Σε λίγο οι άγγλοι και οι ισπανοί αποσύρονται. Όμως οι γάλλοι επιμένουν. Ο «άνθρωπος» τους είναι ο αρχιδούκας Μαξιμιλιανός των Αψβούργων, που αποβαίνει αυτοκράτωρ του Μεξικού. Ο μεξικάνικος λαός ξεσηκώνεται. Το 1866 πιάνουν τον Μαξιμιλιανό και τον τουφεκίζουν. Η Ευρώπη «κατασυγκινείται». Ακόμη και ο κύριος Μανέ, ο ξακουστός ζωγράφος, φιλοτεχνεί αυτοστιγμεί την «Εκτέλεση του Μαξιμιλιανού», κοπιάροντας βέβαια τον Γκόγια. Ο Χουαρές ξανάγινε πρόεδρος

και παρέμεινε στο πόστο του ως τον θάνατό του (1872). Αυτή την εποχή ο νεαρός Ποσάντα διδάσκει σχέδιο και λιθογραφία. Από το 1872 ως το 1877 επικρατεί στο Μεξικό μια επιφανειακή πολιτική ηρεμία. Ο Ποσάντα κάνει τις πρώτες του ξυλογραφίες και γκραβούρες σε μέταλλο. Το 1875 παντρεύεται (είναι 23 χρονών). Το 1877 εμφανίζεται ο αποτρόπαιος στρατηγός Πορφύριο Ντίας, που ανατρέπει τον νόμιμο πρόεδρο Τεχάντα. Ο Ντίας θα παραμείνει δικτάτορας ως το 1910. Η δικτατορία του Πορφύριο Ντίας υπήρξε συνεχής (εκτός από την περίοδο 1880-1885) και αποπνικτική. Είναι αυτονόητο ότι, σ' όλη τη διάρκεια της τριαντάχρονης αυτής δικτατορίας, το καζάνι έβραζε: λαϊκή αγανάκτηση, κομματικές συσπειρώσεις και διαφωνίες, έντυπα, σάτιρα, διαμαρτυρίες. Η τραγωδία κορυφώνεται με την επανάσταση του 1910, την προεδρία και δολοφονία του Μαντέρο, τη δικτατορία του στρατηγού Χουέρτα και τέλος, το αντάρτικο (Ζαπάτα, Βίλα) που γκρεμίζει το στρατιωτικό καθεστώς, φέρνοντας στην

Δυο μεθυσμένοι

εξουσία τον πρόεδρο Κάρανσα (1914). Από το 1917 το Μεξικό είναι συνταγματική δημοκρατία. Ενώ στο Μεξικό παίζεται το φινάλε της πολιτικής κρίσης, η Ευρώπη κατασπαράσσεται από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Ο Ποσάντα πρόλαβε να ιδεί την εξέγερση του Ζαπάτα.

Μέσα σ' ένα τόσο ταραγμένο πλαίσιο ο Ποσάντα έδρασε με τον τρόπο του. Από μίαν άποψη, οι γκραβούρες του είναι καρικατούρες. Η λέξη «καρικατούρα» έχει, στη γλώσσα μας, μίαν υποτιμητική έννοια. Χρησιμοποιώ τη λέξη «καρικατούρα» με τιμητική σημασία, γιατί απεχθάνομαι τον ηλίθιο όρο «γελοιογραφία», που τόσο προσβάλλει τους καρικατουρίστες μας. Όπως ξέρουμε, στις δύσκολες πολιτικές στιγμές ο καρικατουρίστας παίζει ένα μεγάλο ρόλο. Αυτός είναι ο λόγος που η μπουρζουαζία «εξουδετερώνει» την καρικατούρα λέγοντας ότι δεν είναι κάτι το σοβαρό, ότι δεν ξεπερνάει το επίπεδο της δημοσιογραφίας κτλ. Τέτια λέγανε στο Παρίσι για τον Γκιστάβ Ντορέ (αυτο-εξορίστηκε στο Λονδίνο) και για τον Ντομιέ που ξεφτέλιζε τη «Δικαιοσύνη». Τα ίδια, επίσης, λέγανε στο Βερολίνο για τον ξακουστό Τσίλερ, που αποτύπωσε όλη τη ζωή του δρόμου. Αλλά, δεν χρειάζεται να τρέχω τόσο μακριά για να καταδείξω τη δύναμη της καρικατούρας. Όλοι μας ξέρουμε τον καταλυτικό ρόλο που έπαιξαν τα σκίτσα του Μποσταντζόγλου (αυτός είναι ο σημαντικότερος Έλληνας καρικατουρίστας) κατά τη δραματική περίοδο 1958-1973.

Ο Ποσάντα γεννήθηκε φτωχός και έζησε σαν φτωχός. Είχε στήσει, κοντά στη Σχολή Καλών Τεχνών της πόλης του Μεξικού, ένα τυπογραφείο. Εκεί σχεδίαζε, χάραζε, τύπωνε και πούλαγε διάφορες λαϊκές πλακέτες -κυρίως μονόφυλλα. Δούλευε

με καταπληκτική ταχύτητα, όπως βεβαιώνουν οι (μετέπειτα ξακουστοί) ζωγράφοι Ορόσκο και Ριβέρα, που εσύχναζαν στο μαγαζάκι του. Ο Ποσάντα δεν περιφρονούσε τίποτα: χάραζε και τύπωνε λαϊκές ερωτικές ιστορίες (με σκελετούς!), όπως και χαρτόνια με παιχνίδια. Με την ίδια σοβαρότητα δούλευε πολιτικές καρικατούρες ή εξώφυλλα ποιητικών συλλογών.

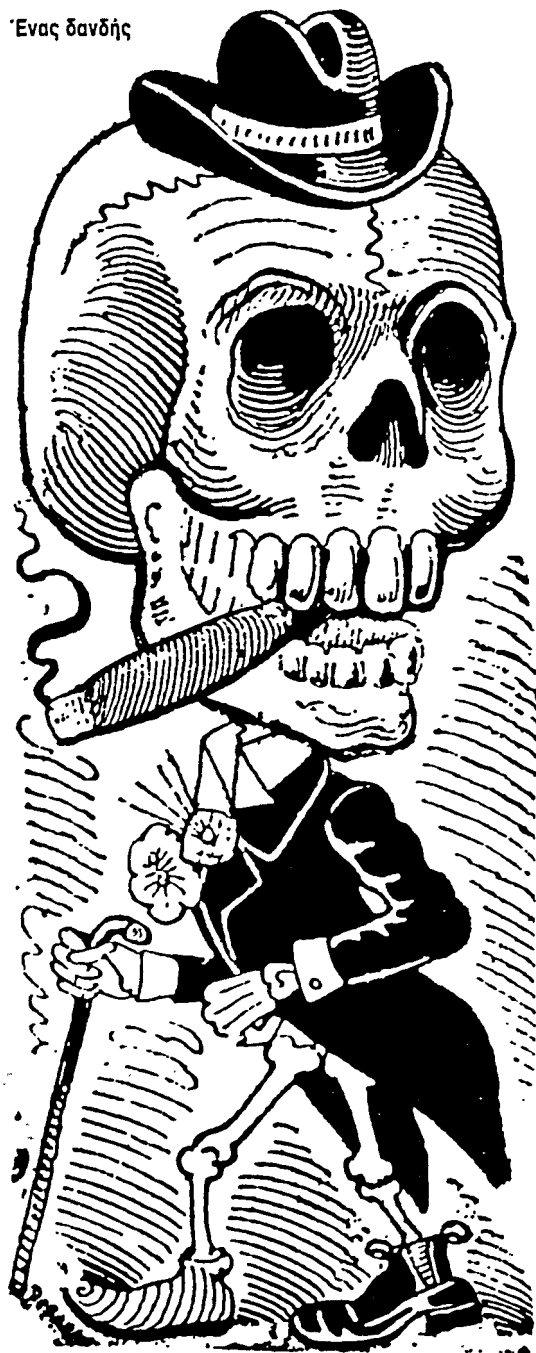
Θα μπορούσε κανείς να θέσει τις είκοσι χιλιάδες γκραβούρες του Ποσάντα κάτω από τον γενικό τίτλο VIVA LA MUERTE. Στην Ελλάδα εκλαμβάνουν αυτή τη φράση σαν σύνθημα των φασιστών του Φράνκο. Πρόκειται για χοντρό λάθος. Το VIVA LA MUERTE δεν είναι σλόγκαν, αλλά συμπύκνωση της καθολικο-σπανιόλικης παράδοσης που επιτείνεται και παγιώνεται στο Μεξικό. Ο Ποσάντα είναι διαποτισμένος από την αιματηρή και παιχνιδιάρη παράδοση της Λατρείας του Θανάτου. Δεν γουστάρω την αμπελοφιλοσοφία. Απλώς, θέλω να πω ότι ο Ποσάντα εκ χρησιμοποίησε το θέμα «Θάνατος», αλλά και απορροφήθηκε από τη σαγήνη που ασκεί ο Θάνατος.

Παρίσι, 21-9-1986

Υστερόγραφο:

Προσπάθησα να αποδώσω φωνητικά τα λατινο-αμερικάνικα ονόματα. Ωστόσο, ορισμένα ονόματα έχουν δημιουργήσει στη γλώσσα μας παράδοση. Γιαυτό, αφήνω ανέπαφα το «Μεξικό» (πιο σωστά: Μέχικο), τον «Ζαπάτα» (προφέρεται: Σαπάτα), τον στρατηγό «Χουέρτα» (δηλαδή, Ουέρτα). Η ακρίβεια είναι καλό πράμα. Και εκτιμώ πολύ τον Γιώργο Ταμβίσκο που λέει «Ζόρζε Αμάντο» (=πορτουγέζικη προφορά) και όχι «Χόρχε Αμάντο» (=σπανιόλικη προφορά), που λένε μερικοί επιπόλαιοι...

Ένας δανδής

Φιέστα

Ο Ποσάντα με τον γιο του

POSADA ή η Λατρεία του Θανάτου

Ο ΧΟΣΕ ΓΚΟΥΑΝΤΑΛΟΥΠΕ ΠΟΣΑΝΤΑ γεννήθηκε, το 1852, στο Αγκουσκαλιέντες του Μεξικού. Η κλίση του προς το σχέδιο εμφανίστηκε από την παιδική του ηλικία. Έτσι, μόλις δώδεκα χρονών δούλεψε, ήδη, στην ανεξάρτητη πολιτική εφημερίδα *Ελ Χικότε (Η Σφήκα)*. Είναι η εποχή που το Μεξικό στενάζει κάτω από τη βασιλεία του Μαξιμιλιανού, που, στο τέλος, τον τουφέκισαν στο Κερέταρο το 1867. Ωστόσο, η πιο δημιουργική και η πιο μαχητική περίοδος του Ποσάντα σημειώνεται κατά τη δικτατορία του στρατηγού Πορφύριο Ντίας, που με το πραξικόπημα του 1877 αρπάζει και κατέχει την εξουσία για περισσότερο από τριάντα χρόνια.

Ο Ποσάντα μόνο το 1888 καταφέρνει να εγκατασταθεί, μόνιμα, στην πρωτεύουσα του Μεξικού. Υπολογίζεται ότι ο Ποσάντα φιλοτέχνησε κάπου είκοσι χιλιάδες γκραβούρες –προϊόν της σαραντάχρονης δουλειάς του ιδιοφυούς καλλιτέχνη.

Αυτό που έκανε διεθνώς γνωστό τον Ποσάντα δεν είναι μόνον το ότι εχρησιμοποίησε αποκλειστικά και έντονα την χαρακτηριστική σε μέταλλο (τσιγκο ή μολύβι), αλλά, κυρίως, αυτό που παρουσιάζει: γεγονότα, κοινωνικά, θρησκευτικά, πολιτικά, πολιτιστικά – κι όλ' αυτά βασισμένα πάνω στο Θάνατο, που προσωποποιεί με κρανία ή σκελετούς. Ο Ποσάντα απέβη ο εκφραστής της βαθύτερης μεξικάνικης ψυχής, παρουσιάζοντας τον χαρακτήρα και την ευαισθησία του λαού μέσα από την πατροπαράδοτη λατρεία του Θανάτου. Και εδώ είναι που δεν απατάται καθόλου ο μεξικάνος ποιητής Οκτάβιο Πας, όταν, κρίνοντας τους συμπατριώτες του, γράφει: «Το οποιοδήποτε πρόσχημα είναι καλό όταν θες να ανακόψεις τον καλπασμό του Χρόνου και να δοξολογήσεις με τελετές και φιέστες τους Ανθρώπους και τη Ζωή. Είμαστε ένας λαός εθιμικός». Ο Ποσάντα δοξολογεί με τον τρόπο του –μέσα από την καρικατούρα– γιορτάζοντας το Θάνατο, που τον μετατρέπει σε όπλο καταγγελίας. Ο Οκτάβιο Πας, αναλύοντας το Θάνατο στο βιβλίο του «Ο Λαβύρινθος της Μοναξιάς» σημειώνει: «Ο Θάνατος, καθώς και η Ζωή, είναι μη-μεταβιβάσιμος. Αν δεν πεθάνουμε όπως ζήσαμε, τότε αυτό σημαίνει ότι η ζωή μας δεν ήταν δικιά μας, ότι η ζωή μας δεν μας ανήκε, όπως μας ανήκει η απρέπεια που μας θανατώνει. Πες μου πώς πεθαίνεις και θα σου πω ποιος είσαι».

Για τον Ποσάντα ο Θάνατος άλλοτε συμβολίζεται από μια γιγάντια αράχνη με πρόσωπο νεκροκεφαλής (έτσι χτυπάει τους πολιτικούς αντιπαλούς) και άλλοτε από έναν σκελετό που κρατάει τουφέκι ή σπαθί ή και μια μπουκάλια με κρασί (έτσι παρουσιάζονται οι επαναστάτες).

Αν θα αναγκαζόμασταν να δώσουμε μια ερμηνεία της καταγωγής της λατρείας του Θανάτου, στο Μεξικό, νομίζω πως θα βρίσκαμε αρκετές πηγές πληροφόρησης. Αυτή η λατρεία του Θανάτου, ξεκινάει, ίσως από τις ανθρωποθυσίες των Αζτέκων προς τιμήν των θεών τους, ή, ίσως, καθώς δέχεται ο ποιητής Οκτάβιο Πας, να οφείλεται στον ερχομό των Ισπανών και στην εγκατάλειψη των παλιών ειδώλων. Όπως εξηγεί ο Πας, οι αρχέγονοι θεοί εγκατέλειψαν τα παιδιά των Αζτέκων στα χέρια των γενειοφόρων Ισπανών, και, εξαιτίας αυτού του θλιβερού γεγονότος, οι Μεξικάνοι στολίζουν τα σπίτια τους με κρανία, ενώ την Ημέρα των Νεκρών τρώνε ψωμάκια σε σχήμα οστών ή νεκροκεφαλών. Περιγελούν τους νεκρούς και το Θάνατο, χωρίς, ωστόσο, να παύουν να τους σέβονται βαθύτατα.

Αυτό το φαινόμενο δεν παρατηρείται στις άλλες χώρες του μεγάλου λατινο-αμερικανικού πολιτισμού, όπως λογουχάρη στο Περού, όπου δεν έκαναν ανθρωποθυσίες και όπου ο Θάνατος εσήμαινε την τελική ένωση του νεκρού με τους θεούς, και που γι' αυτό έθαβαν μαζί με τον πεθαμένο όλα του τα προσωπικά αντικείμενα. Άλλωστε, στην περουβιανή λατρεία δεν περιλαμβάνονταν Ιερά Ζώα (σαν τον Όφι των Αζτέκων), αλλά διαφορετικές θεότητες, σαν τον Ιντί που δεν ήταν παρά ο θεός Ήλιος, ή σαν την Κονίλα (η θεά Σελήνη). Οι θεοί των Ίνκας ήταν ΑΙΩΝΙΟΙ, ενώ οι θεοί των Αζτέκων ήταν ΘΝΗΤΟΙ.

Ο Ποσάντα ένιωσε την ιστορία του λαού του και προσπάθησε να την αποθανάτισε με τις εξαισιες νεκροκεφαλές.

Jose Carlos Rodriguez Najar

Ο Χοσέ Κάρλος Ροντρίγκες Νάχαρ είναι περουβιανός λογοτέχνης. Γεννήθηκε το 1945. Ζει στο Παρίσι από το 1973. Εδημοσίευσε, στα γαλλικά, δυο ποιητικές συλλογές, μιαν ποιητική ανθολογία του Περού και το θαυμάσιο μυθιστόρημα «Πετρόκρηπος». Είναι φίλος και συμπατριώτης (από την περιοχή του Αμαζονίου) του Μαρκέξ.

Ο θρίαμβος του θανάτου